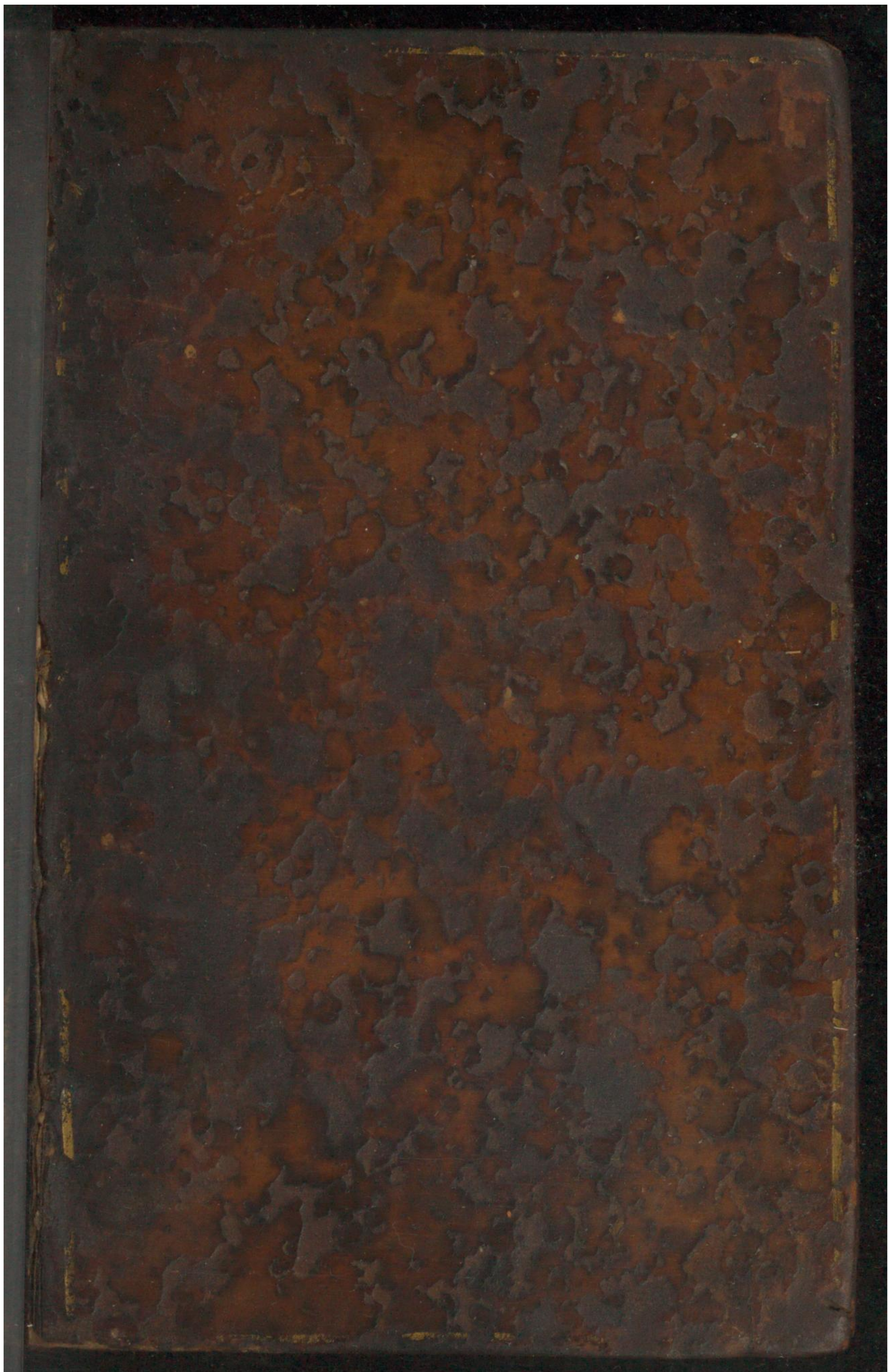
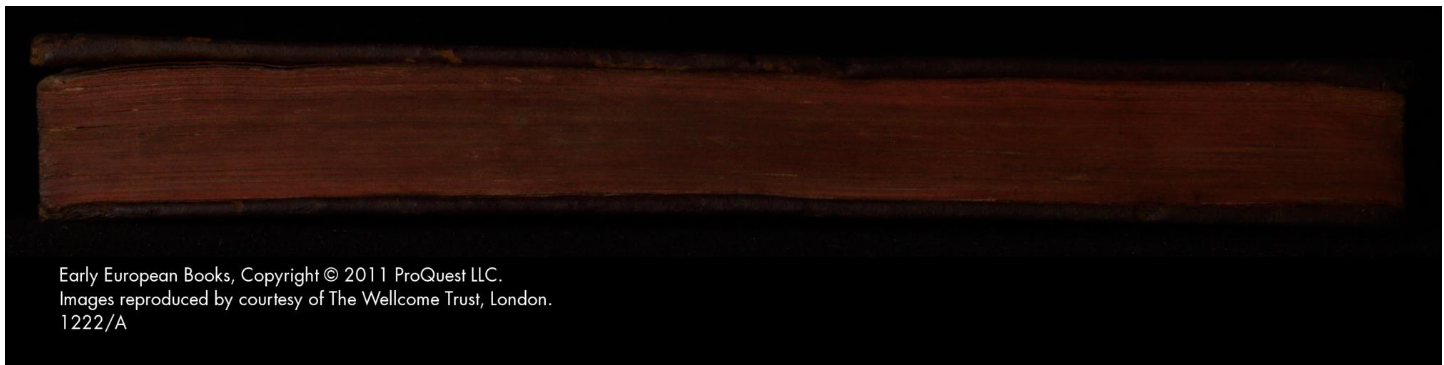

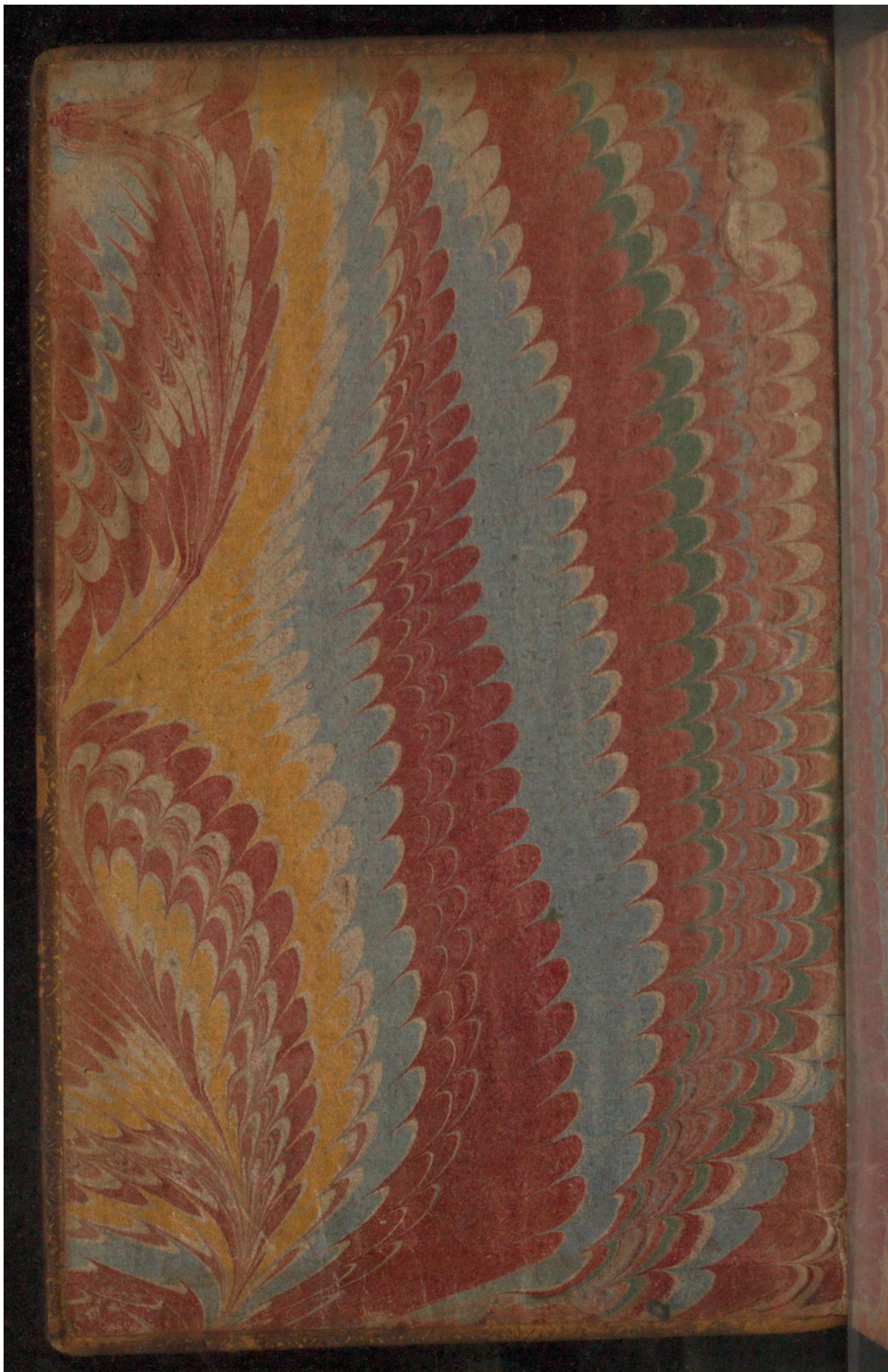

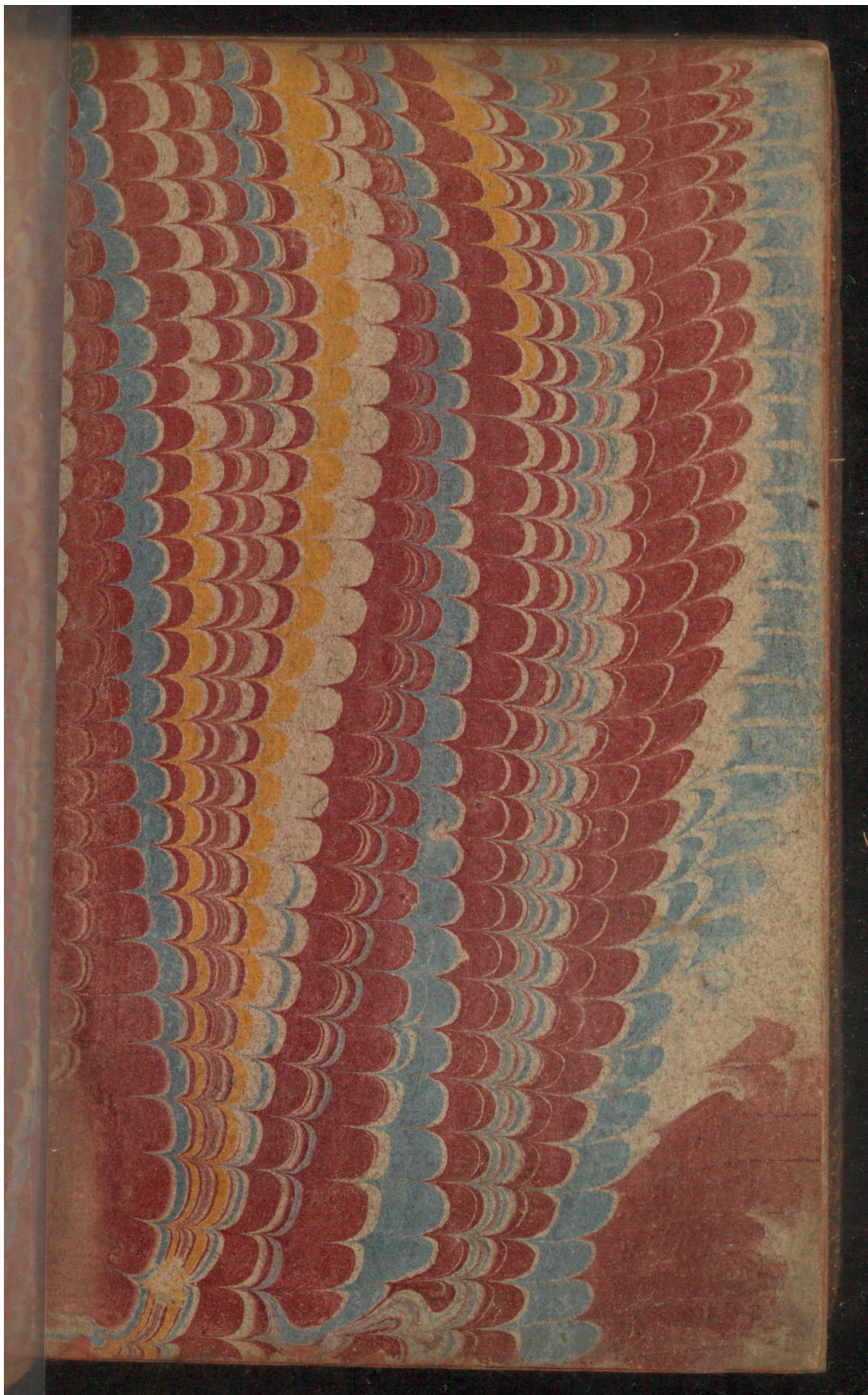

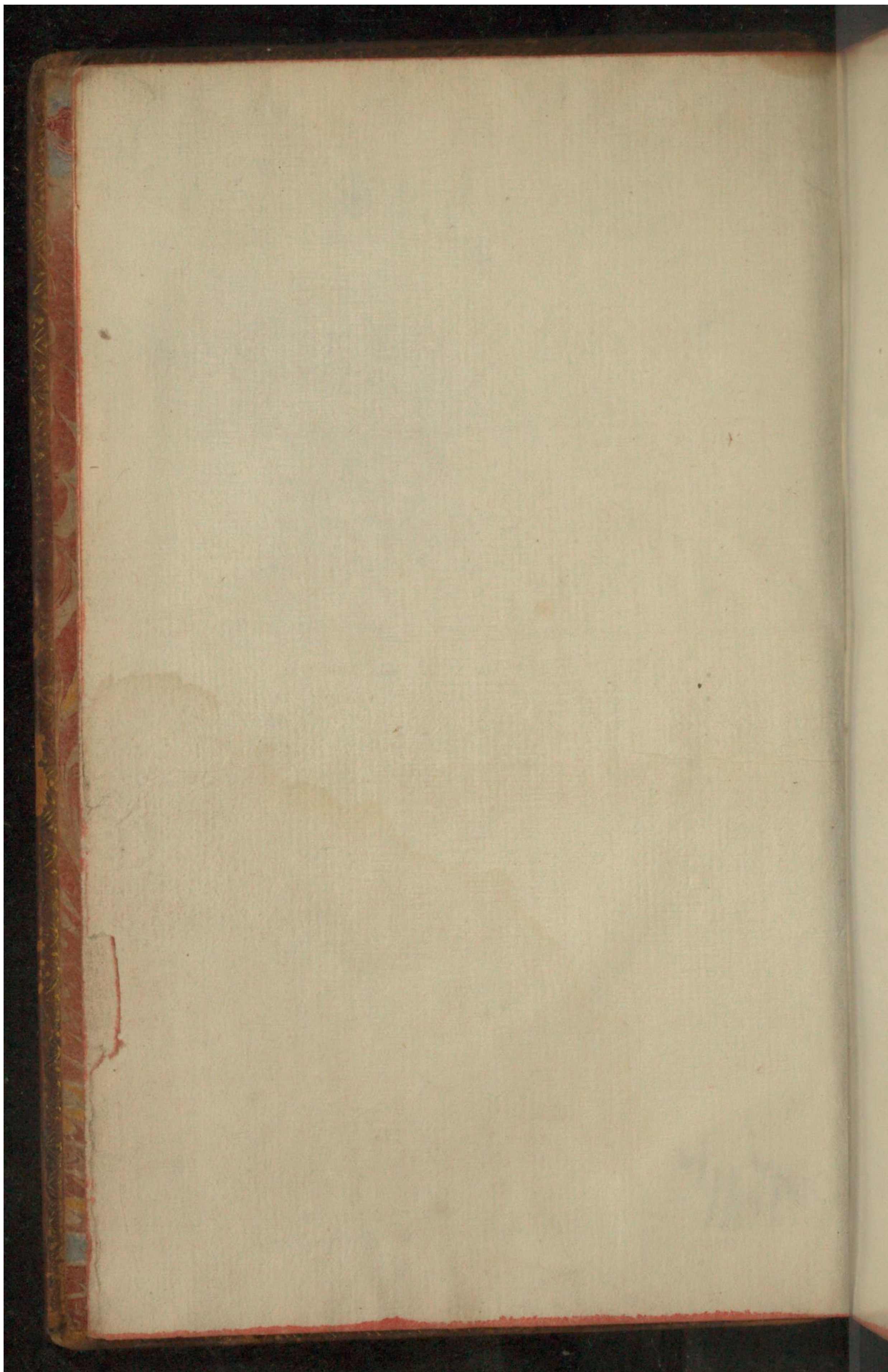

Orell Drummon[illegible]

IOACHIMI CAMERARII DECVRIÆ XXI

ΣΥΜΜΙΚΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ, SEV VARIARVM ET DIVERSARVM QVÆSTIONVM DE NATVRA, MORIBVS, SERMONE;

In quibus allegoriæ & etymologiæ multæ insunt, Græcæ & Latinæ expositionis, Græcis etiam in Latina conuersis: studiosis bonarum artium hac prima editione à filÿs communicatæ.

Apud Hieron. Comelinum.

CIↃ. IↃ. XCIV.

GENEROSA NOBI-litate, virtute, ac doctrina præstantiss. viro, D.D. Richardo, Baroni à Starenberg, Domino in Wildperg & Riedeck, &c. Domino obs. S. D.

ETSI *vetus est, & à multis celebratum dictum,* πολυμαθημοσύνης οὐδὲν κενεώτερον ἄλλο, *tamẽ plurimorum etiam sapientum ac doctorum iudicio constat, studio accurato liberalis omnis scientiæ, ac multiplici variaq́; eruditæ cognitionis copia nihil esse ferme in vniuersa hominum vita laudabilius aut præclarius. Quapropter non existimemus disciplinas honestas, & doctrinam eruditam illa sententia conuelli atque reÿci: sed multo magis statuamus, inconditam quãdam doctrinam, & promiscuam illius ostentationem, quæ in hoc genere sæpe insolens esse solet, isto versu coërceri ac improbari. Ac, vt ve-*

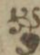
rum fateamur, hisce sanè temporibus nostris nullum videtur esse adeò periculum ab illa vel nimia discendi cupiditate, vel varia copia scientiarum extimescendum, quum alijs quibusuis potius rebus plerique iam occupentur, & laborem studiorum paulo attentiorem vel molestiorem, sine quo tamen nihil rectè aut præclarè fieri potest, plurimos insuper etiam omnino fugere indies experiamur. Accedit ad hoc etiam, quod pauci ij, qui & bonarum artium ac litterarum amore flagrant, nec vllam in illis discendis conquirendisque operæ molestiam vitare cupiunt, non rarò tamen præcipuis adiumentis atque necessarijs subsidijs, ac otio honesto necessarioque ad vitam litteratam degendam & prosequendam, destituantur. Atque hæc quidem aliorum conatus laudabiles, & occupationes assiduas in doctrinæ ac sapientiæ monumentis tam comparandis, quàm cum alijs communicandis considerantes, breuiter in medium proferre, deque illis lectorem admonere voluimus. Licebit autem forsitan absque vlla inuidia, post vitam præsertim iam benè ac præclarè peractam, in eorum, de quibus modò loquuti sumus, numerum (etiam plurium aliorum præstantissimorum virorum iudicio ac testimonio) nominare atque referre patrem no-

strum

ſtrum p.m. Qui ſi meretur aliqua fama eruditionis cuiuſdam celebrari, profectò eam multis vigilijs, laboribus ac ſtudijs aßiduis ſibi peperiſſe tandem exiſtimamus. Quod, vt ſperamus, non ſolùm lucubrationes plurimæ ab ipſo accuratè conſcriptæ, ac in lucem editæ, ſed etiam inter alia hæc Problemata græcè ac latinè expoſita, à nobis verò poſt eius obitum ſtudioſè collecta, in quibus σπουδὴ ἔμμουσος καὶ φιλοπονία ſingularis ineſt, euidenter probabunt, nec prolixiùs à nobis filijs prædicari, ſed potiùs ab alijs rectè iudicari conuenit. Quamquam verò, hoc potißimùm noſtro ſæculo, ſit πᾶς τις ἐπισπεῖν ψόγον εὔτυκτος, non modò ἀλλοθρόοις, ſecundùm Aeſchyli ἱκετίδας, ſed omnino ἀλλοτρίοις, tamen putauimus hæc quoque φιλολογικὰ non eſſe penitus ſupprimenda, ſed cum viris doctis communicanda. Quum autem tuam Generoſam Nobilitatem & honorificum de auctore teſtimonium vbiq; perhibere, præclareq; de eo loqui ſciamus, & in recenti memoria habeamus, quanta nos benignitate ante biennium hac tranſiens complecti dignatus fueris, non potuimus facere, quin ad declarandam noſtri erga T. Gener. Nobil. ſtudioſiß. animi quoque qualemcumque teſtificationem, hoc ſcriptum poſthumum paternum, illi dedicare

ac offerre statuerimus. Accipiat itaque T. G. N. hasce lucubrationes paternas inter præsentes strepitus armorum, & difficiles belli vicini motus, animo, vt solet, beneuolo, & illis in sua bibliotheca instructissima locum aliquem concedat, sibiq́ue omnino persuadeat, nos suæ Gen. Nob. semper fore, vt eius eximia virtus, doctrina, ac prudentia merentur, addictissimos. Tuam Generosam Nobilitatem ad patriæ & suorum vtilitatem diu, bene, ac feliciter viuere ac valere plurimùm optamus, ac petimus vt nos suo pristino fauore complecti pergat. Norimb. XXIIII. *Nouemb.*

CIↃ. IↃ. XCIII.

Tuæ Gener. Nobil.

studiosiss.

Ioachimus & Philippus
I. F. Camerarij, D. D.

INDEX LOCORVM QVI IN HIS QVÆSTIONIBVS PROMISCVIS citantur.

*

VII.

Morbus Scytharum apud Herodotum κλειοῖ.
Hippocratem, ἀέρων ὑδάτων ζ.
Senecæ locus Hercule furente.

ΔΕΚΑΔΙ Δ.

B.

Aristotelis locus Nicomacheorum ι.

Γ.

Aristotelis locus Nicomacheorum ι.

IIII.

Ex Proclo in Timæum.
Aristotelis locus in libello περὶ μνήμης.

VIII.

Locus Plauti Casina. & rursum Mercatore.

ΔΕΚΑΔΙ Ε.

IX.

Plauti locus Sticho.

ΔΕΚΑΔΙ ϛ.

A

Pindari locus ὀλυμπίων θ. *Herodoti* πολυμνίᾳ.

B.

Aristotelis locus περὶ κινήσεως ζώων.
Platonis locus Timæo. Item alter.
Tertius πολιτειῶν ι.
Euripidis loci Medea & Hippolyto.

Γ.

Galeni locus in 6. ἐπιδημιῶν.

IIII.

Aristotelis locus προβλήμασι κδ.

V.

Athenæi locus ex libro 10.
Aristotelis περὶ ἐνυπνίων.

Plut

VIII.

Ex Suetonio, Nerone.

Ritus condendarum vrbium, Plutarch. Romulo.

Plutarchi locus συμποσιακῶν β. *cap.* ε.

ΔΕΚΑΔΙ Θ.

I.

περὶ λυκοβρώτων, *Plutarch.* συμποσιακῶν β. *cap.* θ.

III.

De Herophili F. Apollonio Plut. αἰτίαις φυσικαῖς.

Versus Græcus συμποσιακῶν δ. *cap.* δ.

Lucernas salsas meliùs ardere, Plut. συμποσ. α, *cap.* θ.

Δ.

Apollonij versus Argonauticorum 3.

E.

Μένανδρος σῦνεξελθοῖς. *Scholia Aristophanis* ὄρνισι.

Hercules puerum interficiens, Athen. lib. 9.

VI.

Ex Athenæo lib. 1. *Plut.* συμποσιακῶν ε. *cap.* ε.

VIII.

Ex Plutarchi Numa, & Theseo.

Iurisc. D. Nequid in flum. publ. 3.

Ouidij locus Fast. 3. *Maronis Æen.* 1.

ΔΕΚΑΔΙ I.

A.

κοιμηθέντες ὑπὸ σελήνην, *Plut.* συμποσιακῶν γ. *cap.* ι.

τετράδι κῦρος ἔχοντα, *Proclus retulit cōment. in Hesiod.*

μέλας γὰρ αὐτός. — *Versus Ionis, Plut. indicato loco.*

B.

Locus Plutarchi in vita Thesei.

Γ. *Ex Athenæo lib.* 14. *&* *lib.* 6.

ς.

Ex Plutarcho, περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας.

Locus

Z.

Locus Plutarchi, in libello πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα.
Alcibiadis clypeus, Athenæo lib. 12.
Eustathij locus ἰλ. β. Xenophontis locus ἑλλενικ. δ.
Pausaniæ locus μεσσηνιακοῖς.

VIII.

Locus Terentij Eunucho. Plauti locus Pseudolo.
Terentij rursum ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ.
Plauti rursum Trinumo.

IX.

Procli locus commentarijs in Hesiodum.

X.

Ex Dionis libro 36.

ΔΕΚΑΔΙ ΙΑ.

I.

Ex Aristot. Nicomacheis lib. θ. Athenæi lib. 13.

II.

Ciceronis locus Lucullo.

Γ.

Galenus περὶ μυῶν κινήσεως β.

IIII.

Theocriti locus εἰδυλλίῳ α.
Plauti locus Amphitryone.

E.

Aristotelis locus περὶ ψυχῆς β.

VI.

Ciceronis locus Oratore.
Heracleti dictum Plutarch. περὶ τύχης.

VII.

Platonis locus, Parmenide.
Similitudo Polypi in Stobæo, λόγῳ π.

VIII. Philostratus vita Apollonij.

ΥΠΟΝ

Α.

ὀδυσ. σ. *Locus Platonis, Cratylo.*

II.

Versus Græcus in Athenæi libro 2.

III.

Incedit propter tempus. Ghehet au der Zeyt.

IIII.

Ouidij locus Metamorph. 4.

Plutarchi locus συμποσιακῶν ε. *cap.* ι.

V. ἰλ. α. ἰλ. π.

VII.

Locus Apollonij Argonautic. α.

Η.

Platonis locus πολιτικῷ.

De Thalete Plutarch. συμποσίῳ ζ. σοφῶν.

Θ.

Ex scholijs Hesiodi, εἰς δύναμιν δ᾽ ἔρδειν ἱερὰ.

Eustathio ἰλ. α.

Ι. *Platonis locus* νόμων δ.

ΔΕΚΑΔΙ Β.

Ι.

Homeri locus ὀδ. λ. *Senecæ, Hercule furente.*

Γ.

Philostrati locus Πολυδεύκης.

Ex Basilio, ὅπως ἐκ τῶν ἑλλην. λογ. ὠφελ.

Synesij locus epistola Herculiano. Dione.

IIII.

Locus Platonis Timæo. Ciceronis locus de Finib. lib. 5

Apollonij locus Argonaut. lib. 4.

V.

Prometheus Mens, scholijs Theogoniæ Hesiodi.

Ex

I.

Ciceronis locus de Legibus 1.

IIII.

Locus Plauti Sticho. Seruij in Aeneid. 1.

Contrariæ viæ Solis, ex Strabone retulit Eustath. ὀδ. 2

ς.

ὀρθὸς Διόνυσος, *Athenæus lib.* 2. *Eustathij locus* ἰλ. ξ.

Ex Diodori 4. & 3. *Plutarch.* συμποσιακ. ς. θ.

VII.

Poëta quidam, ex Oppiani ἁλιευτικῶν ε.

Locus Clementis ςρωματεῖ ε.

Θ.

Ex Cratylo Platonis, & Eustathio ἰλ. α. & ἰλ. ι.

Locus Hippocratis in Prognostico.

Ex Plutarcho de poëtis audiendis.

X.

Procli locus in Platonis Timæum.

Dionysij Halicarnassei locus lib. 2.

Timoclis versus Stobæo λόγῳ ρκα.

μυςήεια, ἀπὸ τοῦ τηρεῖν τοὺς μῦς. *Athen. lib.* 3.

Nasonis locus Trist. 2.

De allegoriarum scriptoribus. Eustath. ὀδ. τ.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙΣ. DEC. I.

III.

Ex Plutarchi capitibus Romanis. Athenæus lib. 3.

IIII.

Plautus Curculione. Halicarnasseus lib. 5.

ς.

Homeri locus ἰλ. θ.

Z.

Plutarchus Θησεῖ.

Ex

H.

Ex commentaryis in Aristoph. σφῆκας.

I X.

Aristoteles ἱστορίας ζώων α.

I.

Plutarchus πλατωνικοῖς ζητήμασι.

ΔΕΚΑΔΙ Β.

B.

Eustathius ὀδ. τ.

E.

Aeschyli locus ἱκετίσι. *Aristoph.* ἱππεῦσι.

H.

Plutarch. συμποσιακῶν γ. *cap.* γ.

I X.

Cicero Oratore.

Theocritus Thalysijs.

X.

Cicero Oratore.

DECVRIA III.

B.

Scholia ἔργων *Hesiodi, & Suid.*

V I I.

Plutarch. συμποσιακῶν γ. α.

Plin. lib. 23. *cap.* 8.

V I I I.

Plutarch. συμποσιακῶν η. *cap.* δ. *&* γ. *cap.* α.

Plinius lib. 23. *cap.* 1. *Herodotus* ἠλειοῖ.

ΔΕΚΑΔΙ Δ.

A.

Pausanias ἠλιακῶν α.

I I I.

Eustathius ἰλ. ζ.

Dion

IX.

Dionysius Hal. lib. 5.

X.

Plutarchus Marcello.

DECVRIA V.

III.

Athenæus 12.

V.

Plautus Mercatore.

VII.

Plutarchus ῥωμαϊκ.
Pindarus Olymp. ζ.

IX.

Athen. δειπνοσοφ. 11.

X.

Hippocr. Aphorism.

DECVRIA VI.

I.

Plutarch. περὶ τύχης ῥωμ.
Plutarch. παραγγελμ. πολιτ.

IIII.

πρὸς Ἀλέξανδ. περὶ κόσμου.

VIII.

Herodotus Euterpe.

X.

Plato Cratylo.

FINIS.

IOACHIMI

CAMERARII

συμμίκτων προβλημάτων, quæ erunt Quæstiones promiscuæ, δεκὰς α', seu Decuria prima.

*

Qvvm manifestum sit, quemadmodum ait Euripides,

Nouisse recta nos, scientes optima,
Non elaborare tamen, alios ocium,
Alios honesto præferentes suauia.

quam caussam putandũ esse, quòd salutaria negligantur, & vsurpentur nocentia? salutaria enim certè sunt optima; & perniciosa, his contraria. Hæc quæstio omnes omnium ætatum sapientes exercuit. Et, quamquam sunt alia firmiora argumẽta cælestis doctrinæ, tamen ista quoq; coniectura non est leuis, quum non expleat ratio humana ea quibus omnis consideratio felicitatis continetur, sed in hac parte titubans allucinetur: esse aliquam tam cognitionem quàm facultatem meliorem & præstantiorem humana; quam esse diuinam oportet. Nam scire quid sit rectum & optimum, & ab hoc alia affectione depelli, quale esse dicemus? aut quæ affectio tantum poterit, vt naturæ iudicium & appetitionem euertat atque detorqueat? Fugitur, inquit Euripides, labor. At

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Huius propoſito neque laboris, neque periculi vllius metus obſtat. Quid illi? qui,

Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones?

an ocium ſequuntur, & vitant laborem? Incitat nimirũ cupiditas & hos & alios, quæ habet voluptatem ſemper. Sed ſalutis & vitæ beatæ eſt omnibus innata cupiditas. Cur ergo eſt aliqua res vlla ſuauior honeſto & bono? Quocumque ſe vertat ratio & ſapientia humana, incurritur, & quicquid inſtituatur ad edifferendum, hęret aqua, vt dicitur. Quapropter veritate doctrinæ cæleſtis cõſtituta omnino aliis certiſſimis argumentis, inter coniecturas humanas cogitationum non amentium, neque hæc eſt futilis: Eſſe aliam excellentiorem rationem & mentem humana; quũ hęc in ſuo fine decernendo fallatur ac erret. Quę autem ratio præſtantior eſt, ea diuina ſit neceſſe eſt. Et, ſi eſt, vel potiùs, quoniam eſt, eſt Deus. Atque hucuſque procedens ſagacitas intelligentiæ humanæ, in multitudinẽ quãdam, diuinitatis notionẽ diſtribuit. Quam tamen cõtrahere, & ad vnum reducere, conſideratio diligens coëgit. Id autem vnũ & primũ eſſe, & originis ac cauſſæ, vnde extitiſſet, omnino expers, oportebat. Itaque ſequebatur idipſum principiũ cauſſamque cæterorũ neceſſariò conſtitui. Quapropter nihil aliud concludi poteſt, quàm vnum eſſe Deum: non illũ quidem in naturam mundi implicatum, & huic cohærentem atque affixum, ſed ὐσίαν ὑπερύσιον, auctorem, creatorem & con-

dito

ditorem, conſeruatorémque & gubernatorem omnium, vt ſolum verè bonum, ſic etiam ſapientem. De cuius & natura ſeu eſſentia, & volũtate, exponuntur ea quæ cognoſci ipſe voluit, verbo illius, interprete Filio, qui eſt λόγος ἀΐδιος, & doctore ſancto Spiritu paracleto, in eccleſia Ieſu Chriſti, vnici Domini καὶ σωτῆρος noſtri: cui ſit laus, honor, victoria ſeculis infinitis.

B

Πῶς εἴρηται, τὸ καλὸν δι' αὑτὸ εἶναι αἱρετόν; ἔστι γὰρ διὰ τὸ λυσιτελὲς καὶ ἡδύ. τὸ γὰρ τέλειον, τὸ δι' αὑτὸ εἶναι δοκεῖ ἢ τὸ αἴτιον. οὐδεὶς δ' ἂν ἕλοιτο εἶναι καλὸς κἀγαθὸς, οἰόμενος μὴ λυσιτελήσειν αὐτῷ, ἢ ἀηδὲς ἔσεσθαι τὸ εἶναι τοιοῦτον. ὥσπερ οὐδεὶς βούλοιτ' ἂν ὁρᾶν, ἣν μηδὲν λυσιτελήσῃ μήδ' εὐφράνῃ. ἀμέλει πῶς καὶ ὄψεταί τις μηδεμιᾶς ὠφελείας καὶ χρείας καὶ τέρψεως προσγινομένης; ἢ τί ἔσται τῆς αἰσθήσεως τὸ ἀγαθὸν, ἢ χαῖρον; σημεῖον δὲ, ὅτι ὅσῳ τις σπουδαιότερος, τόσῳ πλέον φαίνεται αὐτῷ νέμων τοῦ καλοῦ. καὶ διαμάχεται μὲν περὶ τῶν πρωτείων ὁ ἀνδρεῖος ἐν πολέμῳ. ὁ δὲ δίκαιος, διατεταμένως σπεύδει εἶναι τοιοῦτος· καὶ ὁ σώφρων ὡσαύτως οὐκ ἂν ἀγαπήσειεν, ἀνειμένως καὶ ψυχρῶς ἐπαινούμενος ἐπὶ σωφροσύνῃ. βούλεται ἄρα ἕκαστός τις τῶν σπουδαίων, τὴν τοῦ καλοῦ δόξαν αὐτῷ προσεῖναι μᾶλλον ἢ ἑτέρῳ, ὅτι τοῦτο μάλιστα αὐτῷ λυσιτελὲς εἶναι κέκρικε, καὶ ἥδιστον ὑπάρχον ἐπίσταται. πῶς οὖν τὸ δι' αὑτὸ, περὶ τοῦ καλοῦ εἴρηται; ἢ ὅτι ἐν τούτῳ ἴδιον καὶ ἀμετάθετον καὶ βέβαιον τὸ ἡδὺ καὶ λυσιτελὲς, καὶ συμφέρον καὶ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, ὅπερ εἶναι τἀγαθὸν φαμέν; τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσα λέγεται εἶναι τοιαῦτα, πρός ἕτερά τε βλεπόντων καὶ μεταβαλλομένων καὶ ἀστατούντων· οἷον, χρήματα ἔχειν, ἔσθ' ὅτε ὠφελεῖν καὶ τέρπειν πάντες εἴποιεν ἂν· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ βλάπτειν καὶ λυ-

πεῖν. οὕτως τε καὶ περὶ πάντων τῶν τοιούτων ἄλλων γνοίη τις ἂν
ἔχον, ἰσχύος, εὐμορφίας, τιμῆς, ἐξουσίας, καὶ τῶν ὁμοίων. ἡ δὲ
ἀρετὴ, ἧς τέλος τὸ καλὸν, οὐκ ἔχει συνεζευγμένον καὶ ὥσπερ
προσαπτὸν τό τε ἡδὺ, καὶ τὸ λυσιτελὲς, ἀλλ᾽ ὁμοφυὲς καὶ αὐ-
τόβλαστον καὶ παλινδρομοῦν ἐξ ἀντιστροφῆς. οὐ γὰρ ἂν εἴη
καλόν τι ἀληθῶς ἀηδὲς ὂν καὶ ἀλυσιτελὲς, οὐδὲ λυσιτελὲς
καὶ ἡδὺ τῷ ὄντι, μὴ καλόν. πῶς δὲ ὁ ἐν διὰ τῶν ἀπομνημο-
νευμάτων Σωκράτης συλλογίζεται; καὶ αὐτὴν τὴν σοφίαν
ἐνίοτε βλαβερὰν εὑρεθῆναι, χρώμενος παραδείγματι Δαι-
δάλου καὶ Παλαμήδους. εἰ δὲ ἡ σοφία τοιαύτη, σχολῇ γε οὐ καὶ
ἄλλη ἀρετὴ πᾶσα, καὶ μετ᾽ αὐτῆς τὸ καλὸν, νυνὶ μὲν ὠφέλι-
μον, νυνὶ δὲ βλαβερὸν ἂν εἴη. εἴποι δ᾽ ἄν τις ὡσαύτως τὴν
ἀνδρείαν βλάπτειν τοὺς ἀποθνήσκειν μᾶλλον μαχομένους, ἢ
σώζεσθαι φεύγοντας προῃρημένους· καὶ τὴν σωφροσύνην
δὴ προξενῆσαι τῷ Ἱππολύτῳ φησὶν ἡ τραγῳδία θάνατον
οἰκτρότατον. ἢ ἐρήσομεν μηδαμῶς εἶναι τὴν βλάβην τῆς
σοφίας ἢ ἀρετῆς; ἀλλ᾽ εἴ τι λυπηρὸν συμβαίη ποτὲ, τοῦτο
ἀπό τινος ἔξωθε τυχηροῦ συμπτώματος ἐπιγενέσθαι, καὶ οὐδὲ
μίαν προστρίψασθαι κηλῖδα τῇ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ, ἤγουν τῷ
καλῷ· ὡς οὔτε δέχεσθαί τι μοχθηρὸν ἢ κακὸν πεφυκότων
ἐκείνων, οὔτε ὄντων οἵων ὕλην τῷ βλάπτεσθαί τινα ἐξ αὐτῶν
παρασχεῖν. ἢ λεκτέον, ὅτι τὸ καλὸν οὐ διὰ τὸ λυσιτελὲς ἢ ἡ-
δὺ αἱρεῖται; ἔστι δὲ οὐδὲν ἧττον τοιοῦτο. καὶ ὅσον καθ᾽ αὑτὸ,
οὐκ ἂν γένοιτο ἀσύμφορον ἢ ἀηδές. εἰ δέ τι τὸν σπουδαῖον ἢ
δόξα ἐργάσαιτό ποτε τῶν λυπηρῶν, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο οὐκ
ὀρθῶς ἂν νομισθείη ἀνωφελὲς, καὶ ἔχοι τέρψιν δήτινα, ἐκ-
λάμψαντος καὶ περιφανεστέρου τοῦ καλοῦ ἐκ τῆς περιστάσεως
γενομένου. ἢ τὸ μὲν καλὸν, αὐτοτελὲς καὶ ἀρχή; τὸ δὲ ἡδὺ, καὶ
λυσιτελὲς, ἤτοι ἐπιγέννημα ἢ παραφυάδα ἄν τις θείη. ἡ δ᾽
ἀρχὴ αὐθαίρετος, κἀκεῖνα χωριζόμενα ἐστὶν οὐδέν· ὥστε τὸ
καλὸν ἐκφέρειν μὲν ὡς καρποὺς τινας, καὶ τὸ λυσιτελὲς καὶ
τὸ ἡδὺ, ὑφιστάναι δὲ ὡς αἱρετὸν δι᾽ αὐτὸ, καὶ οὐ δι᾽ ἕτερον.

Qua

II.

QVa ratione dici ſolet, honeſtum per ſe eſſe expetendum? Expetitur enim propter vtilitatem & ſuauitatem. Nam abſolutum & perfectũ quod eſt, id per ſe eſſe putatur, vel cauſa. At nemo vir bonus & honeſtus dici vellet, niſi hoc ipſum quòd talis eſſet, ei vtile & iucundum fore exiſtimaret: quemadmodum certè nullus ſe videndi ſenſu præditum optaret, ſi illi hoc nihil prodeſſet, & expers eſſet delectationis. Quis enim nimirum vſus videndi haberetur, ſi abſque vtilitate & commoditate atque delectatione aliqua fieret? aut quodnam aliud bonum vel iucundum ſenſui coniũctum eſt? apparet autem hoc inde quoque, quo vir melior quiſque eſt, eo magis conſpicitur ſibi vẽdicare poſſeſſionem virtutis & honeſtatis. Nam & fortis de principatu dimicat in prælio: iuſtus autem, vt talis ſit, omnibus viribus contendit: pariter tẽperans moleſtè feret, ſi remiſsè & frigidè ob temperantiam collaudetur. Quare vnuſquiſque vir bonus & honeſtus ſe in opinione virtutis & honeſtatis eſſe mauult, quàm alterum: idq; propterea, quia maximè hoc ſibi vtile futurum ſtatuit, & potiſſimùm iucunditatem parere nouit. Quomodo ergo illud, per ſe, accipiẽdum de honeſto? An quia in eo propria & immutabilis atque ſtabilis conſiſtit ſuauitas, vtilitas, commoditas, omnéque id quod conducit & prodeſt? atque hoc quidem appellamus bonum, quum reliqua vniuerſa, quæcumque ſanè ita vocentur, ad alia reſpiciant, & mutationi obnoxia ſint, atque hinc inde vagẽ-

tur. vt, opulentum esse, potest accidere vt aliquãdo vtile sit & delectationem afferat, aliquando verò etiam noceat & ingratum sit, quemadmodũ propè omnes fatentur. Eadem ratio est in aliis omnibus huiusmodi statuenda, vt in robore & viribus, forma, honoribus, potentia & his similibus. Virtus autem, cuius finis est bonum, annexa simul & veluti extrinsecus affixa non habet: vtilitatem & suauitatem, sed sua natura illi coniuncta sunt, & ex seipso virentia ac mutua quadam conuersione recurrentia. Ita vt aliquod reuera bonũ expers suauitatis & vtilitatis esse nequeat, neque vtilitas aut suauitas vlla reipsa sine honestate & virtute consistat. Qualis igitur est quarto libro memorabilium dictorum Socratis ratiocinatio? qui deprehensum esse ait, sapientiam quoque ipsam quibusdam detrimento fuisse, confirmans hoc exemplis Dædali & Palamedis. Quòd si sapientia eiusmodi est, vix aberit profectò, quin reliqua virtus vniuersa, & vnà cũ hac honestũ & laudabile, alio quidem tempore possit esse vtile, alio verò perniciosum. Sic diceret quispiam, eodem modo fortitudinem nocere illis qui proponunt sibi, potiùs pugnãdo mortem oppetere velle, quàm fugiendo saluti consulere. & Tragœdia inquit temperantiam Hippolyto mortem perquam miserabilem conciliasse. An perhibebimus sapientiam vel virtutem nullo modo esse perniciosam, verùm si quid triste aliquando eueniat, hoc ab alio externo & fortuito casu superuenire, & ne leuissimam quidem notam inurere sapientiæ & virtuti, siue honesto

&

& laudibili: vt hæc ſua natura non ſint apta nata ad prauum aliquid in ſe recipiendum, aut ad præbendum ex ſeſe tamquam materiam nocendi? An verò dicẽdum, quòd honeſtum & laudabile propter vtilitatem aut ſuauitatem non expetatur, quum nihilo tamen minus tale eſſe ſoleat? Atque quum per ſe non poſſit carere vtilitate & ſuauitate, ſi aliquando opinio ſeu exiſtimatio bono & honeſto viro inſuaue aliquid incuſſerit, etiam hoc ipſum haud rectè inutile eſſe ſtatuetur, & continebit delectationem quandam, eo quòd hac ratione,* tẽpore huiuſmodi magis eluceat & illuſtrius fiat honeſtum & laudabile. An honeſtas & virtus omnibus ſuis numeris, vt dicitur, abſoluta eſt, nec ab alio pendet, & principium cenſetur? ſuaue autem & vtile ſunt veluti in corpore annata quædã, & in ſtirpibus propagines & ramuli quidam accreſcentes. Principium verò per ſe expetitur, & iſta ab hoc ſeiuncta nullius momenti ſunt: Vt honeſtum & virtus tamquam fructus quoſdam producant tam vtilitatem quàm ſuauitatem, conſiſtat autem vt per ſe eligendum, & non propter aliud.

* an ex aff ctione se rebus adu ſis, nam Gr cè ἐκ τ περι στάσεως.

Γ

Πῶς λέγει ὁ Πλάτων Θεαιτήτῳ, τὸ κακὸν εἶναι ἀεί; εἰπὼν ὅτι ὑπεναντίον τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. ἢ ὅμοιον τούτῳ ἐκείνοις οἷς δύο ψυχὰς ποιεῖ, ἐξ ὧν καὶ τὸ τῶν ἀρχῶν διττὸν ὥσπερ ἀντίθεον, παρῆκται; πῶς δὲ συμφωνεῖ τούτοις, ἕνα εἶναι πατέρα καὶ ποιητὴν ἁπάντων, κατὰ τὸν αὐτὸν Πλάτωνα; ἀδιανόητον γὰρ εἶναί τι ἐναντίον τῷ ἑνί. ἔσται γὰρ δὴ ἕν τι καὶ τοῦτο· οὕτω δὲ ἤδη οὐδὲ

f. τοῦτο
Plutarc
περὶ Ἰσιδος.

ἓν ἔσται, ἀλλὰ πολλά. δύο γὰρ ἑνάδες, δυάδος ποιητικαί· ἡ δὲ δυὰς, προβλητικὴ τοῦ ἀριθμοῦ. τὰ μὲν οὖν θεῖα ταῖς τῶν φιλοσοφούντων ἐξακριβώσεσι, μᾶλλόν που ἀγνοίαις ἐμπέπλεκται· εἰσὶ γὰρ ἐκεῖναι, οἷαι παμπόλλας παρέχειν ἀντιλογίας καὶ ἐνστάσεις, τῷ βουλομένῳ διὰ λόγων ἐξετάσαι αὐτάς. ἡμεῖς δὲ καθορᾶν ἐν τούτοις δοκοῦμεν καὶ ὁμολόγησιν σαφῆ τοῦ μὴ ἐσχηκέναι ἐκείνους βεβαίαν γνώμην καὶ ἐπιστήμην ἀσφαλῆ περὶ τῶν θείων πραγμάτων. τὸ δὲ κακὸν οὐσίαν οὐκ εἶναι, μὴ ὅτι γε ἀεὶ γεγονέναι, φανερὸν τῷ ἐννοήσαντι τὴν γένεσιν· τοῦ γὰρ ὄντος λύμη καὶ λώβη, ἡ κακία. στέρησις τοίνυν τῆς τἀγαθοῦ ἕξεως καὶ ὄλεθρος τῆς οὐσίας, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν πλῶσις τὸ κακὸν ὑπάρχον, οὐκ ἂν ἰσόχρονον τὸ * ὄντι γένοιτο πώποτε· οὐκ ἄρα ἀεὶ ἦν, οὐδὲ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ ἐστί τι ὂν τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ τοῖς οὖσιν ἀπὸ τῆς οὐσίας εἰς ὄλεθρον οἰχομένοις, ἕπεται οἷον πυώδης τις ἀπόρροια καὶ φθορῶδες ἔκκριμα τοῖς ὑγιαίνουσι τοῦ σώματος μέρεσιν· ὅθεν ὅσα κακά ἐστι, καὶ τῷ τῆς νόσου ὀνόματι σημαίνοιται.

* f. τῷ ὄντι

III.

QVid est quod Plato dicit in Theæteto, malum esse semper? inquiens necessariò aliquam contrariam vim semper esse bono. An simile hoc est illis quibus duas animas facit, vnde etiam duplex principium quasi contrarium numen quoddam aliqui deduxerunt? Verùm quo pacto cum his consentiunt, quæ eodem auctore Platone referuntur, vnum esse patrem & conditorem rerum omnium? nulla enim intelligentia comprehendi potest vnum quippiam vni esse cõtrarium. erit enim & hoc vnum quoddam: illa autem ratione vnum non erit amplius, sed plura. Duæ enim vnitates efficiunt duo, & hæc

num

numerum producunt. Res itaque diuinæ talibus exquisitis philosophantum disputationibus adhuc magis obscuratæ, & ignorantiæ tenebris inuolutæ fuerunt. Sunt enim illæ istiusmodi certè quæ occasionem prębeant contradicendi & obiiciendi ei, qui studet in has vera ratione inquirere, multiplicem. nos quoque videmur in his deprehendere manifestam confessionem, eos planè nullam firmam sententiam de rebus diuinis, nec vllam certam sciētiam habuisse. Quòd verò malum non sit aliqua natura per se, nedum illud semper fuerit, consideranti quid sit generatio planum fieri potest. Rei etenim deprauatio & labes, est vitium. Ergo quum malum sit priuatio boni habitus & exitium naturæ, & in illud quod non, lapsus, nunquam cum eo quod reuera est, tempore simul esse vllo modo potuit: non igitur semper fuit, neque secundùm veram rationem aliquid sua natura est: sed eas res, quę à sua natura in perniciem abeunt, sectatur tamquā defluxus putulentus & excretio exitiosa in mēbris. Quo fit vt quæcumque mala sint, morbi appellatione significentur.

Δ

Διὰ τί τὴν ὄψιν διαπεφορημένην ὑπὸ τῆς αὐγῆς; παραμυθοῦντος τοῦ ἐναντίου σκοτεινοῦ τε καὶ μέλανος, μᾶλλον ἢ τοῦ ἡδίστου χρώματος τοῦ κυανοῦ, οὐ τὸ αὐτὸ πάσχει πρὸς τὴν ἐναντίαν μάλιστα αὐγὴν τὸ παχυνθὲν καὶ ἠμβλυωμένον ὑπὸ σκότους ὄμμα; τοῦτο γὰρ εὐθὺ λαμπρῷ τινι προσάγεσθαι, καὶ κίνδυνον ἐπιφέροι ἂν τοῦ βλαβήσεσθαι αὐτό. ἢ οὔσης αὐγοειδοῦς τῆς ὄψεως τὸ σκοτεινὸν

ὠφελεῖ διαλυθεῖσαν ἐκείνην ὑπὸ τῆς ἐπενεχθείσης ἔξωθεν αὐγῆς θεραπεῦον, ὡς ἐναντιουμένου τοῦ οἰκείου μέλανος τῷ ἄγαν λευκῷ τῆς αὐγῆς; οὐ γὰρ ἐναντία φῶς καὶ σκότος, ἐπεὶ μᾶλλον στέρησις τὸ σκότος. ἔχει γοῦν ἡ βεβλαμμένη πρὸς τῆς λευκότητος ὄψις, ἴαμά τι τὴν ἐναντιότητα τοῦ μέλανος. τῷ δὲ σκότει οὐκ ἔστιν, ἢ οὐδ᾽ ὅλως ἐναντίον τὸ φῶς, ἢ οὐχ ἁπλῶς, ὡς δέδεικται ἐν ταῖς κατηγορίαις· καίπερ ἐν τῷ περὶ ψυχῆς β΄, οἶδα πανουργευομένου τοῦ Σταγειρίτου καὶ φάσκοντος δοκεῖν εἶναι ἐναντίον τῷ φωτὶ τὸ σκότος. μεταβολὴ μέντοι γίνεται πάντως ἐν τῷ ἀέρι, τοῦ λαμπροῦ, ὅταν σκοτισθῇ, καὶ τοῦ σκότους, ἐπὰν λαμπρυνθῇ. διὰ τοῦτο λυπηρόν τε ἅμα καὶ ἐπισφαλὲς, τὸ ἐκ τῶν σκοτεινῶν βλεπούσῃ ὄψει, ἐξαπιναίως αὐγὴν προσβάλλειν. πᾶσαι γὰρ μεταβολαὶ ταραχώδεις πως εἰσιν, ἄλλως τε καὶ ἐξαπιναίως γινόμεναι. τῇ δὲ ὑγιαινούσῃ καὶ καθεστηκυίᾳ ὄψει προσφιλέστατον καὶ ἐπιτηδειότατον χρῶμα τὸ κυανίζον, διά τε τὸ ἠρέμα συνάγειν αὐτὴν, κατὰ τὸν Γαληνὸν συμπ. δ΄. καὶ διὰ τὸ φαινόμενον ὁμόχροον τοῦ ἀέρος, ἐν ᾧ τὸ διαφανὲς καὶ παρουσίᾳ φωτιστικῆς τινος ἐνεργείας λαμπρύνεται ἀπαυγάζον, καὶ ἀπουσίᾳ ταύτης σκοτίζεται ζοφούμενον.

IIII.

CUr visus, quum splendore dissipatus, à contraria re, tenebricosa nimirum & nigra, potiùs quàm gratissimo colore cæruleo recreetur: non eodem modo afficitur obtusus & hebetatus à tenebris oculus erga contrariũ maximũ splendorem? Si oculus enim repentè lucido corpori obiiceretur, periculum esset ne læderetur. An quum visus splendorem in se contineat, tenebrę illi conducunt, quòd labefactato ab extrinsecus aliquo illabente splendore, hæ medeantur tamquam

quam aduersante sua nigredine candori nimio splendoris? non enim contraria sunt tenebræ & lumen, quoniam priuatio potiùs sunt tenebræ. Accipit igitur visus, à candore nimio læsus, remedium quoddam à contrario nigredinis. Tenebris verò aut non omninò contrarium est lumen, aut non simpliciter: cuius rei demonstratio extat in Categoriis. quamuis secundo libro de anima, tamquam callidè tergiuersando Stagirita inquiat, videri contrarias esse lumini tenebras. Mutatio sanè prorsus in aëre fit, quum res lucida tenebris obscuratur, & cõtrà quum tenebræ illuminantur. Eamq; ob causam molestum, & simul periculosum est, è tenebris iam emergenti visui, ex improuiso splendorem obiicere: omnes enim, pręsertim subitò factæ, mutationes sunt quodãmodo turbulẽtæ. Bene autem valenti & integro visui iucundissimus & maximè idoneus color est cæruleus, quia & paulatim ipsum secundũ Galenum cõtrahit, & quia similis color apparet in aëre, in quo pellucidum cùm præsentia efficacitatis cuiusdã videndi illustratur, splendorémque de se mittit, tum huius absentia obscuratur & obducitur caligine.

V.

QVare præstantes virtute & sapientia viri, sępenumero aut tristem aliquem finem vitæ sortiuntur, aut liberos relinquunt degeneres? Nõ est autẽ hoc obscurũ, sed pluribus exẽplis illustre. An de liberis id dicendũ est, quod & alij & nos collegimus, magis eminere vitia sobolis

ob virtutem parentum? An de vtroque perhiberi possit, hoc accidere naturali quadam in terris rerum omnium quasi fluxione, quum nihil eodem loco semper permaneat? Mouentur, currũt, volant, vagantur cuncta. mutatio autem semper fit in cõtraria. Potentia igitur & superbia, in humilitatem & inopiam conuertitur: vires in imbecillitatem: nobilitas atque dignitas & splendor, in obscuritatem, dedecus, ignominiam: atq; similiter, de cæteris quærentes, rem se habere reperiemus. Non aliter atque iuuentam in senectam, & pulchritudinem ac venustatem in deformitatẽ atque turpitudinem; & habitum corporis præclarum, in prauum mutari necesse est. Quædam autẽ caussæ taliũ euentuũ ostendunt se latentes in hominum ingeniis, & eminentes de consiliis ac actionibus. Cyrus maior vrgens fortunam, & fretus felicitate qua adhuc fuerat vsus, neque admonitus Crœsi casu, in suum ipse sese exitium præcipitauit, si vera narrantur ab Herodoto. Pausanias Lacedæmoniorum rex, qui Persas deuicerat, scelere etiam conceptæ proditionis se alligauit. Quid Aiax? nónne fabulæ tradunt impiæ audaciæ eum pœnas dedisse? idem Achillem atque huius filium Neoptolemum, vel sceleris conatus, vel temeritatis impulsus euertit. Atque, vt ad propiora veniamus, nónne Põpeiũ fiducia potentiæ, nónne Cæsarẽ contẽptus aduersariorum perdidit? Atque est in his omnibus euidens vis quædam diuinæ animaduersionis, quæ refutat atque deiicit elata & eximia: cui ipsius naturæ ordo ac dispositio seruit. Itaque &
aliis

aliis vaticinationibus prædicuntur ſæpe talia e-
uenta, & quum in lucem prodiit aliquis, notâtur
ea quę accidere nato debeant. Hæc omnes volũt
commonefacere, vt ſapienter rebus proſperis

Contrahant vento nimium ſecundo Turgida vela;

ut ait Horatius: vtq; cupiditates & in primis ob-
ſcœnas libidines refrenent. Quod ſi Hercules fe-
ciſſet, nõ dediſſet occaſionem mortis ſuæ vxori
amantiſſimæ viri. Et accuſatur Ciceronis in ad-
uerſarios nimis acerbum & importunũ odiũ, &
in ſenecta vltima ambitio; quemadmodum De-
moſthenis opulentiæ & gloriæ infinita auiditas.
Incidit autem horum curſus in quaſdam fatales
gubernationũ mutationes, quibus temporibus
ea accidere conſueuerũt, quorum pleraque ſunt
inexplicabilia, quũ illæ quidem calamitoſæ ſem-
per & cruentæ eſſe ſoleant. Vnum autem eſt
præceptum eximium & optimum, Maroniani
verſus,

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos,

--probos enim & bonos

Amore complectens, malos odit Deus;

ſecundùm Sophoclis ſententiam. Atque hæc
& his ſimilia ratio cogitatióque humana poteſt
comminiſci: ſed diuini conſilij cognitio alia etiã
demonſtrat. Nam optimos & ſanctiſſimos viros
in hac vita & terris affligi, excruciari, indigna
morte interimi conſtat, neque ſemper bonis be-
ne eſſe, malis male. Quod accidit voluntate &
iudicio æterni Dei occulto & ignoto ſapientiæ
hominum; de quo diſſeritur & explicatur veri-
tas in Eccleſia filij Dei Domini noſtri Ieſu Chri-

ſti,

sti, neque istarum maximarum rerum tractatus hoc loco inculcandus fuit.

ς

Διὰ τί τὰ τῶν φρονίμων μὲν καὶ ἐντίμων ἀνδρῶν γεννήματα εὑρίσκεται ὑπάρχοντα ὑπόμωρα πολλάκις· τῶν ἰδιωτῶν δὲ καὶ ἀνοητοτέρων τοὐναντίον οὐκ ὀλιγάκις τῇ εὐφυΐᾳ διαπρέπουσιν; ἢ τὴν αἰτίαν τοῦ ζητουμένου ἀποδέδωκεν ὁ Ἀφροδισιεύς; ἢ καὶ λογικώτερον ἄν τις οὐκ ἀπὸ τρόπου ὑπολάβῃ, συμβαίνειν τόδε οὕτω πως, διὰ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων κατάστασιν καὶ τύχην; πρῶτον γὰρ ἤρεσε δῆτα αὐτῇ, εἶναι τῶν παίδων τοὺς πλέονας κακίους, παύρους δέ τε πατρὸς ἀρείους. ὅταν δὲ τῶν πολλῶν εὐγενές τι καὶ ἀνόμοιον τοῖς τεκοῦσι τέκνον γένηται, δοκεῖ τοῦτο εἶναι θαύματος ἄξιον, ὥσπερ ἄλογον ὂν τοὺς σοφοὺς μὴ τοιούτους φυτεύειν. ἔστι δὲ τὸ χυδαῖον ἄπειρον τῷ ἀριθμῷ, καὶ οἱ φαῦλοι τῶν σπουδαίων ἀνεκφράστως πολλαπλάσιοι· ὥστε τὸ ἐν ὄχλῳ πολλάκις συμβὰν, παραβαλλόμενον ἐοικέναι τῷ ὀλιγάκις. εἰώθασιν ἄρα τῶν τε φρονίμων καὶ τῶν ἀφρονεστέρων παῖδες γίνεσθαι ποτὲ μὲν ὅμοιοι, ποτὲ δὲ ἀνόμοιοι τοῖς γεννήσασιν. εἰ γὰρ τὸ δυσγενὲς ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἀεὶ ἀποχωρήσειεν, οὕτω δὴ τέλος τῇ κακίᾳ ὁ βίος ἀμαυρωθείη ἄν. ἐνίοτε τοίνυν ἐκ τῶν τε φρονίμων καὶ τῶν ἀφρόνων γεννῶνται παῖδες σοφοὶ καὶ μὴ σοφοί· ὥσπερ τῶν ἀγαθῶν κακοὶ, καὶ τοὔμπαλιν κακῶν ἀγαθοί. τὸ δὲ γινόμενον ἐν τῇ συγκλύδι μὲν πληθύϊ, πρὸς τὴν ἀρετὴν ὡς ἀλλοτρίαν εἶναι δοκοῦσαν, μᾶλλον ἐκλαμβάνεται, περιβλεπόμενον ὡς δὴ σπάνιον· ἐν δὲ τοῖς ὀλίγοις, καλοῖς τε οὖσι κἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσι λεγομένοις, πρὸς τὴν κακίαν τὸ αὐτὸ ἀνήκει, ἀποστρεφόμενον ὡς ἀσύμφωνον. οὐχ ἧττον ἄρα ἄφρονας μὲν γεννῶσιν οἱ ἄφρονες τῶν φρονίμων, καὶ οἱ φρόνιμοι φρονίμους, ἤπερ οἱ μὴ τοιοῦτοι. τὸ δὲ ἐναντίον τῆς ὑπολήψεως οὐκ ἐᾷ τὸ ὁμόλογον καθορᾶσθαι, ἄλλως-

τε

ε δὲ τῶν φρονίμων ὀλίγων, τῶν δὲ μὴ φρονίμων πολλῶν ὄντων, καὶ διαμεῖναι ὀφειλόντων. διαπορήσειεν οὖν τις ἴσως ἰ, εἰ ἀληθῶς εἴρηται, ὅτι πολλοὶ μωροὶ φρονίμους ἄγαν τίτουσι. πολλοὶ γὰρ μωροί εἰσι μὲν, οὐ πολλοὶ δὲ ἀνάλογον τῷ πλήθει γεννῶσι φρονίμους. ὡσαύτως δὲ εἰπεῖν εὖ ἂν ἔχοι, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οἱ φρόνιμοι, οὐκ ὀλιγάκις γεννῶσιν ὑπομώρους, ἤγουν κακίους ἑαυτῶν, ῥεπούσης δηλαδὴ τῆς γενέσεως ἐπὶ τὸ φαυλότερον, ἀλλ᾽ οὐ πελορώσης ὅμως τῆς φύσεως παντελῶς ἀϊστωθῆναι ἐν αὐτῇ τὸ γενναῖον, καὶ στηριζούσης διά τινα κρείττω τέκνωσιν τὸ ἀεὶ λωβώμενον, ἄλλοις δὴ καιροῖς ἄλλως, κατὰ τὸ εὐτυχέστερον ἢ ἀτυχέστερον τοῦ παρόντος ἀεὶ βίου.

VI.

QVi fit quòd ſæpenumero virorum prudentum & clarorum reperiuntur ſtolidiores filij, quum rudes contra & imprudentiores non rarò liberos generent ingenio multo excellentiore & præſtantiore, quàm ſunt illi, præditos? An huius quæſtionis cauſam reddidit Aphrodiſeus? An etiam eruditiùs quiſpiam non abs re coniiciet, hoc euenire tali modo, propter communem rerum humanarum conſtitutionem & ſortem? Primùm enim huic nimirum viſum fuit, plures liberos eſſe deteriores, & paucos patribus præſtantiores: quo fit vt miraculi inſtar habeatur, ſi è vulgo generoſum & ſuis parentibus diſſimilem natum conſpicimus, quemadmodum à ratione abhorrens, non ſimilem eſſe ſapientibus ipſorum progeniem. Vile autẽ vulgatúmq; quod eſt, numero infinitum eſt: ſúntque leues & improbi bonis & honeſtis quàm dici poſſit plures.

vt id quod in multitudine sæpiùs accidere solet, in comparatione rarò euenire videatur. Liberi igitur tam intelligentum quàm insipientum, interdum suis procreatoribus similes, interdum dissimiles esse consueuere. Quòd si ignobile & prauum continuò in peius ferretur, tandem ita tota vita obruta vitiis ad nihilum redigeretur. quamobrem aliquando sapientes & insipientes liberi etiam generantur tam à sapientibus quàm insipientibus: sicuti boni à malis, & è contrario mali à bonis. Natum autem in promiscua multitudine, ad virtutem, tãquam alienam ab hac magis refertur, quoniam in admiratione ceu rarum & inusitatum est: in paucis verò (qui dicuntur boni & honesti, virtutis studiosi & æquitatis amantes viri) eadem ratio est vitij & improbitatis, quæ vt inconsentanea auersari in illis homines solent. Nihilo igitur minus sapientibus insipientes procreant tales, quales ipsi sunt, & sapiẽtes similiter sapientes potiùs quàm insipientes. Contraria verò opinio non sinit id quod consentaneum est perspicere, in tanta præsertim paucitate sapientũ & turba insipientum, quę semper fuit & durare debeat. Dubitauerit autem fortasse quispiam, an rectè dictum sit, quòd multi fatui admodum prudentes procreent. nam multi quidem fatui reperiuntur: sapientes autem ita multi, vt illis consentanea ratione respondeant, non nascuntur. Similiter rectè dici potest, paucos numero sapientes, non rarò generare stolidiores aut peiores quàm ipsi sunt, vergẽte videlicet generatione ad deterius, nõ tamẽ natura abiiciẽte

omn

omnem curam, neque ſinente extirpari id quod generoſum & præſtans eſt, & confirmante per quandam meliorem procreationem, quod eſt corruptum & mutilũ; aliis quidem temporibus aliter, ſecundùm feliciorem ſeu infeliciorem huius præſentis vitæ conditionem.

ζ.

Διὰ τί σωματοειδοῦς τῆς φωνῆς οὔσης, κατὰ τοὺς φάσκοντας εἶναι ταύτην ἀέρα ἐσχηματισμένον πως καὶ φερόμενον διέρχεται ὅμως ἐκείνη τὰ στερεὰ, τῆς ὄψεως ἀδυνατούσης τοῦτο ποιεῖν, ἥτις δοκεῖ δύναμις εἶναι ἀσώματος; ἢ καὶ στερεὰ, ἂν ὦσι διαφανῆ, ἡ ὄψις δίεισιν; ἀλλὰ περὶ τούτου νῦν οὐκ ἐρήσεται. ἡ δὲ φωνὴ οὐ δοκεῖ διέρχεσθαι τὰ στερεὰ, ἀλλὰ διὰ τῶν διεστηκότων που τινῶν καὶ ἀνεῳγότων ἐσπίπτειν, ἐν τῷ ἀέρι τάχιστα διαδραμοῦσα, καὶ παντοίοις ἑλιγμοῖς στρεφομένη, ὀπάς τε καὶ πύλας ἢ καὶ οἷον ὑδροῤῥόας τινὰς ζητοῦσα, δι' ἃς ῥέουσα τοῖς ὠσὶ προσβάλη. διὰ τοῦτο οἱ τὰ ὦτα ῥάκεσιν ἀποπιλοῦντες, καὶ βροντῆς ἔσθ' ὅτε οὐκ ἀκούουσιν. ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς κηρὸν δεψήσας, καὶ ἀλειψάμενος ὦτα τῶν ἑταίρων, φωνῆς τῶν σειρήνων ἀνηκόους ἐποίησε. τοῦτο εἰ καὶ ἀμαθέστερον, ἀλλὰ σαφέστερον ἴσως ἐκτίθησι τὴν αἰτίαν τοῦ ἐντὸς τῶν οἴκων ἀκούεσθαι τῶν φωνούντων, ἥπερ ἃ λέγει ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τῆς εὐθυωρείας καὶ τῶν πόρων. οὐ συγχωρήσειε δ' ἄν τις ἴσως οὐδὲ τὸ ῥηθὲν, σωματώδη εἶναι τὴν φωνὴν, καὶ εἴποι οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, μυθούμενος, ὅτι ἡ φωνὴ, ἁπλῶς οὕτω φάναι, οὐ σωματῶδές τι τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ πληγὴ τούτου, καὶ ἐνέργεια ἐν αὐτῷ ἀποτελοῦσα τὸ κινητικὸν τοῦ τῆς ἀκοῆς αἰσθητηρίου.

VII.

QVamobrem vox, quum ſit corporea, ſecundùm eos qui definiũt hanc eſſe aërem quo-

dam impetu conformatum, penetrat ſolida corpora, quod à viſu, quæ tamen putatur eſſe facultas expers corporis, fieri nequeat? An etiam per ſolida corpora, ſi ea pellucida fuerint, viſus tranſit? Verùm de hoc iam nobis non erit ſermo. Vox autem non videtur ſolida penetrare corpora, ſed per quædam diſſita alibi & aperta irrumpere, quæ celerrimè in aëre circumcurrẽs & variis gyris conuerſa, rimas & foramina, vel etiam quaſdam veluti canales quærit, per quas fluens auribus tandem inferatur. Atque ideo qui aures obſtruunt pannis, aliquando tonitrua non audiunt. Vlyſſes verò ceram molliens, oblinensq́; ea aures ſociorum, perfecit ne vocem Sirenum illi poſſent percipere. Quod etſi minus eruditum, euidentiùs tamen fortaſſe cauſam explicat quare intra domus clamitantium voces exaudiantur, quàm ea quę Ariſtoteles de rectis lineis & de poris tradidit. Fortaſſe etiam illud, quòd vox ſit corporea, quiſpiam non admittet, & non abſurdè fabulans, ſecundùm Homerum perhibebit vocem, ita ſimpliciter loquendo, non corporeum quiddam aëris, ſed plagam eius & ictũ, atque efficacitatem eſſe in ipſo, cuius effectio ſit illa ſenſus audiendi commotio.

VIII.

CVr memoriam quidam amiſerunt, qui in illa horribili peſtilentia Athenis, quæ libro ſecundo Thucydidis deſcribitur, non interierũt? An cauſſa eſt in promptu: quum origo fuerit morbi cõceptum in cerebro virus, vnde manaſſe

per

perhibetur malum in totum corpus. nam, vt interpretans Thucydidem fecit Lucretius,

Principiò caput incensum feruore gerebant.

Fuit autem ingens illa putrescentis humoris fœditas & vis caloris. Animus verò, non modò sentiendo ea quæ extrinsecus obiiciuntur, sed cogitando quoque & reminiscendo vti cerebri vasis tamquam officina seu instrumentis, experiundo est compertum. Itaque in quibus illud aliquo casu perturbatur, siue foris quassato capite & impacta plaga, seu intus collocatione dispositionéque cerebri commota & confusa, eorum sensus memoriáque & intelligentia debilitatur, & labefactata læditur. Memoriam autem affligi potissimum constat, si violetur posterior cerebri ventriculus vbi ea continetur, quę quasi appendicula cerebri, παρεγκεφαλὶς vocatur. id quod tũ accidisse in illo æstu febris & siccitate maxima intelligi potest. Naturali enim tam calore quàm humore absumpto, necesse est aliũ nõ naturalẽ existere. Itaq; quum senũ corpora naturali humore deficiantur, muco & pituita abundant: & in iis quæ putrescunt atque exulcerantur, calores sentiuntur vehementes. Vtroque autem, & calore & humore alieno, cerebrum magnis incommodis affici, & inde grauiter laborare solere, est perspicuum; quũ neque siccitas neque calor nimius procedere operum in hoc animi effectiones patiatur, sed in altero omnia hæreant impedita, in altero diffluant & vagentur. Quapropter cur in illa sæua Athenis pestilentia, superstites ceperint etiam quosdam, vt idem fecit Lucre-

tius, *obliuia rerum*
Cunctarum, neque se possent cognoscere vt ipsi.
Caussa minimè videtur esse obscura; neque de his plura dici necesse est: præsertim quum omniũ febrium afflictationes memoriæ noceant, & huius quasi aciem reddant hebetiorem.

IX.

QVare per oculos libidines intrare in animum, & per aures indignatio dicitur? An hoc verum non est? Nam & ad conspectum indigni facinoris, animi commouentur; & lasciua atque obscena dicta, turpes cupiditates excitãt. Sed compertum omnino est verbis admodum irritari animos. & facillimè enim atque celerrimè auditus afficitur, & huius sensus quasi initiis animus mirificè percellitur, vt subito strepitu sonituq; vehemẽtiore obiecto, fieri scimus, & magna est vis orationis penetrabilísque in intimos hominũ sensus. hæc autẽ per aures ad intelligentiam peruenit. Ideo scripsit Herodotus, habitare iram in auribus. etsi, vt verum fatear, animum ille potiùs in auribus collocat, vt orationem plurimum in vtramque partẽ valere ostendat. Sic enim in Polymnia increpans Pythium ait Xerxes, *Planè igitur scias, in auribus animum habitare: qui commoda audita oratione, voluptate corpus complet, cõtraria autem tumescit.* De oculis autem, ait poëta hos esse in amore duces. & ἀρχὴ perhibetur τοῦ ἐρᾷν, ἡ διὰ τῆς ὄψεως ἡδονὴ, in nono Nicomacheorum. in Hippolyto etiam sic compellat Amorem chorus, ἔρως ἔρως, ὃς καθ' ὀμμάτων ςάζεις πόθον, εἰσάγων γλυ-

Plutarch. συμποσ. β' τοῦ δ'.

Πολυμ.

λυκεῖαν ψυχᾷ χάειν. Et de Helena ſic Theocritus, ᾇς πάντες ἐπ' ὄμμασιν ἵμεροί ἐντι. Sanè amores videtur nõ tã illius qui poſtea amat, quàm eius quẽ amat aſpectu exiſtere atque gigni. Quum per huius oculos non ſolùm ſpecies in alterius animum quaſi influat, ſed acies etiam intuentis penetret & traiiciat ſe in eius, quem intuetur, animum. Nam viſus eſt acerrimus ſenſus. Et perhibentur itinera quædam eſſe pulchritudinis, oculi: vt in poëmatio quod Muſæi nomine extat, ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστι. Iſta autem vi oculorum fit, vt vitiati, aliorum qui ſpectant ipſos quoque vitiẽt: & quorumdam traditur ea vis ineſſe oculis, vt aſpectu interficiant ſuo. de quibus alia ſcilicet ſchola explicanda iam eſſet, nimirum veneficij oculorum, quæ ſunt Plinio faſcinationes; quam habere nunc non eſt viſum.

ὁδοὶ κάλλους οἱ ὀφθαλμοί. Max. Tyrius.

X.

QVare de ſomno excitati ſentiunt debilitationem membrorum? an quia in ſomno quum cibus concoquatur, intrò adducitur & in ventrem cogitur calor, quo fit vt exteriores partes fiant languidiores? Ideo & motu agitationéque & porrectione membrorum tam homines quàm cæteras animantes vigorem recolligere videmus. attrahit enim motus calorem.

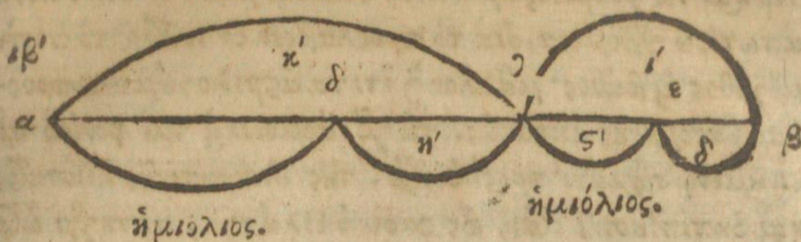
ΔΕΚΑΣ Β.

Α.

Τί ὁ νοῦς καὶ ἡ διάνοια; καὶ πότερον καὶ πῶς διαφέρουσιν; ὅτι μὲν ὁ νοῦς καὶ τὸ νοῆσαι, ἥ τε διάνοια καὶ τὸ διανοεῖσθαι τὸ αὐτὸ σχεδὸν σημαίνει παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς παλαιοῖς δεικνῦναι ἔργον ἐστὶν οὐδέν. οἱ δὲ ἐκ τῶν προτέρων, ὥσπερ ἀπ' ἀνεξεργάστου καὶ ἀρχαϊκῆς ὑπολήψεως κατασκευάζοντες λόγους τινὰς ἀκριβεστέρους καὶ συντελωτέρους τὸν μὲν νοῦν ἀρχὴν ἐποιήσαντο πάσης διανοητικῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας, ἥτις ἕδρα τις, ὡς εἰκὸς, τῶν αἰτιῶν προσηγορεύθη, καὶ τῆς ψυχῆς πρώτη καὶ ἐσχάτη φύσις. πρώτη μὲν, ὅτι τῶν πρώτων εἰδῶν περιληπτικὴ καὶ συνεκτική· ἐσχάτη δὲ, ὅτι ἐπ' αὐτὴν καὶ στηρίζει πάντα ὅσα ζωτικὴν ἢ ὀρεκτικὴν ἢ καὶ λογικὴν ἔχει κίνησιν. καὶ περαιτέρω χωρεῖ οὐδέν. ὅσῳ δὲ πορρωτέρω ἀφέστηκέ τι τοῦ ἀρχικοῦ νοῦ, τόσῳ γίνεται βράδιον καὶ νωθέστερον καὶ βλακικώτερον. γραμμικῶς δὲ ταῦτα ἀποδεῖξαι ἐπειράσατο ὁ Πλάτων ἐν τῇ ζ' τῶν πολιτειῶν οὕτω πως, καθάπερ ἡμεῖς ἐξεθήκαμεν. ἐκκείσθω γὰρ γραμμὴ εὐθεῖα ἡ α β ς', καὶ τετμήσθω ἀνίσως κατὰ τὸ γ ἐν λόγῳ διπλασίονι. καὶ αὖθις τὸ α γ τετμήσθω ἐν τῷ δ, οὕτω πως ὥστε α δ λόγον ἡμιόλιον ἔχειν πρὸς τὸ δ γ· καὶ ὡσαύτως τετμήσθω τὸ γ β κατὰ τὸ ε, ὥστε γενέσθαι καὶ τούτου τοῦ τμήματος λόγον ἡμιόλιον. ἔσται τοίνυν ὡς α δ πρὸς τὸ γ ε, οὕτω καὶ δ γ πρὸς τὸ ε β· καὶ πάλιν ὡς α δ πρὸς δ γ, οὕτω καὶ γ ε πρὸς ε β. προσκείσθωσαν δὲ καὶ ἀριθμοὶ οὕτω πως· τὸ μὲν α γ συγκείμενον ἔστω ἐξ ι β καὶ η, ἕξει ἄρα τῶν κ. τὸ δὲ γ β ἐκ τῶν ς καὶ δ, ἕξει τῶν ι. ὁ δὲ κ διπλασίων πρὸς τὸν ι, καὶ ὁ τῶν ι β ἡμιόλιος πρὸς τῶν η, καθάπερ καὶ ς πρὸς τῶν δ.

Καὶ ὅτι μὲν τὴν α γ νοῦν καὶ ὄντα ἤτοι οὐσίαν ἐφίστησιν

ὁ Πλά

ὁ Πλάτων. ἐπὶ γὰρ τὴν γ β, δόξαν καὶ γινόμενα. ἔτι γὰρ, πρὸς μὲν νοῦν ἀνήκειν πως βούλεται ἐπιστήμην καὶ διάνοιαν. πρὸς δόξαν δὲ, εἰκασίαν καὶ πίστιν. ἵνα ᾖ ἡ α δ, ἐπιστήμη. καὶ ἡ δ γ, διάνοια· καὶ ἡ γ ε, πίστις· καὶ ἡ ε β, εἰκασία. ὥστε εἶναι ὡς ἐπιστήμην πρὸς διάνοιαν, οὕτω πίστιν πρὸς εἰκασίαν. καὶ ἐναλλὰξ, ὡς ἐπιστήμην πρὸς πίστιν, οὕτω διάνοιαν πρὸς εἰκασίαν. ὁ μὲν οὖν ἀνθρώπινος νοῦς ὥσπερ τοῦ θείου ὁμοιότητά τινα ἔχων, ἐξαίρετόν τι καὶ μέγα χρῆμά ἐστιν, τὴν δὲ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ὀρέξεως ἀρχὴν τῆς ἐν ἀνθρώπῳ νοήσεως, οἷον ἀμαυρὰν ἔκλαμψιν ἡγητέον εἶναι, ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἑτέροις τῶν ζώων. τὰς γοῦν διαφόρους τῶν πέντε αἰσθητηρίων δυνάμεις, πρὸς ἕνα ἀρχήν τινα, ἐφ' ἧς ἡ αἴσθησις κινουμένη στήσεται ἤδη, ἀναφέρεσθαι ἀνάγκη. καὶ ἡ μὲν τῶν σωμάτων γνῶσις ὑποπίπτει ταῖς αἰσθήσεσι, πολλῶν γε αὐτὰς ἐς μακρότητα ἐκφευγόντων, τὸ δὲ τῶν νοητῶν ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ ἐμφαινόμενον, ὁ Πλάτων διάνοιαν, οἱονεὶ δεύτερόν τινα νοῦν ὠνόμασεν, ᾧ καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἐπηκολούθησαν. καὶ αὕτη ἡ γνῶσις τῶν μαθηματικῶν εἶναι ἔδοξε. τῶν δὲ τῷ ὄντι νοητῶν κριτήριον ἓν ἐστὶν ὁ νοῦς, ὅπου τῶν νοουμένων οὐδεμία διαφορά. τὸ γὰρ τῶν ἰδεῶν κατὰ τὸ ἓν καὶ μόνον, διαφορᾶς ἐκτός ἐστιν, ὅτι καὶ πλήθους· ἡ γὰρ μονὰς ἀριθμὸν μὴ ποιεῖ πρὸ τοῦ τῆς ἀπείρου δυάδος ἅψασθαι. ὥστε ἡ ἀριθμητική, καίπερ ἀϋλοτάτη οὖσα, τῆς ἀληθείας ὅμως καὶ τοῦ ὄντος κατὰ τὸ ποσὸν ἀπολισθαίνουσα, οὐχ ὡς ἐπιστήμη ἐπὶ τὸν νοῦν ἀναφέρεται, ἀλλὰ τῆς διανοητικῆς ἐστιν ἀρετῆς, ὥσ-

περ καὶ τὰ γεωμετρούμενα, τῇ διανοίᾳ μᾶλλον ἔτι τοῦ νοῦ ἀπωτέρω γινόμενα, διὰ τὸ προσλαβεῖν ἐν τούτοις τὸ ποσὸν μέγεθος καὶ βάθος· μᾶλλον δὲ ἔτι τὰ ἀστρολογούμενα, προσλαμβανομένης κινήσεως. τὰ γὰρ ἁρμονικὰ τὴν φωνὴν τῷ κινουμένῳ σώματι προστιθέντα, τῆς διανοητικῆς ἰδιότητος καὶ ἐκπίπτουσιν, ὅταν, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, παρέπηγεν ὦτα πρὸς ἐναρμόνιον φοράν, θηρευομένου τινὸς φθόγγους καὶ φωνὰς καὶ ἤχους, καὶ προστησαμένου τὰ ὦτα τοῦ νοῦ. φατέον γὰρ τὸ τοιοῦτον οὐ τῇ διανοίᾳ καθικέσθαι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τῇ αἰσθήσει ἐπιλαβέσθαι. ὥσπερ δὴ εἴ τις ἀστρονομῶν ἀνακύπτοι ἄνω, καὶ οὕτως οἴοιτο καταμαθεῖν τὴν περὶ τὰ οὐράνια ἀλήθειαν, οὐχ ἡγητέος ἐκεῖνός γε νοῆσαι τὸ ὄν, ἀλλὰ καθορᾶν τοῖς ὀφθαλμοῖς ποικίλματά τινα τοῦ ὁρατοῦ. ὅθεν ἤν τις ἀφαιρῇ φωνὴν μὲν τῶν κινουμένων, κίνησιν δὲ τῶν στερεῶν, βάθος δὲ τῶν ἐπιπέδων, μέγεθος δὲ τῶν ποσῶν, ἐν αὐταῖς ἤδη γενήσεται ταῖς νοηταῖς ἰδέαις, ἀναβαίνων τῇ διανοίᾳ ἐπὶ τὸ πρῶτον καὶ ἔσχατον νοῦν· οὔτε γὰρ ἀρχὴν ἑτέραν, οὔτε πέρας ἄλλο ἐστὶν εὑρεῖν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ διακρινομένων καὶ συγκρινομένων. οὐκ ἔστι δὲ, οὐδὲ λέγεται διάνοια ἡ τῆς ὀρέξεως καὶ τῶν αἰσθήσεων ἀναφορά· ἄλογος γάρ πως καὶ ὁρμητικὴ αὐτὴ μόνον· ὅπου δὲ ἔννοια, ἐκεῖ καὶ λογισμὸν εἶναι δεῖ. τί γὰρ καὶ πῶς ἐννοήσειέ τις ἂν μηδὲν λογιζόμενος; ὅτι δὲ λογισμὸς κυρίως τῶν πρακτῶν καὶ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν, φανερόν. δόξα δὲ τῷ λογισμῷ ἀκολουθεῖ μάλιστα. ταύτην γὰρ ἐκεῖνος ἔχει οἷον στήριγμα. τῶν δὲ βεβαιοτέρως καταστάντων καὶ ἐναργέστερον φαινομένων, ἡ πίστις· καὶ τῶν μὴ τοιούτων ἀλλὰ πλανωμένων ἔτι, ὡς ἄδηλα εἶναι, ἡ εἰκασία ἤγουν αἱ εἰκόνες. τοιαῦτα τὰ Πλατωνικά, θεωρίαν μὲν ἔχοντα οὐκ ἀνελεύθερον οὐδὲ ἀηδῆ, κομψότερα δέ πως καὶ τοῖς πολλοῖς ἧττον εὐσύνοπτα, οὐδὲ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς χρῆσιν καὶ βίον σπουδαῖον μεγάλην ῥοπὴν ἔχοντα, οὐδαμῶς δέ τοι τῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια, οὐδὲ ἀνάξια

τῶν

τῶν ἐλλογίμων καὶ ἐμμούσων πραγματειῶν τε καὶ διαλέξεων. ὧν πέρι τοσαῦτα νυνὶ διασαφηθῆναι μετρίως ἂν ἔχοι.

ζητήσειε δ' ἴσως τῶν φιλομαθῶν τις ἔτι, διὰ τί πρὸς τάδε ὁ Πλάτων ἤτοι ὁ Πλατωνικὸς Σωκράτης εὐθείας γραμμῆς ἐκθέσει ἐχρήσατο, καὶ ταύτης δὴ μιᾶς καὶ συνεχοῦς; δοκεῖ ἄρα αἴτιον τούτου τῆς ἐκθέσεως τὸ τοῦ αὐτοῦ δόγμα, ὅτι τῶν ὄντων ἀφ' ἑνὸς ἡ πρόοδος συνεχὴς καὶ ἡνωμένη, δι' ὁμοιότητος καὶ ἀλληλουχίας τῶν δευτέρων ἀπὸ τῶν πρώτων ἀεὶ προϊόντων, κενοῦ γὰρ οὐδενὸς τὰ ὄντα διείργοντος, καὶ αὐτῶν οὐκ εἰκαίᾳ τινὶ καὶ ἀδιορίστῳ φορᾷ τῇδε κἀκεῖσε καθάπερ ἀτόμων, κατὰ τὰ Δημοκρίτεια. καὶ ταῦτα δὲ ἤδη παρατείνεται ἐπὶ τὴν Πλατωνικὴν ἔκκειτον καὶ ἀπόρρητον σοφίαν, ἡμῖν μὲν οὐδαμῶς εὔγνωστον ὑπάρχουσαν, οἶμαι δ' ὅτι γ' οὐδ' ἑτέρῳ παντάπασι καταφανῆ πολὺ ὀξυωπεστέρῳ ἐμοῦ ἤτοι τὸν νοῦν ἢ τὴν διάνοιαν ὄντι. καὶ διὰ ταῦτα κείσθω αὐτὴ ἄρα ἔτι γ' ἐν μέσῳ ὡς ἆθλον ἀκριβεστέρας ἐπιστήμης καὶ περινοίας διαρκεστέρας, καὶ ἡμεῖς περὶ τὰ εὐκαταληπτότερα καὶ οἷον τρανώτερα πραγματευώμεθα.

DECVRIA II.

I.

QVid mens, quid cogitatio? & vtrum ac qua ratione inter ſe hæc differre putandũ? Mentem quidem ſeu intelligentiam, atq; intelligere, & cogitationem atq; cogitare eadem propemodum apud Homerum & alios veteres ſignificare, non eſt laborioſum oſtendere. Alij autem hanc opinionem priorum tamquam minus excultam & priſcam elaborantes diſputationibus ſuis accuratioribus & magis eruditis, mẽtem fe-

cerunt omnis facultatis & actionis cogitandi principium, quæ ſedes ſcilicet quædam cauſarũ nominata fuit, & prima ac vltima animæ natura. prima quidem, quoniam primarum formarum capax eſt & eas complectitur: vltima autem, quia ſuper ipſam ſtabiliuntur omnia, quæcumque vel vitæ, vel appetitus, vel etiã rationis motum habent. Nec procedere vlteriùs licet: ac quo longiùs receſſerit quippiã ab illa principali mente, eò fit tardius, magiſque torpet & eſt ignauius. Hoc demonſtrationibus Plato probare mathematicis ſeptimo libro de Republica conatus eſt, hoc quodam modo, quemadmodum nos expoſuimus. Deſcribatur enim linea recta A B, & ſecetur in partes inæquales in C ratione dupla. & rurſum A C ſecetur in D, ita quodãmodo vt A D ſeſquirationem contineat ad D C. & pariter ſecetur C B in E, ita vt & huius ſegmenti ratio fiat ſeſqui. Quemadmodum igitur ſe habebit A D ad C E; ſic quoque ſe habebit D C ad E B: & rurſum vt A D ad D C, ſic C E ad E B. Apponantur autem & numeri hoc modo: A C ſit compoſitum ex 12 & ex 8, habebit igitur 20. C B autem ex 6 & 4, continebit igitur 10. viginti autem dupla eſt ratio ad decem: & 12 ſeſqui ad 8: ita & 6 ad 4.

Ad A C autẽ mentẽ & res per ſe exiſtentes ſeu naturã Plato conſtituit: ad C B verò, opinionem & quæ exiſtunt ſeu oriuntur. Præterea ad mentem pertinere aliqua ex parte vult ſcientiam & & cogitationem: ad opinionem verò coniecturam & perſuaſionem ſeu fidem. vt ſit A D linea, ſcientia: & D C, cogitatio: & C E, perſuaſio: & E B

conjectura. Quare, vt se habet sciẽtia ad cogitationem, ita persuasio ad cõjecturam: & viciſſim, vt scientia ad persuasionem, sic intelligentia ad conjecturam. Mẽs itaque humana, veluti similitudinẽ aliquam diuinitatis retinẽs, eximia quædam & excellens res eſt: quũ sensuum atque appetitus principium intelligentiæ humanæ veluti obscurus splẽdor, existimandus sit, tam in homine quàm cæteris animantibus. Facultates igitur quinque differentes, in quibus sensus collocãtur, ad vnum aliquod principium, in quo iam motus sensuum insistat, referri neceſſe eſt. Corporum autem cognitio sub sensus cadit, quamuis multa longè recedendo & ipsos effugiant: id verò quod ex illis quæ intelligentia comprehẽduntur quasi in speculo apparet, Plato cogitationem tamquam alteram quandam mentem vocauit: in quo & alii plurimi illum sequuti sunt. Atque hęc ipsa cognitio Mathematicarum disciplinarũ eſſe videtur. De iis autẽ quæ reuera intelligentia siue mens complectitur, sola etiam mens iudicare poteſt, quandoquidem nullum in his quæ sub intelligentiam referuntur, inuenitur discrimen. Nam simplices & solæ formæ extra omnem differentiam, quemadmodum & extra multitudinem positæ sunt. Vnitas namque priùs numerum non efficit, quàm duorum numerum infinitum attingat: vt hac ratione Arithmetica, quamuis maximè expers materiæ illa quidem, delabens tamẽ à veritate & ab eo quod reipsa exiſtit, in quanto non vt scientia ad mentem referatur, sed ad virtutem cogitandi pertineat.

neat. ſicuti ea quæ in Geometria tractantur, cogitatione adhuc longiùs à mente abducuntur, quoniam in his adhibetur quanti magnitudo & profunditas. Atque etiam his magis Aſtrologica, quia in illis motus quoque aſſumitur. Harmonica enim, quæ vocem corpori, quod in motu eſt, addunt, etiam extra cogitationis proprietatem cadunt: ſiquidem, vt Plato ait, ad concinnam motionem aures defiguntur, ſonos & voces quaſdam aliquo venante & aures præponente intelligentiæ. Talem enim non cogitatione rem aſſequi, ſed ſenſu eam apprehendere dicendum eſt: quemadmodum ſi quis Aſtronomię deditus, dum ſurſum in cælum oculos attolleret, hoc pacto veritatem rerum cæleſtiũ ſe cognoſcere arbitraretur, nõ pro eo qui rem ipſam intelligeret, habendus eſſet, ſed tantùm qui varias quaſdam figuras aſpectui ſe offerentes oculis intueretur. Vnde ſi quis auferat à rebus quæ mouẽtur, vocem; motum verò à corporibus ſolidis, profunditatemq́; à planis & æqualibus, & magnitudinem ab eo quod quantum dicatur, ille iam circa ipſas formas, quas intelligẽtia complectitur, verſaturus ſit, perueniens quaſi aſcendendo per cogitationem ad primam & vltimam mentem. Neque enim eorum quæ anima diſcernũtur & comparantur, vel principium aliud vel terminũ reperire licet. Neque eſt vel appellatur cogitatio, ad appetitum & ſenſus progreſſio; quum ſit expers hęc quodammodo rationis, & impetum tantùm appetitionis habeat. Vbi autem notiò certa, ibi rationem quoque eſſe opor-

et. Quid namque & quomodo conſiderabit quiſpiam, niſi vtatur ratiocinatione? Quòd verò ratio, quę propriè ſic vocatur, eorum ſit quæ cõſiſtunt in actionibus, & aliter ſe habere poſſunt, perſpicuum eſt. at opinio rationem potiſſimum ſequitur, quam illa tamquam adminiculũ habet. Quæ autem certiùs conſtituta ſunt & apparent, euidẽtiora eorum eſt perſuaſio: quæq; eiuſmodi eſſe non ſolent, ſed adhuc errãt tamquam res obſcuræ & incertæ, in illis coniectura ſeu ſimilitudines cernuntur. Ad hunc fermè mòdum diſputationes Platonicæ ſe habent, quæ vt contemplationem ac conſiderationem minimè illiberalem aut iniucũdam continent, ita aliquanto ſunt argutiores & minus à pleriſque perſpici poſſunt. Neque ad virtutis vſum & vitam honeſtam atq; laudabilem multum momenti afferre videntur, quũ tamen à ſtudio ſapientiæ neutiquam ſint alienæ, aut diſputationibus atque tractationibus eruditorum & doctorum indignæ. De quibus in præſentia tantum explicaſſe ſatis ſit. Cæterùm diſcendi cupidus quiſpiam fortè præterea quæſierit, Cur Plato vel Socrates Platonicus data linea recta vſus fuerit, & hac quidem vnica & cõtinua? Ratio itaque dari huius videtur, quòd ipſe docuerit, eſſe continuum & vnum ab vno quæcumque ſunt in rerum natura proceſſum quadã parilitate & cohærentia mutua ſecundorũ ſemper à primis progredientium, nec ab vllo res inani dirimi, nec temerario quodam motu ſine diſcrimine huc illuc quaſi ſubſultare, ceu Democriti figmenta. Et hæc quidem ſe extendunt

vſque

vſque ad peculiarem illam & ineffabilem Platonis ſapiẽtiã, quæ nobis haudquaquã cognita nec inſita eſt, & haud ſcio an non alij cuipiam penitus perſpecta, quantumuis pollẽti maiore quàm nos ingenij acumine. Idcirco maneat hæc ipſa deinceps quoque poſita in medio, tamquã præmium ſcientiæ magis accuratæ ſolertiuæve quæ ſatisfacere queat abundantiùs. Nos interim circa planiora & comprehenſu faciliora occupabimur.

B.

Ὁ Πλάτων λέγων, ὅτι τὸ τοῦ παντὸς σῶμα ἐκ πυρὸς καὶ γῆς ἀρχόμενος συνιστάναι ὁ Θεὸς ἐποίει, καὶ ὅτι στερεὸν προσῆκον εἶναι τὸ πᾶν, χρείαν ἔχει πρὸς τὴν σύστασιν μεσοτήτων δυοῖν, πῶς λέγει τοῦτο; τὸ μὲν ἁπλῶς νοούμενον, καὶ μὴ πολλῶν δεόμενον ἀνδίχ' ἑρμηνευμάτων ἀεί πως ἐμοὶ τὸ ἀληθέστατον δοκεῖν εἴωθεν. ὅτι μὲν οὖν τὸ κοσμικὸν σῶμα ὤφειλεν εἶναι ὁρατόν θ' ἅμα καὶ ἁπτὸν, ἐκ πυρός τε καὶ γῆς συνέστησεν ὁ δημιουργὸς αὐτό· ὄντων δὲ τούτων παντάπασι κατὰ φύσιν καὶ δύναμιν ἐναντίων, ἵνα ἕν τι γένοιτο τὸ ποίημα, ξυνδέσμου δηλονότι ἐδέησεν. πῶς γὰρ ἂν ξυμβαίνειν καὶ κολλᾶσθαι δύναιντο ὅσα διάφορα, ἄνευ τοῦ ξυμβιβάζοντος μέσου καὶ προσαρμόττοντος; ἄλλως τε καὶ τελέως ἀντικείμενα ὄντα. οἷον τὴν α πρὸς τὴν γ ἢ πάντως ἀνάρμοστον εἶναι ἀνάγκη,, ἢ διὰ μέσην τὴν β ἀνάλογον συναρμοσθῆναι. ὅτι δὲ τὰ ἐπίπεδα μία ξυνδῆσαι μεσότης ἀρκεῖ, ἐκ τούτου φανερὸν ὅτι ὁ δεσμὸς μονόγραμμος εὑρίσκεται, ὡς ἡ μέση ἀνάλογον ὑπὸ γεωμέτρου. ὁ δὲ στερεομέτρης, πράγματα ἔχει ζητῶν τὰς δύο· δυοῖν γὰρ δεῖ » γραμμαῖν μέσαιν πρὸς τὰς τῶν στερεῶν ἀναλογίας. οὕτω γοῦν λέγει ὁ Τίμαιος ἑρμηνεῖ τῷ Πλάτωνι κεχρημένος»

ὅτι

τι ἐν μέσῳ τῆς γῆς καὶ τοῦ πυρὸς παρενέθηκεν ὁ δημιουρ-
ὸς ὕδωρ καὶ ἀέρα, ὅσον ἦν δυνατὸν, ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥς-
ε εἶναι οἷον τὸ α πῦρ, πρὸς τὸ β ἀέρα, τοῖον τὸ β ἀέρα πρὸς
ὸ γ ὕδωρ. αὕτη ἡ προτέρα ἀναλογία· ἡ δὲ δευτέρα, οἷον
ὸ β ἀέρα πρὸς τὸ γ ὕδωρ, τοῖον τὸ γ ὕδωρ πρὸς τὸ δ γῆν,
ἵστε διπλοῦσθαι τὴν ἀναλογίαν τῶν στοιχείων, κατὰ τὸ τοῦ ἀέ-
ος καὶ τὸ τοῦ ὕδατος, δὶς λαμβανομένων τῶν ὅρων, καὶ τοῦ α
καὶ δ διεστάντων καθ᾽ αὐτὰ παντελῶς. εἰ μὲν οὖν οὕτως
ἁπλοϊκῶς καὶ παχυλῶς ἐνεθυμήθη καὶ ὁ Πλάτων περὶ τούτων,
θεὸς ἂν, φασὶν, εἰδείη· οἱ δὲ Λευκανοὶ κατακολουθήσαντες
᾽Οκέλλῳ τοῦ Τιμαίου, τὴν τῶν στοιχείων πρόοδον διὰ διτ-
τῶν καθ᾽ ἕκαστον δυνάμεων ἐξέλιξαν, περιθέμενοι τῷ μὲν
πυρὶ θερμὸν καὶ ξηρόν· τῷ δὲ ἀέρι, θερμὸν καὶ ὑγρόν· τῷ δὲ ὕ-
δατι, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν· τῇ δὲ γῇ, ψυχρὸν καὶ ξηρόν. οὗτοι λοι-
πὸν αὐτὰ τὰ στοιχεῖα συνοικειῶσαι μετ᾽ ἀλλήλων πειρώ-
μενοι, οὕτω δὴ ταῖς ἐναντιώσεσι τῶν δυνάμεων κοινωνίας
τινὰς ἐπενόησαν, πλημμελήσαντες κατὰ τὸν Πρόκλον, ὅτι τά-
ξιν καθιστάναι βουλόμενοι, οὐδὲν ἧττον ἀταξίαν παρεισήγα-
γον, ζεύξαντες τὰ στοιχεῖα οὕτως ὥστε ἐξ ἴσου φίλα καὶ πο-
λέμια εἶναι. τῶν δὲ ἴσῳ τῷ μέτρῳ μαχομένων καὶ εἰρήνην
ἀγόντων, ἰσόρροπος ἡ λύσις καὶ σύστασις. οὐδὲν ἄρα οἷον δια-
λυθῆναι τὸ πᾶν καὶ διαμεῖναι ὁμοίως. ἴσως μὲν οὖν τῇ τοῦ
Πλάτωνος γνώμῃ μηδαμῶς ἐναντίον δόξειεν ἂν καὶ τοῦτο,
σαφῶς ἐκείνου τὴν διαμονὴν τῶν συσταθέντων οὐκ ἐξ αὐτῶν,
ἀλλ᾽ ἐκ τῆς τοῦ συνιστῶντος βουλήσεως γίνεσθαι ἐνδει-
κνῦντος, ἐν οἷς λέγει ὁ ἐκεῖ εἰσαγόμενος δημιουργὸς καὶ τόδε
τὸ πᾶν γεννήσας, πρὸς τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ θεοὺς θεῶν προσαγο-
ρευομένους. Τὰ δι᾽ ἐμοῦ γενόμενα, ἄλυτα ἐμοῦ γε θέλον- »
τος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτὸν, τό γε μὴν καλῶς ἁρμο- »
σθὲν καὶ ἔχον εὖ, λύειν ἐθέλειν, κακοῦ. δι᾽ ἃ καὶ ἐπείπερ γε- »
γένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδὲ ἄλυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι »
μέντοι λυθήσεσθε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς »

» βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες
» ἐκείνων οἷς ὅτ' ἐγίνεσθε, συνεδεῖσθε. οὕτω μὲν οὐδ' ὁ Τίμαιος ἑτέρως ἤπερ οἱ Λευκανοὶ ἐγνωκὼς εὑρίσκεται. αὐτὸς δὲ ὁ Πρόκλος τὰς δύο μεσότητας ταύτας εἶναι βούλεται, οἵας δι' ἀλλήλων συνεχῶς συναρμόττειν τὰ στοιχεῖα, ὥστε ἀεὶ τὴν οἰκείωσιν πλεονάζειν, τῆς ἐναντιώσεως λειπομένης· ἐξέθηκε δὲ, διαστείλας καὶ συναγαγὼν ταῖς δυνάμεσιν, ἃς πλευρῶν χώραν ἐπέχειν ἐθέλει, ὧδέ πως. τρεῖς νοηθῆναι δεῖν ἀρέσκει αὐτῷ καθ' ἕκαστον τῶν στοιχείων δυνάμεις, ἵνα ἡ μὲν συναρμογὴ διὰ δυοῖν, ἡ δὲ διαχώρησις διὰ μιᾶς γένοιτο. πῦρ ἐστὶ λεπτομερὲς, ὀξὺ, εὐκίνητον· γῆ δὲ κατὰ πάντα ἔχουσα ἐναντίως, παχυμερὴς, ἀμβλεῖα, δυσκίνητος· τὸ δ' ὕδωρ, τἄλλα μὲν ὡς γῆ, ἀντὶ δὲ τῆς δυσκινησίας, τὸ εὐκίνητον εἴληφε. καὶ ὁ ἀὴρ οἷον τὸ πῦρ κατὰ δύο, τό τε λεπτομερὲς καὶ τὸ εὐκίνητον, παρήλλαξε κατὰ τὴν ὀξύτητα ἀμβλὺς γενόμενος. οὕτω γοῦν πρόεισιν ἡ ἁρμονία ἀπὸ πυρὸς διὰ δυοῖν ἀεὶ κατὰ ταυτότητα, καὶ ἑνὸς ἐναντίου μέχρι τῆς γῆς. καὶ τοῦτον τὸν διὰ δυοῖν μεσοτήτων κάλλιστον καὶ ἑνοποιὸν δεσμὸν τῆς κοσμικῆς ἀναλογίας, ὁ Πρόκλος παρέδωκεν. εἴη δὲ καὶ τὸ ἡμέτερον ἁπλοῦν καὶ ἰδιωτικὸν ὑπονόημα, οὐ παντάπασιν, ὡς οἶμαι, ἄμουσον οὐδὲ ἐκμελές. ἀποφανοῦσι δὲ περὶ τούτου οἱ ἀναγνόντες.

II.

QVum Plato dicit, Deum vniuersitatis huius corpus ex igne & terra initio constituisse: & quia hoc solidum esse cõueniebat, ei opus fuisse duobus mediis : quomodo hæc ab illo dicta esse intelligendũ? Mihi quidẽ semper propemodũ id quod simpliciter cõsideratur, nec multis in vtrãque partẽ indiget explicationibus, verissimum quoq; esse videri solet. Quũ itaq; mundi hoc

co

corpus tangi & cerni debuerit, ex igne & terra genitor & effector rerũ omniũ ipſum cõpoſuit. Hæc autem & quoniam ſua natura, & facultate penitus contraria ſunt, quo vna quædam fieret fabrica, vinculo nimirum aliquo opus fuit. Verùm quanam ratione in vnum coire & coaleſcere quæcumque diuerſa ſunt, ſine medio quodam coagmentante & conglutinãte illa, poſſint? Præſertim abſolutè inter ſe oppoſita. Vt exempli cauſa, A lineã ab altera C prorſus diſcrepare neceſſe eſt, aut per mediam B proportione reſpondentem aptè coniungi. Ad plana autem corpora connectenda vnum ſufficere medium ex eo patet, quòd vinculum vnius lineæ reperiatur tamquam mediæ conſentanea ratione reſpondentis à Geometra. Qui autẽ ſolidorũ corporum ſpatia metitur, ei in duobus mediis peruestigãdis eſt elaborandũ, ſiquidẽ duabus lineis mediis ad ſolidorum proportiones indiget. Ita igitur loquitur Timæus interprete vſus Platone, genitorem & effectorem illum inter ignem & terram interpoſuiſſe aquam & aërem, æquali & eadẽ, quoad fieri potuit, ratione, vt quemadmodum ſe habeat A ignis ad B aërem, ita B aër ad C aquã: & hæc prima erit proportio. Secũda autẽ iſta; queadmodum B aër ad C aquam ſe habet, ita C aqua ad D terram. vt dupletur proportio elementorum, in aëre & aqua bis repetitis terminis, A verò & D omnino inter ſe diſiunctis. An autem ita ſimpliciter, & craſſa, vt dicitur, Minerua Plato de his quoque ſenſerit, id ſcilicet Deus, vt aiunt, nouerit. Lucani quidem ſequentes in hoc Ocellum

Timęi filium, elementorum progreſſum per duplices in ſingulis facultates complicarunt, ſic vt attribuerent igni calorem & ſiccitatem, aëri calorem & humorem, aquę frigidum & humidum, terræ frigidum & ſiccitatem. Hi igitur conantes mutuam inter ſe coniunctionem elementorum conficere, hoc modo in contrariis facultatibus ſocietatē quandā excogitarunt, non ſine errore quidem, ſecundùm Procli ſententiam, quòd eo quo in ordinem redigere iſta ſtuduerunt, non minorem confuſionem introduxerint, ita copulantes elementa, vt æquè inter ſe cùm cōiuncta, tum pugnantia illa ſint. Quæ autem æqualiter, & ſibi aduerſantur & pacem ſeruant, eorum etiam æquè pollēs eſt diſſolutio & cōſtitutio. Nihil igitur prohibet quin vniuerſitas rerum pariter diſſoluatur & permaneat. Quod ipſum à ſententia Platonis fortaſſe nō abhorrere videbitur, quum ille clarè demonſtret ſtabilitatem & firmitatem compoſita non accepiſſe à ſeſe, ſed ex illius quæ illa compoſuit arbitrio: eo loco iſta exponēs vbi auctor & creator ad deos deorū ab ipſo appellatos, inquit: *Quæ per me facta ſunt, me ita volente, indiſſoluta erunt. omne etenim quod colligatum & connexum eſt, ſolui rurſum poteſt. At mali eſt, cupere diſſoluere id quod rectè compoſitum eſt, & bene ſe habet. ideo vos, qui generati eſtis, immortales non eſtis neque prorſus indiſſolubiles: nunquam tamen diſſoluemini, nec mortis fatum vllo tempore experiemini, quū mea volūtas maius vinculum vobis ſit & præſtātius, quàm ea quibus tum quum naſcebamini, vincti fuiſtis.* Sic igitur nec Timæus à Lucanis diſ-

ſentire

sentire reperitur. Ipse autem Proclus eiusmodi duo esse media vult, vt per ea inter se continua ratione elementa conuenire possent, & copulari, ita quidem vt conueniens augeatur, & deficiat contrarium: & distrahendo atque coniungendo facultates, quas laterum regionẽ occupare vult, hoc modo exposuit. Placet illi animo concipi oportere tres secundùm quodlibet elementum facultates, vt copulatio & coagmentatio fiat per duas, disiũctio verò & separatio per vnam. Ignis est partium subtilium, acutus atque penetrans, & facillimi motus. Terra verò, quę huius in omnibus contrarium obtinet, est densarum partium, obtusa & iners, atq; difficilis motus. Aqua in aliis vt terra se habet: pro difficili autẽ motu facilẽ sortita est. aër itẽ ad ignis naturã accedit in duobus, & quod tenuiũ est partiũ, & facile mouetur. Mutatur verò acutũ eius in obtusum. Sic itaq; procedit intentio quædã seu harmonia ab igne secundùm duo semper similia, & vno contrario vsque ad terram. & hoc duorum mediorum pulcherrimum & maximum ·· vniẽs mundi concinnam proportionem esse Proclus tradit. Erunt autem nostræ cogitationes simplices illæ quidẽ & rudes, non omnino tamẽ, vt existimo, ineruditæ aut dissentaneæ. Penes eos verò, qui ista legent, iudicium de his esto.

·· deest vinculũ, græcè δεσμόν.

III.

QVare folia arborum autumno alia pallent, alia rubẽt? An quia alia sunt spissiora, alia te-

 nuiora?

nuiora. Est autem color ruber dēsior quàm pallidus: vnde colligi possit, viriditatē in foliis misceri humore de rubro & flauo: humor autē naturæ est in stirpe crescēte, qui vbertate sua & folia & flores & fructus producit. Idem quasi subsidens ad radicem & intra stipitem, relinquit folia arescentia, quæ iam rubra & flaua & pallida apparent in raritate coloris, & nō magis humoris copia illa tingente.

Δ.

Διὰ τί ὁ ἐν Γοργίᾳ Σωκράτης φησὶν, ὅτι καλλίων ἡ
σοφιστικὴ τῆς ῥητορικῆς, ὥσπερ νομοθετικὴ δικα-
στικῆς, καὶ γυμναστικὴ ἰατρικῆς; ἡ περὶ μὲν τῆς σοφιστικῆς τὴν
πίστιν ἐκ τῶν Πλατωνικῶν ἐλέγχων ληπτέον, τὸ δὲ τῆς νομο-
θετικῆς προτέρημα φανερόν; μὴ γὰρ ὑπαρχόντων νόμων,
» δικαστήρια οὐκ ἦν τοπαράπαν. ἰατρὸς δ' ἴσως ἀνὴρ πολλῶν
ἀντάξιος ἄλλων, κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἐρείσειεν ἂν ἀμφισβητῶν
περὶ τῶν πρωτείων τῷ γυμναστῇ. ἀλλ' ἔστιν οὐδὲν ἧττον κατὰ
λόγον εἰρημένον τὸ τοῦ Σωκράτους, καὶ δῆλον γένοιτ' ἂν τοῦ-
το σκεπτομένῳ ὡδί πως. πρότερον γὰρ ἑτέρου οὑτινοσοῦν,
πάντως που τῇ τάξει τε καὶ τῇ ἀξίᾳ ἐν αὐτῇ τῇ ἰατρικῇ τέ-
χνῃ τὸ προφυλακτικὸν, ἀποτρόπαιον ὂν τῶν νόσων· τοῦ δὲ
προφυλακτικοῦ ὅτι μάλιστα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τὰ ἐν δέον-
τι γινόμενα γυμνάσια, μέρος εἶναι φαίη ἂν τῶν Ἀσκληπια-
δῶν κομψός τις καὶ μεθόδῳ τὴν τέχνην μεταχειριζόμε-
νος. δῆλον δὲ ὅτι τὸν ἰατρὸν οἱ παλαιοὶ ὠνόμασαν θεραπευ-
τὴν τῶν νόσων καὶ σινῶν, ὥσπερ ἀκεστὴν τοῦ διερρωγότος
σκήνους, ἢ ἄλλως λωβηθέντος τοῦ συστήματος τῆς καθ' ἕκαστον
ἀνθρωπίνης φύσεως. τούτου δὲ ἕτερος ὁ τῆς γυμναστικῆς ἐ-
παΐων, σπουδὴν θέμενος τὸ διαφυλάξαι ἄνοσον καὶ ὑγιὲς
τὸ

τὸ σῶμα, διά τε γυμνασίων καὶ προσηκουσῶν διαιτῶν, καὶ ὅσα ἄλλα ἡ τέχνη αὕτη ἐπαγγέλλεται. ὅσῳ δὲ κρεῖττον τοῦ ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν περιπετῆ τοῦ κακοῦ γενέσθαι, τοσούτῳ, ὡς οἶμαι, ἡ γυμναστικὴ προφερεστέρα ἂν εἰκότως τῆς ἰατρικῆς νομισθείη. εἰ μή τις εἴποι ὅτι ταύτην, ὡς ἰατρικῆς τέχνης πρὸς τὸ εὖ καὶ καθηκόντως διαχειρισθῆναι δεομένην, οὐδὲ χωρίσαι καὶ ἀλλοτρίαν ἡγήσασθαι τῆς ἰατρικῆς τινὰ νοῦν ἔχοντα χρῆναι δοκεῖ, καὶ τὸν Σωκράτην εἰρηκότα καλλίω εἶναι τὴν γυμναστικὴν τῆς ἰατρικῆς. τοῦτο βεβουλῆσθαι λέγειν, ὅτι μέρος τόδε τῆς ἰατρικῆς, ἀξιολογώτερον καὶ ἐντιμότερόν ἐστι τῶν ἄλλων ἁπάντων.

IIII.

CVr Socrates in Gorgia præſtantiorem ait eſſe ſophiſticam ipſa Rhetorica, & pariter artem ferēdi leges quàm iudicādi, & gymnaſticā medicina? An de ſophiſtica quidem probationes ex Platonicis reprehēſionibus petēdæ ſunt? Principatus autem & præſtantia artis ſeu facultatis ferendi leges inde patet, quia ſi leges nullæ extarent, iudicia quoque omnino ſublata eſſent. Medicus verò multis quidem præferendus alijs, ſecundùm Homerum, de primo loco forte cum Gymnaſte controuerſari & contendere poſſet. At eſt nihilo tamen minus hoc à Socrate vera ratione prolatum, & conſiderāti alicui id manifeſtum fit tali modo. Nam alia quacumque parte, in medica arte prius eſt ordine & dignitate omnino ea pars, cuius opera & auxilio corpora bene valētia cōſeruantur, & morbi imminentes

ab his arcétur. ad hanc autem maximè & in primis pertinere exercitationes rectè vſurpatas dixerit ex Aſclepiadeis induſtrius quiſpiá ac vera via & ordine artem hanc tractans. Manifeſtum verò eſt veteres eum appellaſſe Medicum, qui ſciret curare morbos & externas corporum læſiones, quaſi ſartorem laceri domicilij aut labefactatæ aliâs eius compagis, quæ eſt in ſingulis hominum naturis. Ab hoc diuerſus eſt gymnaſtices peritus, qui dat operã vt per exercitationes & conuenientem vitæ inſtitutionem & alia quæcumque hæc ars pollicetur, corpus ſanũ & à morbis liberum ſeruetur. Quãto itaq; melius eſt omnino non procliuem eſſe ad malum, quàm malum ipſum auerti, tanto, vt mea quidẽ fert ſententia, medicinæ gymnaſtica præferenda eſt. niſi quis dicat, hanc medica arte ad rectè & decẽter agẽdũ carere neutiquã poſſe, ac propterea ſeiũgi, ac à medicina alienã haberi, ab intelligẽti non debere, & Socratem eo quod dixit, gymnaſticã medicina eſſe præſtantiorem, voluiſſe indicare, hanc medicinæ partem digniorem & maiori in honore eſſe, quàm reliquæ ſunt vniuerſæ.

E

Διὰ τί ὀξυκέφαλοι, οἷον Θερσίτης, ὃν φοξὸν καλεῖ Ὅμηρος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μικροκέφαλοί εἰσι, θορυβοποιοί τε καὶ καυχικοί, καὶ θρασύδειλοι, καὶ κακοήθεις, καὶ ματαιόφρονες; τὸ μὲν οὖν εἰς τὸ ὀξὺ ἀνήκειν καὶ σφίγγεσθαι τὸ κύτος, σμικρυνόμενόν τε συνεχόμενον αὐτὸ, καὶ ἐμποδὼν ἱστάμενον τῇ σφαιρώσει, τὴν αὔξησιν οἷον ἀποτορνεύεσθαι ἐκ

σθαι οὐκ ἐᾷ. ἐκ τοιούτου δὴ σχήματος, τὸν ἐγκέφαλον σφηνοῦσθαι ἀνάγκη· οὗ γενομένου, αἱ ῥηθεῖσαι διαθέσεις ἀκολουθοῦσι. τὰ γὰρ φανταζόμενα θλίβεταί τε πιεζόμενα, καὶ ὠστιζόμενα παρέχει ὄχλον τῇ διανοίᾳ, καὶ προκαλεῖται λογισμοὺς περικεκλασμένους καὶ φαύλους, οἷα καὶ θράσος ἄλογον καὶ δειλίαν αἰφνιδίαν ἕπεσθαι συμβαίνει· φύσει μὲν οὖν εἰσὶν οἱ ἔχοντες οὕτως, οἵαπερ ἡ τῶν ὀργανικῶν μορίων διασκευή· τὸ δὲ τῆς ψυχῆς ἀδέσποτον, καὶ τῆς προαιρέσεως ἑκούσιον ἐν τῷ ἐναντιοῦσθαι τῇ κακίᾳ καὶ προστίθεσθαι τῇ ἀρετῇ, οὐχ ὑπόκειται οὐδὲ διαπλάττεται αὐτουργῶς ταῖς φυσικαῖς αἰτίαις καὶ τῆς ὕλης ἰδιοτροπίᾳ. καὶ πρὸ πάντων πάντη ἐξαίρετός ἐστιν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια, κρηπὶς οὖσα πάσης ἀρετῆς, καὶ τῆς κακίας ἐκριζωτεία· τῆς δὲ ψυχικῆς προαιρέσεως συμφωνούσης τῇ σωματικῇ καταστάσει καὶ συναρμογῇ ἐν τοῖς μὲν εὖ πεφυκόσι, τὸ καλὸν κἀγαθὸν τελειότερον ἐκλάμπει, ἐν δὲ τοῖς κακῶς, ἡ μοχθηρία μείζων καὶ κακοηθεστέρα διαφαίνεται.

V.

QVamobrem acutiore figura capitis, qualis Therſites fuit, quẽ capite faſtigiato deſcribit Homerus, plerũque etiam paruo capite ſunt prædιti, & tumultuatores, ac improbi & audaces habentur, ita tamen vt non abſit ignauia, item malitioſi & vani? Eo ſanè quo in acumen tendit & conſtringitur capacitas vaſis, imminuitur id quod continetur, & quia hoc impedimento eſt figuræ globoſæ, non amplificari illud & in orbẽ quaſi redigi permittit. Ob talem autem formam cerebrum inſtar cunei ſe habere neceſſe eſt. quo facto conſequuntur iam indicatæ cõſtitutiones: nam ea quæ imaginatio comprehendit, premẽ-

do confringũtur, & inuicẽ impellẽdo cogitationes turbãtur, & ratiocinationes excitãtur semifractæ & prauæ, quibus audacia temeraria & subitus metus comites esse solent. atque eam ob causam naturâ tales ita quidem affecti sunt, qualis est organicorum membrorum constructio. Animæ verò ea pars, quæ nullius imperio paret, & propositi volũtarium in aduersando * & amplectenda virtute, non subiecta sunt naturalibus causis aut modo materiæ peculiari, neq; secundùm hæc quasi manuum opera effinguntur. Et ante omnia pietas erga Deũ prorsus eximia res est, quo virtus vniuersa fundamẽto nititur, & vitiũ radicitus extirpatur. Quòd si cũ animi proposito consẽtiat corporis constitutio & apta copulatio, in bonis naturis honestum & laudabile ac virtus magis elucet, in malis autem, improbitas & prauitas maior & eo malitiosior apparet.

* vitio. græcè κακίᾳ.

VI.

QVamobrem genus irritabile vatũ esse Horatius dixit? An quia omnes qui sese armis instructos & ad repellendos aduersarios paratos esse norunt, animosiores & quasi ferociores esse solent? Itaque & poëtæ, qui habent versuum veluti sagittas & iacula ad emittendum coniiciendumq; in promptu, non facilè ferunt se lædi, sed statim expediunt arma sua: An etiam est illa magna vel potiùs ingens vis animi & ingenij poëtici, quæ sic cõmouetur in excellẽtibus poëtis, vt humanæ naturæ modum superare videatur? Illa igitur tanta vis impatiens est iniuriæ & oppugnatio

nationis, neque concitata poteſt contineri, & cilè ſolet irritari, quia ſtatuit ſe omnium admirationem & cultum & obſeruantiam mereri.

VII.

QVæ eſt cauſſa, quòd iis temporibus quibus aër corrũpi incipit, & auiculæ plurimæ cùm duentant tum gignuntur, & moriuntur ſues? Contrariæ nimirum ſunt animantium iſtarum naturæ. Nam aues quum ſint magis ſiccæ, magis etiam tam durare in aëre æſtuãte & ſqualorẽ ſequi ſolent. Iam conſtat has paſci etiam aridis cibis potiſſimum, neque copioſo potu vti. ex quo & prouerbium Germanicũ natum, *frugaliores bibere ſicut auiculas.* At contrà & vorax animal ſus eſt, & potus auidum. Itaque & crebro aquas appetit, & in luto volutatur. Notum autem hoc ferè eſt omnibus, in æſtu & ſqualore aërem corrũpi, reddíque peſtilentem. An quia minus humida ſunt auium corpora, non tam celeriter hæc, quàm ſuum corpora, quæ ſunt humidiſſima, poſſunt putreſcere? An terris proximus aër maximè eſt peſtilens? quippe qui exhalari de ipſa creditur. Itaque & ſues fodientes roſtris ſcrobes & affatim attrahentes halitus nocentes, tum maximè mori par eſt.

VIII.

QVare dixit Homerus de irato Achille id quod de Turno Virgilius,

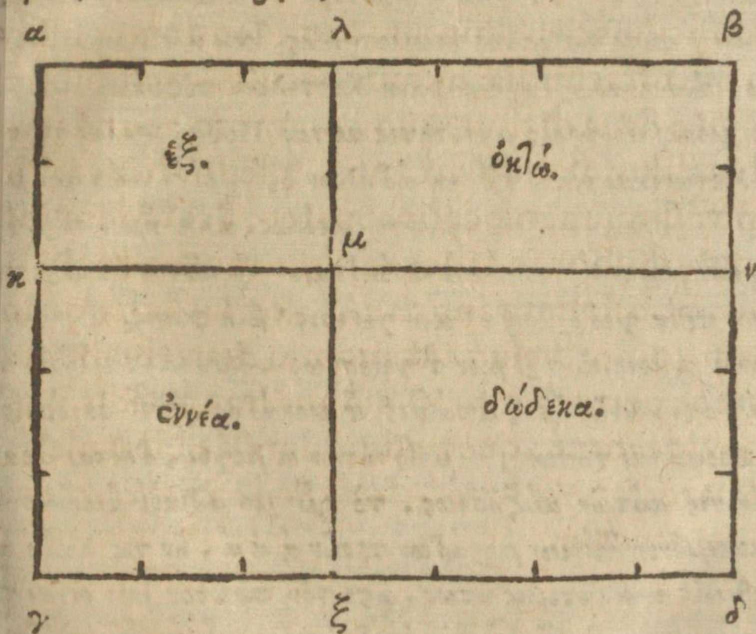
-ardentis ab ore
Scintillæ abſiſtunt, oculis micat acribus ignis.

& videmus nitere ſolito magis grauiter commotorum lumina. An quia animi illa concitatio & motio vim etiam videndi inflammat, & meatus luminis ardore ſuo complet, ſicut incitato aëre fulgur emicat? An eſt aliqua cognatio oculis cum corde occulta, & pertinens ad oculos neruus ad ſtomachum, quod eſt collum ventris, annectitur? quũ autem in ira æſtuet ſanguis circum cor, flamma caloris illius rectâ viâ erumpens ex oculis eminet. Id autem eſſe verum ex eo videri poſſit, quòd quibus oculi eruuntur, eorum ſtomachus conuellitur: & in vehemẽtibus purgationibus alui, aut quum duriores reliquiæ cibi difficiliùs depelluntur, oculi ſentiuntur affici. An quia iracundiæ humor peculiaris eſt bilis eius quæ flaua dicitur? quo commoto abundantiâ æſtus illius, de quo diximus, ſplẽdor iſte exiſtit, & potiſſimum in oculis apparet: ſicut idem ipſe humor ſpiſſior in laborantibus morbo regio oculos potiſſimum inficit. At alterius bilis, quam atram vocant, veluti incendium, ita vehementer animos perturbat, vt in quibus hoc accidit, ij furere videantur: quemadmodum de Hercule fecit Maro, *Hic verò Alcidæ furiis exarſerat atro Felle dolor.*

Θ.

Πῶς ἔχει ὁ περὶ τῶν ἁρμονιῶν τοῖς Πυθαγορικοῖς λόγος, καὶ τίνες εἰσὶν αἱ κυρίως κληθεῖσαι μεσότητες? ὅτι μὲν παρειλήφασιν οἱ Πυθαγορικοὶ πρὸς τὰς συμφωνίας τὰ ἐπίτριτα, τὰ ἡμιόλια, τὰ διπλάσια, τὰ τριπλάσια, τὰ τετραπλάσια, τὸ ἐπόγδοον, τῶν οὐδενὶ σχεδὸν ἀγνώστων ἐστί. γίνεται

δὲ τοῦ ἐπιτρίτων ἡ διὰ τεσσάρων καλουμένη συμφωνία. τοῦ
μιολίων, ἡ διὰ πέντε. τοῦ δὲ διπλασίων, ἡ διὰ πασῶν. τοῦ δὲ
πλασίων ἡ διαπασῶν καὶ διαπέντε μικτή· τοῦ δὲ τετραπλα
ἡ δισδιὰ πασῶν μικτὴ καὶ αὐτή. τὸ δ' ἐπόγδοον τονιαῖον
. ὅτι δὲ μόνοι ἐκ πάντων ἐναρμόνιοι ἀριθμοὶ εὑρέθη-
οὗτοι, ἐπειράσαντο δεικνύναι ἐκθέσει διαγράμματος τοι-
τινος. ἔστω παραλληλόγραμμον ὀρθογώνιον α β γ δ,
ν τοῦ μὲν α β, τῶν πλευρῶν ἑπτά, τὴν δὲ α γ πέντε. καὶ τμη-
σης τῆς μὲν ἐλάττονος εἰς δύο καὶ τρία κατὰ τὸ κ, τῆς δὲ μεί-
ος, εἰς τρία καὶ τέσσαρα κατὰ τὸ λ· διήχθωσαν ἀπὸ τῶν
τῶν εὐθεῖαι τέμνουσαι ἀλλήλας κατὰ τὸ κ μ ν, καὶ κατὰ τὸ λ
ξ· ἔσται τοίνυν τὸ μὲν α λ μ κ ἕξ· τὸ δὲ κ μ ξ γ, ἐννέα· τὸ
λ μ ν β, ὀκτώ· τὸ δὲ μ ξ δ ν, δώδεκα.

Τὸ μὲν οὖν διάγραμμα τοιοῦτο, τοῦ ὅλου παραλληλογράμ-
μου τριάκοντα καὶ πέντε, καὶ ἐν τοῖς τῶν χωρίων ἀριθμοῖς τοὺς
τῶν συμφωνιῶν πρώτους λόγους περιέχοντας. καὶ ἐν αὐτοῖς ἡ
προσαγορευομένη μεσότης ἁρμονική τοὺς ἁρμονικοὺς τῆς μου-
σικῆς λόγους συνείληφε, ὅθεν καὶ εἰκότως εὕρηκε τοὔνομα. ὑ-

πεναν

ὑπεναντία δέ ἐστι τῇ ἀριθμητικῇ καλουμένῃ· ἐν γὰρ ταύτῃ συμβέβηκε τὸ ἴσον ὑπερέχεσθαι καὶ ὑπερέχειν τῷ αὐτῷ μέρει, οἷον ς, θ, ιβ. τὰ γὰρ θ τρίτον μέρος τὰ γ. ἐν δὲ τῇ ὑπεναντίᾳ ἐκείνῃ, τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων τοῦ μὲν ἀποδεῖν, τὸ δὲ ὑπερβάλλειν, οἷον ς, η, ιβ. τὰ γὰρ η, τῶν μὲν ς δυσὶ ὑπερέχει, τέταρτῃ δὲ τοῦ ιβ λείπεται, ὧν τὰ μὲν β τοῦ ς. τὰ δὲ δ, τοῦ ιβ τριτημόριον. δεῖ δὲ καὶ τὰ τῶν συμφωνιῶν ἄκρα λόγον ἔχειν πρὸς αὐτά, καὶ τὰ μεταξὺ οὐκ ἀλόγως ἐμβληθῆναι. εἴη δ' οὖν, ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα δείκνυσι τῆς συμφωνίας ἐναρμόνιον, τὸ τὰ ἐν μέσῳ ἐμπεριειλημμένα ἔχειν τὸν αὐτὸν λόγον τοῖς ἄκροις. οὕτω τοίνυν καὶ ἡ ἁρμονικὴ ἀναλογία ἐκλήθη, κυρίως μὲν μεσότης οὖσα, ὥσπερ καὶ ἡ ἀριθμητικὴ λεγομένη, δανειζομένη δὲ τοὔνομα ἀμφοτέρα τῆς ἀναλογίας παρὰ τῆς οἰκεῖον αὐτὸ λαχούσης γεωμετρικῆς, ὅπου ἡ τῶν λόγων πρόοδος τὴν ἀναλογίαν προφανῆ ἀποτελεῖν πέφυκεν. ὅτι μὲν δὴ μόναι αἱ τρεῖς μεσότητες αὗται Πυθαγορικαί τε καὶ Πλατωνικαί εἰσι, τῶν οὐκ ἀδήλων ἐστίν. οἱ δὲ νεώτεροι μέχρι δέκα που ἐπεξειργάσαντο ἐκείνας. ἀλλ' ἡμῖν περὶ τῶν τριῶν μόνον λέγειν νυνὶ πρόκειται. ζητεῖται δὲ περὶ τούτων τρία σχεδὸν τάδε· α, ἡ γένεσις· β, ἡ φύσις. καὶ τὸ τρίτον ἡ χρῆσις. καὶ περὶ μὲν τῆς γενέσεως παραδέδοται τάδε τινά. ὅτι κοινῆς οὔσης ἁπάσαις τῆς μονάδος, ἐπειδὴ ἐν ἀνίσοις θεωροῦνται τούτων τῶν μεσοτήτων οἱ λόγοι, δεῖται ἄρα ἡ γένεσις αὐτῶν αὐξήσεως. τὸ γὰρ μοναδικὸν ἀμείωτον. ἐκκειμένων τοίνυν μονάδων τριῶν α' α' α', ἤν τις λάβῃ ἀριθμοὺς τρεῖς ἑτέρους οὕτως, ὥστε τὸν πρῶτον μὲν εἶναι τῷ πρώτῳ μοναδικῷ ἴσον, τὸν δὲ δεύτερον τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ, τὸν δὲ τρίτον τῷ τε πρώτῳ καὶ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ, ἕξει τὴν ἀριθμητικὴν ἤδη μεσότητα, οἷον ἐν τοῖς α' β' γ'. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς διαστάσεως ἤγουν παραλλαγῆς ἴσης διαμενούσης προχωρεῖν τοῖς ἀριθμοῖς δυνηθήσεται, ἢ καὶ ἑτέρους ὡσαύτως ἐκτιθέναι, οἷον β' δ' ς'. ἢ γ' ς'

θ'. δ

δὲ κυρίως προσαγορευομένην ἀναλογίαν γεωμετρι-
κεῖς μεσότητα καθίστασθαι γινωμένην τὸ πρῶτον ὀψό-
ε οὕτως. ἔστωσαν μοναδικοὶ τρεῖς ὥσπερ πρότερον, καὶ
ήτωσαν ἀριθμοὶ ἄνισοι τοσοῦτοι, πρῶτος μὲν ἴσος
τῳ· δεύτερος δὲ τῷ δευτέρῳ δίς· τρίτος δὲ τῷ τε πρώ-
, δευτέρῳ δὶς, καὶ τρίτῳ ἅπαξ· συμβήσεται γὰρ οὕτως τὸν
ν ἀριθμὸν γίνεσθαι ἀνάλογον τοῖς δυσὶν ἄκροις, οἷον
δ΄. γίνεται δὲ ἡ τῆς πρώτης τῶν ἀνίσων ἰσότης κατ' ἀ-
γίαν οὕτως ἀεὶ, ἥτις πρόεισιν ἐν λόγῳ διπλασίονι.
εθήσονται δὲ ὡσαύτως καὶ ἑτέρων λόγων αἱ μεσότητες
λογον ἐκκειμένων τῶν ἀριθμῶν συνεχῶς· ἔστι δὲ τῆς ἀ-
ογίας ἴδιον, τὸν αὐτὸν λόγον ἐν μείζοσι καὶ ἐλάττοσιν ὅ-
διαφυλάττειν. ἡ δὲ ἁρμονικὴ γεννᾶται λαμβανομένου
θμοῦ ἴσου τοῦ μὲν πρώτου τῇ πρώτῃ μονάδι καὶ τῇ δευ-
δίς. τοῦ δὲ δευτέρου τῇ πρώτῃ δὶς καὶ τῇ δευτέρᾳ δίς· τοῦ
τρίτου ἅπαξ μὲν τῇ πρώτῃ, δὶς δὲ τῇ δευτέρᾳ, καὶ τῇ τρί-
τρείς. καὶ οὕτως ἕξομεν ἀριθμοὺς τούτους γ΄ δ΄ ϛ΄. καὶ ἡ
εσις μὲν αὕτη τῶν μεσοτήτων ἡ πρωτοφυὴς, ἀπὸ μονάδος
ὴν ἰσότητος καὶ ταυτότητος, κατὰ τὸν Πρόκλον. τῆς εὑρέ-
ς δὲ μέθοδον καθολικὴν ἐμμέτρως ποτὲ ἡμεῖς ἐξεθή-
μεν ὧδε,

ἀριθμῶν δέ τοι δυοῖν τεθέντοιν, ὡς τύχοι,
ἀριθμητικῶς μεσότητα λήψεσθ' ὧδέ πως.
κείνους δοθέντας τοὺς ἀριθμοὺς συνθεὶς
πειτα πλῆθος τέμνε τὸ ξυγκείμενον,
καὶ θάτερον ποιοῦ μέσον τούτοιν μέρος.
΄ γίνεται συντεθέντα δ΄. ὧν τὸ ἥμισυ, β΄. μέσον ἄρα τῶν
΄, τὰ β΄, ἀριθμητικῶς.
εἰ δ' αὖ γεωμετρεῖν προῄρησ' ἐνθαδί,
πολλαπλασιάσας τἄκρα, τετραγωνικὴν
πλευρὰν παράβαλε καὶ τὸ δ' αὖ ἔσται μέσον.
δ΄ πολλαπλασιασθέντα γίνεται δ΄. τούτων ἡ τετραγωνικὴ
πλευρὰ

πλευρὰ, β΄. τῶν α΄ δ΄ τοίνυν μέσον τὰ β΄, γεωμετρικῶς.

τὰ δ' ἁρμονικὰ σκευάζετ' ἐργωδέστερον.
σὺν γὰρ τίθεσθαι τἄκρα δεῖ καθάπερ πρότου,
ἔπειτα δὴ ὑπεροχὴν ὅταν τούτων λάβῃς
καὶ πολλαπλασιάσῃς ἐλάττονος μέτα,
τάδε μέριζον παραβαλλόμενος αὐτὴν πάρα
τὴν ξύνθεσιν γ΄ ἣν ἔλαβες· εἶτα τοὐξιὸν
πρὸς τόν γ΄ ὅρον τὸν μείονα θὲς, ἵν' ᾖ μέσον.

¶ γ΄ ς΄ συντεθέντα γίνεται θ΄. ὑπερέχει δὲ θ΄ τὰ ς΄ τρισίν. καὶ τρὶς γ΄ ὁμοίως ἐστὶν θ΄. ἡ παραβολὴ, α΄. ἐννέα γὰρ ἐν τοῖς ἐννέα ἅπαξ. συντεθέντα δὲ α΄ καὶ γ΄, γίνεται δ΄. καὶ ἔστι τὰ δ΄ μέσον τῶν γ΄ καὶ ς΄, ἁρμονικῶς. φύσεως δὲ τῶν μεσοτήτων τῶνδε ἑκάστη, παρὰ τὰ ἄλλοθι εἰρημένα, ἔχει καὶ οὕτως, ὥστε τὴν μὲν ἀριθμητικὴν εἶναι ἰσότητα διαπάντα. ἐξ ἴσου γὰρ ὁ πρῶτος ὅρος ἀφέστηκε τοῦ δευτέρου, καὶ ὁ δεύτερος τοῦ τρίτου. ἡ δὲ γεωμετρικὴ ταυτότης ἐστὶ μᾶλλον· ἐν ταύτῃ γὰρ συνεχοῦς προβαινούσης τῆς ἀναλογίας, τὸν αὐτὸν ἐφεξῆς λόγον διαμεῖναι ἀνάγκη, ἡ δὲ ἁρμονικὴ τὰ ἄκρα τῶν ὅρων ἐν ὁμοίῳ λόγῳ παρέχεται τοῖς διαστήμασι τῶν ὑπεροχῶν. διὸ καὶ ὁμοιότης κυρίως λέγοιτ' ἄν. ἡ δὲ χρῆσις τούτων πρός τε τὰς φυσικὰς καὶ λογικὰς καὶ ἠθικὰς διδασκαλίας εὔθετος, ὡς ἔκ τε ἄλλων καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος φανερόν.

IX.

QValis est disputatio Pythagoricorũ de Harmonijs seu concinnitatibus, & quæ sunt à Grȩcis propriè nominata media? Quòd autẽ Pythagorici ad concẽtus musicos assumpserint numeros tertia parte maiores, sesquiduplas, triplas, quadruplas, & octaua parte maiores, nemini prope est ignotum. Efficitur verò concentus, qui dicitur

ritur Diatessaron, per numerum tertia parte maiorem, per sesquidiapente: per duplum, qui diapason: per triplum, qui ex diapason & diapente mixtus oritur: per quadruplum, qui disdiapason & ipse mixtus. Octaua autem parte maior facit tonũ, id est vocis intẽtionen. Quodq; tantùm numeri apti ad concinnitatem inter hos omnes reperti sint, designatione quoque geometrica ostendere studuerunt. Sit enim figura cum æqualibus lineis & angulis rectis A B C D, cuius latus A B contineat septem, latus verò A C quinque: & secetur minus in duo & tria in puncto K, maius autem, in tria & quatuor in L. & ducantur à sectionibus rectæ lineæ secãtes se inuicem in K M N, & L M O. Erit igitur A L M K, sex, & K M O D, nouem: L M N B verò, octo, & M O C N duodecim.

Hæc igitur designatio, geometrica est, in qua tota æquabilium linearum figura est triginta & quinque, comprehẽdens in spatiorum numeris primas concẽtuũ rationes. atque in his medium quod vocatur harmonicum, rationes musicæ harmonicas seu concinnas complectitur: vnde etiam iure accepit appellationem. Est autem hoc medium Arithmetico contrarium. nam in hoc fit vt æquale superetur & superet eadem parte, vt 6, 9, 12. tertia enim pars de nouem sunt 3: cõtrarium verò illi, solet eadem parte extremorum altero quidem deficere, alter verò exuperare, vt 6, 8, 12. octo enim sex duobus superant, & quatuor ad duodecim deficiunt. quorum duo in sex, quatuor in 12, pars erit tertia totius. Oportet

portet autem etiam in concentibus extrema ra-
tionem habere ad ſe, nec media inter hæc abſ-
que hac interſeri. Obtinebunt itaque, quod &
nomen ſymphoniæ ſeu concentus cõſentaneum
declarat, ea quæ in media concluſa ſunt, ſimul
cum extremis eandẽ rationem. Ita ergo Harmo-
nica proportio appellata eſt, quũ propriè medi-
um ſit, quemadmodũ ea quoque quæ Arithme-
tica vocatur, quum ambæ nomen proportionis
mutuatæ ſint à Geometrica, cui hoc peculiare
obtigit, quia in ea progreſſus rationum, propor-
tionem euidentem reddere ſolet. Quare tantũ
hæc tria eſſe media & Pythagorica & Platonica,
non eſt obſcurum: recentiores verò ea vſque
ad decem ſua elaboratione deduxerunt. verùm
nobis de his tribus tantùm verba facere propo-
ſitum eſt. Solent autem hæc tria fermè de illis
quæri; primum, Quæ ſit origo; ſecundum, Quæ
natura; & tertium, Quis vſus. De origine eorũ
talia quædam tradita reperiuntur. Quoniam his
omnibus communis eſt vnitas, quum in impari-
bus horum mediorũ rationes conſiderentur, re-
quiritur videlicet ad originem eorum incremẽ-
tum; nam vni & ſingulari quicquam decedere
nequit. Poſitis itaque vnitatibus tribus 1, 1, 1, ſi
quis accipiat alios tres numeros eo modo, vt
primus ſit primo vnitatem continenti æqualis;
ſecundus primo & ſecundo, tertius primo, ſe-
cundo, ac tertio, habebit iam medium arithmeti-
cum, vt in his 1.2.3. & eadẽ planè ratione, inter-
uallo, id eſt diſcrepantia, permanẽte æquali, pro-
gredi in numeris poterit, atque alios ſimiliter
quoque

quoq; exponere, vt 2,4,6, aut 3,6,9. Geometrice autem, quæ propria appellatione est proportio, ita primùm conspiciemus originem medij constitui. Sint vnitates tres, sicuti in superioribus, sumantúrque numeri inæquales totidem, primus quidem æqualis primo, secundus verò secundo bis ac tertio semel. ita accidet vt medius numerus duobus extremis certa proportione respondeat, vt 1,2,4. & si progressio fiat ratione dupla, semper hoc modo primę originis inęqualium existet æqualitas. Componentur autem similiter & aliarum rationum media expositis numeris consentanea proportione & continuata. Est autem proportionis propria natura, vt seruet eandem ratioñe in maioribus & minoribus numeris. Harmonicũ autẽ mediũ nascitur sumpto numero primo æquali primæ vnitati, & secundę bis: secundo sumpto æquali primæ bis & secundæ quoque bis: tertio semel primæ, bísque secũdæ, & tertiæ ter, & ita habebimus hos numeros 3, 4, 6. Atque hęc est prima natura & origo mediorũ, ab vnitate siue ab æquali, & eodẽ proficiscens, secundùm Proclum. Inueniendi autem viam ac ordinem nos aliquando versibus ita cõplexi sumus:

Numeris duobus fortuitò tibi datis,
Medium Arithmeticum fac accipias ita:
Numeros datos illos vbi coniunxeris
Summam hanc deinde sic coactam scindito,
Et alteram pone medium partem illius.

1, 3, si addãtur, fiunt quatuor, quorũ dimidia pars est 2. Medium igitur 1,3, est 2 arithmeticè.

Quòd si Geometram agere volueris modò,
De multiplicibus extimis numeris latus
Excerpe quadratum, hócque medium ponito.

1, 4, si multiplicata fuerint, erunt 4. quorum latus quadratum 2. 1, & 4, igitur medium est 2, geometricè.

Harmonica consiunt laboriosiùs:
Extrema componi vt priùs quoniam solent,
Quo maius altero alterum est posthac capi.
Quod cum minore quando multiplicaueris
Per id quod antè composueras diuide:
Quódque exierit, hoc ad minorem terminum
Adde, Medium progreßione hac vt habeas.

3, 6, si addãtur, fiũt nouem. excedit autem nouẽ, sex in tribus, & ter tria similiter sunt nouem. diuisio seu collatio 1. nã 9 in 9, semel insunt. Vnum autem & tria si addãtur fiunt 4. & ita reperta sunt 4 medium inter 3 & 6 harmonicè. Natura autem horum singulorũ mediorum, præter ea quæ alibi de his dicta sunt, ita se habet, vt Arithmeticũ omnino sit æqualitas. æqualiter enim primus numerus recessit à secundo, & secundus à tertio. Geometricum autem versatur potiùs in ijs quæ semper eadem esse solẽt. In hoc enim continuo modo quum proceditur, eãdem rationem in sequentibus seruari necesse est. Harmonicum verò extremorum numerorum similem rationem cũ interuallis excessuũ perficit. quamobrẽ similitudo propriè dici posset. Vsus autem horum ad disputationes de natura, de ratione differẽdi, de moribus maximè conducere & rectè ad eas adhiberi potest, ídque cùm ex aliorum, tum potissi-

mum

mũm Ariſtotelis & Platonis ſcriptis patet.

I.

Ιὰ τί καταστιγάζονται καὶ ἡσυχίαν ἄγει τὰ βρέφη κινούμενά τε καὶ ἄσμασι κατηχούμενα, καὶ οὕτω μάλιστα ὕπνος ἐπιγίνεται; καθάπερ ἐποίησε καὶ ὁ Θεόκριτος, ὅτι ἡ Ἀλκμήνη, λούσασα καὶ ἐμπλήσασα γάλακτος τόν τε Ἡρακλέα καὶ τὸν Ἰφικλέα, χαλκείαν κατέθηκεν ἐπ' ἀσπίδα, καὶ ἐπαείσασά τι, μεταξὺ τούτου

ἐκ τοῦ ζ' τομ. καὶ ὑγιειν. α.

δίνασε σάκος μέγα· τοὺς δ' ἔλαβ' ὕπνος.

ἢ ὅτι, καθάπερ Γαληνός φησι, πρὸς μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν οἰκείως διάκεινται, κατ' ἔμφυτον δηλονότι διάθεσιν; ἢ τὸ μὲν τῆς κινήσεως προσφιλές ἐστι τῇ τῶν ζώων φύσει, ἅπερ ἀκίνητα διαμένοντα, οὐδὲν ἂν ἔμελλε τῶν ἐμπεφυκότων δένδρων διοίσεσθαι, τῇ δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχῇ τὸ ἐμμελὲς καὶ σύμφωνον ἡδεῖάν τινα αἴσθησιν παρέχεται; ἀλλ' ὅπως μὴ τῶν βρεφῶν ἄλογος ἔτι πως λόγος μὴ δυνατὸς εἴη ἐφικέσθαι τῆς ἐννοίας ταύτης; ἁπλούστερον ἄν τις οὖν ἴσως εἴποι, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ὅτι τῇ μὲν κινήσει τὰ παιδία ὥσπερ διασεισθέντα, οὕτω δὴ ἐκόπασέ τε καὶ πραϋνόμενα ἐπαύσατο τῶν κλαυθμῶν, καὶ τέλος εἰς ὕπνον κατηνέχθη. διὰ τοῦτο καὶ σφοδροτέραις χρῶνται τῶν περιαγωγαῖς τῶν λικμῶν καὶ σκιμπόδων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἀγκαλῶν ἐώραις αἱ τροφοί, ὅταν πάνυ πολὺ ἀθυμοῦντα καὶ κακοπαθοῦντα τυγχάνει ἐκεῖνα. ταῖς δὲ φωναῖς τῶν ὑπῳδῶν καὶ τερατείας αὐτὰ τοπρῶτον, εἰκὸς, καὶ θαυμάζειν τί ἂν τὸ προσφερόμενον τῇ ἀκοῇ εἴη ἄν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων κηλεῖται φθόγγοις μελικοῖς, καὶ ἐοίκασιν ἐκεῖνα τοῖς τοῦ νοῦν προσέχουσιν, οὐ τερπόμενα τῷ ἐναρμονίῳ τῆς φωνῆς· πῶς γάρ; οὐ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐπαΐουσιν, ἀλλὰ ξενιζόμενα πρὸς τοὺς ἤχους· οὕτως ἄρα καὶ τὰ βρέφη ὑπᾳδουσῶν τι τῶν τροφῶν καὶ τῆς αἰσθήσεως ὑπακουούσης, ἔλαθον ὑπεικόντων τῶν πα-

θῶν ἐνθυμουμένα τε καὶ δὴ καὶ ἐμπεσόντα εἰς ὕπνον. εἰ
δέ τινι δοκεῖ καὶ ἐν τοῖς νηπίοις τῶν παίδων, καὶ ἐν τοῖς
ἀλόγοις τῶν ζώων εἶναί τινα δύναμιν ἐπιγνωστικὴν τῆς ἐμ-
μελείας καὶ φωνῆς ἐναρμονίου, καὶ κατὰ ταύτην ὁμοδρομού-
σης τῆς τε αἰσθήσεως καὶ τῆς διανοίας, ἀφιλαρύνεσθαι εὐφραινο-
μένας ἀμφοτέρων τὰς ψυχάς, τούτῳ οὐ μαχεσαίμην ἂν ἔ-
γωγε, μεμνημένος τῶν περὶ τοῦ Πυθαγόρου παραδοθέντων,
μουσουργόν τινα κελεύσαντος ἐπαυλοῦσαν μεθύουσι καὶ κωμά-
ζουσι, μεταβαλεῖν τὸν τρόπον καὶ τόνον τῆς ᾠδῆς, οὗ γινομένου σω-
φρονισθῆναί τε ἐκείνους, καὶ διατεθῆναι βέλτιον ὥσπερ ἀνα-
νήψαντας, νουθετουμένους ὑπὸ τοῦ μέλους. οὐκ ἔχω δ' εἰπεῖν τί
τὸ διάφορον τοῦ μεθύοντος καὶ τοῦ λόγον μὴ ἔχοντος ἢ μηδέ-
πω χρῆσθαι δυναμένου.

X.

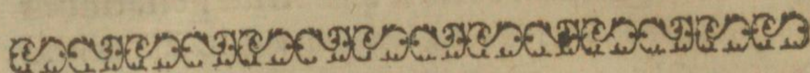
QVî fit quòd infantes ad agitationem & cre-
brum cantuum ſonitum ſileant & acquie-
ſcãt, ac ita potiſſimũ ſomnus illis obrepat? Quē-
admodũ Theocritus fecit de Alcmena, quæ po-
ſtea quàm lauerat & lacte explerat Herculem &
Iphiclem, impoſuit eos ſcuto æneo & accinens
aliquid, interea

Dum verſat clypeum ingentem cepit ſopor illos.

An quia, vt Galenus inquit, ad muſicam & exer-
citationes ſuopte ingenio ſunt propenſi, ſecun-
dùm inſitam nimirum quandam affectionem?
An motus naturæ animãtum maximè conuenit,
ſicuti quæ immota permanent ab inſitis arbori-
bus parum differunt? In hominum verò anima
concinnum & conſonum ſuauitatem quandam
ſenſui conciliat. Verumtamen quomodo eò po-
teſt peruenire notionis ratio infantum, quæ ad-
huc

huc quodammodo expers est rationis? Simpliciùs itaque, mea quidem sentētia, quispiam dixerit, infantes agitatione & motu quasi perculsos defatigari, & placatos desinere vociferari, ac tandem somno obrui. Eámque ob rem nutrices quoque vehementiores vsurpant conuersiones cunarum & lectulorum, atque etiam gestationes vlnarū sublimiores, eo tempore quo illi animo inquieto sunt, aut malè illis esse solet. Vocibus autem aliquid accinentiū primùm etiam terreri illos verisimile est, & admirari quidnam hoc quod auditui admouetur, sit: quemadmodum scilicet bruta quoque nonnulla mulcētur sonis musicis, & præ se ferunt similitudinem animos aduertentium, quū minimè afficiantur delectatione vocis concinnæ: qua ratione enim hoc fieri posset? cuius neque initium illa intelligūt, sed omnino isti soni noui & inusitati illis esse cōsueuere. sic itaque infantes accinētibus quippiā nutricibus, & sensu obsequēte & perturbationibus cedentibus inopinatò, exhilarantur, atque insuper somno capiuntur. Quòd si cuipiā placuerit in paruulis pueris ac brutis animalibus inesse facultatem quandam cognoscendi & discernendi concinnitatem vocis & concentus, & huius vi cōcurrentibus sensibus & cogitatione, exhilarari & lætitia affici amborum animos, ei neutiquam refragabor, recordatus eorum quæ de Pythagora tradita accepimus, quem ferūt aliquando iussisse cantricem accinentem carmen quoddam ebrijs & comessationi indulgentibus, mutare modum & tonum canēdi, quo facto

illos ad frugalitatem & ad vitam meliorem cō-
uersos esse, admonitos ab illis musicis modis,
quemadmodum eos qui ad se redire excitati so-
lēt. Non autem habeo dicere quod sit discrimē
inter hominē ebriū, & rationis non participem,
quive ratione nondum vti possit.

ΔΕΚΑ'Σ Γ.

Α.

Ιὰ τί τῶν ἐν ὕδασι χρονιζόντων ῥυσσοῦν-
ται ταῦτ' ἐντὸς τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν τὰ
πέλματα, καὶ μάλιστα τὸ ὑπὸ τῶν ὀνύχων
μέρος ἐν τοῖς δακτύλοις; ἢ ὅτι τοῦ ῥυσσοῦ
ἥτε ξηρότης καὶ ἡ τοῦ θερμοῦ ὑποχώρησις αἰτία οὖσα, κα-
θάπερ ἐπὶ τῶν γεγηρακότων φαίνεται, κἀνταῦθα ῥυτιδοῖ
τὰς σάρκας, διὰ μὲν ὑδάτων θερμῶν διαφορητικῇ τινὶ δυ-
νάμει, διὰ δὲ ψυχρῶν τῇ ἀντιπεριστάσει; ἢ ὅτι τὸ ἔξωθεν ὑ-
γρὸν λεπτύνει τὰ σαρκώδη, ἀναλοῦν τὸ ἔνδοθεν ἔνθερμον
ὑγρότητα; διὸ καὶ τὰ ἐδώδιμα τῶν σαρκωδῶν γίνεται μα-
λακὰ ἐν ὕδατι πρότερον βρεχθέντα· καὶ καλοῦνται μὲν
ταῦτα τακερά. οὐκ ἔστι δὲ τῆξις κυρίως αὕτη, ἀλλὰ χαύνω-
σίς πως, ἐπεί γε κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, οὐθὲν ἐν ὑγρῷ τήκεται.
προβλ. κδ. ὃ δὴ ἑτέρωθι σαφέστερον ὑπ' ἐκείνου εἴρηται καὶ ἀκριβέστερον,
προβλ. δ. ὅτι ἐν ὕδατι οὐδὲν τήκεται, ὅσα ὑπὸ πυρὸς τήκεται. κε-
νωτικὰ δὲ, καὶ κατὰ τοῦτο ἀραιωτικὰ καὶ ξηροποιά πως τὰ ὕδα-
τα κατὰ συμβεβηκὸς, ἐφέλκοντα τὸ ὅμοιον ὑγρὸν, ὥσπερ τὰ
θερμὰ ψυχροποιὰ, διὰ τὴν τῶν θερμῶν ἐφολκήν. καὶ
τὰ ἑφθὰ κρέα τῶν ὀπτῶν πάντως ξηρότερα καὶ ὀλιγοτροφώτε-
ρά ἐστι. τὸν μὲν οὖν ὄγκον ἔχουσιν ἐλάττω τὰ ὀπτὰ τῶν
ἑφθῶν πλαδαρῶν τε καὶ οἷον ἐξῳδηκότων ὄντων, εἰς δὲ πυ-

κνότητα

κνότητα καὶ ἁδρότητα συναγόμενα, εὔχυμά τε διαμένει καὶ εἰς βρῶσίν ἐστιν ἄριστα. τὸ δὲ λεχθὲν ὑπό τινων, ὅτι τὰ ἑφθὰ ἀσμενέστερον καὶ ἀκινδυνότερον συμπέπτει τὴν τροφὴν, ὅπως μὲν ἔχει διαλαβεῖν ῥᾴδιον τῷ σκεπτομένῳ. ἁπλῶς γὰρ οὐκ ἔστιν ἀληθές· οὐδὲ τοίνυν ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς δείπνοις ἑφθὰ παρατεθεῖσθαι, οὐδείς πω διηγήσατο. ὥστε τὴν τοῦ Κράτητος παρατήρησιν δικαίως ἀποδοκιμάζεσθαι, περὶ τοῦ ἑφθοῦ ποδὸς, ὃν ὁ Κτήσιππος ἐπέρριψεν ὡς βαλῶν τὸν Ὀδυσσέα· ἐπεὶ καὶ ὠμὸν ἐκεῖ κείμενον ἐδυνήθη τοῦτον ἁρπάσαι, καὶ οὐδὲ κρέας τοῦτο τὸ μέρος εἴποι τις ἂν ἴσως.

DECVRIA III.

I.

QVî fit quòd in ijs, qui diutiùs aquis immorantur, manuũ internę partes, & in pedibus ſolum callorum, potiſſimùm tamen pars ea digitorũ quæ ſub vnguibus ſita eſt, rugas cõtrahũt? An, quum rugarum cauſſa ſit ſiccitas & diſceſſus caloris, quemadmodũ in ſenilibus corporibus hoc apparet, etiam iſtic cùm propter calidarum aquarum facultatem quãdam diſcutientem, tum ob frigidorum ſubitam cohibitionem & repreſſionẽ contrariam, fit vt carnes corrugentur? An quia humiditas externa interiorem calidum humorem cõſumit, & ita partes carnoſas attenuat? quam ob cauſam carnes quibus veſci ſolemus, ſi priùs aqua conſperſæ ac imbutæ fuerint, molles fiunt, & vocãtur tum teneræ & liqueſcẽtes, quũ propriè hæc non ſit liquefactio, ſed potiùs laxitas quædam: quandoquidem, ſecundùm Ariſto-

telem, nihil in humido liquefieri potest. quod idem alibi adhuc planiùs ab illo & magis exquisitè dicitur; in aqua nullã rem liquescere, quæ ab igne liquescat. Si verò accidat̃ vt ad aliud respiciatur, aquis etiã inesse vim euacuãdi, & propterea rarefaciẽdi & quodammodo exsiccandi, dũ similem humorem extrahũt, deprehẽditur, quo modo calida frigus efficere possunt, propter calidorum nimirum attractionem. Atque carnes elixæ omnino sicciores sunt & pauciore alimento præditæ quàm assæ, quæ minorem quidẽ habent molem quã elixæ: quòd hæ laxæ sint & tumore quasi inflatę, quũ assæ in densum & plenum cogantur, & ideo succũ bonum diutiùs retineant, atque ad edendũ sint optimæ. Quódque à quibusdã dictũ est, elixas faciliùs & tutiùs alimẽtum concoquere, id qua ratione intelligẽdum sit, cõsideranti hæc statim patebit. Simpliciter enim verum non est: neque à quoquã memoriæ proditum est, appositas fuisse in heroum cœnis elixas carnes: vt Cratetis obseruatio de pede elixo quem Ctesippus tãquam in Vlyssem proiecturus arripuisset, meritò rejiciatur, quum crudum etiam ibi illũ iacẽtem auferre potuerit, neque rectè insuper, hanc partẽ carnem appellare aliquis possit.

B

Διὰ τί τῶν φαρμακωδῶν ὑδάτων ἡ χρῆσις οἷς ἀνεπιτήδειός ἐστι, τούτοις θερμοῖς ἐμβεβηκόσιν ἡ γαστὴρ ἐξαίρεται καὶ ἀνοιδεῖ; ἢ γίνεται τοῦτο οὐκ ἀεὶ οὐδ᾽ ἐξ ἴσου, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς στυπτηριώδεσί τε καὶ χαλκανθώδεσι μᾶλλον;

ἐναν

ἐναντίον γὰρ ἡ στύψις τοῖς ἐκκεκακωμένοις τῶν χυμῶν, οὓς διασκεδάσαι καὶ ἀποχετεύειν ἡ θεραπεία ὤφελεν. τὸ δ' οὐ συμβαίνει τότε γινόμενον. ἢ καὶ πάμπαν, ἐπειδὰν ἡ θερμότης τῶν ὑδάτων ἐπιχειρῇ, ὡς εἴωθε, διαφορεῖν καὶ καθέλκειν τοὺς χυμοὺς, ὄντων τούτων κακοηθῶν καὶ ὠμῶν, κινοῦνται μὲν αὐτοὶ, οὐχ οἷοί τε δ' εἰσὶ διὰ τῶν ἀφανῶν πόρων ἐκχωρεῖν, καὶ οὕτω συστραφέντες καὶ συῤῥυέντες εἰς τὰ κοιλότατα τοῦ σώματος μέρη θορυβοῦσί τε, καὶ οἰδημάτων γίνονται αἴτιοι.

II.

QVare illis, quibus aquarũ medicatarũ vſus non conuenit, poſteaquam ſe in eas immiſerint, venter attollitur & intumeſcit? An hoc nõ quouis tempore nec eodẽ modo fieri ſolet? ſed in aquis quæ continẽt multum aluminis & chalcanthi magis id accidit? Contraria enim res eſt aſtrictio humoribus corruptis & vitiatis, quos medicationis cura diſſipare & aliò deriuare debet. id autẽ tum non accidere poteſt. An etiã omnino poſteaquam caliditas quæ in aquis eſt, vt fieri conſueuit, conatur diſcutere & deorſum trahere humores, quũ illi ſint malitioſi & crudi, mouentur quidẽ, non tamen eiuſmodi ſunt qui poſſent per meatus occultos decedere? & ita retro conuerſi & in partes corporis maximè cauas & vacuas confluentes, ibi tumultuantur & in cauſa ſunt vt tumores fiant.

Γ

ΔΙὰ τί τοῖς κολικοῖς ἡ νόσος εἰς παράλυσιν ἐνίοτε, ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς ἐπιληψίαν ἀποσκήπτει; ὅταν μὴ εἰς

ἐπιληψίαν ἢ δῆλόν που παντὶ βλάπτεσθαι τότε τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα διὰ τὴν τοῦ ἐντέρου πρὸς ταῦτα συμπάθειαν· τοῦ δὲ παραλύεσθαι ἢ αἰτιατέον οὐχ ἁπλῶς τὴν νόσον, ἀλλὰ τὴν τοῦ νοσοῦντος δίαιταν, ἢ καὶ τὸν ἰατρόν; ἐπειδὰν γὰρ ἐπὶ τὸ ὑγρότερον ἐξαμαρτάνωσιν ἀμφότεροι, ἡ παράλυσις ἕπεται· ὥσπερ καὶ ὁρῶμεν τοὺς κραιπαλῶντας ἐκ τοῦ σπάσαι πολὺν οἶνον, τρέμειν τε καὶ ἀδυνάτους εἶναι χρῆσθαι τῷ σώματι, ἥτε γλῶσσα μάλιστα τούτων τε σφαδάζει· τὰ γὰρ νεῦρα οἷον χαλαζόμενα καὶ διακναιόμενα ὑπὸ τῆς ὑγρασίας, οὐδὲν ἀκριβῶς τῶν μελῶν κινοῦσι.

III.

CVr qui laborant ex doloribus intestini coli, vnde Colici dicuntur, iste morbus aliquando illis in paralysin, interdum in epilepsiam erupit? Quando itaque in comitialem morbum desinit, an manifestum est, tum neruos sensui destinatos propter intestini cum his cognationē & cōsensum lędi? Resolutionis siue paralysis causa, non simpliciter in morbum reijcienda est, sed aut ad rationem victus in ægrotante, aut in Medicum etiam. nam quum ambo in humectando modum excesserint, paralysis sequitur. Ita videmus eos quoque qui crapulæ dediti sunt, quum multū vini hauserint, tremere, & totius corporis vsu priuari, maximè verò linguam eorum titubare. nam nerui præ humore quasi laxiores redditi & labefactati, nullum mēbrum exquisitè mouent.

IIII.

CVr exanimati metu, & formidine perculsi, instigantur ad depellendum reliquias cibi & leuan

c leuandam aluum, & timidioribus accidit, vt e illis ſordibus inquinent? Quemadmodum Dionyſus apud Ariſtophanem introducitur hac urpitudine riſus mouens. Et de ignauo Iuue- Βατρα. alis fecit:

- & trepido ſoluunt tibi cornua ventrem Iuuen.14.
Cum lituis audita.

Quod & à noſtris exprobrari ſolet glorioſis bel atoribus, quorum plerumque in periculis pa- ient animi. An Ariſtotelica de caloris deceſ- ione, cauſam huius rei præclarè explicant? An verò & generaliter dici poteſt, motum corpo- is vires debilitare, quòd animus tum ſummo- ere perturbetur? Itaque fit vt illa facultas, qua etinentur ſuo quæque loco, tum quaſi laxetur, & aperiantur viæ, per quas ſubitò eiiciuntur ea quæ antea reprimebantur. Huius debilitatio- is in metu ſigna ſunt, tam tremores, quàm ani- ni fuga: & Dolonis apud Homerum ſtridor den Ιλιαδ. κ. ium, & mutatus color, & delapſus aliorum ad edes vſque animus; quodq́; perterritis faſti- lium & nauſea moleſta eſt. Et ſcripſit Plutar- αἰτίων φυσικῶν. hus, nauſeam ſenſu odoratus potiſſimùm com- noueri, & affectione formidinis.

B

Διὰ τί τὰ τῶν ἑτέρων ἁμαρτήματα ὀξέως καθορῶντες, καὶ πικρῶς κολάζοντες, πρὸς τὰ ἡμέτερα τυ- φλώττομεν καὶ οὐκ ἐπιτιμῶμεν ὡσαύτως πλημμελοῦντες ὐτοὶ ἑαυτοῖς; ἢ δῆλον ὅτι πάθος τοῦτό ἐστι τῆς φυσικῆς ἐν ἑ- άστῳ συνοικειώσεως, δι' ἣν καὶ τοῖς ἀηδέσιν, οἷά ἐστιν ἐρυγὴ, πύον καὶ μύξαι, καὶ τὰ ὅμοια, οὐ δυσχεραίνομεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς,

αὐτοῖς, πρὸς ἀλλότρια ταῦτα πάντα δεινῶς ναυτιῶντες; ἢ συνδρομεῖ τότε ὁ ἔμφυτος ἔρως αὐτοῦ ἑκάστου, καὶ ζῆλος πρὸς ἕτερον; διὸ καὶ οἱ καλοικἀγαθοὶ, οἵτε ἔμμουσοι καὶ φιλοσοφοῦντες, τό θ' ὅλως οἱ λεγόμενοι σπουδαῖοι καὶ ἐπιεικεῖς, οὐκ ἔνοχοι σχεδόν εἰσι τούτῳ τῷ πάθει, λόγῳ τε καὶ διανοίᾳ συστέλλοντες τὸ τῆς ψυχῆς προπετὲς, καὶ διορθοῦντες τὸ σφαλλόμενον, καὶ τὸ ἄτακτον διακοσμοῦντες. ἐπεὶ δέ γε τὸ κακὸν τοῦτο τῆς φιλαυτίας καὶ δυσζηλίας συγγενές πως ἐστὶ καὶ ἔμφυτον ἅπασι, διὰ τοῦτο καὶ ὅπως οὖν δὴ πιεσθέν τε καὶ κατεχόμενον τὸ πάθος, ταράττει τὸν νοῦν ὅμως καὶ τῶν πάνυ σοφῶν εἶναι δοκούντων, οὕτω γε σφόδρα ἐνίοτε, ὥστε καὶ ἐκφέρεσθαι καὶ φανερὸν γίνεσθαι.

V.

QVomodo fieri putandum quòd aliorum errata acutè cernẽtes, & admodũ acerbè castigantes, ad nostra tamẽ cæcutiamus, nec eandem pariter in nobismetipsis animaduersionẽ & increpationem vsurpemus? An perspicuum est hác esse affectionem naturalis conciliationis in vnoquoq;? & ideo quæ alibi ingrata sunt, vt ructus, pus, mucus & his similia, in nobis quidem non molestè ferimus nec aduersamur, quũ in alijs ista omnia grauissimam nobis nauseã concitent. An concurrunt tũ & insitus amor vniuscuiusque erga seipsum, & æmulatio cõtra alterum? Propterea viros honestatis & virtutis amantes, & eruditos ac sapientiæ studiosos, atque, vt vno verbo complectar, bonos ac æquos, huic affectioni non fere obnoxios esse deprehẽditur, quũ omni ratione & cogitatione operam dent, vt animi procliuitatem cõpescant, &, si quid erratum est,

emendent & corrigãt, immoderatúmque rectè gubernent. Et quoniam hoc malum amoris suipsius & prauæ æmulationis affine est aliqua ex parte, atque omnium animis insitum, propterea quomodocumque sanè prematur & teneatur, mentem tamen & animum eorum interdũ quoque, qui admodum sapientes esse videntur, ita vehementer cõcutit & perturbat, vt etiã se efferat, & omnibus manifestum fiat.

VI.

QVare in exspectatione & mora aliquorum, semper deteriora in mentem nobis veniũt? secundùm hoc: *Si mihi secundæ res de amore meo essent, iamdudum scio venissent: sed vereor ne me absente mulier corrupta sit. Concurrunt multæ opiniones.* An quum malis vita hominum referta sit, secundùm Hesiodeum illud:

Plena malis terra est, plenum mare.

Ideo & nota ista & vsitata metuimus: rariora autem & magis incerta bona, diffidenter exspectamus: & optare magis solemus, quàm audemus sperare? Ipsa spes quoque per se est minus libera, semperq; quadam formidine debilitatur: eamq; ob caussam, oppressam hanc operculo dolij Hesiodus scripsit, ita apud homines quasi latitantem & territam remansisse. An quia non simpliciter deteriora tunc in mentem veniunt, sed aut de nobis ipsis, aut iis quos diligimus? Se verò quisque amat maximè, & secundùm se, suos. Et amor coniunctum timorem habet, secundùm hoc, *Res est solliciti plena timoris, amor.*

Quare

VII.

QVare homines, præſertim in malis, caſuum & euentuum cauſſas in Deum conferunt? An quia verum eſt à Deo omnia fieri, ſed quadam certa ratione atque via? quam in obſcurioribus imperiti non perſpiciunt, & ideo quod omnibus notum & manifeſtum eſt, hoc arripiũt & tenent, vt de morbo illo effeminatorum Scytharum traditum eſt. An quia nemo non ferè ſibi multorum delictorum in ſua vita conſcius, debitam pœnam metuit, &, in aduerſis, diuinitus hanc infligi ſuſpicatur? An quia ſimpliciter, quorum cauſſæ latent homines, ea pietatem colentes, ad Deum auctorem referunt? quorum autem animi numinis diuini reſpectu minùs tanguntur, ij tales euentus adſcribunt fortunæ: vt ille qui exclamat,

Her. κλειοῖ. Hippoc. ἀέρ. ζ,

O Fortuna viris inuida fortibus,
Quàm non æqua bonis præmia diuidis?

Sen. Herc. fur.

Alij fati neceſſitatem omnium euentuum cauſſam faciunt. Sed Virgilio hæc coniungenti eſt
Fortuna omnipotens & ineluctabile malum.

VIII.

QVî fit, vt plebis, maximè ruſticæ, pueri, capillo ferè ſunt albo aut flauo? An quia parentes illorum victu vtuntur ſimplice vniusq; modi, vnde purior ſinceriorq; in corporibus ſuccus ducitur; de quo neceſſe eſt etiam id quod generatur minùs turbido aut impuro humore concreſcere? idq; indicat capillus, in quo veluti areſcit humor in corporis extrema parte, i-

e

est in cute. An verò etiam hoc accidit, quòd taliũ puerorũ nutrimentũ, potus atq; cibi, est lactis & aquæ dulcis? An hoc quoq; quòd in sole & sub dio plerumq; aperto capite versantur? quo fit vt capillus niteat de apricatione; sicut linũ solet & lana? quũ vrbanorũ & delicatorumintra parietes & in vmbra & sub tegumentis, crines fuscos redi consentaneum sit. qui si tales à prima origine fortè non sint, celeriter tamen fieri consueuerunt. Quum autem in quorumdam locupletum honestorumq; familiis, potissimùm extra vrbes & in agris degentium, idem de albis crinibus, quod in plebeia sobole, nonnunquam accidere animaduertatur, nimirum eædem caussæ de his referri possunt frugalitatis & liberi cæli.

Διὰ τί οἱ πίνοντες ὑποστάθμην τοῦ διὰ μολιβδίνων σωλήνων ὀχετευομένου ὕδατος δυσεντερικοὶ γίνονται; ὥς φησι Γάληνος ἐν τῇ περὶ συνθέσεως φαρμάκων ἑβδόμῃ. ἢ ὅτι ἰλύματα μολιβδινὰ κατὰ τοῦτο ὕδωρ περιεχόμενα, ἐνίσχονται ἐν τοῖς ἐντέροις, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐντερόνειαν καταβιβρώσκουσι, διακόπτοντα διὰ τοῦ ἐπιτείνοντος ἀεὶ βάρους, ἐξ οὗ γίνεται χρόνῳ πολὲ ἕλκωσιν εἰκός ἐστι;

IX.

CVr illi qui bibũt feces aquę deductæ per tubos plumbeos, dysenteria corripiuntur? vt Galenus refert lib. 7. de cõpositione medicamẽtorum. An quia feces plumbi, quas in tali aqua inesse necesse est, in intestinis detentæ, fundum ipsorum pertundẽdo exedunt ob põdus earum

semper

ſemper augeſcens, ex quo tandem exulceratio- nem oriri veriſimile eſt?

I.

Διὰ τί σπεύδουσιν οἱ ἵπποι ἐν τῇ ὁδῷ ἀρχομένου ὑετοῦ, καὶ ὕστερον ἐπιτεινομένου παρίενται; ἢ τὸ λυπηρὸν τῆς ὑγρασίας φεύγοντες τὸ πρῶτον ἐπιταχύνουσιν αὐτοὶ αὐτοὺς, βρεχόμενοι δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἀθυμοῦντες, νωθέστεροι, ὡς ἔοικε, γίνονται; ἡ γὰρ κατὰ φαντασίαν σκέπης καὶ ἀναπαύσεως μνήμη τὴν ἐλπίδα προκαλεῖται, καὶ ταύτῃ ἡ ὁρμὴ ἐπισπέρχεται, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντος τοῦ ζώου τὴν τοῦ λυποῦντος φυγήν· ἧς μὴ ἐπιτυχὸν τότε ἐκεῖνο, ὥσπερ ἤλπισεν, ἔκ τε τούτου ἀδημονοῦν ἅμα, καὶ τῇ τοῦ ἔξωθεν ὑγροῦ καταντλήσει ἠρέμα ἐκλυόμενον, οὕτω τήν τε ψυχὴν γίνεται κάκιον, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενέστερον.

X.

QVamobrem equi incipiente pluuia in via feſtinant, & poſtea ea increbeſcente de illa contentione ſua remittunt? An initio humoris moleſtiam fugientes ſeipſos ad properandū incitant, poſtea verò aqua perfuſi, & triſtes facti, fiunt etiam, vt par eſt, ſegniores? Nam memoria ab imaginatione perfecta tecti & quietis, ſpem ipſorū inſtigat, & ea impetus quoque excitatur, quum ante oculos animantis verſetur fuga eius quod moleſtum eſt: quam quia illa tum, vt ſperauerat, non conſequitur, tam ex iſta indignatione quàm exterioris humoris perfuſione, paulatim debilitatur, ita anima ipſa ignauiores & corpore debiliores ſunt.

DECVRIA IIII.

I.

Vr non cogitamus simul diuersa, neque omnino duo, loquimur autem aliud, & aliud cogitamus, quum tamen oratio sit cogitationis interpres? An est tanta celeritas cogitationis, vt assequi illam facultas eloquendi nequeat? Itaque hac hærente, illa interea detorquetur aliò, quod deinde temerè pronunciatur: vt in præstigiis aliud exhibetur, quàm putarat sensus se comprehensurum fuisse. An hoc est socordiæ quasi oscitantum, neque accidit diligentibus & attentis; vt cogitationis ipsius indistinctæ & allucinantis interpretatio similiter sit indiserta & aliena?

B.

Ιὰ τί αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι τῶν πατέρων; ἢ καθάπερ Ἀριστοτέλης φησὶ, διὰ τὴν γέννησιν ἐπιπονοτέραν οὖσαν; αἱ γὰρ τοῦ τόκου ὠδῖνες ὀδυνηραὶ, καὶ τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς ἡ λοχεία· τὰ δὲ μετὰ πόνου γινόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν. ἢ καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι αὐτῶν τὰ ἔκγονα, προσσυμβάλλεταί τι πρὸς τὴν στοργήν; ἢ ἴσως παίζοντος προστεθείη ἄν τινος ἀστεϊσμὸς οὗτος; οὐ γὰρ ἡ διάνοια αὕτη καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων, ἐν οἷς καὶ αὐτοῖς ὅσον δὴ χρόνον ἐπιγινώσκουσι τὰ ἔκγονα, φανερὸν ὅτι εἰς ὑπερβολὴν τὸ φιλόστοργόν ἐστι παρὰ τοῦ θήλεος. ἔνιαι δὲ μητέρες τὰ αὐτῶν τέκνα ἀναιροῦσιν, ὅτι ἴσασιν αὐτῶν ὄντα· ὥσπερ καὶ τὴν Μήδειαν ὁ μῦθός φησιν. εἴη τοίνυν ἡ αἰτία τῆς μητρικῆς φιλοστοργίας ἀληθεστέρα, ἡ φυσικωτέρα ἐστὶ δὲ αὕτη τῆς θηλείας Νικ.

πρός τε τὴν σύλληψιν καὶ τὸν τόκον ἡ ἐπιτηδειότης, καὶ πρὸς τὴν
θρέψιν τὸ ἀταλαίπωρον, φυσικὰ ὄντα ἅπαντα καὶ οὐ προαιρε
τικά. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ οἰκονομικῷ οὐχ ἧττον χαριέντως
» ἅπερ ἀληθῶς ἔγραψε ταῦτα· εἰδὼς δὲ ὁ Θεὸς ὅτι τῇ γυναι-
» κὶ καὶ ἐνέφυσε καὶ προσέταξε τὴν τῶν νεογνῶν τέκνων τροφὴν καὶ
» τὸ στέργειν τὰ νεογνὰ βρέφη πλεῖον αὐτῇ ἐδάσατο ἢ τῷ ἀν-
δρί. κατὰ ταῦτα ἄρα καὶ ἡ φίλησις εἰσέπειτα τῶν τέκνων προ-
χωρεῖ, καὶ ἡ πρὸς ταῦτα ἐπιτεταμένη στοργὴ μᾶλλον τῆς
μητρὸς, φυσική τ' ἐστι καὶ ἐνδιάθετος ἀπαρχῆς μέχρι τέλους.
διόπερ ἐστὶ πολλῷ ἀπρονοητοτέρα ἡ μητρικὴ ἀγάπη τῆς
πατρικῆς. φασὶ δὲ τὰς πιθήκους ἐνίοτε τοῖς ἀσπασμοῖς καὶ
σφοδροτέραις περιπλοκαῖς τὰ ἴδια τέκνα ἀποπνίγειν. αἱ
μητέρες οὖν διὰ τὸ παρὸν ἡδὺ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, φιλοῦσι
τὰ τέκνα, καὶ ἀπολαύειν τῶν ὁμιλιῶν βούλονται, ἐφιέμεναι
τῆς παρουσίας καὶ συμβιώσεως. οἱ δὲ νοῦν ἔχοντες τῶν πατέ-
ρων, προορώμενοι τὸ χρήσιμον, τοῖς τοιούτοις ἧττον προσέχουσι
τὴν γνώμην, εὖνοι δὲ καθαρῶς εἰσὶ τοῖς τέκνοις. οὐ τῇ ὑπο-
γύῳ ἐμφιλοχωροῦντες ἡδονῇ, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδος
ἀγαθῆς ἀντιλαβόμενοι. ἔτι δὲ αἱ διδοῦσαι τὰ ἑαυτῶν τρέ-
φεσθαι ἑτέραις, διατελοῦσιν ὅμως φιλοῦσαι ἐκεῖνα, φυσικῇ δή-
τα ὀρέξει, καὶ οὐδαμῶς λογισμῷ οὐδενὶ χρώμεναι περὶ τοῦ φι-
λεῖν ἢ μή.

II.

CVr matres maiori amore afficiũtur erga liberos quã patres? An, vt Aristoteles inquit, hoc fit quia labores quoque maiores in generando perferunt. nam partus dolores sunt maximè graues, & mulieris opus est puerperium. quæ verò multo labore perficiuntur, ea maiori etiam amore prosequimur? An etiam, quoniã sciũt suã esse progeniem, aliquid cõferre solet, ad mutuũ

istam

ſtam amoris affectionem? An potuit ne forte à quopiam ludente talis addi vrbanitas? quum nõ ſt conſideratio iſta in brutis, de quibus & ipſis, uãdiu cognoſcunt illa ſuum fœtũ, euidẽs eſt nimirum in ſexu fœminarum nimiam eſſe amoris rga ſuos affectionem. Nonnullæ autem mares ſuam prolem etiam tollunt, quòd ſciunt eſſe uam, quemadmodũ & fabula tradit feciſſe Meeam. Quare cauſſa materni amoris erga liberos ea magis veritati eſt conſentanea, quæ priùs d naturæ conſiderationem accedit. Eſt autem exus muliebris & ad conceptum & partum maimè aptus, atque minimè educationis fugiens bores. Quæ omnia naturæ opera ſunt, neque n noſtro poſita arbitrio. Et hoc eſt quod Xenohon in libro de tuenda re familiari non minùs legãter quàm verè ita ſcripſit: *Quum noſſet Deus, eminæ à ſe inſitã & attributã eſſe curã nutriẽdi & ducandi infantes nuper in lucẽ editos, addidit etiam li maius ſtudium quàm viro, quo paruulos liberos roſequeretur.* Quapropter dilectio poſtea in liberos progreditur, & hæc erga eos matrum inrebeſcens & ardentior amoris affectio, naturas eſt, & animis illarum ab initio ad finem vſq; nplantata. Ideóque caritas iſta matrum magis nprouida & præceps quoq; eſſe quàm patrum let: atque ferunt ſimias interdum oſculis & artioribus complexibus ſuam ipſius ſobolem ſufcare. Matres igitur plerumque ob præſentem cunditatem amant liberos, & expetunt eorum ræſentiam, ac cum ijs viuere cupiunt, quò conetudine & colloquio horum frui poſſint. Ve-

rùm ex patribus qui intelligentiores habentur, quum quid è re liberûm esse possit, prospiciant, huiusmodi rebus minùs occupantur, ac sincera beneuolentia complectuntur liberos suos, non cupidè immorantes voluptati, quæ ante oculos est, sed futuram bonam spem retinentes. Ad hæc, quæ suos partus alijs nutriendos tradunt, in diligendo similiter etiam magis perseuerant, ídque naturæ quodam impulsu, non considera- tione quòd ament aut non ament.

Γ.

Ὅθεν ἄρα ἐγκρατεῖς καὶ ἀκρατεῖς καλοῦνται; οἱ μὲν
ἐπαινούμενοι, οἱ δὲ ψεγόμενοι. ἢ ὅτι ὧν κρατεῖν καλὸν
εἶναι ἅπαντες νομίζουσιν, ἐκείνων ὅσοι κρατοῦσι δικαίως
ἐπαινοῦνται, οἱ δὲ οὔ, ψέγονται; ἔστι δὲ αὐτὰ ταῦτα ἄλλ' ἄττα,
καὶ ὧν κρατεῖν ἐθίζεσθαι κελεύει τὸ Πυθαγορικόν,

γαστρὸς μὲν πρώτιστα καὶ ὕπνου λαγνείης τε
καὶ θυμοῦ.

πρὸς τί δὲ μάλιστα τὸ κράτος τοῦτο ἀνοιστέον; πολλαὶ γὰρ δυ-
νάμεις ἐν ἀνθρώπῳ. ἢ δῆλον ὅτι τοῦ κυρίου καὶ τὸ κράτος εἶ-
ναι δεῖ, καὶ κατὰ τὸ κύριον δοκεῖ εἶναι πᾶν σύστημα; οἷον ἡ
πόλις, ὁ δῆμος, εἰ οὕτω τύχοι, ἢ οἱ ὀλίγοι, ἢ καὶ ὁ μόναρχος.
οὕτω δὴ καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου κύριον ζητητέον· σύστημα γάρ τι
καὶ ὁ ἄνθρωπος· καὶ εὑρεθέντι τό τε κράτος ἀπονεμητέον, καὶ τὴν
ἀνθρώπου ἐπωνυμία ὡς οἰκειοτάτη ἀποδοτέα. ἔστι δὲ τοῦτο
οὐδὲν ἄλλο ἤπερ ὁ νοῦς καὶ διάνοια λογιστική· ὁ νοῦς ἄρα καὶ
λόγος μάλιστα δόξειεν ἂν εἶναι ὁ ἄνθρωπος. τοῦ νοῦ τοίνυν
κρατοῦντος οὕτω δὴ ὀρθῶς καὶ προσηκόντως καλοῖτο τις ἄν-
Νικομ. ι. θρωπος, ὡς τούτου ὄντος ἑκάστου κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη. καὶ ἡμεῖ(ς)
ὡς μετρίως συναγόμενον τοῦτο καὶ εὖ ἔχον πρὸς τὸ βιωφε-
λὲς, οὐδὲν ἔτι προσδιαπορήσαντες; καὶ καθάπερ ἐπιψηφιστα(ί)

ενοι τὴν τοῦ Πλάτωνος γνώμην, οὕτω δὴ δόγμα ποιησώ-
εθα αὐτὸ ἐν τῷ νυνί. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἄλλοθί που ἴσως ἀ-
ειβολογήσασθαι μᾶλλον ἐν καιρῷ γένοιτο.

III.

VNdenam continentes, & impotẽtes animis nominantur? quum hi ſunt in vituperatio-
e, illi in laude. An quibus dominari pulchrum
 laudabile exiſtimant omnes, quicumq; ſupe-
iores euadunt, ij meritò laudantur, alij verò, qui
on ſunt tales, vituperantur? Huiuſmodi ſunt &
ia nonnulla, & ad quę ſuperanda ſe aſſuefacere
ibet præceptum Pythagoricum,

Ad Veneris furta, & ventrem, dulcémq; ſoporem,
Commotúmque animum.

uò verò potiſſimùm hic principatus referen-
us? multæ enim in homine ſunt vires. An ma-
feſtum eſt eius penes quod eſt pręcipua aucto-
tas & poteſtas, eſſe etiam debere principatum?
que in eo etiam, cuius ſumma poteſtas eſt,
nſiſtere omnem congregationem exiſtima-
, vt ciuitatem in populo, ſi ita forte fortuna ac-
derit, aut in paucis, vel etiam vno qui impe-
m teneat. Ad hunc ſanè modum & in homi-
 inueſtigandum id penes quod eſt poteſtas
ecipua. Nam & homo eſt compages quædam.
o reperto, principatus illi aſſignandus, & ho-
nis cognomentum vt maximum proprium il-
ribuendum. Reperitur autem hoc nihil aliud
e, quàm mentem & cogitationem ratione in-
matam. mens igitur & ratio potiſſimùm ho-
nis naturam conſtituere videtur. Quare ſi

mens superior est alijs, ita rectè & conuenienter quispiam hominis appellationẽ sortietur, quum secundùm Aristotelem idipsum sit vnusquisq;. Atque hoc vt mediocriter conclusum & ad vtilitatem in vita idoneum, præterea nullam dubitationem in medium afferentes, & tãquam calculum addentes sententiam de his Platonis, sic sanè in præsentia decretum faciamus. De reliquis verò accuratiùs alibi suo tempore differetur.

IIII.

QVare est in pueris acrior memoria rerum minimarum quoque: & quæ pueris nobis acciderunt, eorum meminimus liquidiùs, quàm triduo præteritorum? Et fit mentio tamquam prouerbij in Timæo Platonico: ὡς τὰ παίδων μαθήματα θαυμαστὸν ἔχει τι μνημεῖον. An id fit quod in teneris surculis, vt cum his facile aliquid concr scat, & in animis puerilis cognitio vnà cum æta te augescens corroboratur? An quia nihil est quod animos teneros conturbet aut distrahat & ideo in his imagines rerum & imprimuntu certiùs, & sunt magis distinctæ, cogitatione nõ dũ illas per varietatem affectionis confundent An quòd ratio & mẽs in his implicatur in eã vi maximè, qua rerum imagines in animis repræ sentantur? itaque has intuentes, neque aliò m gnopere respicientes, probè etiam meminerū eorum quæ tunc fuerunt oblata. An quia nece se est, figuras quasdam imprimi animis eoru quæ memoria continere & referre debeat? autem imprimuntur altiùs, quæ vehement

sent

ſenſus percellunt, & mouent animum. Itaque omnes diutiùs meminerunt eorum, de quibus ſingularem lætitiam dolorémve perceperunt. pueris autem omnia quæ offeruntur, eſſe maiora videntur quàm ſunt, & ideo magis illa admirantur. atque hoc modo fit, quum paruæ etiam res valde feriant animos pueriles, harum imagines vt ipſorum animis certiùs & firmiùs infigantur, vtq; fidelior & diuturnior ſit memoria. Magis autem tangi pueriles animos & commoueri quarumcumq; rerum cognitione, cauſſa eſt hæc maximè, quòd illi leues hos gerunt, & ſunt imperiti rerum, quas vt inuſitatas & nouas, ſic alienas quoque & mirabiles apparere oportet. Intelligenda autem hæc ſunt, non de paruulis, ſed quaſi adultioribus pueris. nam paruulos & decrepitos docet Ariſtoteles eſſe obliuioſos propter motum: quòd hi vergant ad interitum, illi valde creſcendo agitentur. περὶ μνήμη

V.

QVare, quum vulnera incipiunt perſanari & coire, circum hæc ferè vbique, & in labris extremis maximè, prurit cutis? Nimirum mali & vitioſi humores, qui priùs erant ſpiſſiores & interiùs abſtruſi, tunc ſanatione & naturæ & medicamentorum extenuati, & ad ſummam cutem expulſi, mordent illam, & acrimonia ſua pungentes titillant.

VI.

QVare in balneis madidæ veſtes in tanto æſtu non ſiccantur? Quia ſcilicet ille æſtus

est vaporis humidi, & de calidis aquis exhalatur: itaque aërem reddit densiorem, neque, vt cæteri calores, rarus & sincerus attrahere humorem potest, quum ipse humidus sit, &, quasi linteum aut spongia, expletus.

VII.

QVi fit quòd fortes viri & audaces, quiq; in præliis minimè terrentur, mollissimo animo ferre morbos & valetudinem aduersam consueuere; & contrà timidi, vt de Græcis Cicero scripsit, firmissimis animis & patientissimis ægrotant? Vtrum sit hoc, quia fortitudo in vtrisque quasi sua quadam & propria materia exercetur, neque, vt stirps, in alienum solum trãsferri vult? Non igitur ferre æquo animo bellica fortitudo potest, tamquam muliebrem depositi corporis afflictionem, præsertim nulla spe laudis & victoriæ proposita. Etiam bona ferramenta in duriore materia, minùs quàm molliore, retundi hebetariq; perhibent. At alteri, in qua parte ipsi valent, ea scilicet elaborant; patientia nimirum animi, & tolerantia doloris, quam esse præclaram & laudabilem statuunt. An Natura ipsa consentaneas studio & veluti professioni vtrorumque affectiones attribuit? Neque propositi ista tantùm sunt atque considerationis, sed dispositionis à prima origine Naturæ: quæ & bellatori in periculis præsentem tribuit animum, & in malis patientem alteri illa fugienti. Siquidem vterque virtuti & honestati studet, & neque ingenio futili est, neque educatione corruptus, neque consuetudi

ſuetudine deprauatus.

VIII.

QVare ſunt ſenes, mulieres, pueri loquaces? Vtrum eadem eſt in mulieribus & pueris cauſſa, abundantia humoris, qua fit vt quaſi in lubrico, neque cogitatio inſiſtat, & verba prolabantur? In ſenibus autem quamuis naturalis humor deminuatur, tamen deficiente ſimul & calore, alienus humor affluit, & dicuntur hi repuerafcere. In omnibus igitur iſtis tamquam animo fluctuante & vago, orationem quoque incitari & efferri veriſimile eſt. An verò diuerſæ cauſſæ in illis animaduerti poſſunt, quæ appellationibus ipſis innuuntur? Nam pueros balbutire dicimus, qui eſt conatus loquendi geſtiens & incitatus: mulierum autem verè eſt loquacitas, & ſunt hæ garrulæ. Itaq; & *lingulaca* vocatur apud Plautum, quæ nunquam taceret. Eædem ſunt procaces: cuiuſmodi & in virili ſexu molliores iſti, cùm corpore effeminati, tum animis futiles. In his loquacitas vel de conſtitutionis vel inſtitutionis vitio naſcitur. & illa enim tenera atque flexibilis eſt, & hæc ingenium ad vanitatem & leuitatem detorquet. Itaque cogitationes ſicut folia impulſæ mouentur & trepidant, quæ ipſæ verba, quemadmodum illa ſtrepitus, cient. At ſenilis copia, quæ eſt verboſitas, vel de longo vſu vitæ manat atque profluit vberior, vel ante finem vitæ in ſenſu defectionis virium ſe frui, & aliis quæ diuturna notatione animus collegit, cupit exponere. Quod, vt opinor, poëtæ ſignifi- Caſina.

carunt carminis olorini fabula, cuius candoris habet ſenilis canicies imaginem; ſecundùm hoc Horatianum,

Iam iam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, naſcunturq́ leues
Per digitos humerosq́ plumæ.

vel copia illa eſt delectationis in ſuis laudibus commemorandis, quarum eſt auditio iucundiſſima. itaque, vt apud Homerum Neſtor, illi ferè rerum à ſe geſtarum narrationes ingerunt. Vel quia ætas etiam eadem obliuioſa eſt, ideo ſolicitudine quadam verboſior eſſe ſolet, ne quid minus planè explicetur. Scripſit autem & Iſocrates Panathenaico, in ſenibus eſſe obliuionem & verboſitatem, ſeu multiloquium, ſecundùm Plautum.

I X.

QVî fieri putandum, vt in æſtu balneorum, vel quum ſubter veſtes ſudor elicitur, minus ſitis ſit moleſta, poſtea verò, & repreſſo ſudore, vehementiùs affligere ſoleat? Vtrum quia ſudoris cauſſa calor eſt, & vnà hic cum illo patefactis viis quæ in cute aperiuntur, tunc erumpit, rurſumq; obſtructis illis cohibetur? & ita intus viſcera exſiccat, à quibus humoris & frigoris beneficium expetitur; atque ea eſt ſitis, hanc ipſam ob cauſſam corpori infeſtior. An verò in commotione & labore quodam fluũt omni[a] atque agitantur, & ideo tum quidem non ſenti[-] tur ſitis, ſed poſtea in quiete, dum corpus qua[-]

ſt[-]

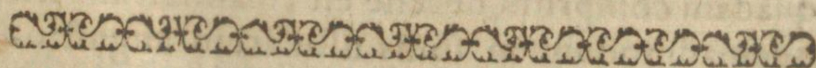
ſtatum quendam ſuum recuperauit: quemadmodum & vulnerum plagæ, non quando infliguntur, ſed aliquanto poſt, cruciatus afferunt acerbitatem: & lacrymæ non in recente perturbatione doloris, ſed quaſi recollecto & compoſito animo profunduntur. Quemadmodum tum quoque demum pluit, quum venti poſuere, vt ait Maro, non quum eſt turbulenta tempeſtas procellis ventorum.

X.

QVare magnis incendiis & venti implicantur? quemadmodum & Maro fecit libro 11. Æneidos,

Ilicet ignis edax ſumma ad faſtigia vento
Voluitur, exuperant flammæ, furit æſtus ad auras.

An quia vehemens & æſtuans calor ignis vapores illos elicit, quos erumpentes è terra in aëre conflari & impelli, vt venti fiant, Ariſtoteli placuit? An omnino feruor ignis in humorem aëris illatus commotionis iſtius cauſſa eſt?

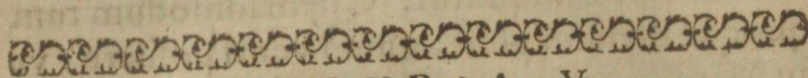
ΔΕΚΑ'Σ Ε.

Α.

Ιὰ τί οἱ βραγχιῶντες πρὸς ἤχους ὀξεῖς ἐκφέρονται τῇ φωνῇ; ἢ ὅτι πᾶν τὸ παρὰ φύσιν ἐναντίον, τῆς μέσης καὶ καθεστηκυίας ἕξεως ἐκπεσὸν, εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν κάτεισι; τὸ γοῦν τῶν βραγχιώντων βαρὺ, ἐπειδὴ ἡ κατὰ φύσιν φωνὴ ἐν τούτῳ ἐλλείπει, πρὸς τὸ ὀξύτερον οὕτω ὑπερβάλ

βάλλει, ἐπιτεινομένης ἐκείνης, ὥστε τὸ ἐναντίον ἠχεῖν τό-
τε. τοῦτο δὲ ἦν τὸ ὀξὺ πρὸς τὸ βαρύ. ἢ δῆλον ὅτι τῶν πό-
ρων τῷ ῥεύματι ἐμφραττομένων θραύεταί τε ἡ φωνὴ, καὶ τῇ
ἐπιτάσει θλιβομένη γίνεται ὀξυτέρα, καθάπερ οἱ διὰ στε-
νωτέρων συρίγγων ἦχοι.

DECVRIA V.

I.

QVare raucorum vox ad ſonos acutos effertur? An quia id quod eſt contrarium præter naturam, à medio & certo ac firmo habitu deflectens, ad id quod nimium & parum eſt recidit? In raucis itaque grauitas vocis, quoniam in hæc illa quæ naturaliter ſe habet, deficit, modum excedit in eo quod magis acutum eſt, quando ea ita intenditur, vt contrarium planè ſonum tunc reddat. tale eſt autem acutum ad graue. An fieri acutam magis vocem propter obſtructos à fluxu meatus ortam, vbi illam frangi & contentione quadam comprimi neceſſe eſt, manifeſtum fit? quemadmodum in ſonis fiſtularum anguſtiorum accidit.

B.

Διὰ τί φασι τοὺς τραυματίας τῶν ἀφροδισίων ἀπέ-
χεσθαι δεῖν, τῆς συνουσίας ξηραντικῆς οὔσης, καὶ τοιαύ-
της θεραπείας τινος ξυμφόρου τοῖς τραύμασιν οὔσης; ἢ ὅτι
οὐκ ἔστιν ὁ συνουσιασμὸς τοῦ τραύματος, ἀλλ᾽ ὅλου τοῦ σώμα-
τος καὶ τοῦ ἐμφύτου ὑγροῦ ξηραντικὸς, καὶ τὰ ῥεύματα κινῶν
τὰ μοχθηρότερα τῶν χυμῶν πρὸς τὸ πεπονθὸς μόριον κα-
τειεχ

τενεχθῆναι ποιεῖ. τοῦτο δὲ ἣν τὸ τραυμαθὲν, ὃ καὶ ἀσθενὲς ὂν δέχεταί τε καὶ γίνεται ὑγρότερόν τε ἅμα καὶ δυσαλθέστερον. διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἤδη ἀπὸ συνουσίας προσιόντων καὶ ἐμβλεπόντων τοῖς τραύμασι βλάπτειν αὐτὰ οἴονται, ὑγροτέρας γεγονυίας καὶ ῥευστικωτέρας τότε τῆς ὄψεως.

II.

CVr vulneratos à venere arcendos eſſe inquiunt: quum tamen ſiccitatem pariat concubitus, & ſiccãtia medicaměta vulneribus conueniant? An vulneris nequaquam ſed potiùs totius corporis, inſitique humidi exſiccationem coitus operatur, & fluxus concitando peſſimos humores in locum affectum deferri facit. Atqui eiuſmodi eſt pars vulnerata, quæ imbecillis iam reddita illos ſuſcipit, ac plus madeſcit, minus verò perſanari ſe patitur. Hinc eſt, quòd eos, qui modò à venereo congreſſu accedunt & vulnera inſpiciunt, non parùm nocere ipſis vulgus opinetur, quòd nimirum humidior & effluentior intuitus exiſtat.

Γ

ΔΙὰ τί οἱ φθεῖρες γένεσιν ἔχοντες ἐκ διεφθορότος αἵματος, ἀπολείπουσι τὰ τῶν ἀποφθιμένων σώματα, ἐν οἷς καὶ αὐτοῖς φθείρεται τὸ αἷμα, ὥστε τὴν τροφὴν τότε δοκεῖν εἶναι οἰκειοτέραν; ἢ τοῦτο ὧδε μὲν ἔχει οὐδαμῶς; ὥσπερ δὲ ἡ γένεσις ἐν ἀλλοιώσει, οὕτω καὶ ἡ τροφή· οὐκ ἄρα οὔτε ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἤδη ἀλλοιωθέντος, ἀλλοιουμένου δὲ οὔτε τρέφει τὸ φθαρὲν, ἀλλὰ τὸ φθειρόμενον. τῶν δὲ φθειρῶν ἡ γένεσις μᾶλλον ἐκ τῆς τοῦ ἀκεραίου αἵματος ἀλλοιώσεως· ὥστε καὶ ταῦτα κἀκ τούτου τὴν τροφὴν χορηγεῖσθαι.

Quam

III.

QVamobrem pediculi, qui generantur ex corrupto ſanguine, corpora mortuorum deſerunt, in quibus tamen ipſis quum ſanguis corrumpatur, tunc ſcilicet eos magis accommodatum alimentum habere exiſtimari poterat? An neutiquam ita eſſe conſtat? Nam quemadmodum generatio conſiſtit in alteratione, ſic etiam alimentum: ergo neq; generatio ex eo quod iam mutatum, ſeu, vt vſitatè dicitur, aleratum eſt, fit, ſed ex eo quod alteratur, nec id quod corruptũ eſt, nutrit, ſed quod corrumpitur. Pediculorum autem procreatio magis eſt ex ſanguinis ſinceri alteratione. quare eadem ratione ex hoc etiam alimentum illis ſuppeditatur.

Δ.

Διὰ τί οἱ ἐν νόσοις χρονικαῖς μαραινόμενοι, ὥσπερ οἱ λεγόμενοι ἑκτικοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἰσθητικώτεροι καὶ διανοητικώτεροί εἰσιν; οὐκ ἂν εὕρῃ τις, ὡς οἶμαι, αἴτιον τούτου ἕτερον οὐδὲν, ἢ τὸ γίνεσθαι τούτους ξηροτέρους. τὸ δὲ ξηρότερον, ὀξύτερον, ὥσπερ τὸ ὑγρότερον ἐκ τοὐναντίου ἀμβλύτερον. ὃ καὶ ἡ παροιμία ἐνδείκνυσιν ἡ λέγουσα ὅτι,

Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον.

ὅτι δὲ τὸ ὑγρὸν ἐμποδιστικὸν τῆς τε αἰσθητικῆς καὶ διανοητικῆς δυνάμεως, τοῦτο ἄδηλον ἢ ἀμφίλογον οὐκ ἔστιν, ἐπιφερομένης δηλαδὴ καὶ ἐπιπροσθούσης ὕλης τότε παχυτέρας καὶ ἰλυωδεστέρας. καὶ διὰ τοῦτο οἱ τοιοῦτοι πάντες, ὡς εἰπεῖν, καὶ ὀργιλώτεροι εἶναι εἰώθασιν· δι᾽ ἔνδειαν, ὡς εἰκὸς, ὑγρότητος τοῦ θυμοῦ ἧττον διαχεομένου καὶ οἷον χλιαινομένου ἀλλὰ καιομένου τε καὶ τυφομένου.

Quæ

IIII.

QVæ causa est quòd illi qui morbis diuturnis marcescunt & cõsumuntur, quales sunt qui ectici, *id est, febre laborantes quæ ipsum habitum orporis occupauit*, nominantur, plerumq; acrioibus sensibus, & intelligentia prȩstantiore præliti sint? Non arbitror huius rei caussam aliam nueniri à quopiam posse, nisi quòd huiusmodi icciores reddantur. siccius autem acrius est, vt ontrà humidius quoque obtusius. Quod proerbio quoque declaratur,

Ex ventre pingui mens tenuis haud gignitur.

Et quòd humidum impediat tam sentiẽdi quàm ogitandi facultates, dubium aut incertum esse equit: quoniam materia tunc nimirum crassior & feculentior omnia obscurat. Hanc itaque ob aussam huiusmodi omnes, vt ita dicam, iracunliores etiam esse consueuere. Quum ob penuiam, vt verisimile est, humoris, minùs diffundaur ac veluti liquescat animus, sed ardeat potiùs tque fumet.

E

ΔΙὰ τί, ἡμῶν ἐπὶ συννοίᾳ ὄντων καὶ σπουδαζόντων, τὸ πρόσωπον καὶ μάλιστα τὰ χείλη συστέλλεται, λαρῶν δὲ καὶ παιζόντων διαχεῖται; ὁρῶμεν δὲ γενόμενον οῦτο κἂν τοῖς παιδίοις. ἢ ὅτι τὰ ἐν τῇ ψυχῇ εἰκασθέντα καὶ αντάζόμενα διὰ τοῦ σώματος ἐξιέναι σπεύδει, καὶ ἐντὸς ὥσερ ὀργῶντα σχηματίζει πως τὰ χείλη, ὥστε πυκνουμένων ῶν φρονημάτων ὁμοίως καὶ τὰ χείλη συστρέφεσθαι, ἐν δὲ τῇ ῶν φρενῶν διαχύσει καὶ αὐτὰ διαῤῥεῖ; ἢ ἄλλως κατὰ τὸ ἀλογον, τοῖς τῶν μυῶν προαιρετικοῖς νεύροις κινούμενον τὸ

χεῖλος

χεῖλος μεριμνώντων μὲν ἡμῶν, ὡς εἰκὸς, συντείνεται, παυο-
μένων δὲ χαλᾶται; ἢ καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος τῶν μὲν νεύρων
πρῶτον ὥσπερ χεῖρα τῆς κιθάρας ἅπτεσθαι, καὶ δι᾽ ἐκείνων ἀκο-
λούθως τὰ τοῦ σώματος διαπλάττεσθαι λέγειν ἀληθέστερον.

V.

QVî fieri putandum quòd nobis cogitabundis, & serijs rebus incumbentibus, facies, & præcipuè labra contrahuntur, hilaris verò & ludentibus diffundantur? quæ quidem in paruis pueris ita quoque accidere conspicimus. An quoniam ea quæ animo concepta & imaginatione comprehensa sunt, exire per os festinant, & intus veluti turgẽtia labrorum talem figuram exprimunt, vt hæc similiter ad densas & crebras animi cogitationes complicentur: in mentis verò diffusione, illa etiam ipsa diffluunt? An præterea consentaneũ ad modum, labra quum à neruis musculorum voluntarijs mouentur, nobis anxiè ac solicitè meditantibus quiddam contrahuntur, definẽtibus laxantur? An etiam veritati magis erit conueniens, si dicatur animi indolem primùm quidem neruos, quemadmodum manus citharam solet contingere, & per illos ita deinceps reliqua in corpore effingi.

ς.

ΔΙὰ τί τὰ ἁλὶ δαψιλεστέρῳ κεχρημένων τῶν ἐγκύων
γυναικῶν λέγουσι παιδία ὄνυχας οὐκ ἔχοντα; ὡς φη-
σιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν ζώων ἱστορίᾳ η΄. ἢ ὅτι ὄνυχες ἐ
τῶν περιττωμάτων ἀποφύσεις εἰσίν; ὥσπερ τὰ σκληρὰ κα
σκιρρώδη ἁπανταχοῦ τοῦ σώματος. διὸ καὶ ἐν μεγάλοις (

ἰχ

ἰσχυραῖς σώμασιν ἤδη, ἐπὶ τοῖς τῶν δακτύλων κονδύλοις κερατώδη τινα ἐπιφύματα ὤφθησαν. οἱ ἅλες δὲ τὰ περιττωματικὰ ἀναλοῦντες καὶ διαφοροῦντες τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ, ὄντες προσέτι καὶ στυφούσης ἠρέμα φύσεως, οὐκ ἐῶσι τὰ παχυμερέστερα τῶν περιττωμάτων προχωρεῖν, ἀλλὰ σφίγγουσι καὶ συνάγουσιν, ὥστε οὐ δύνασθαι ἀποῤῥυέντα ἐν τοῖς ἄκροις συστῆναι.

VI.

CVr aiunt infantes naſci ſine vnguibus, ſi ſale copioſiore veſcantur grauidæ mulieres? vt refert Ariſtoteles VIII. de hiſtoria animalium. An quoniam vngues proceſſus quidam ſunt ab excrementis orti, quemadmodum alia dura & ſchirris ſimilia in toto corpore? atque in magnis & robuſtis corporibus enata quædam in nodis ſeu condylis digitorum tamquam cornu, deprehenſum eſt. Sal autem quod excrementilia ſeu ſuperflua conſumat, & innato calore diſcutiat, quum inſuper parum aſtringēte vi præditum ſit, non ſinit denſiora excrementa progredi, ſed ita conſtringit & cogit, vt ad extremas partes afflue re, & in illis coagmentari nequeant.

Z.

ΔΙὰ τί τοὺς ποδαγρῶντας ἐν γέλωτι τιθέναι εἰώθασι, καὶ περιαλγεῖς ἐνίοτε ὄντας, ἢ ὅτι τὸ κακὸν ἐκ τῶν προειρημένων εὐπαθειῶν δοκεῖ ἀποβαίνειν καὶ διὰ τοῦτο, ὥσπερ αὐτοὺς αὐτοῖς αἰτίους ὄντας τούτου, οὐκ ἐλεοῦσι. τοῖς δέ τινα λογισαμένοις, ἐκεῖνα ἡδέως ἔπραττες, ὅτε, νῦν λῆθι καὶ τάδε· καίτοι γοῦν καὶ τοὺς πάνυ σώφρονας νομιζο-

μένους,

μένους, ἔνθεν δὲ τὴν νόσον εὑρίσκειν, ὅθεν περ τοὺς πλείστους ὁρῶσιν. ἢ ὅτι μόνον ἔχει ἄλγημά τι ἡ νόσος, ἀκίνδυνος ἐστὶ, ὅσον γε ἐν τῷ παρόντι, πρὸς θάνατον εἶναι δοκεῖ; ὡς ἄρα κατορθωσούσης τι ἐκείνης τῶν ψυχικῶν παθῶν, ἧττον ὀλοφύρονται τοὺς πάσχοντας οἱ ἄνθρωποι. ἢ καὶ γίνεται τοῦτο ἀπὸ κακοηθείας τινος ἀδήλου, ἀφ᾽ ἧς οὐκ ἀδίκως τιμωρίαν ἐκτίνειν ὑπολαμβάνουσί τινας; εἰσί τε οἳ οὐδ᾽ ὀκνοῦσιν ἐξειπεῖν τε τοῦτο, καὶ ἐνδείκνυσθαι τὴν ἐπιχαιρεκακίαν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἔθους οὐκ ἀπαγορεύοντος, ὅπερ ἐν ἄλλοις ἑτέρως ἔχει.

VII.

QVamobrem laborantes ex pedibus ridere insuper alij solent, quamuis interdum acerrimos dolores sentiant? An quia hoc malum ex deliciis quibusdã & voluptatibus corporis, quæ præcesserunt, oriri videtur? & propterea, tamquam erga eos qui illius auctores sibi ipsi fuerint, nulla afficiuntur misericordia; ad hunc prope modum ratiocinantes: vixisti aliquando suauiter & iucundè, nunc itaque hæc quoq; æquo animo perfer. Existimant enim illos quoque qui admodum temperantes habẽtur, inde morbum contrahere, vnde vident quàm plurimos illi obnoxios esse. An quoniam cruciatus tãtùm quosdam hic morbus affert, nullum verò periculum mortis ab eo impendere, eo quidem tempore, videtur? minùs itaque eos qui isto affliguntur, deplorant homines, quum correctio quasi fit affectionum animi. An fit etiam hoc quadam occulta & malitiosa peruersitate, qua non immeritò quosdam ita pœnam luere opinantur? & reperiuntur aliqui qui non dubitent eiusmodi

quippiam proloqui, & declarare verbis suam lætitiam ob mala alterius, consuetudine præsertim non repugnante, quæ in aliis aliter habere sese solet.

VIII.

QVare surdastri submissa plerumq; voce loquuntur? Vtrum, quoniam surdi à primo ortu, ferè etiam muti sunt, fit vt quodam veluti cõmercio auditus & loquutionis vitia quoque inhæreant? An non possunt ipsi attendere quàm clarè loquantur, & quum sciant quid à se dicatur, idem percipi etiam ab aliis opinantur? An quia atra bile hoc genus plerumq; abundat, qua & hebetior sensus ille redditur, huius humoris quasi inertia facit, vt pronũciatio languidior sit?

IX.

CVr solemus, vbi aliquis qui desideratur, abest diutiùs, crebrò prospicere, vel eum quẽ exspectamus, vt Plautus ait, prouisere: & prætereuntes aliquem mox inspicere, vt plerumque auersi rursum conuertantur? Est ne hæc prauæ consuetudinis peruersitas & leuitas animi nulla ratione disciplinaq; moderati? Itaque & in Laconica institutione hoc fuit, ne in via adolescentes respicerent. An verò solicitudine etiam humanitatis impelluntur homines ad cognoscendum quid de iis fiat quos amant, & quorum præsentiam expetunt? Prætereuntes autem cùm dubitatione, tum alio animi sensu, vt respiciant, mõueri possunt. Sed omnia recidunt ad dissolutio-

nem, inconstantiam, perturbationem animi at-
que mentis, & cogitationes vagas: quum fortes
& bene instituti non commoueantur quamuis
terribili re obiecta sensibus, nedum temere er-
rent, & inconsideratè allucinentur. Atque de
C. Fabricio accepimus, quum legatus de capti-
uis ad Pyrrhum regem venisset, & Pyrrhus oc-
cultatum à tergo ipsius elephantum de impro-
uiso iussisset irritari, vt proboscidem, quam ma-
num Latini vocarunt, intorqueret belua, & bar-
ritum emitteret, placidè conuersum Fabricium
ad Regem dixisse; Neque beluam illam tum se,
neque antea aurum mouisse. dono autem pridie
eius diei magnum pondus auri illi Pyrrhus mi-
serat. Ex quo facilè apparet, quæ dissolutè & sto-
lidè fiant, de animi imbecillitate existere, qui cō-
firmatus & stabilis, ne maximis quidem terro-
ribus percellatur.

X.

QVare lippientes videre sibi videntur accen-
sa noctu lumina circumdari, veluti area quę
à Græcis *halos* dicitur? cuiusmodi sæpe Lunam
cingere solet. An quia humores per quos vis vi-
dendi transire debet, quasi nubes densæ, con-
creti illam impediunt, itaq; hæc obtusa hebeta-
tur? Quia verò circum oculos aër humidus co-
loratur, illi, quibus talis species obiicitur, circum
lumen id fieri opinantur.

ΔΕΚΑΣ ϛ.

Α.

Διὰ τί ἡ εὐλάβεια περὶ τὸ θεῖον εὐτυχὴς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ κατὰ πάσας τὰς θρησκείας οἱ ἐπιμελέστεροι κάλλιον ἔπραξαν· καταφρονηταὶ δὲ, κάκιον; ἀμέλει καὶ οἱ ἰσορροποῦντες ἀτο-τους καὶ δεινὰς ξυμφορὰς, πάντοτε σχεδὸν προὐκτίθενται τῆς ιηγήσεως λήθην καὶ ὀλιγωρίαν ἢ καὶ ῥᾳθυργίαν καὶ ἀλογίαν τινα νεανικὴν γεγονυῖαν, περὶ τὰ θρησκευτικὰ καὶ θεῖα τῶν νομίμων. ὁ δὲ βουλόμενος καὶ διὰ παραδειγμάτων βεβαιοῦν τὸ προκείμενον, κἂν μύων, φασὶ, βαλὼν οὐκ ἀποτεύξῃ κατὰ τὰς ἱστορικὰς βίβλους πολλῶν καὶ παντοίων ἐκείνων. πῶς οὖν ἐροῦμεν; ἢ ὅτι τί τὴν αἰτίαν ἀνοισόμεθα; τοῦ σεβάσματος ἑνὸς μόνου ἀληθινοῦ καὶ θεοφιλοῦς ὄντος, εἴπερ ἁπλοῦν καὶ ἕν, καὶ μονοειδὲς τὸ θεῖον ὁμολογητέον. ἢ τὸ μὴ ἀπὸ γνώσεως ἀκριβοῦς, μηδὲ ζήλου ἐνθέου, οἵας δή ποτ' οὖν θρησκείας καταφρονεῖν, τὴν ἀθεότητα πρόδηλον ἔχει; ἀσεβοῦντές τε καὶ ἀνόσια πράττοντές εἰσι πάντες, οἱ τὴν τοῦ θείου φυσικὴν ἔννοιαν ἀποστρεφόμενοι, παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἁπάντων τὴν εἶναί τι θεῖον, αὐτοὶ ὑπερηφανοῦσι τ' ἀσελγῶς καὶ τολμηρῶς, μᾶλλον δὲ ἀναισχύντως ἀπαρνοῦνται τὸ εἶναι, ἤτοι λέγοντες ἢ πράττοντες τἀναντία. εἰ δέ τις καὶ πεπεισμένος εἶναι φύσιν θείαν· ἐφ' ὅπερ ἂν δὴ κατενείκῃ τὴν γνώμην, οὐ γὰρ τοῦτο νῦν ἐστὶ τὸ ἐξεταζόμενον· οὐκ ὀκνοίη περὶ τὸ δοξαζόμενον θεῖον ἀσεβῆσαι, φανερὸν ὅτι ὁ τοιοῦτος ἐρίζων πρὸς τὸν κρείττω, ὡς καὶ αὐτὸς οἴεται, δικαίως

νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει,

κατὰ τὸν Ἀσκραῖον ποιητήν. ἡ δὲ παρανόησις τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας τῷ θείῳ λυμαινομένη, παντάπασιν ἐχθρὰ σοφία ἐστὶν, ὡς καὶ ὁ Πίνδαρος φησὶ, καὶ ἀναμφισβητήτως λοιδο- ὀλυμ. θ.

εἰα νομιστέα τοῦ θείου. ἐστὶ δὲ τὸ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθέων καὶ ἀνοσίων γένος ἅπαν κουφόνουν τε καὶ ἀλαζονικὸν καὶ χαῦνον καὶ τυφῶδες. ὁ δὲ θεὸς τὰ εἰς ὕψος ἄλογον αἰωρούμενα, καὶ κατὰ τὸ λεγόμενον, ὑπέρθεα φρονήματα καθελεῖν εἴωθε, οὐ φθονερὸς ὢν αὐτός. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἔστι γὰρ αὐτὸ τἀγαθὸν ὁ θεὸς καὶ τὸ πᾶν καλόν· εἰ μή τις μεταφορᾷ χρώμενος, καὶ περὶ τῶν θείων ἀνθρωπίνως διαλεγόμενος, οὕτω
» φράσειεν ἄν· οὐκ ἄρα φθονήσας ὁ θεὸς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ
» κολούει, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἀλλ᾽ ἀντιτασσόμενος τῇ ὑπερηφανίᾳ, καὶ τὰ ὑπερέχοντα οὐκ ἐῶν φαντάζεσθαι, ὥσπερ εἴρηκεν ὁ αὐτὸς ὃν εἴπομεν ἤδη συγγραφεύς, καὶ τέλος, δεικνύων ἐπιφανῶς τὸ ἔργῳ εἶναι, ὅ τινες ἀνεῖλον τῷ λόγῳ ματαίως.

DECVRIA VI.

I.

Vr pietas & religio erga numen diuinum eſt plerumque fortunata & felix, & meliore ac iucundiore vita fruuntur, qui quoſcumque ſanè cultus diuinos accuratiùs obſeruant: contrà verò huius contemptores, deteriore & inſuauiore Atque nimirum iј qui narrationem de inuſitati & horrendis calamitatibus pertexunt, prope modũ vbique proponunt ſuæ expoſitioni obli uionem & contemptum, vel etiam malitiam temeritatem quandam ſtultam, in cultuum ob ſeruationibus, & diuinarum rerum ordination bus. Qui autem exemplis quoque propoſita confirmare voluerit diſputationem, is clauſis, dicitur, oculis aliquid projiciens, ſecundùm h

ſto

ſtoticorum ſcripta, multa & varia conſequetur. Ad hoc itaque quid dicendum? aut quam ad cauſam referendum? Nam ſi vnum ſimplex ac vniforme numen diuinum eſſe fatendum eſt, cultus quoque & veneratio erit vnica, ſola, vera & pia. An manifeſtæ impietatis eſt, cuiuſque ſanè religionis cultus contemnere, ſine certa & exquiſita cognitione aut zelo quodam diuino? Atque omnes impij ſunt atq; profanè viuunt, quicumque naturalem de Deo notitiam excutiunt, & præter aliorum omnium quidem perſuaſionem, qua confirmatur reuera eſſe numen diuinum, ipſi ſoli petulanter ſuperbiunt, & audacter vel impudenter potiùs negant hoc ita eſſe, ſiue dictis ſeu factis contrariis. Si verò quiſpiam, cui eſſe diuinam naturam perſuaſum ſit, (quocumq; ſententia animi deferatur: nō enim iam hoc exquirere nobis propoſitum eſt) auſus fuerit nihilominus erga id numen quod ille pro diuino habet, impius eſſe, eum auerſari, & ſe opponere potiori, manifeſtum eſt, vt, etiam ſuo iudicio, iure

Triſtia tum victus probris mala mixta reportet,

ſecundùm Aſcræum poëtam. Atque ſolertia & ſagacitas humanæ ſapientiæ, quæ numen diuinum labefactare & euertere conatur, planè eſt odioſa ſapientia, vt Pindarus quoque ait, & ſine omni controuerſia, contumelia numinis diuini exiſtimanda. Solet autem genus impiorum & profanorū ac flagitioſorum, vniuerſum leue & arrogans, & turgidum inflatúmque & eleuatum eſſe: at Deus ea quæ in nimiam altitudinem euecta ſunt, & cogitationes ſupra deum, vt dicitur,

aſcendẽtes, rurſum deiicere & deturbare ſolet. Neque id ob inuidiam aliquam: quomodo enim hæc in illum poſſet cadere? quum nihil magis quàm hæc ab eo abſit. Deus enim ipſa eſt bonitas, & quicquid nomine pulcritudinis, honeſtatis & virtutis intelligitur. niſi quis transferre hęc in Deum, & de diuinis rebus humano more diſſerere ac loqui velit. *Non ergo vlla inuidia laborans magna & alta deprimit Deus,* ſecundùm Herodotum: *ſed ſuperbiæ reſiſtit, & nimis elata non ſinit conſpici & eminere,* vt idem (cuius iam facta eſt mentio) auctor retulit, & tandem perſpicuè declarat, ſe euidenter & reuera eſſe, quem verbis nonnulli ſtultè ſuſtulerint.

B.

Τῆς κατὰ τόπον κινήσεως λεγομένης αὐτεξουσίου εἶναι δοξαζομένης τὴν γνώμην καὶ βούλησιν ἀνθρωπίνην. πῶς δὴ ἡ καρδία ἄλλεται, καὶ τὸ αἰδοῖον αἴρεται κινούμενον, καὶ αἱ μῆτραι πλανῶνται παρὰ γνώμην καὶ βούλησιν, πολλάκις δὲ καὶ βουλομένων οὐ γίνεται τι τούτων; ὁ μὲν οὖν Ἀριστοτέλης φήσειεν ἄν, ὅτι ἕκαστον τῶν μορίων τούτων ἐστὶν ὥσπερ ζῷον κεχωρισμένον, ἥ τε παθητικὴ ὕλη, ὅτε μὲν ὑπάρχει, ὅτε δὲ μή. ὁ δὲ Πλάτων διαρρήδην ζῷόν φησιν εἶναι τὸ τῶν ἀνδρῶν αἰδοῖον, ἀπειθὲς καὶ αὐτοκρατὲς γεγονὸς, καὶ τὰς μήτρας, ζῷον ἐπιθυμητικόν. ἐπιθυμήσετε δέ τις ἴσως ἀκοῦσαι, κατὰ τὸ λεγόμενον, σαφέστερόν τι καὶ ἀμαθέστερον. οὕτω γὰρ ἐπιχειρησάμενος καὶ ἀποκειράμενος, ὡς ἔχει τὰ ῥηθέντα, οὐκ οἶδ' ὅτι μὴ ἁπάντων τῶν προβεβλημένων λύσειεν ἄν. πρῶτον μὲν οὖν τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ καὶ ἕτερα μύρια ὄντα, τῶν ἀϊστώτων καὶ ἀνεκδιηγήτων εἶναι δοκεῖ. εἰ δὲ καὶ αἴτια τῶν συμβαινόντων ζητητέα, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τεκμήραιτ' ἄν τις στοχαζόμενος, οὐ μόνον ψυχικάς

περὶ κιν. ζώων.

Τιμ.

ὰς καὶ φυσικὰς ἀρχὰς εἶναι τούτων, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ἔξω-
θεν. ὅτι τοίνυν οἱ ὑγρότεροι καὶ θερμότεροι πρὸς τὰ ἀ-
φροδίσια μᾶλλόν εἰσι καταφερεῖς, καὶ ὡσαύτως ζηλότεροί
τινες, ἢ θαρραλεώτεροι ἢ προπετέστεροι καὶ ἀμιλλητικώτεροι,
καὶ τῷ συνελόντι εἰπεῖν ἀλλοιότροποι κατὰ τὰς διαφόρους
κράσεις τὰς σωματικάς, τῶν προδήλων τ' ἐστί, κἂν τοῦ δο-
κοῦντος τῷ Σταγειρίτῃ ἕπηται πάντως, τῆς ψυχῆς ἐντελεχείας
τοῦ σώματος οὔσης. ἀνάγκη γὰρ ὥσπερ τοῦ τ' ἄρρενος καὶ θή-
λεως, οὕτω καὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἁπάντων οὐ μόνον ἀνθρώπων
ἀλλὰ καὶ ζώων, ἀνομοίαν εἶναι τὴν τῆς φύσεως ἐνέργειαν καὶ
κίνησιν, καὶ τὴν ζωτικὴν ἐπίρροιαν πάντῃ. ἡ τοίνυν ἐντε-
λέχεια ἐκείνη, κινητικὴ δηλονότι ἑτέρως τοῦ οὕτω κεκραμένου
κατὰ τὴν σύλληψιν, καὶ δὴ καὶ τὴν ἀποκύησιν, καὶ ἑτέρως τοῦ
οὕτως. ὥστε δοκεῖν συμβαίνειν ἀναμφιλόγως, τοιοῦτον εἶναι
τῶν ἀνθρώπων ἕκαστον, οἷος ἐγεννήθη καὶ ἀπετέχθη, καὶ κατὰ
τὸν Πλάτωνα, τὴν τοῦ τρόπου αἰτίαν πρὸς τοὺς φυτεύοντας ἀ- Τιμ.
ναφέρεσθαι δεῖν. ἀλλὰ τὸ ἐλεύθερον καὶ ἀκώλυτον καὶ ἀνει-
μένον, εἴποι τις ἄν, οὐδὲν ἧττον διαμένει τῆς βουλήσεώς τε καὶ
ῥώμης, αὐτοκράτορος τῶν παθῶν ὄντος τοῦ λογισμοῦ, τοῦ αὐ-
τοῦ Πλάτωνος εἰρηκότος, ὅτι ἡ ἀρετὴ ἀδέσποτος. πῶς τοί- πολ. ι.
νυν νικᾷ ὁ θυμὸς ἐν τῇ λεγούσῃ,

θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων· Μηδ.

καὶ ἄλλη φησίν, ὅτι σώφρονες οὐχ ἑκόντες, ἀλλ' ὅμως κα- Ιππολ.
κῶς ἐρῶσιν; ἐῶ γὰρ τὰς Πλατωνικὰς κατασκευάς, ὅτι οὐδεὶς
ἑκὼν πονηρός. πῶς τοίνυν τὸ ὑπεξούσιον τοῦ κατὰ τόπον κινή-
σεως, τῇ γνώμῃ καὶ βουλήσει προαιρετικῇ πάντοτε ὑπηρετοῦν;
ἡ γὰρ ὄρεξις κινουμένη, κινεῖ τὰ λοιπὰ ἤδη κινούμενα ἐκ τού-
του βιαίως, καὶ κατ' ἀνάγκην φύσεως, χαίρειν φράζουσα τῇ
προαιρέσει καὶ τῷ λογισμῷ, μᾶλλον δὲ ἄμφω ταῦτα συνεί-
ρουσα καὶ ἐφέλκουσα, ἤντε θέλῃ ἐκεῖνα, ἤντε μὴ θέλῃ, ὅποι
δόξειεν ἂν αὐτῇ. σημεῖον δὲ ἐναργὲς καὶ τεκμήριον σαφές, οἵ
τε τῆς καρδίας παλμοί, καὶ αἱ τῶν αἰδοίων συντάσεις, καὶ ἃς

εἵπομεν τῶν μητρῴων πλανήσεις ἀκούσιοι καὶ ἀκάθεκτοι καὶ οὐ-
δαμῶς ὑποχείριοι γινόμεναι. πάντως δὴ καὶ τῶν ἔξω τε
τῶν περὶ ἕκαστον συμβαινόντων, αἰτιατέον· καὶ τὸ μὲν τῆς
φύσεως ῥοπὴν ἔχει μεγάλην πρὸς τὸ ἦθος καὶ τὰς πράξεις,
κρείττων δ' ἐστὶ καὶ ἰσχυροτέρα ἔξωθεν ὁρμὴ διὸ ἐπιρρόθει καὶ τῆς
προαιρέσεως ἐπιστατεῖ, καὶ ὥσπερ ναῦν ἐν θαλάσσῃ ἐμπνεύ-
σασα ἐλαύνει τὸ τῆς ψυχῆς λογικόν τε ἅμα καὶ ἐμπαθές. διὰ
τοῦτο καὶ οἱ ποιηταὶ πρός τε τὸ τῶν ἀρετῶν καὶ καλῶν κλέος, καὶ
τὸ τῆς κακίας καὶ βλαβῶν διαβολάς, δαιμονίους τινὰς δυνά-
μεις συνῆψαν καὶ παρέστησαν τοῖς ἀνθρώποις ἐφ' ἑκάτερα·
Ἀθηνᾶς, φημί, καὶ Ἑρμᾶς, καὶ Ἀπόλλωνας, Ἄτας τε καὶ Ἐρω-
τας, καὶ Λήθας, καὶ Ἀληκτοῦς, καὶ Μεγαίρας. εἰσὶ γὰρ πολλαὶ,
κατὰ τὸν Εὐριπίδην, μορφαὶ σοφισμάτων, αἷς φησιν ἐκεῖνος
σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τινων κρειττόνων πεφυκότων.
ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλος ἂν εἴη λόγος, μακρότερός τε καὶ δυσ-
κατεξεργαστότερος, καὶ τῆς παρούσης πραγματείας ἴσως ἀνοί-
κειος. ἔστω τοίνυν τὸ κύριον τῆς βουλήσεως καὶ Γνώμης, προ-
αιρέσεώς τε καὶ λογισμοῦ, οἷόν τ' ἐστίν· οὐ γὰρ ἐρῶ κακὸν, κατὰ
τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μήδειαν· τὸ δ' ἀνθρώπινον, φανερὸν ὅ-
τι ἀσθενὲς καὶ σφαλερὸν ἅπαν. ὥστε τὸ αὐτεξούσιον ἐκεῖνο,
ὡς μὲν εἶναί τι, ὡς δ' ἐστὶν οὔ. τὸ γάρ τοι καὶ τῶν ἐπῳδῶν μαγι-
κὸν, καὶ αἱ διὰ θεσπεσίων ὀνομάτων καὶ ἀλλοκότων τινῶν ῥή-
σεων ἐνέργειαι, σχεδὸν ἀναμφισβήτητοι καὶ φανεραὶ, καὶ τερ-
ατουργεῖαι γοητικαὶ περιβόητοί εἰσι. πολλαὶ καὶ οὐχ οἷαι,
κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, γέλωτί τε καὶ χλεύῃ ἐκφαυλι-
σθῆναι· ἐπεὶ καὶ θράσος εἰς δειλίαν τρέπειν ὀλίγων συλλα-
βῶν ἐπιφωνήσει ἐφωράθη, καὶ κακὰ νόσων παντοίων ὡσαύτως
ἐλώφησεν ἐπᾳδόμενα, ἢ προσαπτοῖς καὶ δεσμοῖς καταστελ-
λόμενα. ἐγενήθησαν δ' οὐ μόνον ἔνιοι πρὸς συνουσίας ἤδη
τοῖς καταγοητεύμασιν ἀδύνατοι καὶ ἄβληχροι, ἀλλὰ καὶ προ-
δήλως τὸ ἀνδρεῖον μόριον ὡς ἀφῃρημένον τισὶν ὤφθη, καὶ
ἐφαντάσθη τηρούμενον ἐν θηκαρίῳ τινὶ ἀπόθετον. ὥστε πάν-

τως εἶναί τι ὑπὲρ τὸ παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας καὶ λογισμοὺς, ὅθεν ἡ κίνησις, καὶ ὁρᾶσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἐποίησεν ὁ σοφὸς Σοφοκλῆς, -οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν

εἴδωλ' ὅσοι περ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.

καὶ διὰ ταῦτα, κατὰ τὴν τῆς παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ Ἀθηνᾶς παραίνεσιν, μήτις ἀπάντων -ὑπέρκοπον

μηδέν ποτ' εἴπῃ αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἄρῃ μηδέν' εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθει, ἢ μακροῦ πλούτου βάρει.

εἰ δέ τι καὶ ἄλλο κατενόησέ τις ἔτι περὶ τούτων, ἐρευνάτω κἀκεῖνο ὁ βουλόμενος. ὁ δὴ Γαληνὸς μνείαν που ἐποιήσατο λογισμὸν αὐτοῦ περὶ ἀπόρων κινήσεων, οἷσπερ εἰ ἐντυχεῖν ἡμῖν ἐξεγένετο, πλείω τε καὶ ἴσως ἀξιολογώτερα εἴχομεν ἂν ξυγκομίσαντες παρεξηγήσασθαι. νῦν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἀρκεῖσθαι εἰκὸς, τὸ μὴ παρόντων ἑτέρων, ταῦτα ὥσπερ τρείχη, κατὰ τὴν παροιμίαν, στερκτέον.

II.

Qvum motus qui fit de loco in locum, dicatur esse sub imperio & potestate intelligẽtiæ & animi hominis, quare cor palpitat, & genitale mouetur & attollitur, & muliebris vterus hinc inde errat præter animi sententiam & voluntatẽ, sæpe etiam numero volẽtibus tale quiddam, nihil tamen fieri solet? Hoc loco Aristoteles facilè poterit dicere, vnumquodque ex his membris esse veluti animal per se & ab aliis separatum, materiam verò ad patiẽdum aptam interdum quidem illis inesse, interdum verò non inesse. Sed Plato apertè animal vocat genitale virorũ cõtumax & sui proprij imperij illud quidẽ, & vterum animal cupiditatibus subiectũ. His ita

expo

expositis fortè quispiam manifestius aliquid & simplicius, vt dici solet, audire cupiat. Nam talibus disputationibus & respõsionibus, vt ea quæ exposuimus se habent, non video cur non omnium quæstionum solutiones facilè reperiri possint. Principio igitur hæc vt alia innumerabilia quoque ex eorum numero esse videntur, quę intelligi & explicari nequeũt. Si tamen & caussa huius rei inuestiganda, non absurdè coniici & diuinari posset, non tantùm in anima & natura esse horũ principia quædam, sed exteriora quoque nonnulla. Quòd itaque humidiores & calidiores magis sint procliues ad venereas voluptates, & pariter quidã timidiores seu audaciores vel proteruiores, ac propulsandæ iniuriæ cupidiores, atque, vt vno verbo dicam, alij aliter morati secundùm differentiam temperamentorum in corporibus, perspicuum est, & Stagiritæ sententiam, quã ille animæ perennem agitationem corporis esse asserit, comitari omnino videtur. Quemadmodum enim in mare & fœmina, sic etiam in singulis tam hominibus quàm animalibus cæteris dissimilitudinem vbique in naturæ efficacitate & motu atque vitali in fluxu esse necesse est. Aliter itaque nimirũ hæc perennis & continuata agitatio id mouebit, quod hoc modo in conceptione atque sanè in partu contemperatum fuit, & aliter quod isto modo: vt propterea sine ylla controuersia talem vnumquemque esse contingat, qualis genitus & in lucem editus fuerit, & secundùm Platonem culpa morum in eos qui procreant, sit transferenda.

Nihilo tamen minus libera permanebit, & ab omni impedimento immunis, atque, vt dici ab aliquo posset, soluta & expedita voluntas & intelligentia, ita vt solius rationis imperium sit in affectus animi, etiam ipso Platone dicente, virtutē ab omni alia dominatione esse exemptam. Quoniam pacto igitur ira vincit eam, quæ inquit,

Vt consulam bene, ira non sinit mea.

& alia inquit, temperantes etsi non sua sponte, tamen peruersè quandoque amare? Platonicas enim artificiosas probationes, quòd nemo sua sponte malus, iam omitto. Quomodo igitur motus, qui de loco in locum fertur, subditus est intelligentiæ & voluntati ac proposito, atque illi vbique inseruit? Nam appetitus si moueatur, reliqua iam ille quoq; mouet: & quæ ita ab eo mouentur violentia quadam & naturæ necessitate, non amplius curant neque propositum consilij, neque ipsam rationem, sed magis hæc ambo secum auferunt & trahunt, quocumque sanè ipsi libitum fuerit, siue velint siue nolint. Cuius euidens signum & argumentum perspicuum est in palpitationibus cordis, & genitalis contentionibus, &, de quibus diximus, vteri inordinatis motibus, quæ quidem omnia non volūtaria, sed effrenata & nullius alterius imperio subdita sunt. Omnino itaque & in exterius quiddam eorum quæ singulis euenire solent, caussa conferēda est: atque multum quidem ad mores & actiones natura affert, superior tamen & potētior exterius animi impetus, quasi obstrepit & propositū consilij sibi subiicit, & animæ partes in quibus

bus & ratio & affectus insunt, instar nauis quæ ventis in mari hinc inde agitatur, incitat. Quam ob caussam poëtæ ad famam & laudem virtutum & rerum magnarum & honestarum, itémque ad vituperationes & criminationes vitiorũ & malorum, quasdam diuinas vires addiderunt, & in vtrisque præfecerũt hominibus, vt, verbi gratia, Mineruas, Mercurios, Apollines, Atas, Amores, Obliuiones, Alectos, Megæras. multæ enim formæ secundùm Euripidem, sunt fallaciarum, quibus ille ait à quibusdam præstantioribus naturis homines peruerti. Verùm de his alia esset futura disputatio, & longior, & ad explicandum difficilior, nec huic fortè præsenti tractationi propria.

Statuatur ergo penes voluntatem & intelligentiam ac propositum & rationem esse principatũ, qualiscumque sanè iste sit, *nihil enim dicam*, iuxta Euripidis Medeam, *mali.* quàm verò infirma, fluxa, & periculosa sint humana omnia, patet. vt hoc pacto id quod sui iuris & arbitrij dicitur, partim aliquid esse, partim non esse videatur. Quum magicis incantationibus, & quibusdã augustis & admirandis nominibus, ac portentosis orationibus multa effici, nemini dubium vel obscurum esse possit, pluresq; prodigiosæ præstigiæ sunt celebres & certè eiusmodi, quæ meo quidem iudicio, risui ac ludibrio haberi, ac ita facilè contemni non debeant: quãdoquidem paucarum syllabarum pronunciatione, audaciam in timiditatem conuersam deprehẽsum est, ac mala multiplicium morborum similiter quædam super illos incantationes recitatę mitigarunt, vel

ctis quibusdam ac nodis coërcuerunt. Iam nō-
ulli etiam non solùm ad procreandum quibus-
lam pręstigiis impotētes & debiles redditi sunt,
erùm prorsus genitale quasi ablatum esset ali-
uibus visum est, & imaginatio obiecta, tamquā
n cista quadā esset reconditū. Vt ita supra & pręter humanā intelligētiam & rationē, esse omni-
no aliquid necesse sit, vnde principium motus
oriatur. & homines videri, vt sapiēs ille Sopho-
cles fecit,

-nihil aliud esse quam
Simulacra quotquot viuimus, aut vmbrā leuem.

Quam ob caussam, secundū præceptionem Mi-
neruæ apud eundem Poëtam, nemo omnium

-fastu tumens
Dictum superbus edat vllum vmquam in Deos.
Neque efferatur turgido animo, seu magis
Potens manu altero est, opum seu pondere.

Quòd si quispiam de his aliud præterea voluerit
excogitare, & illud, siquidem placuerit, studebit
inuenire. Galenus sanè alicubi fecit mentionem
suorum commentariorum περὶ ἀπόρων κινήσεων,
id est, de dubiis motibus: quibus si potuissemus
frui, plura & forsitan verisimiliora sese obtulis-
sent, quę in medium afferri potuissent. Nunc au-
tem par est in his quæ dicta sunt, nos acquiesce-
re, & quū alia non se offerāt, tamquam hisce sal-
samentis, secundùm prouerbium, contētos esse.

Γ.

Ιὰ τί οἱ λάγνοι ὡς ἐπίπαν ἀμβλυωπεῖς εἰσίν; ἢ διὰ τὸ ἰσχνὸν καὶ ξηρὸν, κατ᾽ Ἀριστοτέλη; ὅτι γὰρ ἡ λαγνεία

γνεία ξηραίνει τὸ σύμπαν σῶμα τῶν ὁμολογουμένων ἐστὶν ὡς
φησιν ὁ Γαληνός. ἢ οὐκ ἔστιν ἁπλῶς αἴτιον τοῦτο τοῦ ζητουμένου;
οἱ τοιοῦτοι γὰρ καὶ ὑγρότεροι τῇ φύσει εἰσί πως ἀεὶ, ἢ τὴν ἀμ-
βλυωπία συμβαίνει ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν συχνὴν ἐκπνευμάτω-
σιν ἐν τῷ ἀφροδισιάσαι. τοῦ δὲ πνεύματος μειουμένου, ἀνάγ-
κη καὶ τὴν ὄψιν γίνεσθαι ἀδρανεστέραν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ λάγναι
πάντες μαρασμώδεις καὶ μαλακοί πως τό τε σῶμα καὶ τὴν
ψυχήν. ἡ δὲ ὀξυωπία διὰ σφοδρότητα καὶ εὐτονίαν ὁπλι-
κοῦ πνεύματος παραγίνεται. τούτου γοῦν τῇ συχνῇ ἐκκρίσει
ἀσθενουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ὀξὺ τῆς δυνάμεως ἀπαμβλύνε-
σθαι, καὶ γενέσθαι ἀμυδροτέραν τὴν ἐνέργειαν. ἐπεὶ δέ εἰσιν οἱ
τοιοῦτοι, ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ οἰνόφλυγες καὶ ἀδδηφάγοι, καὶ δια-
νυκτερεύοντες ἐν τοῖς συμποτικαῖς συνουσίαις, κἀντεῦθεν δη-
λονότι τὴν ὄψιν βλάπτεσθαι εἰκότως ὑπολάβοιμεν ἄν.

III.

CVr salaces plerumque hebeti & obtuso sunt visu? An, vt Aristoteles vult, propter exte-
nuationem & siccitatem? Nam, quemadmodum
Galenus quoque ait, nimium vsum veneris, vni-
uersum corpus exsiccare certum est. An hęc non
simpliciter huius quęstionis caussa est? Nam tales
quia natura sua magna ex parte sunt humidio-
res, obtūditur & hebescit illis visus propter cre-
bram & frequentem in venere spiritus emissio-
nem. spiritu verò deminuto visum etiam imbe-
cilliorem fieri necesse est. Propterea etiam sala-
ces vniuersi fermè procliues sunt ad tabem, &
molles fiunt tam corpore quàm animo. Acutum
autem visum conciliat vis & intentio spiritus vi-
dendi: qui si cōtinua excretione debilitetur, ne-
cesse quoque est acutum visum obtundi, & vi-
dend

dendi actionem fieri obſcuriorem. Quoniam verò tales etiam plerumque ſunt vinoſi & voraces, ac totas noctes comeſſationibus conſumentes, ſuſpicari non abs re poſſumus, inde etiam viſum labefactari.

IIII.

QVare in aqua calidiore, quum membrum aliquod mouetur, calor maior ſentitur, in prægelida autem quum idem fit, agitatione minùs membrum illud offenditur? An id de calida accidit, quod ex Ariſtotele vtcumque poteſt intelligi, vt aperiantur in cute foramina de motu, & ita magis abundè calor admittatur? & ſimiliter dici poſſit in motu gelidæ calidos vapores excitatos frigus temperare. ἀνθ᾽ὅλ.κδ.

V.

QVæ cauſſa putanda, cur in quiete cubantibus ſupinis, ſomnus iniucundior ſit, & viſa alieniora offerantur? An quia in omnibus mutationibus accidit aliquid contrarium, & conſueta feruntur placidiùs? Itaque quum homines ferè ſoleant in latus ſe deponere quum dormire volunt, ſecundùm vetus verbum, in aurem vtramuis otioſè dormire, fit vt ſupini dormiant perturbatiùs. Non enim certè hic ſitus eſt conſuetus, vt ne contrarius quidem pronus. Atque *tempora* etiam Latini videntur appellaſſe, vtrimque ſupra aures capitis quaſi latera, tempeſtiuæ quietis veluti ſedes. Et ebrios, tamquam mentis parùm compotes, aut ſupinos aut pronos con

ſopiri cernimus. Athenæus quidem, eos qui vi-
num biberint, quo depelli, ſecundùm Simoni-
dem, triſtitiam ait, non ſolere decumbere caden-
tes in terga ſcripſit; ſed eos, auctore Ariſtotele in
libro De ebrietate, qui ceruiſiam, quam ab hoc
pinon dicit vocari. Similiter & mortui hominis
corpus in vtrumlibet latus collocatum, mox re-
uoluitur atque concidit. Docuit autem idem
περὶ ἐνυπν. Ariſtoteles, in motu diſſentaneo ſanguinis inte-
riùs viſa ipſa ſomniorum offerri mirifica & in-
grata. Etſi autem non abhorret à vero iſta in
corde viſa concipi, vbi Ariſtoteles principium
tam ſenſuum quàm vitę collocauit, tamen in ce-
rebri profectò ventriculis, quaſi officina quadã,
elaborari & ſenſus & viſa iſta, confitendum eſt:
Eamq; ob rem, ſi premantur partes illæ à dor-
mientibus, euenire aliquid quod inſuaue ſit &
abhorrens, mirum videri non debet.

VI.

CVr admotis propiùs ad nares iis quæ olent,
plenior eſt odor; quæ videri autem ſolent,
ea, præſertim integris & bonis oculis, quo pro-
piùs applicantur, eo ſenſus vim magis impediũt?
An iſta dicuntur minùs diſertè? Et affertur enim
συμποσ. α. cauſſa à Plutarcho, cur ſeniores remotiora ſcri-
pta planiùs legant, in quibus omnium ſenſuum
actiones languidiores eſſe ſcimus: florum autem
idem ex interuallo odores aſpitari docet ſua-
uiùs: & nihil, quod ſenſibus expoſitum eſt, in
ipſum ſenſus quaſi inſtrumentũ impactum, ſen-
ſus effectum admittit. Nam medium quiddam
eſſe

esse oportet, quo impulso atque commoto, à re obiecta cieatur sensus, & id quod sibi congruit, percipiat, vt visus, odoratus, auditus, quod cernimus, olfacimus, audimus. Quòd si quis ipsis oculis, aut naribus, aut auribus impingat atque apponat coloratum aut sonans aut olens, sensus efficacitatē peremerit, aut certè labefactarit. Neque obstat gustus tactusq; ratio; quum & hi sensus medium quiddam habeant interiectum. Nā & corporis vniuersi, & seorsim linguę caro, non est vtriusq; sensus veluti instrumentum, sed hoc interius quiddam est, & caro illa medium istud interiectum, sine quo non sequeretur sensum effectus. περὶ ψυχῆς β

VII.

QVærit Plutarchus, cur senes citiùs quàm iuuenes ebrij fiant? Atque huius rei caussam affert, quòd à senili corpore flaccescente haustū vinum imbibatur tamquam à spongia: & ibi diutiùs residens ac redundans, feriat atque grauet, dum quasi in materia exili implicatur neq; defluit, sed mistum fit luteum, id quod in solidis juuenum corporibus fieri nequeat. Itaq; seruulus comicus assentans hero, qui vespere multum bibisset, aquilæ illam ait esse senectutem. Sed nunquid hoc dicitur sanè bellè & venustè? & est tamen in promptu explicatio illustrior, minusq; quasi callida; vt perhibeatur id fieri caloris scilicet imbecillitate in corpore senili (quod Aristotelem in libro De ebrietate tradidisse refert Athenæus) & alieni humoris copia. Quum autem συμποσ. α'. lib. ii

autem extrinsecus tam calidum illud nimium, quàm humidum affluat, quod reliquum naturæ intus est caloris & humoris, id debilitari, abundantiaq; illa obrui necesse est. Scripsit autem hoc eleganter idem auctor Plutarchus, senilia corpora ipsa per se ita affici, quemadmodum soleant ebriorum. Tremunt enim artus, & balbutit lingua, & loquendi adest cupiditas. Irritantur etiam facilè senes, & sunt obliuiosi, & sæpe stolidi. vt iam non tam noui aliquid ebriis senibus euenire, quàm peculiaria ipsorum vitia augeri incitariq; dicendum sit. Cuius rei signum esse censet, quòd nihil sit magis simile senis, quàm iuuenis ebrius.

VIII.

Gal. 2. περὶ κρασ.

QVare senes sicci perhibentur, & Aristoteles hanc ætatem comparat αὐαινομένῳ φυτῷ, id est, arescenti stirpi, quum humor his sit molestissimus? fluentibus mucis & lacrymis & pituita, humidior etiam aluus iis maximè quibus siccior illa fuit iunioribus, secundùm Hippocratem. An non senes sunt humidi præcipuis partibus interioribus, quarum efficacitates naturales vitam continent, sed iis quę Græci vocant περιττώματα, Latini excrementa? Quorum copia tantum abest vt probet senes esse humidos, vt è contrario siccitatis quasi testimoniū dicant. Abundáte enim humore extraneo eius generis quod Græci μυξώδεις καὶ φλεγματώδεις appellant, ita declaratur illas vitales partes fieri interiùs sicciores, quòd nutrimento caloris deficiantur, qui tunc debilitatur.

tur. Atque, vt est in puerili ætate prima partium solidarum humor copiosior, sic est in extrema senili maior earumdem siccitas, quæ partes nominantur à Galeno ὑμένες, σύνδεσμοι, ἀρτηρίαι, φλέβες, νεῦρα, χιτῶνες, σάρκες.

IX.

QVomodo dicitur ab Aristotele suasisse Periandrum Thrasybulo, vt principes ciuitatis suæ è medio tolleret, non quidem verbis, sed coram præcone eminentiores aristas decutiendo? quum apud Herodotum vetustiorem auctorem legatur, hoc à Thrasybulo factum, ad quem Periander nuncium misisset. An Aristoteles alibi aliter hoc legit, quàm Herodotus retulit? vt de filio Crœsi in crepundiis locuto, Cicero & Plinius aliter scripsere quàm Herodotus. Et memorant sanè Xanthum quendam Lydium, ante Herodotum auctorem fuisse Historiæ, quem & Herodotus sit secutus. An potiùs sunt ista errata quibus memoria labitur, quæ Græci vocant ἁμαρτήματα μνημονικά. cuiusmodi & alia quoque notantur tam in Aristotelis, quàm aliorum scriptis. ἀνθρώπους γὰρ ὄντας ἁμαρτεῖν εἰκός. πολ. γ. & ε.

I.

ΔΙὰ τί αἱ τῶν ἀφροδισίων συνουσιῶν ἐπιθυμίαι δεινόταταί τ' εἰσι καὶ ἀκατάσχετοι ἐν ταῖς ὅτι μάλιστα; φανερὸν δὴ ὅτι τὰ τῶν ἠθῶν ἕπεται τῇ σωματικῇ κράσει, ὅθεν καὶ αἱ ἀστρολογικαὶ τῶν ἀποτελεσμάτων πραγματεῖαι τὸ κῦρος δοκοῦσιν ἔχειν, ζητοῦσαι περὶ τῶν φυσικῶν καὶ σωματικῶν ἀποβάσεων. τῶν δὲ ἠθῶν τὸ ἐπιθυμητικὸν ὁπὶ γένεσις

καὶ πηγή· αἱ δὲ ῥηθεῖσαι τῶν ἐπιθυμιῶν ἐοίκασι ταῖς τῇ σωματικῇ καταστάσει ἐμπεπλεγμέναις ὡς συνεχέστατα, καὶ ἥκιστα μετεχούσαις τῆς ψυχικῆς προαιρέσεως. τοῦ γὰρ σπέρματος ἀνοιδοῦντος καὶ ζεούσης τῆς γονῆς, πλεονάζοντος τοῦ ὑγροῦ καὶ πνευματώδους θερμοῦ, ἐπαίρεσθαι συμβαίνει τὸ τῆς γενέσεως μόριον ἀπροαιρέτως, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμᾶσθαι πρὸς τὴν συνουσίαν, καὶ τὸ σπεύδειν ἀπωθεῖσθαι τὸ βάρος· ὃν τρόπον τὴν κύστιν πλήρη οὖσαν διὰ τῆς οὐρήσεως, καὶ τὴν κοιλίαν δι' ἀποπάτου ἐκκενωθῆναι, φυσική τις καὶ σωματικὴ χρεία ἀναγκάζει πάντας. καὶ δῆλόν ἐστιν ὅτι ἐν ἑτέροις τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ἡ προαιρετικὴ βούλησις κυρία πως ὑπάρχουσα, ἤτοι τοῦ λαλῆσαι, καὶ προενεγκεῖν χεῖρα, καὶ πορεύεσθαί ποι· ἡ τοῦ γεννητικοῦ μορίου σύντασις, ἀβουλήτως καὶ ἀπροαιρέτως ἐνοχλεῖ, καὶ τὴν τῆς συνουσίας ἐπιθυμίαν κατεπείγει, ὥσπερ τὴν ἔλασιν μάστιξιν ἐπιταχύνει ἁρμηλάτης· ἄλλως τε καὶ ἐρεθισμάτων τινῶν καὶ οἷον γαργαλισμῶν προσγινομένων, τῶν φανταστικῶν τ' ἰνδαλμάτων καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἐνεργείας. περὶ δὲ τῶν ἐρωτικῶν παθῶν καὶ τῆς ἀκολασίας, ἕτερος λόγος, φαίη ἂν ὁ Σταγειρίτης. ἡ δή γε τῆς σωφροσύνης μελέτη, καὶ ἡ σπουδὴ περὶ τὸ εὐσεβὲς καὶ καλὸν, καὶ ἡ φροντὶς τῆς καθημέραν διαίτης, καὶ ἡ τῶν τῆς ἀσελγείας προκλητικῶν φυγὴ, κἀνταῦθα καὶ ἄλλοθι δύναται πλεῖστον, σὺν τῷ θεῷ, πρὸς συντήρησιν ἁγνείας, καὶ τὴν τῶν ὑλικῶν παθῶν συστολὴν, καὶ τὸ
Ἀπομν. α΄. ἐγκρατείας καλὸν κἀγαθὸν κτῆμα, κατὰ τὸν Ξενοφώντειον Σωκράτη, καὶ κρηπῖδα ἀρετῆς, ὥστε μὴ φθείρειν τινὰ ἑαυτοῦ οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὴν ψυχήν.

X.

QVare voluptatis venereæ cupiditates ſunt acerrimæ, & inter alias omnes maximè efrenes? Manifeſtum quidem eſt animi more temperamenti miſtionem in corpore ſequi,

qu

qua parte præcipuam auctoritatem astrologicæ sententiæ, & certa dicta vendicare sibi videntur, dum exquirunt euentus naturales, & quæ in vnoquoq; corpore accidere possunt. Est autem ea pars animæ, vbi cupiditates insunt, morum quasi origo & fons. Atque videntur cupiditates, de quibus iam dictum est, quàm arctissimè corporis constitutioni implicatæ, & minimè voluntatis & propositi in animo participes esse. Tumescente enim semine & feruente genitura, ob copiam humidi & aërij caloris, fit vt absq; proposito voluntatis, generationis membrum attollatur, & cupiditas ad procreandum incitetur & properet ad illud onus depellendum. Quemadmodum ad vesicam plenam, per vrinam, & ventrem, per secessum exinaniendum, naturæ quædam necessitas cogit omnes. Atque, quum perspicuum sit in aliis principatum aliquem penes propositum voluntatis, & potestatem præcipuam esse eius facultatis qua locus mutatur, vt in loquendo, admouendo manus, progrediendo: generationis tamen membrum ista intentio præter voluntatem & propositum quandoque vrgere solet, & consuetudinis venereæ cupiditatem impellit, instar aurigæ qui loris incitat currum. Præsertim si alia inuitamenta & titillationes quasi simulacrorum quorumdam, quæ imaginatione comprehenduntur, & sentiendi efficacitatis accedant. De amatoriis verò affectibus, & libidine atque petulantia, alius, vt Aristotes consueuit dicere, locus est differendi. Diligens sanè meditatio temperantiæ, & pietatis

studium atque honestatis, & cura quotidiani victus & cultus, fuga denique eorum quæ proteruitatis & impudentiæ occasionem irritare possunt, tam hîc quàm alibi adiuuante Deo plurimum possunt, cùm ad castitatis custodiam, tum affectionum, quæ materiam comitantur, depulsionem, tum ad continentiæ præclarum & expetendum bonum, secundùm Xenophonteum Socratem, quæq; totius virtutis fundamentum est, ne vel alicuius deprauetur ipsum corpus, vel animus corrumpatur.

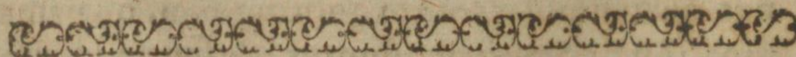

ΔΕΚΑ'Σ Ζ.

Α.

Πῶς ὄντος ὡρισμένου μέτρου τινὸς, οἷον ἀμφιφορέως ἢ κάδου, ὀλίγη ῥανὶς ἐπιχεομένη οὐ ποιεῖ αὐξηθὲν τὸ μέτρον ἕτερον; ὥσπερ οὐδὲ σταθμὸν ταλαντιαῖον ἡ τοῦ γραμματίου συμβολή. ἢ φανερὸν ὅτι οὐδένα λόγον ἐχόντων τῶν μεγεθῶν, οὐδὲ τὸ τῆς προσθήκης ἀλλοιωτικὴν δύναμιν κέκτηται; καὶ ἔστι δυνάμει μὲν αἰσθητὴ ἡ ῥανὶς καὶ τὸ γραμμάτιον ὡσαύτως, ἐνεργείᾳ δ' οὔ· καθάπερ διαστείλειεν ἂν τὸ πρᾶγμα ὁ Σταγειρίτης. τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ γῆ οὐδέ τι μέρος τῶν ἐν τῷ ἀνωτάτω οὐρανῷ ἐπιπροσθεῖ, ὡς στιγμιαία πρὸς αἰθέρα ὑπάρχουσα.

περὶ αἰσθησ. καὶ αἰσθητ.

DECVRIA VII.

I.

QVa ratione fieri putandum, quòd ad definitam & certam cuiusdam rei mensuram, vt ad

ad amphoram ſeu cadum, exigua gutta effuſa non facit illam maiorem, aut diuerſam ab illa priore? quemadmodum nec talenti pondus adiectione ſcrupuli fit maius. An quia illæ magnitudines nullam habent rationem, etiam ſua additione nihil poſſe mutare perſpicuum eſt? éſtque tam gutta quàm ſcrupulus facultate quidem ſenſibus ſubiecta, efficacitate verò non item, quemadmodum hanc rem Stagirites diſtinguere potuiſſet. Ad eundem planè modum terra nulla ſui parte, altiſſimo cælo officit, quoniam puncti illa inſtar ad ætherem habetur.

II.

QVæ eſt digitorum permutatio, qua ait Ariſtoteles falli tactus ſenſum, & deferri ad animum duo, quæ ſint vnum, id quod certius iudicium viſus, aliter ſe habere deprehendat? hoc ſcribitur in libello eius de ſomniis. An illud de duobus annulis, quibus continuò duo digiti inſerantur, vulgarius eſt, quàm vt indicatum ab hoc auctore eſſe videatur? Et ſignificatur implicatorum digitorum duûm, extremarum partium permutatio. Vt, verbi cauſſa, impoſito ſupra indicem medio, ita vt quæ pars antè dextra erat, iam ſit ſiniſtra. Si ſubter hos igitur iſto modo permutatos, colloces pilam paruulam & hanc voluas, omnino duas eſſe tactu te ſentire affirmare cogeris. adeò mirabiliter tum illa diſceden do duplicari putatur, quum oculus planè cernat non eſſe niſi vnam. Hoc ita eſſe confirmare videtur iſtius permutationis, id eſt ἐπαλλάξεως

mentio, quæ fit in problematis, cap.31: vt interpretando implicationis nomine aliquis rectè vti posse videatur.

III.

CVr alij omnem operam laborémque, præsertim agitationum & vecturæ facilè & libenter ferunt ieiuni, alij omnino ferre nequeunt, atque in diuturniore inedia linquuntur animo, aut vertiginem sentiunt? An caussa est præcipua, ventris frigus & calor? quorum hic cibum potumq; auidè expetit, illud carere vtroque diutiùs facilè sinit. An & stomachi, quod est initium ventris, constitutionem, vtriusque affectionis caussam esse perhibendum? quæ pars si est hebetior, minus mouetur appetitio, neque citò interiùs corpus percellitur: sin acrior est, omnem statim sentit incitationem. Propter vicinitatem autem cordis fit, vt hoc membro laborante, vis vitalis conuelli incipiat, vnde mox etiam animus aliquos relinquere solet. & ideo veteres stomacho καρδίας nomen tribuerunt. Non dubium autem est, quin & cerebri in vnoquoque habitus, plurimum momenti in vtramque partem habeat, pro eo atque illud firmius infirmiúsve fuerit, & fumos vaporesq; illatos minus molestè ferre, & minore negotio, aut secus, conficere possit.

Δ.

ΠΩς ὁ πιὼν ἀκόνιτον νοσήσας ὕδρωπα ἐκουφίσθη; διηγήσατο δὲ τοῦτο ὁ Πλούταρχος περὶ Ὑγρώδους τοῦ τῆς Κράσ-

τον

σον διαφθείραντος, Φραάτην υἱὸν ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτὸν ἀνελεῖν σπεύδοντα, νόσον ἐκείνην ἤδη νοσοῦντι ἀκόνιτον δεδωκέναι. ἀναδεξαμένης δὲ τῆς νόσου τὸ φάρμακον ὑφ᾽ ἑαυτήν, συνεκκριθῆναί τε καὶ τὸ σῶμα ἐκκουφισθῆναι. Πότερον ἐροῦμεν τὸ τοῦ ὕδρωπος νόσημα φθαρτικὸν ὄν, ἐμποδίσαι τὸ τοῦ ἀκονίτου φθαρτικόν, μήτε ἐᾶσαι τὴν ἀκεραίαν τοῦ σώματος φύσιν λυμήνασθαι; πρὸς ἐκεῖνο τοίνυν δῆτα προσενέχθη ὁρμώμενον, καὶ συμπλεκόμενα ἀμφὼ ὥσπερ διαπαλαίοντα, ἀσθενῆ τ᾽ ἐγένετο τῷ κατ᾽ ἀλλήλων ἀγῶνι, καὶ χώραν παρεῖχε τῇ φύσει τοῦ ἀναλαβεῖν ἑαυτὴν καὶ ἀπωθεῖσθαι τὸ ὀλέθριον. ἀμέλει γὰρ τὸ ἀκόνιτον εἴτι που εὕρῃ ἐν τῷ σώματι δηλητήριον, ἐπ᾽ ἐκεῖνο λέγεται ὁρμᾶν, καὶ οὕτω σώζεσθαι τὸ ζῶον, καταλυομένων ὑπ᾽ ἀλλήλων τῶν φθοροποιῶν δυνάμεων. ἢ σηπτικοῦ ὄντος τοῦ ἀκονίτου δεῖ θερμασίαν παρεῖναι; ῥεῦσις δὲ γὰρ πλημμύρα τὸ ὑδρωπικὸν πάθος, ὥστε καὶ θερμῇ καὶ ξηρᾷ δυνάμει τὸ ἀκόνιτον πρὸς τὴν ὕδρωπα ἐνεργῆσαι, καὶ οὕτω ὠφελῆσαι τὸν νοσοῦντα. φασὶ δὲ γὰρ τῶν σκορπίων ἰοῦ ἀλεξιφάρμακον εἶναι τὸ ἀκόνιτον· ὅθεν τεκμήραιτ᾽ ἄν τις, ἐναντίον εἶναι τοῦτο τοῖς τῇ ὑπερβαλλούσῃ ψυχρότητι φθείρουσιν. ἢ ἔστι τὸ ἴαμα τῶν παραδόξων καὶ θαυμαστῶν, τῆς ἰδιοτροπίας ἀγνοουμένης; ὥσπερ τὸ τοῦ λεπροῦ πιόντος οἶνον ἐν ᾧ ἔχιδναν εἰσερπύσασαν εἰς τὸν πίθον ἀποπνιγῆναι συνεβεβήκει, καὶ ἕτερ᾽ ἄλλα πλεῖστα ὅσα, ὧν ἐν τῷ παρόντι ἄκαιρος ἂν εἴη ἡ διήγησις.

IIII.

QVomodo ille qui laborauit morbo, quem vocant aquam intercutem, propter assumptum in potu aconitum, leuationem aliquam sensit? Exposuit autem hoc Plutarchus de Hyrode auctore mortis Crassi, quem quum Phraates filius per insidias è medio tollere cuperet, illi qui iam

iam morbo isto decumberet aconitum præbuisse dicitur, & quum morbus veneni vim in seipso sustinuisset, simul expulsum illud fuit, & corpus alleuatum. Vtrùm dicemus aconiti actionem venenatam ab altera lethali quæ in morbo illo esset, impeditam fuisse, háncque obstitisse quo minùs illa integram & sinceram corporis naturam contaminaret & læderet? Nam ad eum impetu quodam delatum irruit aconitum, & ambo inter se tamquam in lucta implicata, ob illam vnius cum altero pugnam, reddita sunt viribus imbecilla, & spatium naturæ dederunt seipsam confirmandi & repellendi à se quod ei exitium esset allaturum. Et id nimirum est quod dici solet, aconitum, si quãdo in corpore reperiat lethiferum quiddam, eò ferri, & ita, fractis inter se viribus eorum quæ corruptionem afferunt, conseruari animal. An quum in aconito vis putrefaciendi insit, adesse calorem quendam oportet? Morbus verò, quem appellant aquam intercutem, fluxio quædam est & illuuies, vt sua calida & sicca facultate aconitum cõtra morbum intercutem efficax sit, & hac ratione ægrum iuuet. Ferunt præterea aconitum ad venenum scorpiorum esse salutare medicamentum. Vnde coniecturam sumpserit quispiam, aduersari hoc illis quæ nimia sua frigiditate corpus labefactant & corrumpunt. An tale remedium est hoc etiam, qualia admirabilia & præter opinionẽ omnium esse consueuerunt, & referuntur ad proprium & singularem quendam modum & rei naturam, quam nos ignoramus? ex quorum numero & illud

lud est, sanatum quendam elephantiasi laborantem, qui vinum in quo vipera forte fortuna irrepens in dolium suffocata fuerat, bibisset; & alia huiusmodi quāplurima, quæ in præsentia minùs fortasse rectè omnia exponerentur.

E.

Διὰ τίνα αἰτίαν λεκτέον θηρίων καὶ ὀρνίθων τινῶν,
οἷον γαλῶν καὶ γλαυκῶν ὄψεις ἐνεργοὺς διὰ σκότους
οὔσας, μεθημέραν ἀποτυφλοῦσθαι; ἢ καθάπερ ᾠήθη ὁ Πλού-
ταρχος, τῆς περὶ τὸν ὀφθαλμὸν ὑγρότητος, ξηρότητι καὶ λεπτό-
τητι μὴ φερούσης τὴν πρὸς τὸ φῶς σύγκρασιν; ἢ τοῦτο μὲν
χρείαν ἔχει ἐξετάσεώς τε ἀκριβεστέρας καὶ διασκέψεως ἐ-
πιμελεστέρας; ὑπολάβοι δ' ἄν τις μᾶλλον καθ' ἁπλουστέ-
ραν ἔννοιαν, ὅτι ἡ τούτων ζώων ὄψις αὐγοειδεστέρα, καὶ ἐμ-
πύρῳ ὀξύτητι διαφέρουσα, φωτίζει τὸ τοῦ ἀέρος ζοφερὸν τῇ
ἐλλάμψει· μεθ' ἡμέραν δέ, οἷον σπινθῆρες τοῦ πυρὸς ἐκείνου
ἀφεθεῖσαί τε συντονώτερον, καὶ διαδραμοῦσαι ὠκύτερον, τῇ
τοῦ λαμπροῦ διαφανοῦς ἐνεργείᾳ ὥσπερ ἐναποσβέννυνται.
οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ, ἐπιπροσθουσῶν τῷ ἡλίῳ νεφε-
λῶν, καὶ σκότος ποιουσῶν, τὴν δὲ τῶν ζώων ὄψιν ἐνεργὸν εἶ-
ναι. εἴρηται δὲ ἐν Προβλήμασι τοῖς πρὸς Ἀριστοτέλη ἀνα-
φερομένοις, ὅτι ἐστὶν ἐξ εἰλικρινῶν στοιχείων, ἥτε τῆς ὄψεως λμ.
καὶ ἡ τῆς ἀκοῆς αἴσθησις, ἡ μὲν πυρὸς, ἡ δὲ ἀέρος. τοῦτο δὴ
ὡς ἐτύμως εἰρημένον, καὶ Πλατωνικὸν δόγμα ὂν δεχόμενοι,
κρατῶμεν ἀμφοτέραις, φασὶ, ταῖς χερσὶν, οὐδὲν ὑπολογι-
σάμενοι τὰ ἑτέρως καὶ περιεργότερον κατασκευαζόμενα ἐν
τοῖς περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν. βεβαιοῖ δέ πως τὴν ἡμετέ-
ραν γνώμην, τὸ τῶν τοιούτων ὀφθαλμῶν χρῶμα εἶναι χαρο-
πόν τε, οἷον καὶ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς, κατὰ τὸν Θεόκριτον, καὶ στίλβον καὶ βουκολίσκῳ.
ἀκτινοβόλον. ὥστε οὐ δοκεῖν οὔτε τὰ Ἐμπεδόκλεια, οὔτε τὰ
ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένα, περὶ τοῦ ἐν τῷ ὁρᾷν ἐξιέναι ὥσ-

περ

περ ἐκ λαμπτῆρος φαεινόν τι, παντελῶς κενὰ ὡς πειρᾶται δεικνύειν ὁ Σταγειρίτης. ἔχει δὲ σχεδὸν ἅπαντα ταῦτα οἷον ὁ τῶν τοξοτῶν ἀγών. ἄλλοτε γὰρ ἄλλοις προσέχων τις ὑπερβάλοιτ' ἂν τὸν πρότερον συλλογισάμενόν τι, καὶ τοῦτον ἐξαῦθις ἕτερος, ἢ τὰ πρότερα ἐπεξεργασάμενος, ἢ καινῆς σοφίας ἐνθυμήμασι χρησάμενος. τὸ δὲ μὴ ἄτοπον ἔγωγε καὶ ἀληθὲς ἀείπως νομίζειν δι' εὐήθειαν φιλῶ, εἴκαι πανουργότερον ἀντισοφίζηταί τις φιλονεικῶς πρὸς τὰ μετρίως πεφροντισμένα, καὶ τὰ καλῶς συνεστάμενα ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν. οὐδὲν γὰρ οὐ μόνον πλούτου τέρμα κατὰ τὸν Σόλωνα, ἀλλ' οὐδὲ τῆς διανοητικῆς ἐναντιώσεως καὶ ἐπιθυμίας ἐριστικῆς πέρας τι φαίνεται ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων φρεσί. καὶ εἰσὶν οἷς ἀντιλέγειν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως, ὡς Εὔηνος ἐποίησε. κατὰ δὲ τὸν Εὐριπίδην,

» ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος διττῶν λόγων
» ἀγῶνα θεῖτ' ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.

δοξαζέτω δὲ καὶ περὶ τούτων ἕκαστος ὡς βούλεται, καὶ ἡμεῖς ἐνταυθοῖ τὴν περὶ τοῦ προβληθέντος ζήτησιν καταπαύσωμεν.

V.

QVam caussam esse perhibendum, quòd animantum & auium quarumdam, vt sunt feles & noctuæ, visus sit acrior & præstantior in tenebris, interdiu autem veluti cæca esse soleant? An quemadmodum Plutarchus sensit, humor qui circum horum oculos est, non fert commixtionem lucis propter siccitatem & tenuitatem? An hoc postulat inuestigationem exquisitiorem & considerationem magis accuratam? ac suspicari possit quispiam, simpliciorem sententiam retinens, istorum animalium splendidiorem visum & ignea quadam acrimonia præstãtem, illustrare suo

re suo fulgore aëris caliginem. Interdiu verò veluti scintillas istius ignis validiùs emissas, & extra oculos emicantes celeriùs, vi & efficacitate pellucidi splendentis veluti extingui. nec à vero abhorret animalia ista meliùs quoque videre & certiùs interdiu, quando nubes solem occultant & tenebras inducunt. Refertur autem in quæstionibus quarum Aristotelem auctorem faciũt, & vidẽdi & audiendi sensum constare ex puris elementis: hunc quidem ex aëris, illum verò ex ignis elemento. Quod sanè vt rectè & verè dictum, & Platonicæ doctrinę consentaneum, ambabus, vt dicitur, manibus amplectentes teneamus, nec magni æstimemus quæ aliter & paulò curiosiùs in libello de sensu & sensibus subiectis probantur. Nostram etiam sententiam cõfirmat color in illis oculorum, qui cæruleus aut fuluus est: quemadmodũ & Mineruæ, secũdùm Theocritum, dicitur esse scintillans & quasi radios emittens. Quapropter neque Empedoclea, neque ea quæ in Timæo scripta leguntur, quod nimirũ inter videndum veluti ex face lucidum quiddam emittatur, penitus vana fuerint, quẽadmodũ Stagirites ostendere conatur. Habent autem ista se propemodum omnia quemadmodum certamẽ sagittariorum. Nam alibi ad alia quispiam intendens aciem mentis, superauerit fortè prioris argumentationes quasdam & ratiocinationes, & huius rursum alius, priora vel magis elaborans, vel nouis sapientiæ argumentis sententiisq; vtens: ego verò id quod modò non absurdum planè est, simplicitate quadã mea magna ex parte

à veritate non alienum ſtatuere ſemper ſoleo, quamuis quis contentioſiùs contra argutetur, fallacibúſque concluſionibus aſtutiùs & callidiùs ea quæ mediocri diligentia cogitata ſunt, & rectè connexa euertere conetur. Non enim tantùm diuitiarum terminus nullus, iuxta Solonis verſum, habetur, verùm aduerſantium etiam cogitationũ & cupiditatum, in contendendo & rixando nullus finis in mentibus hominum apparet: & non pauci reperiũtur, quibus pariter in omnibus mos eſt dicere contrà, vt Euenus fecit. ſecundùm Euripidem autem

De re quacumque orationis duplicis
Certamen excitat loquutor callidus.

Verùm de his ſtatuat quiſque quod voluerit: & nos hoc loco de propoſita quæſtione ſermonem noſtrum finiamus.

VI.

περὶ αἰσθησ. καὶ αἰσθητ.

QVare, quum ſenſus oculorum acerrimus & præſtantiſſimus ſit ſenſuum omnium, ſi qui à prima origine vel hoc deficiantur & naſcantur cæci, vel ſint ſtatim ab infantia ſurdi & muti: ſapientia & ingenio antecellunt cæci ſurdis? ſecũdùm Ariſtotelem. An non eſt hoc contrariũ Platonis Timæo, qui oculorum ſenſum commendans, hoc ſenſu hominibus partam diuino munere eſſe ait philoſophiam, quo bono nullum potuiſſet contingere maius neque præclarius? Nam intuentibus hominibus cùm alia, tum maximè cęlum, hæc pulchritudo etiam in terris, vt Cicero inquit interpretans Theophraſtum, patriam illam

illam & auitam philoſophiam cognitionis cupiditate excitauit. Per ſe eſt igitur longè præſtantior & melior viſus, ſed quodam reſpectu, &, quemadmodum loquitur Ariſtoteles, κατὰ συμβεβηκὸς, quòd ad intelligentiam animi pertineat, potior reperitur auditus. percipit enim hic id quod pronũciatur: pronunciatur autem oratio, quæ verbis conſtat. ſed verba ſunt notæ quædam rerum: Ariſtoteles σύμβολα appellat. Quæ ſanè eruditè dicuntur, & grauiſſimum habent auctorem Iſocratem affirmantem in oratione Panathenaica; plus ſcientiarum atque artium, & magis memorabilium illuſtriúmque actionum cognitionem homines cepiſſe audiendo, quàm vidẽdo. Verùm conſiderari tamen & hoc poteſt, ſi cur cęci doctiores ſolertiorésque ſint ſurdis, quæratur, in cogitando hos eſſe neceſſariò totos, quum nullæ extrinſecus obiectæ ſpecies viſa varia in animis ipſorũ exprimãt: neq; quaſi per feneſtras oculorum ad animum quicquam penetret, quod illius intentionem impediat, aut obſtet induſtriæ. Itaque & noctu commentationes eſſe ſolent acriores: quod veteris quoque verſus clauſula indicat, - νυκτὸς δέ τοι ὀξυτέρη φρήν. & » εὐφρόνη dicta eſt Nox, ad conſultandum nimirum & mentis agitationem idonea. Narrat Cicero, Diodotum Stoicum cæcum, geometriæ etiam munus potuiſſe tueri, verbis præcipientem diſcentibus vnde, quò, quámq; lineam ſciberent. Et nos excellẽtem Muſicum vidimus, qui in cunis oculorum vſum amiſerat. Democritum impediri aciem animi aſpectu oculorum putaſſe, vt

inquit Cicero, & horum se vsu priuasse intuitu speculorum candentium, falso quidem creditum esse ait Plutarchus in libello de curiositate, non dubium tamen est, quin cogitationibus maximè intenti minimè sensibus vtantur: quíque animo aliquid elaborare volunt, ii quærunt loca sola, quæ & Musis antiquitas consecrauit.

VII.

VErius esse Platoni videtur Theæteto, si quis dicat, cernere se instructum oculis, id est δἰ ὀφθαλμῶν, quàm ipsis oculis. Similiter & aurium quasi vasa accipere ea quæ audiuntur, non ipsas audire. An hoc est? quod Cicero Tusculana prima copiosè disseruit; In corpore sensum esse nullum, sed vias horum à sede animi, ad oculos, ad nares, ad aures perforatas: animúmque videre & audire, non eas partes, quæ quasi fenestrę sunt animi. Cũ quibus & Epicharmi sententia cõgruit: quem auctorẽ magnifecisse, & in multis sequutus esse Plato traditur. Eius versus hîc refertur,

νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει· τἆλλα δὲ κωφὰ καὶ τυφλά.

Mens videt, mens audit ipsa: Surda cæcáque reliqua sunt.

VIII.

QVare flamma videtur cærulea aut fusca ima parte sui? An quia proxima materia, de qua vi caloris vapor existit, in illo quasi adherescens coloratur atque densiore ea in parte aëre minus splẽdescit? An quia propter materiã, quæ de cali-

do &

do & humido vapore videtur nigra,ſplendor flãmæ miſto nigro cæruleum colore repræſentat, dum fuligo per lumen illud,vt ſolet;eniteſcit?An fumus ater ipſe flammã quaſi tingit, qua materia cõſumitur? Itaq; flammã veluti lãbẽtem materiã hoc colore ſemper,ima parte ſui,vt diximus,cernimus apparere.Eſt autem flamma Ariſtoteli,calidum ebulliens,id eſt ζέσις τοῦ θερμοῦ, Galeno verò in diſputatione de ſimplicibus medicamentis, aër conuerſus in ignem,ἀὴρ ἐκπυρωθείς.

IX.

QVare Teutones in ominibus itinerum lupũ tranſcurrentem bonum euentum ſignificare;leporem,malum perhibent?An hoc eſt de ioco natum?Nam maiores noſtri,vt viri fortes, ſic faceti quoque fuerunt.Quis verò non mallet lupum tranſcurrere quàm adoriri ſe? leporem autem conſiſtere & capi eſſet meliùs vt obſonium ſuppeteret.Poſtea ſuperſtitio acceſſit, & de ioco fortuito,obſeruatio nata eſt diuinationis.

X.

CVr euerti ſalinum in menſa,triſte; vinum effundi,lætum eſſe memorant?Quia ſal amicitiæ eſt nota. vnde dicitur, multos modios ſalis ſimul edendos eſſe,vt amicitiæ munus expletum ſit:quemadmodum Cicero retulit. Violari igitur quaſi ſacra amicitiæ optimi & conſtantiſſimi viri maiores noſtri,vt ſceleratiſſimum,omni tempore & loco,tam ioco quàm ſerio execrati fuere.

Vinum autem etiam lætitię eſt efficiens,ſecun-

dùm poëtam, qui ait,

Adsit lætitiæ Bacchus dator.

ideo & effusum hoc hilaritatis occasioné offert. Simul etiam effusio copiam significat. non enim certè effunderetur in prandio, secundùm prouerbium, canino.

ΔΕΚΑΣ Η.

Α.

Ιὰ τί ἐχρίοντο πάλαι οἱ λουσάμενοι; ἢ ἐμ-
Εὐσταθ. ὀδ. γ. πλάττοντες, καθάπερ εἰρήκασιν ἔνιοι, τοὺς σω-
ματικοὺς πόρους, ὡς ἂν μετὰ λοῦτρον στέγοιεν
τὴν ὑγρότητα; ἢ λόγος μὲν ἔθος χύδην προσε-
νήνεκται, οἷος καὶ ἐπῆλθεν. ἔστι δὲ τοὔλαιον ἐκ ἐμπλαστικῆς
καθ' αὑτὸ δυνάμεως, ὑγραντικὸν ὂν γενναίως· ὥστε καίπερ
λεπτοτέρου τοῦ ὕδατος ὑπάρχοντος, τοὔλαιον ὅμως ὑγραίνει
περὶ αἰσθησ. ε αἰσθητ. τάχιον, κατὰ τό,

ὀδ. η'. καιροσέων δ' ὀθονέων ἀπολείβεται ὑγρὸν ἔλαιον.

ἠλείφοντο δὲ λίπα καὶ οἱ παῖδες πάλαι, καὶ οἱ γυμναζόμενοι·
ὥστε τὸ ἄλειμμα δῆλον ὅτι ῥωστικὸν ἦν τοῦ σώματος καὶ εὐ-
τονίαν τινὰ ἐνεποιεῖτο τοῖς μέλεσιν, ἀνθρώπινον ἐξαιρέτως
ὄν, οὐδέ τινι τῶν ἄλλων ζώων σύμφορον, καὶ τοῖς φυτοῖς πολέ-
μιον. ἐρωτώμενος δέ τις ποτέ, φασιν, ἐσχατογέρων ἄνοσος
διαβεβιωκώς, περὶ διαίτης ἧς ἐχρήσατο, ἀπεκρίθη ὅτι δια-
τετέλεκεν οὕτω ζήσας καὶ ὑγιάσας· ἀεί, ἔντοθι μὲν βρεχόμενος
οἰνομέλιτι, ἔξω δὲ ἐλαίῳ φαιδρυνόμενος.

I.

CVr priscis temporibus post balnea vngere se consueuerunt? An ad oblinenda & obstruen

ſtruenda corporis foramina, quemadmodũ quidam tradiderunt, hoc fecerũt, vt ea ratione poſt balnea conſtringerent humiditatem? An hæc vt temerè proferuntur, ita quoque rurſum euaneſcunt? Non enim oblinendi & obſtruendi vis in oleo, quum validè humectet, eſſe poteſt, vt quoque oleum multo celeriùs quàm aqua, quamuis hęc tenuiſſimarum partium ſit, humectet; ſecundùm illud,

Atque olei à mappis bene textis defluit humor.

vngebãtur autem vt niterent quondam, tã pueri quàm qui exercitabantur in Gymnaſiis. Ex qua re perſpicuum fit vnctionem robur addere corpori, & vigorem quendam in membris efficere: quúmque præcipuè homini conueniat, nulli ex aliis animantibus vtile eſt, ſtirpibus verò inſuper etiam inimicum. Interrogatus autem quodã tempore, vt aiunt, quidam qui extremam vſque ſenectam ab omni morbo liber vixerat, quanam victus ratione vſus eſſet, reſpõdit, ſe membra irrigando interiora mulſo, exteriora verò extergendo oleo, ita ſemper vixiſſe & ſanitatem ſuam retinuiſſe.

B.

Τῶν ζώων ὑγρότητι καὶ θερμότητι θαλλόντων, τίς τῶν κράσεων ἡγητέα ἀρίστη; ἢ δῆλόν, φασι, καὶ τυφλῷ, ὅτι ἡ τοιαύτη, ἤγουν ὑγρὰ καὶ θερμή; χείρων γὰρ ἡ θερμὴ καὶ ξηρά, καὶ ταύτης ἔτι μᾶλλον ἡ ὑγρὰ καὶ ψυχρά. ψυχρὰ γὰρ καὶ ξηρὰ χειρίστη.

II.

QVum animantes humore & calore magis vigeant ac floreant, quodnam temperamentũ

optimum ducendum? An cæcum, vt dicitur, latere non potest, esse optimum, calidum & humidum. Deterius autem hoc calidum & siccum, & eo magis adhuc humidum & frigidum.

Γ.

Πῶς εἴρηται, ἀγαθοὶ δ' ἀειδάκρυες ἄνδρες; ὄντως εἰς τὸ δακρύειν ἐπιρρεπεῖς τοῦτε τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων φῦλα, καὶ τῶν κακοηθῶν καὶ ὀργίλων ῥᾷον δακρυόντων. ἢ ὅτι τὸ δάκρυον ἀνθρωπεία ὑγρότης ἐστὶ, κἀπὶ συμπαθείᾳ καὶ ἐλέει ἐκχεῖται πρωτοτύπως; ἀνὴρ δ' ἀγαθὸς μεμνημένος ἄνθρωπος ὤν, ταῖς τοῦ οἰκείου γένους ξυμφοραῖς λυπεῖται δυσφορούμενος, ἄλλως τε κἂν ὁ οἰκτιζόμενος προσήκῃ ἐγγύτερον αὐτῷ· τὸ δὲ τῶν γυναικῶν καὶ παίδων, φυσικῆς ἐστὶ κουφότητος. οἱ δὲ κακοήθεις καὶ ὀργίλοι ὁμοίως τούτοις διατίθενται τῇ πονηρίᾳ· περὶ ὧν πλείω νυνί γε ἐκζητῆσαι, οὐκ ἡγήμεθα εὔκαιρον. ἢ κοινὸν αἴτιον ἐν ἅπασιν, ἡ τοῦ τῆς μελαίνης χολῆς χυμοῦ κίνησις; ἀποκαθαίρεσθαι γάρ πως δι' ὀφθαλμῶν οὗτος δοκεῖ, ὥσπερ ἕτεροι δι' ἑτέρων τινῶν πόρων. κινεῖται δ' ὁ χυμὸς ἐκεῖνος ἀνομοίως ἐν τοῖς καταλεχθεῖσι καὶ διαφόρως, διεστηκόσι δηλαδὴ καὶ ἀλλοτριουμένοις τῇ φύσει τε καὶ ἡλικίᾳ καὶ ἔθεσι καὶ τρόποις· ἐν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν, χυμὸς οὗτος πλεονάζει μετρίως· ὅθεν καὶ βαρυθυμότεροι, καὶ σεμνότεροι, καὶ ἐν πᾶσιν ἰσχυρογνώμονές εἰσιν. ἀλλὰ πῶς συμβαίνει κἀπὶ ταῖς ἀγαθαῖς τῶν ἀγγελιῶν δακρύειν τοὺς ἀκούσαντας ἀπροσδοκήτως μάλιστα, καὶ διὰ τί, κοινόν τι ἄρα χαρᾷ καὶ λύπῃ τὰ δάκρυα, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, καὶ περὶ τοῦ λεγομένου παρὰ τῷ αὐτῷ, κλαυσιγέλωτος, φιλοσοφείτωσαν ἤδη ἄλλοι, ὡς ἡμῶν μακρολογεῖν ἐν τῷ προβλήματι οὐκέτι προθύμων ὄντων.

Ἑλληνικ. ζ.

III.

Qvomodo dicitur *facilis bonus ad lacrymādū?* quū muliebris sexus & puerilis multum la-

crymа

crymarum effundant, itémque malitiosis & iracundis illę facilè oboriātur. An quia lacrymæ humor quidā est, hominis proprius & in primis in affectionis consensu ac misericordia effunditur? Vir autem fortis ac bonus dum se hominem recordatur ob calamitatem sui generis dolet & tristitia afficitur, prçsertim si is cuius commiseratione tangitur, arctius illi coniunctus sit. In mulieribus verò & pueris accidit hoc ob naturalē quandam leuitatem. & similiter his ob prauitatem & malitiam suam, afficiuntur malitiosi & iracundi. de quibus iam plura perquirere non arbitramur esse oportunum. An in his vniuersis commotio humoris eius, quæ atra bilis vocatur communis caussa perhibenda est? qui per oculos, vt alij per alias quasdam vias, expurgari quodam modo videtur. Atque in his quos iam recensuimus, iste humor non similiter nec pari ratione agitatur, quum scilicet illi & natura, & ætate, & moribus aliísque modis inter se distent & diuersi sint: in bonis autem viris mediocriter iste humor abundat, qua de caussa grauiores sunt, & seueriores, & in omnibus rebus magis constantes. Sed cur accidat vt lætis & gratis nuncijs acceptis, præcipuè si insperati illi fuerint, qui audiunt lacrymas emittāt, & quare communiter tam gaudiū quàm tristitiam lacrymç comitentur, vt Xenophon ait, quíve ille sit, quem auctor hic vocat mistis lacrymis risum facere, alij iam commententur, quum nobis non visum fuerit in hac quæstione esse verbosiores.

IIII.

CVr in Hercynia ſyluicolæ exurunt terram poſtquam ſcrobes foderunt, & ita demum arantes bonam faciunt ſementem? An hoc illic fieri neceſſe eſt, quod alibi ſæpe profuiſſe ait Maro, propter inculta & ſylueſtria loca? Et tamen interualla relinqui illis aruis, neque ſingulis annis ignem inferri eiſdem oportet. Sunt autẽ verſus Maroniani perelegantes & copioſi in lib. 1. Georgicorũ. Sed quo minus fœcũdum ſolũ illud mõtanum eſt, eo profundiùs erutũ vri ipſum res poſtulat, quũ agrorum cæterorũ ſtipulas incẽdi, & in planicie ignem excitari ſatis eſſe videatur.

V.

QVare per chartam, membranámve tenuem, quum ſupra ſcripturã illa mouetur, legi ſcriptura poteſt; quum non mouetur, legi interdum non poteſt? An quia charta inæqualis eſt, & vna magis quàm alia parte perſpicua: Itaque fit vt in commotione hæ partes, quibus illa eſt perſpicua, ſupra litteras continuè incidant, & patiantur illas viſu comprehendi. An motio etiam reddit magis illuſtrem aërem, ſine quo non eſt videndi vis efficax, & accidit hac ratione, vt acies oculi fortiùs penetret, & minùs impediatur viſio?

VI.

QVare in peſtilentia, iis diebus quibus cælum maximè ſerenum eſt, plurimos mori comperitur? An aëre ſubtiliore & liquidiore venenũ manat in viſcera copioſius & nocentius, quaſi, vt ſic

ſic loquar, defecatum? An, quum in peſtilentia aër putreſcat, contraria affectio cæli puri contentione & pugna quadam malũ irritat, & facit vt pernicies illa ſit efficacior?

VII.

QVi ſunt exiſtimãdi illi, quos Athenæus libro VI. ex Poſidonij hiſtoria apud Celtas fuiſſe appellatos *Bardos* retulit? poëtas illos quidẽ, carminibus laudes ſuorum celebrantes. An eſt apud nos reliquum veſtigium rerum illarum, & peruenit vſurpatio ad noſtram quoque ætatem? Nam paraſiti ridiculi in conuiuiis, noſtræ gentis conſuetudine & ſapientia compoſitis verſibus laudare potentes ſolent, & cantu quoque exhilarare conuiuas; quędam etiam iocoſa & ſalſa aſpergentes, quibus non modò riſus, ſed cachinni quoque commouentur. Hi quoniam expectant munera, quæ interdum communiter dantur, Teutonico vetere nomine *Gabbardi* dicti fuere: quum ex re pronunciatores dicacésque & parraſiaſtæ appellarentur. An eſt mendum in littera δ, & pro hac reponenda λ, vt ſint illi *Barli*? Nam loqui, memorare, verba facere, ſermonem habere, hac voce Germani ſignificant. vnde huius generis, quemadmodum oſtendimus, proprium nomẽ dictum eſt. Et Tacitus carminum Germanicorum relatum, vocari ab ipſis *Baritum* ſcripſit. quo & ipſo loco videndum, numquid *Barilum* potiùs legi conueniat.

VIII.

QVare victoribus in certaminibus ijs quæ ſacra ac coronaria vocarunt, (hi enim ſunt

Sueto. Nerone. ἀγῶνες ἱεροὶ καὶ στεφανῖται, quíque ipsi ἱερονῖκαι appellati fuere) potestas fuit muros diuidere & ita inuehi in patriam? An quia sacri certaminis victoria parta, non debuere illi profana & vulgari via per portam ingredi? Itaque & per muros ad portas Scæas vrbis Troiæ, introductum fuisse equum illum durateum traditur, vt Diis consecratum. Et

Plutarch. in Romulo. in ritu condendarum vrbium hoc fuit, vt pomerij spacium vomere æreo designaretur, ita quidem impresso sulco, vt glebæ exaratæ conuerterētur: vbi autem portæ futurę essent, illac suspēso vomere aratrum traducebatur, relicto interuallo consentaneo. Quapropter Mœnia sacrosancta habita fuere, Portę non item. Nam quum per has cuiuscuiusmodi homines exeant atq; intrēt, & qualescumque res importētur & exportentur, religione obstringeretur ciuitas, si illæ essent cōsecratæ. An verò hic condendarum vrbium ritus Romanus fuit, & in Græcia ille eximius honor habitus ijs, quos diximus, victoribus, vt quia cōditionem humanam fortuna illa superare videretur, nō trita aliis neque vsitata via in patriam à se immortaliter celebratā, ipsis reditus pateret? An

συμποσ. β'. ι'. id est significatum, quod Plutarchus putat, non magnopere opus esse muris vrbi, cuius ciues pugnando vincere scirent, & essent viri fortes?

IX.

QVî fit vt transuersam lineam æquabiliùs ducere soleamus, quàm erectam ad perpendiculum? An quia ille manus processus facilior est, & leuiùs pergit, minúsque quasi offendit? grauiùs autem

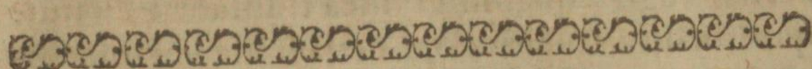
autem eſt & difficiliùs ſurſum deorſúmve manum promouere. An etiam ab ipſis digitis tranſuerſis, magis æquabiliter linea tranſuerſa dicitur? quorum ſitu mutato, opus etiam horum impeditur. itaq; & circulũ aliámve figurã ſi hæ deſcribere debeãt, minus in procliui id futurũ ſit. An potius hoc eſt, cõſuetudine ſcribẽdi fieri, vt quę trãſuerſa, à ſiniſtra ad dextram producẽda ſint, ea rectiùs & expeditiùs abſoluãtur? Itaque retro quoque linea tranſuerſa minus duceretur ab inexercitato æquabiliter. At pictores, & multum in ſcribendo verſati, vſu aſſiduo facultate comparata, ſurſum deorſúmque lineas nihil magnopere obſtante facilè duxerint, & eaſdem circumduxerint, &, vt viſum fuerit, coniunxerint. Ac ſcimus Albertum Durerum continuato ductu figuram hiantis Leonis ex tempore, arrepto carbone aut creta, aut, ſi præſto eſſet, calamo ſeu pennula, effingere conſueuiſſe.

X.

QVa de cauſſa addidiſſe credẽdum imaginibus ſanctitate vitæ clarorum hominum lunulas & patellas pictores & fictores? An nõ eſt verum orbibus illis cęleſtem excellentiã ſignificari? Sed quia veteres effigies fuerũt tales ſtatuarũ, id quod perſpicuè Ariſtophanes oſtẽdit in fabula cui nomen Aues: χαλκεύεσθε μηνίσκους φορεῖν ὥσπερ ἀνδριάντες. Iubet ſibi ſpectatores parare lunulas quas geſtent tamquam ſtatuę, ne inquinẽtur auium ſtercoribus. aduerſus hæc enim, tegumenta talia ſtatuis imponi ſolebant. ídque ſequuti & in picturis

ſunt,

sunt, quasi eximium quiddam, & postea illa falsa interpretatio, vt aliæ in aliis, accessit.

DECVRIA IX.

I.

QVare dicũt Teutones, qui ouium à lupis discerptarum carnibus vescantur, deinde cibo non facilè expleri posse? eósque ventres ideo lupinos appellãt. An est hæc, vt in multis aliis, falsa opinio, nata à delicatorum vel fœminarum potiùs nausea, atque fastidio? quum veteres Græci crediderint arrosas à lupis carnes ouium, λυκόβρωτα ipsi vocarunt, esse esu suauissimas, ídq; cur fiat caussas exquisiuerint. συμπος. β', θ'. An fatendũ fieri posse, vt voracitas lupi, quasi cõtagione carnes pecudis laniatæ inficiat. huius autẽ veluti veneni vim dẽtibus & saliua potissimũ cõtineri credendum. Quin etiam compertum est luporum animam admodum esse venenatam atque pestilentem. Ac quendam qui plagis captum lupũ accedens propiùs venabulo vellet confodere, erigẽte se contra ictum lupo & efflante halitum crebriorem, ita fuisse hominem læsum, vt facies oris & manus, quę nudæ patuissent, fœdum in modum intumescerent, qui tumor exquisitis remediis ægrè potuerit depelli.

II.

QVare ebriosi minùs idonei sunt ad operã dãdam liberis, & ebrij vel non gignunt, vel gignunt

gnũt fœtus imbecilles atque futiles? An cõſtat eorum quibus ebrij ſolent fieri homines, frequentẽ copioſúmque vſum, & crapulã mirificè diminuere in corporibus calorem naturaliter inſitum? Sine quo neque vita vitalis, neque valetudo bona eſſe, neque corpus ipſum aut vlla pars huius officio ſuo fungi poteſt. Non autem neceſſe eſt mirabili opinione aſſerere, eſſe facultatem in vino frigoris, quum huius calor vnà cum humoris abundantia, non modò calorem Naturæ debilitare poſſit, ſed penitus extinguere. nam & calida ſupra modum venena, hoc ipſo modo hominem interficiunt, & febrium æſtus in primis violant calorẽ naturalẽ. Eam igitur ob cauſſam id accidit ebrioſis atque ebriis, de quo eſt quęſitum, & iiſdem inſuper adhuc conſtante ætate, eadem fere quæ ſeneſcentibus. Et caneſcũt enim celeriter, & in multis caluitium apparet, & tremunt artus iſtorum, & loquẽdo lingua adhæreſcit. denique, quemadmodum & antè eſt dictum, ſimillimi ſunt hi ſenibus.

III.

QVare cenſuit Apollonius Herophili F. tenues Plut. αἰ-
& graciles, quos Græci ἀτρόφους vocant, ſalſa- τίαις φυσι-
mentis vtiliter ali, non dulcibus neque pulticulis? καῖς.
An eſt in ipſo ſale nutriendi quædam occulta vis, vnde fit vt in mari animantum & copia & varietas maxima ſit? Quin etiam cæſarum pecudũ carnes ſal aſperſum tamquam altera anima neque putreſcere ſinit & condiendo facit gratiores.

κρέας δ' πᾶν, νεκρόν ἐστι, καὶ νεκροῦ μέρος,

ſecundùm veterem verſum. An in ſale quiddam δ. συμποσ. δ.

etiam

etiam pingue est? nam & lucernas meliùs ardere sale addito perhibent. An verò humores qui magis & grauiùs exiles illos affligerent & læderent vehementiùs, sal absumit? ideo & pecudibus ac iumentis salem dari prodest. An salis morsus appetitum ciet, & vias interiores aperiens, ad digerendum cibum conducit? Itaque & antè alios, salsis cibis & acribus vti consueuerunt, qua veluti esca alliciantur reliqui. Quòd si priùs capiantur alij, appetitio languescit & obtunditur.

συμπ. η'. θ'.

Δ

Διὰ τί ἠχωδεστέρα καὶ εὐηκοωτέρα ἡ νὺξ τῆς ἡμέρας; ἡ λίαν σαφῆ καὶ περιπεφρονημένα τὰ παρὰ Πλουτάρχῳ συμποσιακῶν η', ὅσα τ' ἐνεπλέξατο πρότερον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἐπισημανθέντα, ὅσα τε αὐτὸς προσεντεθύμηται; καὶ οὐδὲν ἀμαθέστερόν, φασι, καὶ σαφέστερον εἰπεῖν, ὅτι κατὰ τὸν τῆς νυκτὸς καιρὸν σιωπὴ γίνεται ἀναπαυομένου τῶν τε ἀνθρώπων, καὶ θηρείων καὶ ὀρνίθων γένους,

" οὐδὲ κυνῶν ὑλακὴ ἔτ' ἀνὰ πτόλιν, οὐ θρόος ἦεν
" ἠχήεις· σιγὴ δὲ μελαινομένην ἔχει ὄρφνην,

Ἀπολλ. γ'. κατὰ τὸν τῶν Ἀργοναυτικῶν ποιητήν. καὶ οὕτω ἐν τῷ ἀέρι τῶν ἠχῶν μὴ συμπιπτόντων μηδὲ ἀναμὶξ φοφούντων, διέρχεται ἀνεμπόδιστος μᾶλλον ἡ φωνή· καθ' ἡμέραν δὲ, ὅτι θολεροῦ, διὰ τὰς καταφορὰς καὶ ἐπιχύσεις παντοδαπῶν ἠχῶν, ἀπό τ' ἐμψύχων καὶ ἀψύχων, ῥέοντος τοῦ ἀέρος καὶ πολύθρου γινομένου, ἀνακόπτεται καὶ ἀμυδροῦται τὰ ἐκφωνηθέντα, καὶ οὐκέτι ἀσύγχυτα καὶ ἔναρθρα προσφέρεται τοῖς ὠσὶ, μὴ γινομένης, ὡς δι' ἀέρος καθαροῦ καὶ λείου, τῆς φορᾶς ἀκωλύτου καὶ ταχείας, ἀλλ' ἐνισχομένης καὶ θραυομένης πολλάκις καὶ παντοίως, ὥσπερ ἰξῷ πετεινὸν, καὶ ὕδωρ θαλάσσης ἀνέμοις, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τὸ τῆς φωνῆς ἐναργὲς γίνεσθαι ἐξίτηλον, καὶ τὸ

ἐξακου

ἐξακκοῦν ἐμποδιαθῆναι.

IIII.

CVr nox magis sonora & ad audiendũ aptior quàm dies? An ea quæ à Plutarcho afferuntur Sympos. octauo, vniuersa, quæ partim ab Aristotele antè notata suis ille inseruit, partim ab ipso insuper excogitata sunt, nimis acutè & accuratè facta videntur? potestq; rudiùs, vt aiunt, & clariùs, dici nocturno tempore omnia silere, dum quiescit totum hominum, animaliũ, atque auium genus,

Nullus in vrbe canumq; sonus strepitús ve canorus
Restat, & in nigra sunt alta silentia noctu,

vt Poëta Argonauticorum fecit. Quum itaque in aëre soni non cõcurrant, neque promiscuè perstrepant, vox hac ratione magis libera penetrat: interdiu autem, vbi aër veluti turbidus fluit, quia varij soni tam animalium quàm inanimarum rerum in illum feruntur & diffunduntur, & strepitus excitantur, fit vt quæ sonum reddere debẽt, interrumpantur & obscurentur. nec ampliùs inconfusa & articulata auribus applicantur, sicut per aërem purum & leuem, celeritérque & sine impedimento perferri nequeunt, sed detinetur motio & frangitur sæpius & variè, non aliter ac visco auiculæ, aut aqua maris ventis solet, vt vocem euidẽtem & manifestam, fieri exilem & obscuram, & impediri id quod auditu comprehenditur necesse sit.

Διὰ

E

Διὰ τί οἱ παριόντες τὰ ἡρῷα, σιγὴν εἶχον; εἰ ὅτι πεπεισμένοι ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι τοὺς ἥρωας τιμωρεῖσθαι μὲν τοὺς ἁμαρτόντας, οὐκ εὖ ποιεῖν δὲ οὐδ᾽ ὠφελεῖν τοὺς ἀγαθούς; καθάπερ καὶ τὸν Μένανδρον εἰρηκέναι φασὶν ἐν Συνερίθοις, ὅτι ἀποπλήκτους μὲν ποιεῖν δύνανται οἱ ἥρωες, τὸ δ᾽ ὠφελὲς οὐ κέκληνται. ἢ ὅτι δύσοργοι καὶ χαλεποὶ γεγονέναι λέγονται οἱ ἥρωες, καὶ τοῖς προσπελάζουσι βαρεῖς; ὡς Ἡρακλῆς, ὁ καὶ σφονδύλῳ ἀνελὼν παῖδα ἀμελέστερον διακονήσαντα· Θησεὺς δὲ τὸν υἱὸν Ἱππόλυτον θυμωθεὶς διέφθειρεν, ἀνόητα καὶ δύσβουλα εὐξάμενος. οἱ γοῦν νύκτωρ ἐντυγχάνοντες τοῖς τῶν ἡρώων φάσμασι, καὶ μὴ παραχωρήσαντες εὐλαβούμενοι, ἐδόκουν διαστρέφεσθαι τὼφθαλμώ. ἐν δὲ τῷ Λουκιανικῷ Φιλοψευδεῖ διηγεῖταί τις, τὴν ἐᾶσαι πεειπατοῦντος φάσματός τινος ἡρωϊκοῦ ἀπάντησιν ἀβλαβῆ καὶ ἀνενόχλητον τοῖς ἐκτρεπομένοις μόνον καὶ ἐῶσι παρέρχεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν σιωπῇ παριέναι τὰ ἡρῷα ἐνενόμιστο πάλαι, ἵνα μήτις ἀποθύμιόν τι εἰπὼν, παροργίσῃ τὸν ἥρωα· ἄλλως τε καὶ τῶν προσευχῶν οὐδὲν ὄφελος οἰομένων.

σχολ. Aristoph. ὄρνισι.

Αθην. θ'.

V.

QVi fit quòd homines quum prætoreunt heroum fana tacent? An quòd veteribus persuasum fuit heroës punire delinquẽtes, nihil verò beneficij conferre neq; prodesse bonis? quẽadmodum Menandrum quoq; in fabula, cui nomen Commercenarij, retulisse ferunt, heroës attonitos & stupidos facere posse homines: vtilitatis autẽ nihil ab illis reperiri. An quia heroës inhumanos & morosos fuisse proditũ est, & ei qui illis appropinquaret, graues? Sic Hercules puerũ negligẽtiorẽ in ministrãdo, condylo, *quod di-*

gitorum plagæ genus eſt, interfecit: Theſeus quoq; iratus, quũ incogitáter & temerè optaſſet quędã, Hippolytum filium perdidit. Ideóque illis qui noctu viſis heroum obuiam venirent, & nõ cautè ipſis cederent, oculos diſtorqueri putabant. Et in Luciani dialogo, qui inſcribitur, Mendacij cupidus, narratur à quodam nihil periculi aut mali à quodam viſo heroico occurrentibus accidiſſe, ſi tantùm deflecterent illo ambulante à via, & permitterent præterire. Quapropter olim cum ſilentio fana heroum prætereunda iudicarunt, ne ſi fortè odioſum quippiam proferretur, ad irã heroëm, quum præſertim precationes nihil vtilitatis afferrent, magis prouocarent.

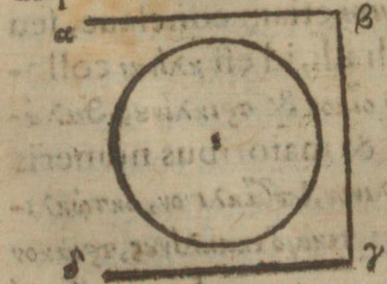
VI.

QVæ fuit tricliniorum figura & ſtructura? An eſt res hæc ad explicandum difficilis, neque cognitio magnam vtilitatem habet? & liberalis tamen ſtudij videtur eſſe, in talibus quoque periclitari ingenij vires, & quaſi ludũ Muſarum ludere. Ac dubium non eſt, quin Latini *triclinium* nominarint ipſos lectulos ſeu ſpondas aptas & inſtructas ad epularum vſum & commoditatem; quæ erant nimirum τρίκλινα. Plautus etiam *biclinĩu* dixit Bacchidibus: hoc eſſet δίκλινον. Μετωνυμικῶς verò ſignificat *triclinium* etiam conclaue, ſeu locum ipſum in quo lectuli illi, id eſt κλίναι collocabantur: Græci τρίκλινον οἶκον & τρικλίνους θαλάμους, & δίαιταν τρίκλινον: ſed & maioribus numeris τετράκλινον, πεντάκλινον, ἑξάκλινον, ἑπτάκλινον, ὀκτώκλινον, ἐννεάκλινον. ſed & οἴκους πεντεκαιδεκακλίνους, τριακον

συμποσ. ε'. ε'. ϖαχλίνους καὶ μείζους, nominarunt. quem esse Plutar-
chus ait apparatū epularū à consuetudine & fa-
miliaritate amicitię alienū. ea enim est scilicet κα-
ϖασκευὴ ἀμίκτων καὶ ἀφίλων δείπνων. Sed trium spō-
darum seu lectulorum compactio veteribus vsi-
tata fuit: quāuis & plures cōcinnati fuerint. Tri-
bus igitur his cōiunctis figura laterū quatuor ἀ-
τελὴς, id est, vno dēpto exprimitur. vt si designe-
tur α β γ δ: neq; iungantur α δ. In medio autē &
apponebatur, & inde auferebatur mensa. Vt in
Asinaria: *Pueri mensam apponite.* & apud Maronē,
Postquam exempta fames epulis, mensæq́; remotæ.
Erat autem mensa rotunda, id est ςρογγύλη, &
tripes, quemadmodum & Ouidius indicauit li-
bro Metamorph. VIII.

-mensam succincta treménsque
Ponit anus, sed erat mensæ pes tertius impar.

Grammatici tamen perhibent esse τράπεζαν quasi
τετράπεζαν: quum duci possit ἀπὸ τοῦ τραπῆναι τὸ ϖέ-
ζαν, id est, ab *auferendo* & *apponendo*. Nam & ὀδ. ε.
Mercurio ϖαρέθηκε τράπεζαν Calypso, & Achilli
aduueniente Priamo ‑ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζαν. ι. ω.
Etsi priscis temporibus, neque rotundas mensas
& quadrupedes fuisse traditur; indicatúrque hoc
ab Athenæo. Sed ad rē: nam de his alibi quoq;
disputauimus. Illam igitur intra figuram qua-

tuor laterū vno deficiē-
te, α β γ δ, erit mensa
ε hoc quodā modo. plu-
rium autem lectulorum
apta concinnitas nimirū
lateribus & angulis au-
ctior

ctior quoque fuit. Sed τρίκλινα, vt videtur, conuiuiorum loca dicta, & horum magister ἀρχιτρίκλινος, quia pauciores tribus cõuiuç esse nõ solẽt, vel non deberent, vt docuisse Varronem Gellius scripsit ca. XI. libri XIIII. Laërtius Eudoxum scribit, συμπόσιον ἔχοντι Πλάτωνι τὴν ἡμικύκλιον κατάκλισιν πολλῶν ὄντων εἰσηγήσασθαι. Suidas ex Plutarcho retulit, Mçcenatem quodam in conuiuio apposuisse mẽsam ἐγγώνιον, id est angulatam, magnitudine ingentem & pulchritudine nulla inferiorem. Quæ quum ab aliis exquisitis laudibus prçdicaretur, vnus ex parasitis assentando cæteros vincere volens, At istud, inquit, optimi conuiuæ nõ animaduertitis, quòd perfectus orbis sit mẽsæ istius, & vndique hæc teres ac rotunda. Qua assentatione manifesta, risus omnium fuit concitatus. Remotis mensis quum boni euentus, id est ἀγαθοῦ δαίμονος poculũ propinando bibissent, potus instituebatur, & cætera fiebant quibus conuiuij hilaritas perficeretur, illatis quidem priùs mensis secundis. Discubuisse autem ad epulas, veteres, etiam ex eo patet, quod traditur in Macedonia antiquo instituto nulli cõcessum fuisse, ἐν δείπνῳ κατακλίνεσθαι, id est, *discumbere cœnandi caussa*, nisi siquis aprum confossum cepisset absque plagis, id est, quemadmodum Athenæus libro I. ex Hegesandro retulit, εἰ μή τις ἔξω λίνων ὗν κεντήσειεν.

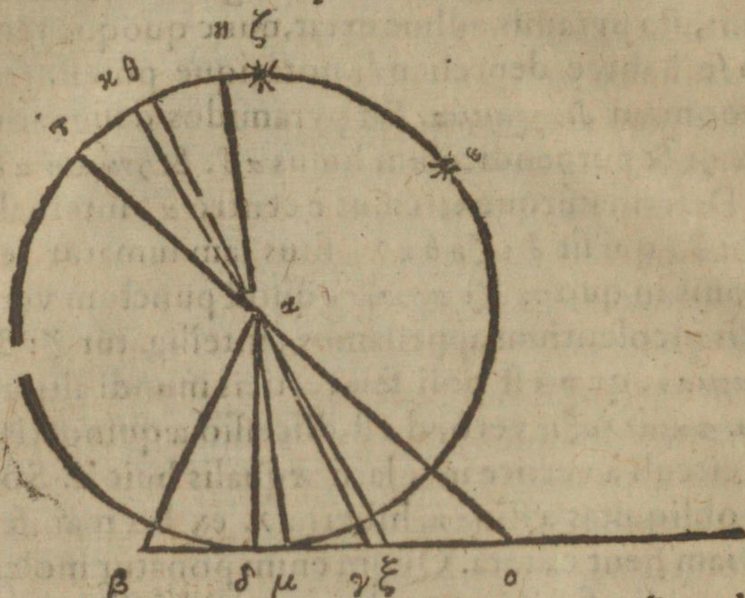
VII.

IN Ausonij Mosella notantur vt alieno loco inculcata hæc,

-cui quadrato ad fastigia cono
Surgit, & ipsa suas consumit pyramis vmbras.
& sanè cohærentem ista expositionem illam di-
rimere vidétur. & quadrato cono, quale est? Sed
his omissis quæramus de vmbris pyramidũ, de
quibus & alij scripsere, nullas eas vmbras iacere.
Hoc igitur cuiusmodi esse perhibendum? An ne-
cesse fuit vmbras certis temporibus consumi in
pyramidibus, nõ propter altitudinem modò, sed
molem illarum? Quod vt intelligi possit, exem-
plum eius proponatur quam descripsit accuratè
Herodotus, exæquantem fastigio spacium basis,
quæ esset quadrata pedum octogenorum æqua-
liter extensis lateribus. In hæc igitur non potuit
non hærere intus præsertim vmbra quando sol
maximè sublimis radios suos demisit. Nam ad
Memphim, vbi illa exstructio fuisse traditur, ab
æquatore perhibetur distare pũctum verticis il-
lam plagam incolentium partibus propemodum
Ptol. xxx. Normæ autem in nullo situ vmbra æqua-
lis est, nisi vbi de quadrante medio, qui est part.
xlv. à finitore, sol radios demittit. vbi autem
spacium hoc maius fuerit, ibi vmbra breuior; vbi
minus, ibi illa fit longior. Quum ergo in situ
Mempheos longius sit hoc spaciũ, quòd propiùs
sol à vertice incolarum abscedat: ipsam vmbram
crebrò incidere in molem pyramidis, cuius pro-
cessus fastigium æquaret, oportuit. In situ autem
indicato, maximè sublimis sol est, distans à ver-
tice incolentiũ eã regionem, circiter partibus 6.
nã in hac tota disputatiũcula scrupula exquiren-
da non putamus. In æquinoctio igitur, excessi
vmbra

vmbra extra pyramidem: post æquinoctiũ vernum, vel ante autumnale paucis diebus, planiciem lateris oppositi Aquiloni quasi definiuit: brumæ tempore vmbram pyramis iecit. Hæc quo meliùs perspicerentur, διάγραμμα σκιοθηρικὸν addere placuit. Quod si, vt peregrinatores referunt, ista pyramis adhuc extat, nunc quoque rem ita se habere deprehendi notaríque potest. sed exponatur διάγραμμα. Sit pyramidos designatio α β γ: & perpendiculum huius α δ. & γνώμων α δ γ. Describatúrque circulus è centro α, interuallo α δ, qui sit δ ε ζ η θ κ λ. situs iam sumatur regionis in quo τὸ διὰ κορυφῆς, quod punctum verticis incolentium appellamus, intelligatur ζ: & ἔξαρμα ε, quæ est poli seu verticis mundi altitudo. παράλλαξις verò, id est, discessio æquinoctialis circuli à vertice incolarũ æqualis huic κ. Solis obliquitas æstiua η, hiberna λ. ex his manifesta iam fient cætera. Quum enim ponatur moles pyramidis fastigio æqualis vnicuilibet laterum basis, quemadmodum indicat designatio α β γ: producatur linea β γ continuata directione ad ν: & notentur de diuersis radiis solaribus vmbræ; apparebit nimirum sole demittente radios ex θ, quòd pũctum paululum recedit ab æquinoctio: tum igitur patebit quasi radere vmbram planiciem pyramidis expositam, quemadmodũ diximus Aquiloni. Demittente autem sole radios ex η, vmbra intra illam hærebit. quæ si procederet, perueniret ad μ. Demittente verò radios sole ex κ, cadet vltra pyramidem vmbra ad ξ. Ex λ autem demissis radiis iacietur vmbra vltra pyra-

midem ad ο, quæ eſt longiſſima: ſicut breuiſſima eſſet illa, procedens ad μ. Vmbrarum autem ratione exquiſita, reperitur δ μ pedũ circiter LXXX. itaque intra pyramidem adhæret, quum ſit altitudo huius pedum DCCC. Sed δ ξ erit pedum CCCCLVII. δ ο verò, pedum circiter DCC.

δ μ, pedum LXXX. δ γ, pedum CCCC. δ ξ, pedum CCCCLVII. δ ο, pedum circiter DCC.

VIII.

QVæ figura fuit Anciliorum? An hæc etiam nomen habuerunt ex eo quòd eſſet ἄγκυλον τὸ σχῆμα, ſecundùm Plutarchum? An quòd ἐπ' ἀγκώνων geſtarentur? An quia ἄνωθεν ὤκειλαν καὶ ἐνέχθησαν; An quòd auerruncandæ peſtilentiæ cauſſa conſecrata fuerunt, ἀκέσεως ſignificatio in nomine eſt? nam & Caſtores ſunt appellati ἄνακες, cõſeruatores atq; ſalutares. Vel in illa lue ἀνακῶς ἐχόντων τῶν ἀνθρώπων, id eſt, *omnibus ſolicitis ac perturbatis,*

in Numa.

turbatis, opem tulit afflictæ ciuitati ista conſecratio. Atque Caſtores quoque, qui ſunt Διόσκουροι, ideo dictos ἄνακας eſſe aliqui tradiderunt, quòd homines τῶν ἀνακῶς ἔχειν, id eſt, ſolicitudine de ſalute ipſorum, ſua tutarentur. Et eadem de cauſſa *reges* ἄνακτας vocatos eſſe, qui ſecuritatem præſtare deberent vitæ & incolumitatem fortunis populorum. An verò hoc eſt ſtudium præpoſterum Græcorum σπουδαζόντων ἐξελληνίσαι τὰ τῶν Λατίνων? Et ſunt reuera *ancilia* Latino verbo, ſcuta circumciſa, vt Iuriſconſultus *incile* dixit, ſolum nimirum inciſum, qua aqua manaret. Atque ita Ouidius,

Plut. Theſ.

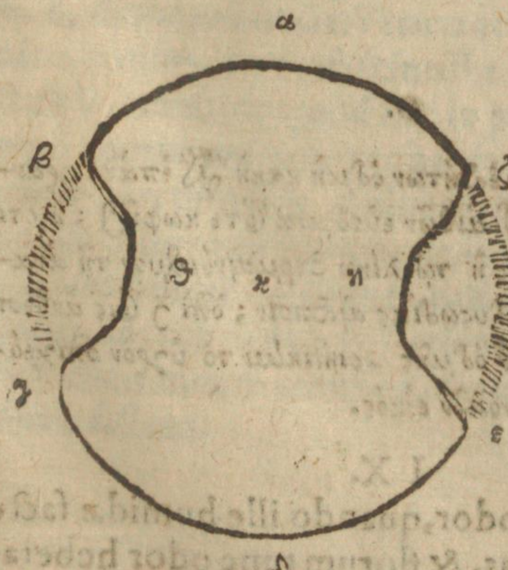
Dig. nequid in fl. pub. 3.

Faſt.

Idq́; ancile vocat quod ab omni parte reciſum eſt,
Quemq́; notes oculis, angulus omnis abeſt.

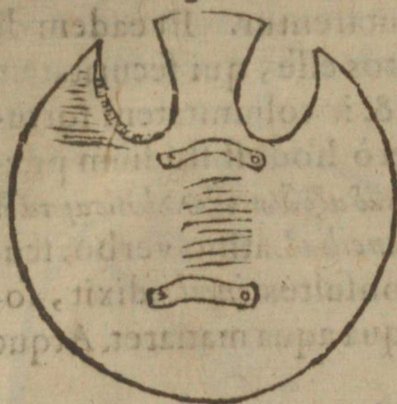
Fuit autem figura Anciliorum ea ſecundùm Halicarnaſſeum, quæ peltæ Thracicæ. hæ ſcilicet erunt lunatæ Amazonidum peltæ, apud Maronē: Plutarchus ait obſtitiſſe ſectionem inuolutam,

Æn. I.

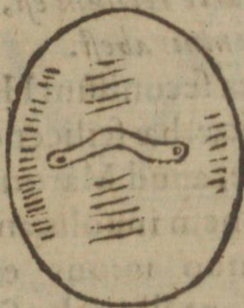

quo minus eſſent illę peltę ſeu parmæ, orbe vtrimq; anciſo ſeu amputato; quam Plutarchus ἐκτομὴν vocat γραμμῆς ἑλικοειδοῦς. Sit orbis tamquam circulus α β γ δ ε ζ, è centro κ. & vtrimque amputetur inuoluta ſectione,

ctione, ne anguli emineant, ſpatio β ϑ γ, & ζ κ ε. Repræſentabitur itaq; illa figura deſcripta à Plutarcho, quæ & de antiquis operibus expreſſa oſtenditur, quomodo depicta eſt.

Quidam tamen propoſuerunt de priſcis pictis effictiſq; imaginibus, figuræ peltę Amazonię formam talem quandam:

Et Ancilij compreſſi circuli, quæ linea includit oui figuram.

Θ.

Διὰ τί ἡ τῶν μὲν ἐσθήτων ὀδμὴ κακὴ γίνεται ἐπὰν ὑγρανθῶσιν, ἡ δὲ τῶν ἀνθῶν εὐοδμία τότε κωφοῦται; ἢ ὅτι τὸ ὑγρὸν ἐν τοῖς ἐρίοις ἢ τῷ λίνῳ θερμαινόμενον τῇ ἀναθυμιάσει παρέχει τῆς δυσωδίας αἴσθησιν; ἐπὶ δὲ τοῖς ἄνθεσι τὴν ἀναθυμίασιν τῆς ὀδμῆς ποικίλην τὸ ὑγρὸν ἐπιχεόμενον ἀμαυρότερον ποιεῖν εἰκός.

IX.

CVr veſtium odor, quando illę humidæ factę ſunt, eſt malus, & florum tunc odor hebetatur?

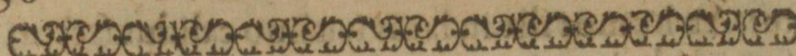
tur? An humor ille in lanis ſeu lino calidus factus, ſua exhalatione ingrati odoris ſenſum excitat? In floribus autem iſtam expirationem boni odoris humore ſupra illos affuſo reddi hebetiorem veriſimile eſt.

I.

ΤΊ ποιεῖ πῦρ συμπληγνύτων τῶν λίθων, πότερον τῇ τῆς συῤῥάξεως ὁρμῇ ὁ ἀὴρ ἐκπυρούμενος, ἢ σπινθῆρες καιόμενοι τῶν λίθων ἀποθραυσθέντες; πάντως μὲν οὖν εἴη ἂν τῆς πείρας ὁ ἔλεγχος. ὁ δὲ καταλαβεῖν βουληθεὶς τὸ γινόμενον, καὶ προσέχων τόν τε νοῦν καὶ τὰ ὄμματα, νῦν μὲν ὄντως, νῦν δὲ ἑτέρως δοξάσει· εἰ μὴ, κατὰ τὸν Θέογνιν, ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσιν, ἤτοι τὰ φανταζόμενα, ἢ καὶ τὸ τῆς ὄψεώς τε καὶ διανοίας ἀσθενές.

X.

QVid eſt quòd ignem ex colliſis inter ſe lapidibus producit? Vtrum aër impetu colliſionis accenſus, an verò ſcintillæ à lapidibus refractæ? Veriſſimum quod hac in parte eſt, id omnino experientia comprobabit. Qui tamen hoc quod fieri tum ſolet, voluerit, & tã animo quàm oculis diligenter attenderit, is iam in hac, iam in alia verſabitur opinione, niſi vel ea quæ imaginatio apprehendit, vel etiam viſus ac mentis debilitas, meum animum, ſecundùm Theognidem, fallant.

ΔΕΚΑΣ I.

A.

ιὰ τί ἐν ταῖς πανσελήνοις ὁ ἀὴρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψυχρότερος, ἐν δὲ ταῖς συνόδοις ἄνεμοι σφοδρότεροι γίνονται; ἢ τὸ τῆς σελήνης φῶς οὐκ ἔστι θερμαντικὸν, ἀλλὰ ψυκτικὸν καὶ ὑγραντικόν;

συμπ. γ', ι. ὅθεν καὶ οἱ κοιμηθέντες ὑπὸ τῇ σελήνῃ μόλις ἐξανίστανται, οἷον ἔμπληκτοι καὶ ναρκώδεις ταῖς αἰσθήσεσι γινόμενοι. τὸ δὲ ψυκτικὸν οὐκ ἐννοητέον λέγεσθαι ὑφ' ἡμῶν, οἷον αὐτοῦ τοῦ φωτὸς οἰκεῖον ὄν· οὐ γὰρ τῆς γε πυρώδους ἢ αἰθερώδους οὐσίας τὸ ψύχειν. ἀλλ' ὡς τῆς σελήνης ἐκ τοῦ γειτνιῶντος ἀέρος καθάπερ τῆς ἐναύσεως ὕλην τὸ θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἐφ' ἑαυτὴν ἑλκούσης, καὶ ἀναλώσης μὲν τὸ θερμὸν μᾶλλον, τὸ δὲ ὑγρὸν πάλιν ἀποδιδούσης, δι' οὗ τινος τὴν ῥεῦσιν καὶ τὰ κρέα ὑπὸ σελήνην σήπεται τάχιον, καὶ τὰ ἐν ταῖς πανσελήνοις τμηθέντα ξύλα, σκωληκόβρωτά τε γίνεται, καὶ πρὸς τῶν τεκτόνων ἀποδοκιμάζεται. οἱ δὲ τοκετοὶ, τῇ ἑβδόμῃ κάλλιστοι, διχοτομουμένης τότε τῆς σελήνης, καὶ μετριαζούσης πρός τε τὴν τοῦ θερμοῦ ἐφολκὴν τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ψύξιν τοῦ ἀέρος, καὶ πρὸς τὴν τῆς διαδιδομένης ὑγρασίας ὑπερβολήν. καίπερ ἐπαινουμένης, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, οὐ ψεγομένης καὶ τῆς τετράδος, ὅταν ἡ σελήνη ἐπιφανοῦς ἤδη μηνοειδὴς οὖσα τυγχάνῃ. διὸ τὸ λέλεκται,

Procl. in τετράδι κοῦρος ἔγεντο, καὶ οὔποτε πάγκακος ἔσται.

Hesi. ἡμέρ. παραδέδοται δὲ γενέθλιος ἡ τετρὰς τοῦ τε Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλέος, διακονικοῖν καὶ ὑπηρετικοῖν γεγονότοιν ἀμφοῖν. τὸν δὲ Ἀπόλλωνα μυθεύουσι τεχθῆναι τῇ ἑβδόμῃ, ἄνακτα καὶ σοφὸν καὶ θαυμαστὸν κατὰ πάντα. πάντως δὲ αἱ τῆς σελήνης αὐγαὶ ἀκτινοβόλοι καὶ ὀξυπόροι οὐκ εἰσὶν, ἀλλ' ἀδρανεῖς

τε καὶ μαλακά, ὅθεν καὶ ὑπὸ ποιητῶν τινων τῶν πάλαι εἴρηται,

— μέλας γὰρ αὐταῖς οὐ πεπαίνεται βότρυς.

Versus Ionis Plut.

λυμαίνεται δὲ τοῖς καθεύδουσι μᾶλλον ἡ πλησιοσέληνος, ὅτι κατὰ τὸν ὕπνον ἔνδοθι συναθροίζεται περὶ τὴν καρδίαν τὸ σύμφυτον θερμόν, ὥστε τὰ ἀπωτέρω μέλη ψυχέσθαι, καθ' αὑτά τε ἀμενηνότερα καὶ ἀσθενέστερα πρὸς τὸ ἀποκροῦσαι τὰ ἐπιφέροντα τὴν λώβην. ὥσπερ ἐκ τοὐναντίου διὰ τὴν πλεονάζουσαν θερμότητα καὶ δραστήριον ἐνέργειαν τοῦ κρόκου, τοὺς ὑπὲρ τούτου στρωμάτων καθεύδοντας ἐκλύεσθαι συμβαίνει, ἀτονούντων μάλιστα τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. εἴη δ' ἂν καὶ ἰδιότροπόν τι ἐν τοῖς κατὰ τὸ σεληνιακὸν φῶς, ἐπεὶ πρὸς περιόδους αὐτῆς καὶ νόσους τινὰς δεινὰς καταλαμβανομένους ἴσμεν, οὓς σεληνιαζομένους καλοῦσι. περὶ τούτων οὖν ἅλις ἐν τῷ νῦν εἰρήσθω. ὅτι δὲ αἱ σύνοδοι ταραχώδεις τε εἰσι καὶ πολυάνεμοι, τὴν αἰτίαν ἔχοι ἂν ἀποδοῦναι πρόχειρον ἀστρολόγος ἀνήρ, τὸ τοῦ στίλβοντος, ὃν Ἑρμοῦ ἐπονομάζουσιν, ἀστέρα ἀεί που συνδρομοῦντα τῷ ἡλίῳ, τότε τῇ σελήνῃ ἤτοι συναπτόμενον ἢ ἀπορρέοντα ἢ καὶ ἅμα συνόντα οἰκειοῦσθαι. ὁ δὲ ἀστὴρ οὗτος ἀνέμων κινητικός.

I.

QVare aër plena luna plerumq; frigidior est, & interlunij temporibus venti vehementiores excitantur? An lumen lunæ frigus & humiditatem, non caliditatem efficere potest? & propterea illi qui sub luna somnum ceperunt, tamquam attoniti, & stupore omnium sensuum correpti, vix exsuscitari possunt. Quum verò dicimus lunam frigefacere, non intelligendum hoc eius lumini nos tamquam propriæ ipsius naturæ attribuere: ignis enim non frigus efficit. sed quia

luna

luna ex appropinquante aëre, veluti incensionis materiam, calidum nimirum & humidum ad seipsam attrahit, & caliditate consumpta, humiditatem rursum ex se remittit: cuius etiam ob fluxum celeriùs carnes quæ sub luna relictæ fuere, putrescunt, & ligna plena luna secta, vermibus eroduntur, & à fabris reiiciuntur. Partus autem qui incidunt in septimam lunam, optimi habentur, quum eo tempore globus huius quasi medius dissectus videatur, & medio modo se habeat, cùm ad calidi attractionem, tum refrigerationem, quę extrinsecus fortuitò accedit, aëris, tum excessum humiditatis, quam rursum à se remittit. quamuis laudetur etiam, vel, vt veriùs dicam, non vituperetur quarta, quum luna apertè iam cornua habet. ideóque traditum est:

Progenitus quarta, nunquam est penitus malus infans.

Atque referunt tempus natale Mercurij & Herculis incidisse in quartam, quum quidem vterq; seruus & minister aliorum fuerit: Apollinem verò tradunt fabulæ septima in lucem editum, regem ac sapientem & in omnibus admirandum. Lunæ autem splendor radios nullos proiicit, nec citò penetrat, sed debilis est & mollis. vnde poëta etiam quispiam veterum dixit,

Matura non fit vua ab illis nigricans.

Potissimùm verò dormientibus lumen plenius lunæ graue est. nam in somno calor innatus circum cor intus cumulatur, & ita per se membra remotiora, debiliora, & ad repellendum noxia, infirmiora redduntur. sicuti contrà euenit, vt

prop

propter nimiam caliditatẽ & efficacem vim quæ in croco est, eorũ qui super plenos huius saccos dormiunt, vires planè resoluantur, ac præcipuè cerebri partes langueãt. Poterit tamen & in illis quæ ob lunæ fiunt lumen, singularis quędam natura inesse, quum nonnullos secundùm huius cõuersiones grauibus & atrocibus morbis, quos vocant lunaticos, corripi sciamus. Verùm de his in præsentia satis. Quod autem interlunia sint turbulenta & crebros commoueant ventos, eius rei causam aristologiæ peritus facilè reddet, stellam scilicet illam, quem Mercurium appellant, solis ferè perpetuum comitem, tunc ad lunam accedentem, aut iterum recedẽtem, aut etiam cum ea coëuntem consociari. stella autem hæc ventos concitare putatur.

B.

Τίς καὶ ὅπου ἦν ὁ βωμὸς, ὃν κερατῶνα καὶ κερατίνην προσηγόρευσαν; ἢ φανερὸν μὲν ὅτι ἐν Δήλῳ ἦν, ἔστι δὴ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκ κεράτων συνήρμοστο; ζητήσειε δ᾽ ἴσως ἄν τις, δι᾽ ἣν ἄρ᾽ αἰτίαν ἐξ εὐωνύμων ἤγουν ἀριστερῶν ἁπάντων κατεσκεύαστο, ὥσπερ ἱστόρησεν ὁ Πλούταρχος. καὶ δόξειεν ἂν τὸ ἐνθύμημα τῶν οὕτως ἐκεῖνον συνθεμένων, γεγονέναι οἰωνιστικόν τι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστι ὁσίου· ἐξ ὀνόματος γὰρ τὸ ἀριστερὸν ἐστι εὐώνυμον, τοῦ βελτίονος καὶ συμφέροντος καὶ χαροποιοῦ ἔνδειξιν παρέχει. ὅτι γὰρ οἱ πάλαι τὸ τῆς φήμης καὶ τῶν κληδόνων περὶ πλείστου ποιησάμενοι ἐπετήρουν σπουδαιότατα, ἄγνωστον σχεδὸν οὐδενί.

II.

QVæ fuit & vbi locorum ara, quam vocarunt Corneam? An certum est, fuisse eam in in-

ſula Delo? nec illud quoque dubium, ex cornibus compoſitam. Sed quæri ab aliquo poterit, qua de cauſſa tota fuerit cõſtructa ex ſiniſtris cornibus? Quemadmodum hoc Plutarchus memoriæ prodidit. Et venire in mentem alicui poſſet, eos qui ad eum modum illam compoſuerunt, auſpicium quoddam bonum & religioſum animo ſuo concepiſſe. nam ſiniſtrum quum aliquid nominatur, indicat id quod melius eſt, & conducit atque gratiam affert. Nemo autem omnium fermè ignorat, plurimi feciſſe veteres omina ac diuinationes, ac obſeruaſſe hæc ſummopere.

Γ.

Τί νοήσαντες ἔφασάν ποτε, τὰ ἑφθὰ μὴ ἐποπτᾶν δεῖν μὴ τ' ἐφέψειν; συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῷ θρυλουμένῳ, ᾧ εὔχονται, ῥυσθῆναι ἀπὸ ἰατροῦ ἀτέχνου, καὶ γυναικὸς κακῆς, καὶ τροφῆς διέφθου. ἢ οὐ μόνον τὸ τῆς ἐφέψεως, καθάπερ εἰρηκέναι τὸν Ἀριστοτέλη ὁ Δειπνοσοφιστὴς λέγει, ἀνάλυσιν ἔχειν δοκεῖ τοῦ βελτίονος, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἐποπτήσεως; τελέως οὖν ἀφαναίνων καὶ ἀλίβαντα ποιῶν τὰ οὕτω σκευαζόμενα. οὐ γὰρ ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τοῦ Δειπνοσοφιστοῦ προστεθὲν, ὅτι ξηρότερα τῶν ἑφθῶν τὰ ὀπτὰ, εἰ μή τις τὸ τῇ καύσει ἀπηνθρακωμένον βούλοιτο ὀπτὸν καλεῖν· ἐπειδὴ τοῦ ἔξωθεν ὑγροῦ ἐφέλκοντος τὴν ἔμφυτον ὑγρασίαν, ἀραιότερά τε καὶ χαυνότερα ποιοῦντος τὰ στερισκόμενα τῇ κενώσει αὐτῆς, πάντως τὰ ἑφθὰ καὶ ξηρότερα εἶναι ὁμολογητέον. τοῦτο δ' οὕτως ἔχειν ὥσπερ εἴπομεν, τεκμήριον ἂν γένοιτο, ὅτι κρεῶν τινῶν ὑγροτέρων ὑπαρχόντων καὶ μεστῶν στέατος ἢ πιμελῆς, τὰ δίεφθα εὐδοκιμεῖν εἴωθεν. ἔστι δὲ τὰ τοιάδε καὶ βόεια καὶ ὕεια, καὶ ὅσα μόσχεια οὐκ ἀφαιρεθέντος τοῦ δέρματος εἰς τροφὴν σκευάζεται. ὅθεν

θεν αἱ πέρναι καὶ οἱ πετασῶνες ἡμίεφθοι τὸ πρῶτον, εἶτα ἑψηθέντες ἐπὶ τὸ ἱκανὸν, δοκοῦσι μάλιστα εἶναι εἰς βρῶσιν ἐπιτήδειοι. καὶ ἐπήνεσέ τις τῶν πάλαι ποιητῶν, ὁλοκνήμους σκελίδας τακερωτάτας, καὶ δίεφθ' ἀκροκώλια.

III.

QVa consideratione olim dixerũt, cocta non iterũ esse vel assanda vel coquẽda? cum quo dictum peruulgatum illud consentit, quo optare homines solent, vt liberentur ab imperito medico, & mala muliere, ac cibo recocto. An non tantùm nimia coctio, sicut Aristotelem tradidisse Dipnosophistes refert, videtur resoluere meliorem partem, verumetiam assatio iterata? quæ hoc modo parata omnia exsiccat & quasi mortua reddit. Nam verum esse nequit, quod Dipnosophistes hoc loco addidit, assa esse coctis sicciora, nisi quis ea quæ combustione in carbones conuertuntur, assa nominare velit. Quia enim ab humiditate externa humor insitus extrahitur, & facit vt ad huius decessum & priuationem partes rariores & laxiores fiant, omnino cocta esse etiam sicciora fatendum. Hócque ita vt ostendimus se habere, argumento est, quòd carnes quædam quibus plus humiditatis inest, quæq; plenæ pingui & adipe sunt, recoctæ gratiores esse soleant. quales sunt bubulæ, & suillæ, & quæcumq; membra non ablata cute in cibum parantur. vnde quoque pernæ & petasones semicocti primùm, deinde percocti, maximè esui sunt idonei. Et laudauit ex veteribus poëtis quidam integra femora quàm mollissima, & recocta

cta acrocolia, *quæ sunt pedum extrema.*

IIII.

QVare magis quaſi ferit ſenſum calor in ſumma aqua, & ſimliter frigus? itaque demergentibus ſeſe in calidam inferiùs calor remiſſior, & ſimiliter demergentibus ſe in frigidam remiſſius frigus videtur. An quia de calida manifeſtum eſt, vaporem exiſtere de feruore, & ideo in ſumma illa calorem maximè ſentiri? De frigida autem haud ſcio an eodem modo dici poſſit, quũ nullo modo hæc quoque caloris penitus expers ſit, etiam eũ in ſumma aqua frigida ſentiri potiſſimùm. Eſſe autem aquæ etiam admiſtum calorem diſſeruit Balbus Stoicus copiosè in II. de natura Deor. An verò in his quæ retulimus fallitur ſenſus, & in calidam pariter atq; frigidam demerſis, tã calor quàm frigus, principio inſuetũ magíſq; moleſtum eſt & ſenſum vehementiùs percellit, commorantibus autem diutiùs ambo fiunt conſuetudine tolerabiliora? Quæ autem initio ſæpe ferri nullo modo poſſe exiſtimantur, tempore & vſu redduntur faciliora. Itaque & in morbis, & paupertate & cæteris ærumnis omníque in miſeria cernuntur ii durare, quos nihil omnium illorum malorum, antequam aduenirent, ſe perpeti poſſe affirmare audimus.

V.

QVare in calida aqua demerſo membro, poſt vehementiorem fricationem ſentitur quiddam frigoris? An foramina in cute, quos Græci

poros

poros vocant, fricando aperiuntur, & interioris caloris vapor erumpens, ſubtilitate ſpirituum diſcutit circumfuſam calidam aquam ſpiſſiorem? An quum alliciatur exteriore calido interius, & fricando patefiant viæ quà hoc exeat, ita fortuitò fit, id eſt κατὰ συμβεβηκός, vt refrigerari illæ partes quodammodo ſentiantur? Quemadmodum & ardor mēbrorum mitigatur, ſi hæc vino, in quo certè caloris vis ineſt, madefiant.

5.

Διὰ τί οἱ παλαιοὶ τῶν ψευδωνύμων θεῶν ἀγάλμασι, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ τῶν παρὰ πᾶσι σχεδὸν ἔθνεσιν ἀποθεωθέντων, ὄργανα μουσικά, οἷον λύραν καὶ κιθάραν προσέθηκαν; ἢ θεὸν εἶναι τῶν ἀγαθῶν αἴτιον ἡγούμενοι, καὶ οὐδὲν εἶναι ἄμεινον τῆς εὐθυμίας δηλοῦν ἐθέλοντες; τῆς γὰρ μουσικῆς εἰλικρινεστάτη καὶ καθαρωτάτη ἡ τέρψις, καὶ ἀκέραιος ὅτι μάλιστα καὶ σπουδῆς ἀξία ἡ ἡδονή. ἢ τοῦτο τοῖς ἀγαλματοποιοῖς οἱ πάλαι θεολόγοι, ἀρχαιότατοι φιλόσοφοι γεγονότες, παρέδωκαν; ἀλληγοροῦντες τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ σύμφωνον καὶ εὔτακτον ἔργον εἶναι θεοῦ, καὶ διδάσκειν διὰ τούτων σπουδάζοντες, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ἑκάστην ψυχὴν τὴν ἐμμέλειάν τε καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς τηρῆσαι. ἢ καὶ τὰ φυσικὰ τοῖς συμβόλοις τούτοις κατέδειξαν; ἅπαντα γὰρ ἐμμέτρως καὶ συμφώνως θεωροῦμεν γινόμενα ἐν τῷ κόσμῳ, περὶ γενέσεις ἅμα καὶ φθίσεις τῶν καρπῶν τε καὶ ζώων, περί τε μεταβολὰς ὡρῶν, διατεταγμένα πρὸς σωτηρίαν γένους ἑκάστου. ὥστε οὐχ οἷόν τε γενέσθαι ἐν εὐαρμοσοτάτῃ λύρᾳ συμμετρίαν ἴσην τῶν λόγων ἐν τοῖς πρὸς ἄλληλα μήκεσι καὶ τάχεσιν, ἢ ἀκρίβειαν σώζεσθαι ὁμοίαν ἐν τῷ ζυγῷ καὶ τοῖς κολλάβοις, τῇ ἐν τῷ παντὶ θείᾳ εὐμουσίᾳ, καὶ ὁμονοίᾳ ἐν ἐκείνῳ ἐγκεκραμένῃ, καὶ διαμενούσῃ ἀεὶ καὶ ἀπαραλλάκτως.

VI.

QVare prisci simulacris falsorum deorum, ac potissimùm Apollinis & Mercurij, quos ferè vbique gentium pro diuis coluerunt, instrumenta musica, vt lyram & citharam attribuerunt? An voluerunt ostendere se statuere Deum auctorem esse bonorum omnium, & nullum ex his bonis, animi tranquillitate esse melius aut præstantius? musicæ verò oblectationes maximè sunt sinceræ & puræ, & voluptas in primis huius est laudabilis ac omni studio digna. An verò veterum Theologi, qui antiquissimi Philosophi fuerunt, tale quiddam statuariis præceperunt? quo significare voluerunt, proprium opus Dei esse harmoniam & concinnitatem ac ordinis conseruationem, & innuere studuerunt, hoc exemplo vnamquamq; animam debere etiam sui ipsius concentum & harmoniam diligenter custodire. An illis notis doctrinam quoque de natura explicarunt? Vniuersa enim in hoc mundo tam ortu quàm interitu fructuum & animalium omnium, ordine & concinnitate maximè fieri cernimus: Itémque permutationes quatuor anni temporum, hac ratione ordinatæ & constitutæ sunt, ad conseruationem & salutem vniuscuiusq; generis. vt etiam tam æqualis conuenientia rationum in productione & celeritate inter sese lyræ maximè concinnæ, aut tam exquisita consensio in iugo, & in claniculis fidium, quàm qui est in vniuersitatis huius corpore diuinus concentus, concordiáq; contemperata continuoq; permanens & immutabiliter, seruetur nunquam.

Tira

Z

Τίνα ἦσαν σημεῖα τῶν ἀσπίδων παρὰ τοῖς παλαιοῖς; ἢ ἦσαν ἄρά τινα; ὅτι ἦσαν δὴ δῆλον καὶ ἐκ τῶν Εὐριπίδου φοινισσῶν, ἐν αἷς καὶ λέοντος δέρος, καὶ Ἄργος, καὶ γίγας, καὶ ἄλλ' ἄττα ἐκτυπωθέντα ἐπὶ τῶν ἡγεμονικῶν ἀσπίδων καταλέγεται. ὁ δ' Ἀμφιάραος προάγεται ‒ οὐ σημεῖ' ἔχων

ὑβρισμέν' ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα.

καὶ παρ' Αἰσχύλῳ δὲ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις λοχαγῶν σήματα ἀπαγγέλλεται. ὁ δὲ Πλούταρχός φησιν, ὅτι τῆς Ὀδυσσείας ἀσπίδος ἐπίσημον ἦν δελφίς· καὶ ἐπ' Ἀλκιβιάδου ἀσπίδος ἐκ χρυσίου καὶ ἐλέφαντος κατασκευασθείσης ἐπίσημον γεγλύφθαι ἱστόρηται Ἔρως κεραυνὸν ἠγκυλημένος. ὅτι δὲ τῶν ἐθνῶν ἦσαν κοινὰ σημεῖα, τὰ ἀρκτικὰ τοῦ ὀνόματος ἑκάστων γράμματα, ἱστορεῖ που Εὐστάθιος, λέγων ὅτι Λ παράσημον ἔγραφον οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς ἀσπίδας, Μεσσήνιοι δὲ πλησιόχωροι αὐτῶν, Μ. χρῆταί τε μάρτυρι Εὐπόλιδι εἰπόντι, ἐξεπλάγην ἰδὼν στίλβοντα τὰ λάμβδα. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐμφαίνει ὅτι Σ ἦν τῶν Σικυωνίων σημεῖον· Πλούταρχος δὲ ἐν ἀποφθέγμασί φησι Λάκωνά τινα ἐπιγράψαι καὶ μυῖαν, οὕτω μικρὰν ὡς ἐστὶ τὸ ζωΰφιον. παραδεδώκασι δέ τινες ὅτι τῆς Μαντινείας ἱερᾶς οὔσης Ποσειδῶνος, οἱ Μαντινεῖς εἶχον ἐπίσημον ἐν ταῖς ἀσπίσι τὴν τοῦ Ποσειδῶνος τριόδοντα. ἐπὶ δὲ τῆς Ἀριστομένους τοῦ Μεσσηνίου ἀσπίδος ἀνακειμένης ἐν Λεβαδείᾳ, ἐπίσημα ὁ Παυσανίας αὐτὸν καὶ ἰδεῖν ἔγραψεν, ἀετὸν τὰ πτερὰ ἑκατέρωθεν ἐκτετακότα ἐς ἄκραν τὴν ἴτυν. εἰ δὲ Κᾶρές εἰσιν οἱ καταδέξαντες, ὡς Ἡρόδοτός φησιν, ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι, ἀπορήσειεν ἄν τις ἴσως, τίνα τὰ ἡρωϊκὰ σημεῖα ἐγένετο. καὶ ἀρέσκει δή τισι, τὰ παρ' Ὁμήρῳ ἡρώων γνωρίσματα, οὐκ ἀπό τινων εἰκόνων γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἐκ τῆς ὁπλίσεως καὶ ἁρμηλαλείας· ὥσπερ καὶ Πάνδαρός φησι, περὶ Διομήδους,

ἀσπίδι γινώσκων αὐλώπιδί τε τρυφαλείῃ

πότερα τῶν ζώων φρονιμ.

Athen. ιβ.

Ιλιαδ. β. καταλόγῳ.

ἑλλην. δ.

ἵππους τ' εἰσορόων. –

ὁ δὲ ποιητὴς τοῦτο καὶ παρασημήναθαι δοκεῖ αὐτὸς, τῇ ἀσπί-
δι προσθεὶς ἄνω κύκλον οὕτω λαμπρὰν καὶ γεγανωμένην
καὶ φωλιζομένην συχνοῖς ἀστεροειδέσι φάλοις, ὥστε καὶ πυ-
ρὸς φαντασίαν παρέχειν τοῖς προσβλέπουσιν. ὅθεν ὁρμη-
θέντες τινες τῶν γεωμετρικῶν, ὑπέλαβον ἐνταῦθα κατο-
πτρικήν τινα ἐπίνοιαν ἐνδεδεῖχθαι, ἣν ἐμεμηχάνητο ὁ
Διομήδης, ὥστε τὰς ὄψεις τῶν εἰς αὐτὴν ἐμβλεπόντων ἐκπυ-
ροῦσθαι, οἷον συμβαίνει πρὸς ἥλιον ἐστραμμένοις· ὃ καὶ, καθά-
περ λέγεται, μιμησάμενος ὕστερον Ἀνθέμιός τις γείτονα πο-
νηρὸν, οὕτω κατεστράπτων ἐξεφόβησεν, ὥστε ἐκεῖνον μα-
κράν ποι ἀπ' αὐτοῦ ἐξοικῆσαι. ἱστορεῖται δὲ τοῦτο καὶ ὑπ' Εὐ-
σταθίου εἰς τὴν ε' ῥαψῳδίαν. ἱστόρησε δὴ ὁ Παυσανίας ἐν
πρώτῳ τῶν Ἠλιακῶν, ὅτι ἐν ὀλυμπίᾳ ποτὲ ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀγα-
μέμνονος ἀσπίδι ἐπῆν Φόβος ἔχων τὴν κεφαλὴν λέοντος·
ἐπίθημα δὲ τῇ τοῦ Ἰδομενέως ἀσπίδι ἦν ἀλεκτρυών. καὶ αἰ-
τιολογούμενός φησιν, ὅτι γένος τῷ Ἰδομενεῖ ἀπὸ ἡλίου τοῦ τῆς
Πασιφάης πατρός. ἡλίου δὲ ἱερόν φασιν εἶναι τὸν ὄρνιθα, καὶ ἀγ-
γέλλειν ἀνιέναι μέλλοντος τοῦ ἡλίου. ὡς ἐν προσθήκης δὲ
μέρει εὐκαίρως ἂν οἶμαι ῥηθείη ἐνταυθοῖ καὶ τόδε· ὅτι τῶν
παλαιῶν τινὲς φιλοτίμως ἐσπουδάκασι περὶ καλλωπισμὸν
τῶν ἀσπίδων. καθάπερ οὖν εἴπομεν, ὅτι ἡ τοῦ Ἀλκιβιά-
δου περιεργῶς ἐκ χρυσίου καὶ ἐλέφαντος κατεσκεύαστο· οὕτω καὶ
τὴν Νικίου παραδεδώκασι πορφύρᾳ πρὸς χρυσίον συμμε-
μιγμένῃ διαπεποικίλθαι, ὥσπερ ὁ Πλούταρχος διηγήσατο ἐν
τῷ περὶ Δαιμονίου Σωκράτους. καὶ ἔξεστι περὶ τῆς τοῦ Λαμά-
χου ὑπολαβεῖν, ὅτι περιττῶς τῇ τε ὕλῃ καὶ τέχνῃ ἐξείργα-
» στο, ἐκ τῶν Ἀριστοφανείων σκωμμάτων, ἐν οἷς φησι· Γοργό-
» νωτον ἀσπίδος κύκλον, Γοργόνος δηλαδὴ ἐν ἐκείνῃ ἐξεικο-
νισθείσης.

Qualia

VII.

QValia ſigna veteres in ſuis ſcutis habuerunt, an habuerũt illi quidem aliqua? Quòd ſanè ſigna vſurpauerint, patet ex Phœniſſis Euripidis, in quibus exuuias leonis, & Argon, & gigantem atque alia nonnulla in ſcutis ducum expreſſa fuiſſe perhibetur. Amphiaraus autem producitur,

-non gerens inſignia
Arma petulanter, ſed modeſta ſine notis.

Et ab Æſchylo, qualia ſeptem ductores ad Thebas ſigna habuerint, recẽſetur. Plutarchus etiam ſcribit, Vlyſſis ſcutum delphini effigie fuiſſe ſignatum, & Alcibiadis ex auro & ebore fabrefactum, ſignum Amoris flectens fulmen præ ſe tuliſſe narrant. Quodam loco Euſtathius exponit ſingularum gentium propria ſigna fuiſſe literas primas, à quibus vniuſcuiuſq; nomen inciperet. ita Lacedęmones L pro inſigni expreſſiſſe, Meſſenios verò & vicinos eorum, M. Atque vtitur Eupolide teſte, qui fecerat attonitum obſtupuiſſe, poſteaquam nitens LAMBDA eſſet intuitus. Xenophõ autem oſtendit S Sicyoniorum ſignum fuiſſe. & Plutarchus in dictis clarorum virorum, ſcribit Spartiatam quẽdam muſcam tam exilem quàm eſt per ſe iſtud animalculum, appingi curaſſe. Alij tradiderunt Mantinenſes ideo quòd Mantinea Neptuno ſacra haberetur, vſurpaſſe pro ſigno in ſuis ſcutis Neptuni tridentem. atque Pauſanias affirmat ſeipſum adhuc conſpexiſſe in ſcuto ſuſpenſo in Lebadia Ariſtomenis Meſſenij inſigne Aquilæ expandentis vtrimque ad extremum ambitum alas ſuas. Quòd ſi Cares

ſint qui in ſcutis, vt Herodotus dixit, ſigna facere admiſerint, dubitet quiſpiam qualia heroica ſigna extiterint, & placet ſanè quibuſdam heroës apud Homerum ſe agnouiſſe, non de quibuſdam imaginibus, ſed ex armorum genere & curribus. Vnde & Pandarus de Diomede inquit,

Illum criſtata galea ſcutóque notabam
Aſpiciens & equos.-

Hoc etiam & ipſe Poëta videtur innuere, qui ſcuto addidit galeam capiti impoſitam tam ſplendidam & politam, atq; crebris ſtellulis in criſta illuſtrem, vt intuentes exiſtimarent ſe ignem videre. Quibus moti fuere nonnulli Geometræ, & putarunt ſpeculorum quoddam inuentum Diomedis fabrica indicatum eſſe, vt viſus eorum quę intueantur, ita inflãmentur, quemadmodum eorum qui aduerſus ſolem ſe conuertunt. quod, vt proditũ eſt, quidam Anthemius poſtea ſtudens imitari, vicinum ſuum hominem improbum & malum, ita ſplendore tali perſtrinxit, vt ille exterritus procul ab eo alium in locum migrarit.

Narratur verò hoc ab Euſtathio quoque in commentariis quintæ Rhapſodiæ. Sed Pauſanias in primo Heliacorum tradit, fuiſſe olim in vrbe Olympia ſcutum Agamemnonis, effigie Timoris leoninum caput habentis inſignitum. Idomenei verò ſcutum, pro inſigni gallum habuiſſe: & rationem addit, quòd genus duxerit Idomeneus à Sole patre Paſiphaës. Soli autem ſacram hanc auem eſſe perhibent, & nunciare Solem oriturum. Vtq; hoc addam, opportunè hæc dici poſſe hoc in loco arbitror, quòd aliqui

qui ex veteribus honoris ſtudio in ſcutorum ornamentis diligentiam adhibuerint. Quemadmodum ergo diximus Alcibiadem ſuum ex auro & elephanto exquiſitè fabricari curaſſe: ita eum, qui Niciæ fuit, auro immixta purpura variegatum extitiſſe prodiderunt, vt Plutarchus refert in Socratis Dæmonio. Et quod Lamachus habuit, nimis tam materia quã artificio elaboratum fuiſſe facilè colligitur ex Ariſtophanis cauillis, quum ait: *Gorgone inſignem ambitum ſcuti:* depicta nimirum in illo Gorgone.

VIII.

QVare, quum cupiditas vna pars ſit animi, Amantes, quorum venereæ ſunt cupiditates, & auari qui pecuniæ cumulandæ ſtudent, diuerſo modo affici ſolent? Nam amantes inepti ſunt & leues atque nihili: In auaris grauitas eſt & honeſti illi videntur, & viri boni nominantur. Sunt ne ætates differentiæ cauſſa, quum ferè iuuenes amori, & ſenes augendæ rei operam dare ſoleant? Nam ſenex amator, abhorrens & monſtroſa res videtur: & iuuenis auarus ſimiliter quaſi modum naturæ non ſeruat; ſecundùm quem, præter alia, eſt, vt ait Horatius,

Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris.

An tam efficiendi in his ratio, quàm finis diſcrimina maxima habet? Nam in parienda re cum ſingulari conſideratione, tum prudente conſilio opus eſt: & ad dignitatem vel parandam, vel augendam tuendámque, (quia tanti, quantum habeas, ſis, vt idem Horatius inquit) vel certè ad

necessaria tempora, prospiciente sibi cura humana ne aliquando in egestate viuendum sit, opes & diuitiæ expetuntur: quò fit vt cũ auaritia coniungatur sordida quoq; parsimonia. Amantum autem ratio vel nulla est, vel est futilis & incerta
Eunuch. atque ridicula. vt illius, *Ego ne illam? quæ illum,*
Pseud. *quæ me.* Et eius qui drachmam petit mutuá quam postero die reddat, qua ait restim velle emere, se vt suspendat: & magis demens ille in Cistellaria. sed his imaginibus comœdiæ sunt refertæ. itaq; hoc genus animo est omisso, & suauia in præsentia quæ sunt, prima habet, neque consulit in lon
Heaut. gitudinem, vt ait Terentius. potiri enim volunt amoribus suis & voluptate ea consuetudinis iucundè frui, quæ quoniam non durat neque est cõtinua, eo fit, vt appetitio semper in motu sit & fluctuet. quo in errore perturbationéque animi nihil consilij consistere potest, neque quicquam veræ constantísq; rationis iniri ac capi. Quod si quando accidit vt in ætate quoq; iuuenili sit diligentia ac parsimonia, omnino tum abest incitatio cupidinis, neque amant tales, neque vllis voluptatibus indulgent. Quemadmodum contrà qui his rebus student, negligentes sunt profusíq; & dissoluti. Neque alienum fuerit in his spectare & constitutionem vtriusque generis naturalem, & temperamentum humorum. Nam attenti ad rem, diligentes, parci, auari, in corpore plus habent bilis atræ & pituitæ; voluptatibus dediti & venerei, plus sanguinis calidi & vapores ardentiores. An verò id rectissimè dici possit, quod ad cupiditatis prauæ vitium attineat, esse

esse pariter leues, ineptos, ridiculos ambos? Vbi enim tam amentis iuuenis exemplum propositum cernitur, quàm est deliri illius senis in Aularia? Et profectò Horatiana illa auari pictura aliquid deformius fieri nequeat,

-quem neque feruidus æstus
Dimoueat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum.

Hunc Tantalum etiam esse poëta ille ait, qui fugientia semper captet flumina. Extant autem similes picturę passim in poëtis: quin etiam in odio omnium, & detestabilis maximè est auaritia: quum amor vel misericordiæ veniam inueniat, vel seueritate castigationis coërceatur: Auarum autem neque admittere monitionem, neq; miseratione dignum quisquam putat, cui accini soleat potiùs ab omnibus Plautinum istud, Trinum.

Quod habes ne habeas, & illud quod nunc non habes, habeas malum.

IX.

CVr humor in vase argẽteo circumdato hoc frigidis frigescit celerrimè & vehementissimè, similitérque circumdato calidis, calescit? An, quemadmodũ Proclus scripsit, tenue est argentum atque subtile, neque tam solidum quàm aurum, sed vias habet, quos Græci *poros* vocant, patentiores, itaque tam calor quàm frigus facilè penetrare potest, & ideo inficitur quoque ac labe quasi æruginis aspergitur. atque hoc indicio est, esse argentum per se quoque frigidum; frigida autem etiam calefacta, magis calent. Sanè constat si vaginæ appingatur argentum, quod in Hesiod.

more his temporibus fit, ea parte ferramentum labefieri potiſſimùm & ferrugine corrumpi.

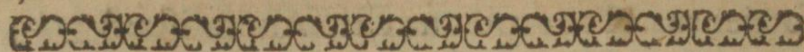
Iam Heſiodus argenteum ſeculum adſcripſit Saturno, fecitq́; ocioſum & iners, quæ ad frigus omnino pertinent. Qui ſingula metalla quibuſdam ſideribus propria dicarunt, ij argentum Lunæ aſſignant: quam certè neque ſiccitatis, neq; æſtus efficientem eſſe conſtat.

X.

QVa de cauſſa eorum ſiderum, quæ errantia vocantur, nomina diebus ſeptenis, ſingulis ſingula impoſita fuiſſe credendum? Neque Græci neque Latini veteres illis nominibus dies diſtinxerunt, ſed labefactato demum ſtatu orbis terrarum, & euerſis confuſisq́; imperiis, hoc fieri cœptum. Putatur autem vſurpatum primùm eſſe ab Ægyptiis. Cognitum quidem ſic placuit, vt cupidiſſimè arriperetur à gentibus vniuerſis.
Lib. 37. Dion ordinis nominum duas rationes reddit: vnam diſtributionis harmonicæ, ſecundùm σύστημα ſeu concentum διὰ τεσσάρων, qui eſt λόγος ἐπίτριτος, ſeu ratio tertia parte maior, vt quatuor ad tria. Hæc totius Muſicæ fontes & vim & integritatem continere exiſtimatur. Iſto ſanè modo nomina ſiderum eos, quibus aſſignati ſunt, dies comprehendent. Exponantur ordine ſidera, 1 ♄, 2 ♃, 3 ♂, 4 ☉, 5 ♀, 6 ☿, 7 ☽. Et tribuatur prima dies ♄. Erit igitur ternarium ſuperans ☉, & huius Saturni diem dies proximè ſequens: huncq́; rurſum Lunæ, & mox Martis; & pariter ceteri à priore quarti cuiuſque nomen

ſort

ſortientur. Hæc ratio vna eſt. Altera iſta: A primo rurſum ſidere ducto exordio, dies primus & hora prima illi adſcribatur: & numerẽtur deinceps horæ XXIIII. (quòd eſt ſpatium diurnum & nocturnum, Græci νυχθήμερον appellant) fiet hoc pacto, vt in diem proximum eius ſideris nomen incidat, quo dies illa appellari conſueuit. Vt numeratis à Saturno horis XXIIII. ſequitur nouum alterius diei exordium, quod ſerie conſeruata iam à ſole ducendum eſt. atque ita quadrabunt præclarè omnia. Verùm in his obſtare poſſit, quòd accepimus Ægyptios, quorũ doctrinam Plato ſequutus putatur, aliter ſidera illa diſpoſuiſſe, & Solem proximum ante Lunam collocaſſe, & Mercurij ante Veneris ſtellam. Quapropter ſi nominatio iſta dierum propria eſt Ægyptiorum, ſuſpicari aliquis poſſit, vel ſuperſtitione, quæ fuit illius nationis infinita, deorũ falſorum natalibus, aut geſtis, aut etiam caſibus dies ad iſtum modum conſecratos, vel alia quapiam ſingulari obſeruatione ordinatos fuiſſe, vel allegorias aliquas ignotas nobis rerũ naturaliũ hac diſtributione contineri. De quibus plura quærere nihil attinet. neq; nobis opus eſt, neque adeò congruit iſtis dierum notis vti; quòd aliæ appellationes ſuppetant cùm elegantiores tum euidentiores.

ΔΕΚΑ'Σ ια.

A.

Πῶς εἴρηται ὅτι φιλόθερμον τὸ ψυχρὸν, καὶ φιλόψυχρον τὸ θερμόν; φίλου ὄντος τῷ ὁμοίῳ τοῦ ὁμοίου.
» γλυκὺ γὰρ τὸ γλυκὺ μάρπτε, πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν
» ὄρουσε, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα. ἢ τῶν πρώτων καὶ ἁπλῶν φύσεων αἱ τῶν ἐναντίων μίξεις ἀναγκαῖαί εἰσιν, ἵνα σύνθετοι φύσεις καὶ δεύτεραι, καὶ σώματα ἔνυλα τῇ τῶν ἐναντίων ποιοτήτων συνδρομῇ γίνωνται; καὶ αὕτη φύσεώς ἐστι συναρμογὴ, καὶ δεσμός τις, ὡς εἰπεῖν, Ἀδραστείας. ἐν τοῖς συγκεκραμένοις ἄρα ἑκάστη ποιότης προσίεταί τε καὶ φιλεῖ τὴν οἰκείαν καὶ συγγενῆ· καὶ κατὰ ταῦτα τρέφεται τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ τἀναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰάματα· καὶ οὕτω τὸ ἀντίξουν
Νικ. θ. συμφέρον, καθ' Ἡράκλειτον· οὐκ οὖν οὔτ' ἐν τοῖς φυτοῖς οὔτ' ἐν τοῖς ζώοις φιλεῖται τὸ ἐναντίον, ἀλλ' ὡς τῆς πλημμελείας διορθωτικὸν ποθεῖται· δεῖ γὰρ, ἵνα μὴ ψυχρωθὲν τὸ πῦρ σβεσθῇ, ἐλαίου ἢ ξύλων ὀρέγεται, καὶ ὡσαύτως ἡ γῆ ξηραινομένη, ὑγρότητος. οὐκ ἔστι δὲ φιλία ἐν τούτοις· ἐπεὶ οὐ φιλεῖταί γε τὸ ξηρὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ τὸ ὑγρὸν φθειρόμενον ἐπιθυμεῖ καὶ φιλεῖ τὸ ὅμοιον ὑγρὸν, καὶ ἀποκροῦσαι βούλεται τὸ βλαπτικὸν αὐτοῦ. ὅτι δὲ τἀναντία πολέμια, σημεῖον τὸ φθείρεσθαι καὶ αἰσθέσθαι αὐτὰ ὑπ' ἀλλήλων. καὶ κατὰ ταῦτα διαλήψεσθ' ἂν ἔχοι τις, ὡς οἶμαι, ὀρθῶς οἱονεὶ γνωματεύων, τὰ Εὐριπίδεια, ὧν μέμνηται ὁ τῶν Νικομαχείων συγγραφεὺς ἐν τῷ θ'.

Ath. ιγ. ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ' ὅτε ξηρὸν πέδον
ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδος ἐνδεῶς ἔχει·
ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν.

DECVRIA XI.

I.

QVomodo dicitur, frigidum esse calori amicum, & calidũ frigori? quũ simile id quod ei simile est, amet, & dulce aliud dulce ad se rapiat, & amarum ad amarum deferatur, secũdùm Empedoclem. An cõtrariorum mistiones in primis & simplicibus naturis fieri necesse est? vt hac ratione aduersarum qualitatum concursu producantur compositæ & secundæ naturæ ac corpora iam materia vestita, quæ ipsius naturæ est copulatio apta, & Adrastiæ, vt ita dicam, vinculũ quoddam. Vnaquæq; igitur qualitas in rebus compositis appetit & amat etiam propriá & cognatam, & eam ob caussam simile alitur simili, quemadmodũ contraria contrariorum sunt remedia, & sic conducit & confert contrarium, secundùm Heracliti sententiam. Quapropter neque stirpibus nec animantibus contraria grata sunt, sed tamen ab illis tamquam eiusmodi quæ deficientia in eis corrigunt & emendant, requiri solent. Quare ne ob frigus ignis extinguatur, oleum aut lignum desiderat, & pariter terra arida humorem appetit. Nec vlla est in his amicitia. humidum ergo non amat siccum, sed humiditas quæ iá corruptioni propinqua est expetit & amplectitur similem humorem, & repellere enititur noxium. Quod autem contraria sint inimica, signum est quòd ipsa inter se destruantur & labefactentur: secundùm quæ rectè, vt opinor, intelligi

telligi & veluti discerni Euripidea ista, quorum meminit auctor Ethicorum Nicomacheorum in VIII. poterunt.

Imbres amat tellus quando illa est arida,
Et appetit squalore sterilis humidum.
Cælum cupit pulchrum tunc imbre turgidum
Terræ in sinum descendere.

II.

QVare Medici, quos ab industria secandi aperiendiq; corpora Anatomicos vocant, quãuis inspiciant & tractent partes interiores, de illis tamen dissentiunt, neque fere quisquam non alterius tradita notat? Qũum tamen sensus nullus in re obiecta falli perhibeatur. An fieri potest
Lucul. quod Empiricos ait Cicero contra hanc notitiã disseruisse, vt patefacta & detecta mutentur, vtq; ea mutatio in diuersis corporibus accedat diuersa, & eadẽ non eodẽ modo, ab hoc & illo intuẽte & versante animaduertantur, atq; considerẽtur? An etiã ipsæ partes non sunt in omnibus corporibus similes & vniusmodi, & ex eo obseruatur depræhenditúrque aliud secanti hoc, aliud istud corpus? An est in his æmulatio etiã dissensionis caussa, vno alterum, exquirendo ea quæ eũ fugerint, studente superare, & gestiente exhibere aliquid singulare, & reperire quod reprehendat? Quæ affectio omnibus in rebus insita est ingenio humano: eóque ista elatio & cupiditas vehementior est, quo animi sunt excelsiores. Laudis enim ac gloriæ auiditas inexhausta est, neq;

facilè ſatiari poteſt, in iis qui quacumque in profeſſione, artéque & ſcientia principatum obtinere volunt. Atque occupata mens hac cura & anxietate, nihil aliud ſpectat, neque cogitat, quàm vt ſuperior ſit. Itaque nonnunquam falſa abſurdáque defenduntur, & oppugnantur ſimplicia ac recta, ne cedere vnus alteri, aut hoc ille inferior eſſe videatur. Idq; eſt quod ait Socrates in Phædone, non eſſe philoſophi, ſed litigioſi. Hi enim, inquit, orta diſputatione & controuerſia de re quapiam, non curant qualis ea res ſit, neque quid diſputãdo explicetur: id verò cupidè agunt, vt quæ propoſuerũt ipſi, illa præſentibus ita ſe habere videantur. De quo plura nũc dicenda non ſunt, ne tam declamitari propoſitã materiã, quàm problema explicari aliquis putet.

Γ.

Πῶς δύναται ὁ κοιμώμενος περιπατεῖν; τοῦ ὕπνου ἀδυναμίας καὶ ἀκινησίας καὶ οἱονεὶ δεσμοῦ ὄντος τοῦ αἰσθητικοῦ, κατ᾽ Ἀριστοτέλη, καὶ ἠρεμούσης κατὰ τὸν ὕπνον τῆς ψυχῆς περὶ τὴν σωματικὴν κίνησιν. ὡς δ᾽ αὔτως ζητήσειέ τις ἂν περὶ τοῦ λαλῆσαι τοὺς καθεύδοντας· ἀμφότερον γὰρ οὐχ ἁπλῶς φυσικῆς τινός ἐστιν ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ προαίρεσιν ἢ ὁρμὴν γίγνεται· ὅτι δὲ καὶ βαδίζουσιν ἔνιοι καθεύδοντες, καὶ οὐ ῥημάτια μόνον ἄττα προφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ λόγους ὅλους διέρχονται, τῇ πείρᾳ ἔγνωσαι. ἱςόρηταί τε γὰρ Θέων ὅτι Θωρεὺς στωϊκὸς φιλόσοφος κοιμώμενος περιπατῆσαι ἐν τῷ ὕπνῳ, καὶ Περικλέους δοῦλος, ἐπὶ τοῦ τέγους ἄκρου. (Laërt. Πύρρωνι.) καὶ ὁ Γαληνός φησιν, αὐτὸν σχεδὸν ὅλον στάδιον διελθεῖν κοιμώμενον καὶ ὄναρ ὁρῶντα, πλεῖστοί τε ὅσοι τῶν ἐν ὕπνῳ φθεγγομένων καὶ διηγουμένων τι καὶ διαλεγομένων ἀκηκάασιν. (περὶ μυῶν κινήσεως β.) ἤ, κατὰ τὸν Γαληνόν, φή

νον, φήσομεν οὐ γίνεσθαι ταῦτα ἀπροαιρέτως, ἀλλὰ κἂν τοῖς ὕπνοις τὴν ψυχικὴν ὁρμὴν ἐνεργῆ πως εἶναι; ἃ μὲν οὖν αὐτὸς ὁ Γαληνὸς περὶ τούτων διερχόμενος ἐξέθηκεν, ἐκεῖνα ἅπαντά ἐστιν, οἷα ἀνδρὸς ἐλλογίμου καὶ παιδείᾳ διαφέροντος ἐννοήματά τε καὶ ἑρμηνεύματα εἶναι εἰκός. ἀπορήσειε δ' ἂν τις ἴσως ἔτι, διὰ τί οὐκ ἄρα πᾶσι συμβαίνει πάθος τοῦτο ὁμοίως. ἐπεὶ ἤδη καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ὥσπερ ἀναρριχώμενοί τινες ὤφθησαν, καὶ ἔνιοι ἀποκρινάμενοι τοῖς ἐρωτῶσι, καὶ ἀπόρρητα καθ' ὕπνους ἐξαγορεύσαντες ἠκούσθησαν. εἴποι δ' ἂν ὁ Γαληνὸς τυχὸν, ὅτι οὐδὲ ἐν τοῖς ἐγρηγορόσιν ἅπασιν ὅμοιαι καὶ ἴσαι αἱ ὁρμαὶ, οὐδὲ παραπλήσιοι αἱ προαιρέσεις. δοκεῖ γὰρ αὐτῷ τῇ σωματικῇ κράσει καὶ τὰ ψυχικὰ πάθη ἕπεσθαι. ἀλλ' ὀρθότερον, ὡς οἶμαι, ὁμολογοίημεν ἂν τὴν τῆς ἐναργοῦς αἰτίας ἄγνοιαν, καὶ ἀπολίποιμεν ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν τοῦ σκέψασθαι σπουδαιότερον, καὶ κατιδεῖν ἀκριβέστερον τάδε, οἷς ἂν προσφιλὲς καὶ καταθύμιον.

III.

QVo pacto poteſt quiſpiam inter dormiendũ ambulare? quum in ſomno pars animæ cui ſenſus inſunt, omnis facultatis & motus ſit expers, & ſomnus quaſi huius partis ſit vinculum, ſecũdùm Ariſtotelem: atque dum ſomnus adeſt, anima ab omni motu corporis quieſcat. Similiter etiam quæri poteſt, quî fiat quòd dormientes loquantur, nam vtrumque non ſimpliciter à quadam animali efficacitate oritur, ſed accedit vis quædam propoſiti & appetitionis cuiuſdam.

Quòd verò quidam dormientes ac non verba aliqua proferant, ſed integras etiam orationes, experiendo cognitum eſt. Memoriæ autem proditum eſt, Theonem Tidorea Stoicum Philoſo-

ph ım

phum dormiẽtem in ſomno deambulaſſe,& Periclis ſeruum in ſummo tecto idem facere ſolitũ eſſe. Et Galenus inquit ſeipſum dormiẽdo propè totum cõfeciſſe ſtadium, ac ſomnium inſuper vidiſſe. Plurimi autem ſunt qui audiuerunt nonnullos in ſomno loqui aut narrare aliquid aut diſputare. An reſpondebimus cum Galeno, hæc omnia non fieri abſque propoſito voluntatis, verùm in ſomnis quoque animalem impetũ videri efficacẽ eſſe? Quæ igitur ipſe Galenus de his diſſeruit & expoſuit, eiuſmodi quidem illa ſunt, qualia celebris viri & præclarè eruditi cogitationes & explicationes eſſe par eſt. At nihilo tamen minus in dubium quis vocauerit; quam nam igitur ob cauſſam non omnes pari modo his affici ſoleant, quum etiam quoſdam ſupra tecta ædium aſcendere, nonnullis interrogantibus reſponſum dediſſe, ac non dicenda etiã prodidiſſe cognitum ſit. Diceret autem fortè Galenus, neque in vigilantibus eſſe omnibus ſimiles & æquales appetitiones, nec eadem voluntatis propoſita. Placet enim illi conſtitutionem & tẽperamentum corporis ſequi animi affectiones. Attamen nos rectiùs, vt opinor, fatebimur euidentem huius rei cauſſam nobis eſſe incognitã, & relinquemus facultatem & copiam perpendendi iſta diligentiùs & inſpiciendi accuratiùs quibus hoc facere libuerit & gratum fuerit.

IIII.

QVid ſibi vult? quod dici de moroſis & iracundis à noſtris hominibus ſolet, non ge-

rere eos sinceras nares: seu esse aliquid molestũ naribus ipsorum. & Theocritus, *Panos*, ait,

εἰδυλλ. ά.

Semper acrem propter nares considere bilem.

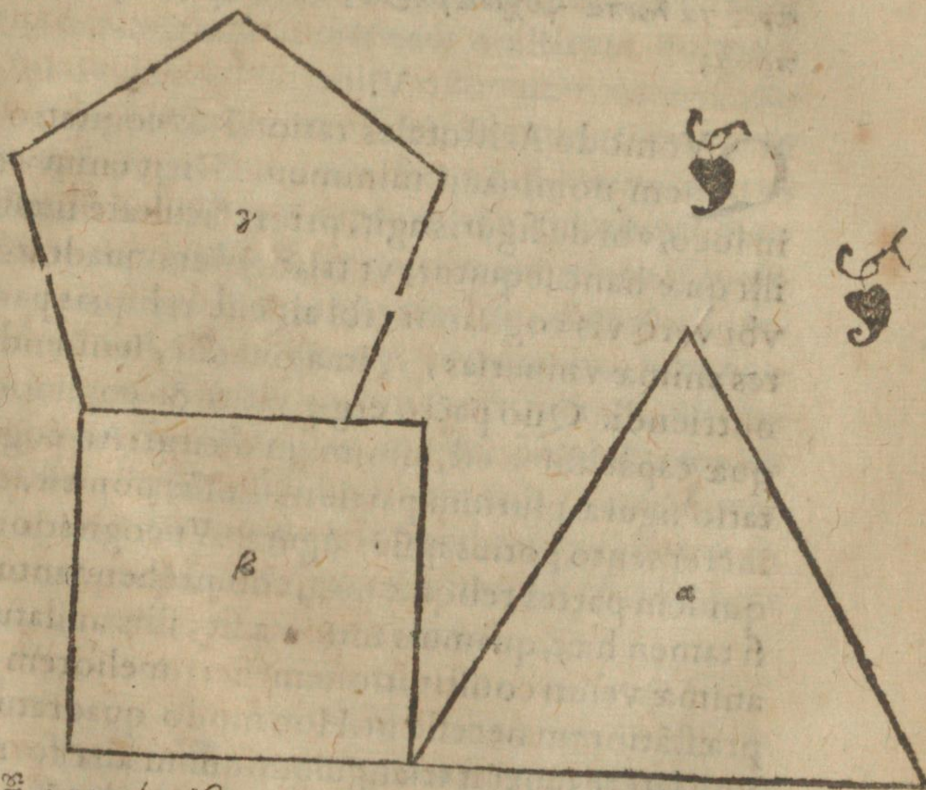
Amphitr. Et in Plautinis, (quorum eruditi tamen M. Plautum esse auctorem non censent) tamquam adagium memoratur, *Fames & mora bilem in nasum conciunt.* Sanè sentiunt omnes, vbi incipit commoueri ira acerbitatéque animus, tunc & trepidare labra & nares inflari. Vnde & in Bacchidibus dicitur, *Sufflatus ille huc veniet*, de milite irato. An caussam explicat, iracundię & commotionis, vnde morositas non abhorret, origo? Sanguine enim feruente & quasi fumos ebulliente, in molestia atque offensione, fit vt irascantur indignẽtúrque homines. Ex illo autem quasi igne ardente, circum cor, existere vaporem & sursum ferri, ínque capite implicari, & quærere vias per quas erumpat, consentaneum est. In procliui autem sunt foramina narium, quæ ideo tunc inflãtur, vicinæq; partes afficiuntur, & accedunt ea quæ iratis morosisq; solere diximus. Neque puto esse, cur in aliis, quare ad hunc ista modũ fiãt, exquirendis, occupari aliquis debere videatur.

E.

Πῶς τὸ ἐλάχιστον κέκληκεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸν λογισμὸν καὶ τὴν διάνοιαν; ὅπου περὶ τῶν σχημάτων λέγων, φησὶ τὸ πρότερον ὑπάρχειν δυνάμει ἐν τῷ ἐφεξῆς, οἷον τρίγωνον ἐν τετραγώνῳ· ὅπου δὲ τὸ διανοητικὸν, ἐκεῖ λοιπὰ πάντα μόρια τῆς ψυχῆς, ἢ καὶ αὐτὰς τὰς ψυχὰς πάσας εἶναι, ὡς φανταστικὴν καὶ αἰσθητικὴν καὶ θρεπτικήν. πῶς οὖν χωρητικωτάτους ὢν ὁ λογισμὸς καὶ ἡ διάνοια ἐλάχιστον ἐκλή

ψυχ. β'

ἐκλήθη; ἢ ἡ διάνοια σχήματι πολυγωνοτέρῳ ὁμοία οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ τοῦ σχήματος αὐξήσει; ὥστε τῷ διανοητικῷ οὐκ ἐμπεριγράφεσθαι τὰ λοιπὰ μόρια, τῇ δὲ προσθήκῃ ταύτῃ ἐλαχίστῃ οὔσῃ, γίνεσθαι τὴν ψυχικὴν οἱονεὶ σύστασιν βελτίω καὶ περιττοτέραν. ὃν τρόπον τὸ τετράγωνον μιᾷ πλευρᾷ διαφέρει τοῦ τριγώνου, ἕτερον εἶδος ὄν· καὶ πεντάγωνον πάλιν τοῦ τετραγώνου, καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως τὰ πολυπλευρότερα ἀεί· ἐλαχίστη δ' ἂν τοῦ διανοητικοῦ προσθήκη κατὰ ταῦτα γένοιτο, ὅτι τῶν ἴσων καὶ ἰσοπλεύρων σχημάτων τὰ πολυγωνότερα πλευρὰς ἔχειν ἀνάγκη βραχυτέρας.

εἴη, τοῦ α τριγώνου ἰσοπλεύρου, τὸ β τετράγωνον ἴσον συσταθὲν κατὰ τὸ ἔσχατον τοῦ δευτέρου τῶν στοιχείων. ἡ δὲ ψυχή, καθὸ ψυχή, ἄνισον δέχεται οὐδέν, κατ' Ἀριστοτέλη, οὐσία γ' ὑπάρχουσα. εἴη δ' ἂν ἔτι ἐλάχιστον τὸ διανοητικόν, ὡς ἰδιαίτατον

τῆς ἀνθρωπείου εἴδους, καὶ ἥκιστα κοινὸν πολλῶν ζώων ὥσπερ
τὸ φανταστικὸν καὶ αἰσθητικόν, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ θρεπτικόν,
παρατεῖνον κἀπὶ τὰ φυτά· ἢ τῷ ὄγκῳ ἐλάχιστον τὸ μόριον
τοῦτο, ἐπειδὴ τῇ ἀξίᾳ μέγιστον, καθάπερ Ἰσοκράτης ἔγρα-
» ψε Δημονίκῳ, μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώ-
που σώματι. ἢ ἐλάχιστον ὅτι ἀϋλότατον; πᾶσα γὰρ ψυχή, εἴ-
καὶ σῶμα οὐκ ἔστι, κατ' Ἀριστοτέλη, οὐδὲ ὕλη. ἐπεὶ ἐντελέ-
χεια καὶ μορφή. ἄλλη δ' ὅμως εἴτις οὖν ἐνσώματος καὶ πρόσυ-
λος μᾶλλον ἤπερ ἡ λογιστικὴ καὶ διανοητικὴ εὑρίσκεται.
ἢ τὸ μόριον τοῦτο ἐλάχιστον φανήσεται παραβαλλόμενον
πρὸς τὰ λοιπὰ ψυχικὰ μόρια, ἅπερ προσεῖναι ἀνάγκη
πάντα;

V.

QVomodo Aristoteles rationẽ & cogitatio-
nem nominauit minimum? Dicit enim eo
in loco, vbi de figuris agit, priori facultate inesse
illi quæ hanc sequitur, vt triangulum quadrato.
vbi verò vis cogitandi, ibi ait esse reliquas par-
tes animæ vniuersas, vt imaginandi, sentiendi,
nutriendi. Quo pacto ergo ratio & cogitatio,
quæ capacissima est, minimum dicitur? An cogi-
tatio figuræ plurium partium similis non est, sed
incremento potius ipsius figuræ? Vt cogitatione
quidem partes reliquæ non comprehendantur,
si tamen hæc, quamuis minima sit, illis addatur,
animæ veluti constitutionem fieri meliorem &
præstãtiorem necesse sit. Hoc modo quadratum
vno latere superat triangulum, quum alia forma
eius sit, & rursum figuræ quinque angulorũ qua-
dratum, & deinceps figuræ pluriũ laterum sem-
per. Ita autem tamquam minimũ adiicietur co-
gitatio, quando figuras æquabiles & æqualium
later

laterum quæcumque plures angulos habẽt, breuiora latera nancisci contingit, vt A triangulo æqualium laterum, B quadratum æquale constitutum, secundùm vltimum secundi libri elemẽtorum. anima verò, quatenus anima est, nihil in se inæquale admittit: siquidem per se consistens natura seu essentia est. Fuerit prætereà pars illa animæ rationis & cogitationis, minimum quiddam, vt maximè conueniens humanæ formæ, & minimè aliarum animantum communis, quemadmodum imaginandi & sentiendi facultas, & his se latiùs adhuc extendẽs ad stirpes quoque, alendi; an minima quidem hęc pars mole est, dignitate verò maxima? sicuti Isocrates Demonico scripsit, maximam in minimo esse mentem præclaram in humano corpore. An minimum dicitur, quia potissimum omni caret materia? Quęlibet enim anima, quamquam non corpus est, secundùm Aristotelem, neque materia, (nam agitatio & motio illa perennis, ac forma est,) alia tamẽ quælibet ad corpus propiùs pertinet, & plus materiæ habet, quàm ratiocinandi & intelligendi anima. An comparatione ad reliquas partes animæ, quas adesse vniuersas necesse est, hæc pars omnium minima rectè dicetur?

VI.

QVæ est vera cognitio seu scientia, & quæ res huic obiecta, quódque iter ad ipsam, secundùm Platonem? Quę disputantur de via quadam & ratione institutionis atque doctrinæ, qui sunt τρόποι γνωστικοὶ καὶ ἀποδεικτικαὶ μέθοδοι, ea nunc præ-

tereuntes relinquemus, tamquam requirentia e-
narrationem exquisitiorem atque longiorẽ: Pla-
tonis autem disciplinam ac sectam, quod ad eru-
ditionem liberalium artium & cultum animi at-
tinet, libenter sequor: neque videor animaduer-
tisse ingenij vim maiorem, neque cognouisse al-
terius facultatem præstantiorem vel cogitãdi vel
eloquendi. de quo quidem in præsentia satis.

Quod autem proposuimus tale est. Notitia,
quam Græci γνῶσιν vocant, generaliorem habet
significationẽ in disputationibus eruditis quàm
Scientia, id est ἐπιστήμη. Nam & sensuum, quorum
efficacitas sine corporis quasi instrumento nulla
est, Notitiam quandam esse constat: sed vera, seu
veritatis cognitio, id est, τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσις, Pla-
toni *Scientia* est: & γνωστὸν res huic obiecta, id
est τὸ ὂν. Hanc ille non intelligendi solùm, sed
Oratore. etiam dicendi, secundùm Ciceronem, grauissi-
mus auctor & magister, ἰδέαν vocat: Cicero for-
mam speciémque est interpretatus. Quàm meo
quidem futili ac leui iudicio, rectiùs fecisset di-
scipulus illius Aristoteles, si quædam commodè
explicando, fulcire & stabilire, quàm labefactare
conuellendo omnia maluisset. Sed iter cogni-
tionis seu scientiæ veri, secundùm Platonem, ta-
le est, expositum ab ipso in epistola septima: *In o-
mnibus*, inquit, *rebus, quæ scientia comprehendi so-
lent, tria sunt, quibus ad scientiam peruenitur. Quar-
tum est ipsa scientia. Quintum res quæ cognoscitur &
veritas. Primum, Nomen est. Secũdum, Oratio de no-
mine. Tertium, Imago seu exemplum.* ipse εἴδωλον ap-
pellat. Itaque quarto loco ad scientiam perueni-

ri ille vult, quæ complectitur iam rem ipsam & cognitionis finem, quod est verum. Quomodo explicuerit hæc ipse, qui volet poterit considerare: sunt enim in promptu, & locus est indicatus. Sed sumamus exemplum nos, quàm ipse aliud, in quo hæc contemplemur. Studium enim illustrandi doctrinam vtilem & bonam, nõ videtur esse improbandum. Ponatur igitur nomen *Poëma* seu *Poësis*, (nihil enim necesse est inter hæc discrimen nunc aliquod facere:) quid significet autem nomen hoc, de origine vocabuli scilicet est exquirendum. Ab eo enim verbo ducitur, in quo faciendi inest significatio, vt opus hoc esse quoddam oporteat. Quale igitur indicetur, oratione est definiendum: vt si dicamus, Esse *poëma* sapiente & elegante imitatione aliquid exprimens, artis Musicæ concinna numerorum & versuum descriptione cõpositum: qualia sunt Homerica opera, & Virgiliana, & aliorum plurimorum, forma diuersa, genere eadem. Hæc considerans Mens, cognitionem quandam & scientiam poëmatis acquirit: quæ scientia diuersum quiddam est à poëmate, quippe in animo cogitationeq; consistens, quum illud opus & exaretur, & cantu voceq; expediatur. Mens igitur illo processu cognoscit quid *Poëma* sit, intuens (id quod quintum facit Plato) verum; quæ est res ipsa, perfecta & absoluta species poëmatis: non huius aut illius auctoris carmina versúsve, neque hos aut illos modos, sed vnam eam speciem quam diximus, perfectam atque absolutam, pulchritudine eximiam, & boni-

tate præſtantem: quæ non deſcribitur neque cantatur, ſed mentis tantùm vi ac acie percipitur, quæq; veluti cognatione quadam ad ipſam mentem propiùs pertinet, quum cætera longiùs recedant, neque excellentiam iſtam vicinitate attingant. Hæc autem omnia de humani ingenij captu, quo diuinitus illud eſt præditum, & præ cæteris animantibus auctum, intelligenda ſunt. nam diuina veritas & alia res eſt, & aliud ad hanc iter aperitur. Vt autem quidam dixiſſe fertur, abſque Sole eſſet, reliquorum ſiderum cauſſa, perpetuam noctem habituras terras, ſic vniuerſa expoſita viribus naturalibus hominum ad comprehendendum veritatem, præ diuina veritate tenebræ ſunt atque caligo: cuius, vt ſæpe dictum eſt, in ſola atque vnica eccleſia Chriſti doctrina explicatur, & traditur ac contingit cognitio atque ſcientia.

Heraclet. Plut. περὶ τύχης.

VII.

VTrum abſurdum exiſtimandum ſic loqui, vt perhibeatur εἶναι συμβεβηκὸς τὸν ἄνθρωπον; An dici hoc rectè, oſtendi videtur poſſe? hoc modo, πᾶν τὸ τινὶ συμβαῖνον, συμβεβηκός ἐστιν ἐκείνου ᾧ συμβαίνει· τῷ δὲ Σωκράτει συμβαίνει εἶναι ἀνθρώπῳ· ἐστὶν ἄρα συμβεβηκὸς ἄνθρωπος. An quia non dicitur homo eſſe, συμβεβηκὸς, ſed ὅτι συμβαίνει τινὶ ἀνθρώπῳ εἶναι, de quodam incidente in tali mentione verba rei conuenienter hoc modo fiunt. Sed rurſum, περὶ οὗ κατηγορεῖται τὸ τί εἶναι, περὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ οὐσία, καὶ περὶ οὗ τὸ συμβαίνειν, καὶ τὸ συμβεβηκός· τῷ δὲ Σωκράτει συμβαίνει εἶναι ἀνθρώπῳ τινί· τὸ ἄρα συμβεβηκὸς οὐσία. An con-

trà dicetur, non ſemper eodem modo hæc verba vſurpari: ἐστὶ γάρ τι καὶ λευκὸν, vt fiat παραλογισμὸς in multiplici & varia ſignificatione. Rurſum autem, τῷ Σωκράτει συμβαίνει εἶναι ἀνθρώπῳ, ἐστὶ δὲ ἄνθρωπος εἶδος· τὸ ἄρα εἶδος συμβεβηκός. Rurſum τὸ ἓν, ἄρτιον καὶ περιττόν· προστιθέμενον γὰρ ἀρτίῳ περιττὸν ποιεῖ, καὶ περιττῷ, ἄρτιον· τὸ δὲ ἄρτιον καὶ περιττὸν, ἀριθμός· τὸ ἓν ἄρα ἀριθμός· ὂν δὲ ἀριθμὸς τὸ ἓν, πολλὰ ἂν εἴη· πολλὰ δὲ ὂν, οὐδὲ ἓν ἔτι ἔσται τὸ ἕν. An ſunt hi liberales quidem luſus ingenij, neque inutiles exercitationes iuuentutis: & eſt hæc ea quam vulgus ſecundùm Platonem, ἄχρηστον ἀδολεσχίαν vocat, quum Parmen. ignoret abſque tali tamquam itineris peragratione & erratione, id eſt, ἄνευ ταύτης διεξόδου καὶ πλάνης, non poſſe ad intelligentiam veri perueniri: quod Plato ait, ἐντυχόντα τῷ ἀληθεῖ νοῦν σχεῖν.

Sed modus tamen adhibendus tenendusq́; eſt, ne qui labor vtilitatis cauſſa ſuſcipitur, is detrimentum afferat. Vt autem præſtigiarum iſti artifices, in nimio interdum ſtudio mirabilium operum perturbantur & hærent, ſic dialectica nonnunquam nimia ſubtilitate ſe ipſam euertit. Itaque hanc traditur Carneadem dixiſſe, ſimilem eſſe piſci quem Polypum nominant: nam Συμπ. λόγ. α'. hunc fibras creſcendo auctas ipſum arrodere, & illam facultatis ſuæ copia atque incremento, labefactare ſuas quoque extructiones. Sed & alius quiſpiam non inſcitè comparaſſe helleboro fertur hanc exilem diſputandi tenuitatem. Nam illum in valde minutas particulas contritum ſuffocare haurientes, & hanc λεπτολογίαν animi intelligentiam extinguere.

VIII.

EXistimantur animalia bruta & beluæ, nec non aues atque pisces, posse communicare inter se cogitationes & voluntatem suam. quod si est verum, an illud verum non est hæc prorsus esse ἄλογα, id est rationis expertia? de quo & Plutarchi disputationes extant. Nam si in illis est cogitandi quędam vis, id est τὸ διανοητικὸν, erit etiam τὸ λογιστικὸν, id est quidam rationis vsus. Sed quomodo fieri putandum, vt quid velint significare possint? An sono vocis quodam arbitrabimur indicare? an verò gestu? vel etiam vtroque? id quod maximè credibile videtur. probant hæc non ea modò quæ veteres de elephantis, apibus, formicis, delphinis, aliis compluribus tradidere, sed etiam illa notissima fabula passerum Philostratea: & nobis nuper quidam vir diligens in re familiari, & suorum negotiorum bene gerens, quod hominum genus minimè vanum esse solere scimus, narrauit, se & multis mercenariis spectantibus tale quiddam accidisse ante Kal. Iunij anno Domini XLIII. Emerat ille prædium quoddam rusticum sub vrbe, quod dominorum priorum neglectione ruinosum renouaturus, narrabat se ex vrbe in agrum venisse, vt quid fieret cognosceret. Eo die horreum vetus demolituri erant fabri, vt illius loco nouum reponeretur: sed supra vetus, vt aiebat ille, multis annis ciconiæ constructum nidum habuerant. Habetur autem quasi commercium istarum auium pro fortunato: nam & excubant pro iis locis in quibus nidos construxerunt, strenuè, & venenata deuor

vita Apoll.

deuorant, & præſentire ruinarum atq; ignis pericula creduntur. Ne autem paterfamilias vſum habitationis gratuitæ concedere ipſis grauetur, vbi primùm pullos excluſere, vnum illorum quaſi pro mercede locationis in aream deiicere eas, certum eſt. Non enim faciunt hoc odio erga ſobolem ſuam, quum ſint φιλοςοργότατα, vſq; adeò vt pietatis ab his prouerbium natum ſit τοῦ ἀντιπελαργεῖν. Hoc igitur ille retulit: quum ego, inquit, inquilinas iſtas aues retinere cuperem, partem eam horrei, in qua nidus erat, poſtremò dirui iuſſi: Atque ita in noui horrei extructionem primam impoſui nouum etiam nidum ad ſimilitudinem alterius compoſitum, atq; etiam, quemadmodum ego cenſebam, commodiorem illo: inq; hunc, ægrè repulſis parentibus, tranſtuli pullos. Quo facto ratus ſequuturas aues ſobolem ſuam, cerno illas cum clangore magno auolantes. Quúmq; abfuiſſet diutiùs horis duabus, reuertuntur cum ingenti turba popularium volucrium, nam plures ſimul aduentabant, quantum potuimus coniectura conſequi, quàm LX. atque illæ minacibus geſtibus, & clangore ſæuo, primùm agmine quodam circumuolare nidum vacuum, ter quatérque inſpectantes, & animaduertentes quid accidiſſet. Re comperta, vidimus illas, inquit, non procul inde in pratum quoddam ſe demittere, atque ibi, nam erat locus in conſpectu, quaſi conſilium haberent, ita in orbem conſtitiſſe, quaſiq; ſententias rogatæ dicerent, ita clangores & geſtus edere. poſt non multum temporis vno omnes impetu reuertuntur,

tur, & vt ante veterem nidum, ſic tunc nouum ambiunt atq; colluſtrant: rurſúmq; in illud pratum ſe recipiunt, vbi quum non diu cõſtitiſſent, auolant cæteræ vniuerſæ præter duas, quarũ pulli erant, quę mox in nouum nidum ſe conferunt, quũ quidem femina prior aliquantulum cunctãte mare, fuiſſet ingreſſa. Hoc ille tum, quemadmodum expoſui, narrauit. Sed nos antè etiam audiueramus de anſeribus, id quod nunc deinceps referemus. Aruum auena, vt fit in Germania, cõſitum non procul aberat à pago quodam, vt ante oculos eſſet omnium pagum illum prætereuntum. Itaque animaduerſum eſt anſerem vnum cum pare ſua, in aruum illud paſtus gratia venire. Quumq́; hoc quidam vidiſſet, abactis anſeribus rem domino arui indicat, & monet vt illud diligentiùs muniat. Accedunt vnà poſtridie, fiuntq́; eis obuiam anſeres duo illi exeuntes vltro ex aruo reuertentesq́; ad gregem, ſatis copioſum. Dumq́; hi in ſepe inſtauranda occupantur, cernunt cum duobus illis, qui paulò antè receſſerant ducibus, totum gregem accedere, quaſi accerſitum ad pabulum commune. Audiui & hoc; in mari Baltico piſcatores habere piſces quoſdam familiares, quos alant accuratè, eoſq́; ſolere ad retia alios piſces allicere, eſſéque grauem pœnam conſtitutam in eum, qui familiarem alterius piſcem intercepiſſet. Sed vt hanc diſputatiunculam, quemadmodum orſus fui à ciconiis, ita in his deſinentem concludam, addam quod ad auctorem refertur principem quendam virum, quem in tam leui re nominari non decet.

Is

Is non fando se cognouisse, sed ipsum vidisse affirmauit, id quod ante audiisset & fabulam esse credidisset; ciconiam feminam, quæ adulterum haberet, quoties hunc succubuisset, toties pura aqua corpus abluisse, immersum in stagnũ vicinum nido suo, ne odoraretur par, flagitium. Quodam tempore celeritate aduenientis paris à lauacro fuisse exclusam: ita deprehenso adulterio, in sublime subuolasse marem, & concitatissimo impetu se in feminam intulisse, atque illam rostro transfixisse. Est & hoc Germanicis historiarum scriptis memoriæ proditum, anno Christi M. C C C. L V. magnam multitudinem ciconiarum ad oppidum cui nomen Crucibergum, conuenisse, quæ aduolarent vndique biduo considentes supra tecta oppidi & mœnia. postea visam esse totam illam multitudinem se simul conferre vltra fluuium werram in pratum quoddam, ibíque consistere, ea specie quæ est exercitus quum orbis quidam efficitur ad aliquarum rerum cognitionem. paulò post incitatè aues illæ prorumpentes, ex omni numero tres rostris confixas interemerunt, & iis relictis in prato, auolarunt, quarum deinde cadauera à pueris sublata & in oppidum delata fuerunt. Neque ego tamen assero eam vim rationis & intelligentiæ, quæ est in homine, esse in cæteris quoque animantibus: si enim est oratio interpres cogitationis atque mentis, quæ natura orationis facultate caret, eam ne mente quidem præditam esse existimandum. Sed erit tamen in illis quiddam pro captu ingenij & conditione naturæ singularum,

rum, ſimile & quodammodo par: ac tale quidem, vt ſine eo ne humanæ quidem rationis & conſiderationis facultas explicari exercerique poſſet. Hanc vim animi Ariſtoteles φαντασίαν appellauit, in qua eſt imaginum quædam & viſorum apparitio; & μνήμην, quæ eſt memoria. de quibus plura diſſerendi hîc locus non eſt.

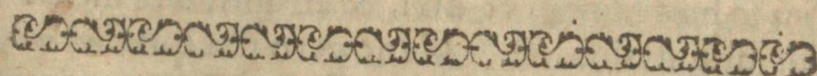
IX.

QVa de cauſſa materia, in quam nubes quaſi incumbunt, vnde cęleſtis arcus eminet, ſuauem habent odorem, & ex eo ἴριδες dictæ fuerunt, vt Plutarchus retulit συμποσιακῶν IIII. cap. II. ἴριδες quidem ἴεριδες ſunt: quod nomen iis ſcilicet impoſuere quæ afflari & tangi ab arcu cæleſti crederent. Videtur autem alicubi flexus ille quaſi ſolo inſiſtere, & ſtirpes tangere; quum neutiquã hoc accidat. Quapropter noſtri homines per iocum ſimpliciores iubent illo loco ſcrobem effodere, reperturos enim auream patinam refertam nũmis. Sed odorem ſuauem de radiis Solis in nubes implicatis exiſtere non eſt diſſentaneum: quemadmodum eiuſdem luminis calor accedẽs propiùs, & humorem matutinum de nubibus exprimens, quem *rorem* appellamus, dulcedine quadam condit herbas, & facit vt pabulum ſit pecudibus gratiſſimum.

X.

CVr fumus ater, carbones nigri, cinis liuidus? Voco autem atrum id quod Græci ζοφώδες, nigrum μέλαν, liuidum πελιδνόν. Hæc facilè intell

intelligi possunt, si, quæ res singulæ istæ sint, constet. Fumus autem est scilicet, vapor de materia humida existens. quoq; hæc est humidior, eo ille exit densior. Quomodo igitur aliter esse potest? quàm neque penitus niger, neque omnino lucidus vt esse videatur. Carbo verò, terra est inflammata, id est, vt ait Galenus in disputatione de simplicibus medicamentis, γῆ ἐκπυρωθεῖσα. Itaque consumptum esse tum necesse est quicquid humidum in solo fuit, vt nihil nisi spissum & siccum relinquatur, id quod nigrum esse oportet. Cinerem autem comminuta materia, aliquanto, vt ita loquar, nitidiorem facit vehemẽs ignis feruor, qui id in terreno tunc corpore efficit, quod in aëreo fumi vapor: contraria quidem ratione. nam vt ibi aër densior, sic solum hîc tenuius redditur.

ΥΠΟΝΟΙΑΕ ΗΓΟΥΝ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΕ, ΚΑΙ ποιητικὰ ζητήματα.

*

DECVRIA I.

I.

CVr Plato in Phædro introducit Socratem improbantem studium quærendi quid fabulæ Poëtarum significent, ac vult potiùs vnumquemque

seipsum

ſeipſum quàm illas excutere? An rectè hic quidem reprehendit ſtolidam quandam curam & ineptam diligentiam eorum, qui inexplicabilia quoque enarrare conarentur, & ideo cogerentur abſurda abſurdis plerumque cumulare? Nobis autem nonnullam vtilitatem ſtudium iſtud afferre poterit, non modò futuris magis eruditis, ab hac copia veterum, ſed multo etiam prudentioribus in conſideratione inuētionum, collocationum, rationum, complexionum, quibus ſapientiſſimi illi homines vſi fuerunt, ad doctrinam non vulgi, (hoc enim reſpuit ſapientiam,) ſed ingenioſorum. quod poſteriores imitati, nō ſolùm præcepta morum & arcana Naturæ, ſed remedia quoque morborum ambagibus verborum implicuerunt: vt Tarſenſis Philo antidotum ſuam, quæ ait ſe eſſe ſcriptam ξυνετοῖσι. Sed ita ſe hæc habere vt dixi, & ab aliis, & à me alibi diſputatum eſt. Nunc verò iſta quaſi προοιμιάζεσθαι viſum, quum ſtatuiſſemus nos quaſdam fabularum poëticarum ἀλληγορίας velle exquirere, quarum prima eſto Iridos. Quid rei igitur, quidq́; nominis eſſe dicemus Iridem? An ipſe horum numinum fabricator Homerus oſtendit nomine hoc ſignificari interpretem? qui Arnæū

ὀδυσ. σ΄. à Iuuentute vocatum fuiſſe ait Irum,

» οὕνεκ' ἀπαγγέλεσκε κιών, ὅτε κέν τις ἀνώγοι.

A verbo igitur εἴρειν, quod ſignificationem habet *loquendi*, vt Platoni placet, eſt Ἶρις, ſicut Ἶρος:

Cratylo. itemq́; Ἑρμῆς quaſi εἰρέμης, τὸ εἴρειν μησάμενος, vt ſit μήστωρ hic λόγου. An eſt ἀπὸ τοῦ ἰέναι ductum vtrumque vocabulum? vt tam Ἶρος quàm Ἶρις ſint non modò

modò πρόσπολοι & ἀμφίπολοί τινες, sed etiã ἔκπεμπτοι & πρόπολοι, cuiusmodi nuncios esse oportet. Idq́; videtur Homerus quasi innuere τρόπῳ τινὶ ἐτυμολογητικῶς, quũ ait, βάσκ' ἴθι Ἶρι ταχεῖα. & ποδήνεμος ὠκέα Ἶρις. & de Iro, ἀπαγγελέεσκε κιών. Atque de nomine hactenus. Quæ verò est Iris? Arcus illa quidẽ cælestis species coloribus promiscuis illustris, de qua multitudinis numero vsus Homerus has Iridas appellat, ιλ. λ.

—ἅστε Κρονίων
ἐν νέφει στήριξε τέρας μερόπων ἀνθρώπων.

Vt autem poëtæ Solem, Lunam, sidera εἰδωλοποιοῦντες viros faciũt & mulieres, sic Iris his est virgo Thaumantias, id est Thaumãtis filia. nã illius arcus specie nihil admirabilius. Hæc ἀλληγορικῶς rumores spargit, estq́; eadẽ cũ Ossa, quæ inter Græcos feruet ἰλ. β'. ὀτρύνουσ' ἰέναι διὸς ἄγγελος. Sæpè enim admirabili & incredibili celeritate, quæ facta sunt huc illuc perferũtur. Quẽadmodũ Herodotus narrat Calliope, partæ ad Platæas victoriæ famam in exercitu Græcorum eo ipso die percrebuisse ad Mycalen. quorum locorum interuallum non est minus trecentis milibus passuum & quinquaginta. Eadem & vis quædam intelligi potest occulta, impellens aut reprimens hominum animos. Quæ diuina illa quidem, sed ita admirabilis est, vt ad Thaumãteam sobolem referendam eam esse poëtæ existimarint.

II.

QVid significare veteres voluerunt, quum fecerunt Iouis nutrices duas Iden & Adra-

ſtian: Iunonis vnam Eubœan: Apollinis duas Alethian & Corythaliá: ſolius Bacchi plures & ſine nominibus nymphas. De Ioue quidem aliter etiam ſcripſit Pauſanias; perhiberi ab Arcadibus nutrices illius fuiſſe tres nymphas, Thyſſoan, Neden & Hagno. Additur Amalthex quoque capræ vber, cuius lac ſuxerit infans ille: quemadmodum & Callimachus fecit,

– σὲ δ' ἐκοίμισεν Ἀδρήστεα
λείκνῳ ἐνὶ χρυσέῳ· σὺ δ' ἐθήσαο πίονα μαζὸν
αἰγὸς Ἀμαλθείης. –

Arcades ſanè locorũ quorumdam in ſua regione nomina, nympharum illarum mẽtione celebrare voluiſſe credibile eſt. Sed de Ida & Adraſtia quæramus. An verò nihil magis cõuenit Ioui, ſiue hũc æthera eſſe placeat, ſeu potẽtia diuina iſta intelligatur, quam conſpectus vniuerſorum; & nihil omnium effugere animaduerſionem ipſius poſſe? quæ vtraque ſignificatio in his nominibus perſpicuè reperitur. Sed Iunoni, quã ἀλληγοροῦντες aërem faciunt, id quod & repetitione nominis indicari, ſcribitur in Cratylo. huic igitur cõgruit omnino εὔβοια, quòd cæli temperatio fœcunditatis in terra potiſſimum cauſſa ſit, & hac armenta atque greges augeantur atque lętentur.

Apollinis autem eſt propria veritas. ſiquidem hic Sol eſt, omnia illuſtrans: & κορυθάλεα qui vigor & flos iuuentutis intelligi poteſt præſtantis virtute & robore. Tales ſunt & Κορύβαντες & Κούρητες. In Athenæi autem libro IIII. legitur Κορυθάλεια epithetum Dianæ, cuius fanum in Laconica fuerit. Bacchi verò τιθῆναι multæ nymphę ſunt,

neque

neque nominatur: vt cogitetur vinum aqua miſcēdum eſſe, neque bibendum ἄκρατον, id eſt *merum*. Sed quia illę nymphæ neque numero neque nominibus demonſtrantur, non oportet quaſi menſuram vnam eſſe miſcendi vinum, neque eandem credi aptam & idoneam eſſe ſemper: & relinquitur conſiderandū vnicuique quæ permiſtio, quibus tēporibus, locis, hominibus, atque adeò generibus vinorum debeatur. Orphei tamen nomine hymnus extat in Hippan, quam facit Bacchi nutricem. fortaſſe vt intelligatur bene potos efferri atque exultare animo atque ingenio; ſecundùm hoc:

οἶνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ.

Alio etiā hymno auctor ille Λευκοθέαν vocat θρέπτειραν εὐστεφάνου Διονύσου. Ath. θ'.

III.

QVæ eſt Εἰλείθυια & Λοχεία; Ilithyæ nomē Latini quoque vſurparunt: μογοστόκον Εἰλείθυιαν, id eſt *commouētem dolores partus*, Homerus appellat ἰλ. π'. Sed ἰλ. λ'. Sūt μογοστόκοι Εἰλείθυιαι, filiæ Iunonis, πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαι. Εἰλείθυιαν & Heſiodus Iunonis filiam eſſe ſcripſit, ſororem Martis & Iuuentæ. An hoc nomen de communi hominum ſermone vſurparunt? quo ſolet dici inſtante partu, tempus aduenisse: ſicut illo appropinquante, incedere aliquā propter tempus, ſeu propinquā tempori. Hoc tempus eſt περιτελλομένων & περιπλομένων ἐνιαυτῶν Homero, id eſt momentum conuerſionis annuæ in quod partus incidit. Iunonem autē γαμήλιον fecerunt poëtæ, id eſt, *Pronubam*

nubam & *Lucinam*, huiúsque numine iungi nu-
ptias & produci in lucẽ fœtus, & illis aëris vitalẽ
vsum contingere: vt huius isto etiam sensu rectè
perhibeantur filiæ Εἰλείθυιαι, adiuuantes iter pro-
deuntis in lucem fœtus. Nam aliunde vocabulũ
hoc ducere, quàm de verbo ἐλθεῖν, neque cõsen-
taneum, & absurdum est: præsertim quũ Εἰλεί-
θυια Pindaro sit Ἐλευθώ, quam adduxisse Apollinẽ
ait placidã & benignam quum parturiret Euad-
ne Neptuni filia, grauida ex Apolline; olympio-
rũ v I. Et in Orphei Hymno eadẽ προθυραία. quo
& ipso nomine egressum notari verisimile est.
Aliquibus placet Εἰλείθυιαν & Λοχείαν esse eãdem,
nimirum Dianam, quam Græci Ἄρτεμιν vocarũt,
& fecerunt Deã Lunarem, siue, quòd aërem scin-
dere videretur, ἀεροτόμον, seu quòd absolueret &
perficeret fœtus, & partus cõciliaret. habet enim
integri significationem τὸ ἀρτεμές. Diana autem
παρωνομᾶσθαι videtur à Dia. λοχείας quidem si-
gnificatio & caussa nominis est manifesta, labo-
ris in pariendo scilicet, & puerperæ, quæ est λε-
χώ. Ad Lunam autem hæc omnia pertinere cẽ-
suerunt, cuius vis & efficacitas in generando &
procreando & temporibus pariendi est perspe-
cta & nota omnibus.

IIII.

QVa sententia poëtæ Venerem de spuma ma-
ris ortam esse tradiderunt, & ex eo Ἀφροδί-
την nominarunt, quæ est Ἀφρογενὴς & Ἀφρογένεια
Hesiodo, itémque Ἁλιγενῆ; secundùm quæ Oui-
dius fecit,

-aliqua & mihi gratia ponto est: Met. IIII.
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui. -

An de ſpuma nunc non quæritur? cuius neque ſignificatio obſcura eſt: ſed commentum marinę ſpumæ, veneri venienti, ad omnia, ſecūdùm Ciceronē, non modò humorem animalem ſeu ſpirabilem tribuit, verumetiam fœcundum & vberem. Nam ſalis iſtam vim eſſe conſtat, vt vires corporis augeat & reddat vegetiores. & canes in primis incitari tradunt ad vſum rei venereæ, cibis ſalſis. Quamquam id ideo etiam fieri perhibere liceat, quòd morſu quodam ſalis libido inſtigetur. Nam & Plutarchus idem qui hoc ſcripſit, formas muliebres refert, quæ vera pulchritudine & venuſtate efficace, quaſi pungētes moueant animum, ſolere *ſalſas* & *acres* dici: id eſt enim certè ἁλμυρὸν καὶ δριμὺ κάλλος. συμπ. ε, ϛ. Omnino autem marina poëtarum numina πολύτεκνα & πολυγόνα, id eſt, *cum copioſa prole & ſobole frequente*, introducuntur: vt Nereus & Oceanus. Eſſe autem propriam Veneris generandi facultatem ac copiam fabula etiam indicat, quæ tradit in illa fuga & trepidatione Deorum vrgentibus Gigātibus, quū alij alias latebras mutata forma quærerēt, Venerem ſpecie piſcis ſe occultaſſe: vt Metamor. v. *Piſce Venus latuit.* Et aſtrologi in ſigno Piſciū ſublimē quaſi ſedem Veneris, quod Gręcis ὕψωμα eſt, collocant. Nihil eſt enim piſcibus, præſertim marinis, fœcūdius: vnde Empedocles hos nomine πολυσπερέων καμασηνῶν appellauit. Hæc igitur nominum origo & cauſſa eſſe creda-

tur. Sed Hecuba Euripidea τ̃ ἀφροδίτης nomen ἠθικῶς interpretans, à desipiendo illud dicit. In fabula Τρωάδες:

τὰ μωρὰ γδ, inquit, πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς,
καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.
Vesana sunt enim omnia hominibus, Venus.
Rectéque initium nominis vesania est.

V.

ἰλ. α'. ἰλ. π'. QVare Apollo ἀργυρότοξος, Diana χρυσηλακάτος habent epithetum apud Homerum? Atque Apollo quidem Solis numen poëtis est, Diana Lunæ. & illius aureus nitor, huius argenteus. Sic & Maro,

Sol medium cæli conscenderat aureus axem.

Et de Luna, *-nec candida cursum*
Luna negat.-

Quæ, vt videtur, Naso sequutus est in epistola Leandri, vbi & candidam & argenteam hác vocat. denique aurum ex metallis Soli, argentum Lunæ quasi consecratur. An epitheta Homerica eò pertinent, quòd exorientis Solis diurna luce cælum nitescit, & candor est eximius serenitatis illius? Ambitus autem dimidiati orbis seu globi, id est ἡμισφαιρίου, à poëta arcus appellatione significatur. at noua Luna cornibus aureoli splendoris in occasu primùm apparet. An quia est Solis species, quando intra nubes radij illius reflectuntur, alba, Lunæ fulua? An verò splédor & nitor promiscuè auri argentíque nominibus, indicatur? quæ metalla clarissima sunt, & maximè, vt poëtico verbo vtar, corusca.

5.

Τίς ἡ Δερκετὼ, καὶ διὰ τί εἰς ἰχθῦν μεταμορφωθῆναι ἐπιστεύθη; ὅθεν καὶ Ἀσσύριοι ποτὲ οἱ περὶ Ἀσκάλωνα ἰχθύων ἀπέχεσθαι ἐνόμισαν. ἢ τὴν Δερκετὼ γεγονυῖαν μητέρα Σεμιράμιδος, τὴν αὐτὴν ὑπέλαβον τῇ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐξ ἀγνοίας καλουμένῃ Ἀτεργάτιδι, ἣν ὀψοφαγιστάτην λέγουσι γενέσθαι. ἦν δὲ, ὡς παρεθήκατο ἐξ Ἀντιπάτρου τοῦ στωϊκοῦ ὁ Δειπνοσοφιστὴς ἐν τῇ ὀγδόῃ, ὄνομα ταύτης Γάτις, ἥτις προεῖπε τοῖς ἀρχομένοις μηδένα ἰχθῦν ἐσθίειν ἄτερ, ἤγουν χωρὶς, Γάτιδος, κελεύσασα πάντας ἀναφέρειν πρὸς ἑαυτὴν διὰ τὸ ἀρέσαι αὐτῇ σφόδρα τὸ βρῶμα. καὶ ἀπὸ τούτου φήμη διεδόθη δηλαδὴ, τὴν Ἀσσυρίαν ἐκείνην βασίλισσαν μεταβληθῆναι εἰς ἰχθῦν. καὶ παρέτεινε δὴ τὸ θρυλούμενον τοῦ μύθου πρὸς τοὺς ὕστερον· κἀπὶ θρησκευτικὴν ἄρα δεισιδαιμονίαν πρὸς τῶν ἀπλουστέρων παρελήφθη, ὅπερ ἐν τούτοις συμβαίνειν φιλεῖ, ὥστε καὶ ἄγαλμα οἱ θεᾶς σταθῆναι· τοῦτο δὲ ἐσχηκέναι ἐν Φοινίκῃ ἐκ μηρῶν εἰς ἄκρους πόδας, ἰχθύος οὐρὰν, ἐξ ἡμισείας γυνὴ ὂν, ἱστόρηται ἐν τῷ περὶ Συρίης θεοῦ λόγῳ, τῷ ἐν τοῖς Λουκιανικοῖς φερομένῳ.

VI.

QVæ fuit Derceto, & quare creditur in piscẽ mutatam esse? vnde etiam Assyrios habitantes ad lacum Ascalonem aliquando à piscibus abstinuisse existimarunt. An opinati sunt Derceto, quæ Semiramidis mater fuit, eandem esse cum ea quæ Atergatis imperitè à multis appellabatur, quam & piscium edacissimam fuisse perhibetur? Nomen autem huius erat, quemadmodum Dipnosophistes ex Antipatro Stoico retulit, Gatis: quæ subditis suis edicto prohibuit, ne

vllo piſce ἄτερ Γάτιδος, id eſt, ſine Gatide veſcerentur, illosq́; omnes ad ſe, quum hoc cibo admodum delectaretur, iuſſit deferri. Ex qua re nimirum fama etiam percrebuit, Aſſyriam illam reginam conuerſam eſſe in piſcem, & hoc peruulgatum ad poſteritatem quoque dimanauit. at inſuper ad ſuperſtitionis cultum, ſicuti in talibus rebus fieri conſueuit, aſſumptum fuit, vt ſimulacrum illi tamquam Deæ ſtatueretur, quod in Phœnicia habere à femoribus ad pedes vſq; extremos caudam piſcis, quū reliqua dimidia pars eſſet fœminæ figura, traditur in oratione de Dea Syria, quæ inter Luciani ſcripta refertur.

VII.

QVomodo Maro fecit de ſceptro,

-poſuitq́; comas & brachia ferro:

quum Homericum ſit,

-περὶ γάρ ῥα ἑ χαλκὸς ἔλεψε·

An Homero quoque nomen æris & hoc loco & alibi ferrum ſignificat? quamuis ille ferrum non ignorarit. Nam & ὀδ. φ. repoſitum in arca Vlyſſis dicitur fuiſſe magnam copiam æris & ferri: & eidem σιδήρεος οὐρανὸς eſt: & ὀδ. δ. ferrum ſagittæ, & σιδήρεος θυμὸς ἰλ. χ. Fuit igitur & Heroicis temporibus notum ferrum, quamuis æris aciem vt ferri tingendo reddere firmiorem ςομώσαντες, & armis æreis ad bellum & cætera opera inſtrui ſolerent. Itaque & in Argonauticis Ancæus bo-

Apoll. α'. uis proſtrati claua ab Hercule,

χαλκείῳ πελέκει κραλερὺς διέκερσε τένοντας.

Sed priſcis illis temporibus, & ſæculo æreo, ſe-

cund

cundùm Hesiodum, ferrum in vsu non fuit:

χαλκῷ δ' εἰργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

H.

Διὰ τί τὸν Κρόνον ἀεὶ μελαίνας τὰς τρίχας ἐπὶ τοῦ
γενείου ἔχειν φησὶν Ὀρφεύς; διηγήσατο δὲ ὁ Πρόκλος
τοῦτο ὑπομνηματισάμενος τὰ Ἡσιόδεια, καὶ ἐκλαμβάνει
πρὸς φροντίδα βίου τοῦ κατὰ θεὸν, ὁδευόντων τῶν ἀνθρώπων
τότε πρὸς τὸ ἀκμαιότερον ἀεὶ καὶ ἐγγιζόντων τῷ ὄντι, καὶ
ἀποχωρούντων τῆς γενέσεως, ἧς σύζυγον τὸ γῆρας καὶ ἡ φθο-
ρά. διὸ καὶ Πλάτων τοὺς ἐπὶ τῆς τοῦ Κρόνου περιόδου ἀποβάλ-
λειν τὸ γῆρας ἔφη, καὶ γίνεσθαι νεωτέρους. ἢ τοῦτο μὲν. λαμ- πολιτικῶς.
πρῶς ἠλληγόρηται; ὑπονοήσειε δέ τις ἴσως οὐκ ἀπὸ τρόπου τε-
κμαιρόμενος, καὶ τὸ τοῦ χρόνου εἶναι ἀειθαλὲς σεσημάνθαι τῷ
ἀγήρῳ τοῦ Κρόνου εἴδει· τὸν γὰρ ψιλῶς προφερόμενον τοῦτον
ψευδώνυμον θεὸν, οὐδὲν ἕτερον βούλεσθαι ἐνδείξασθαι ἢ τὸν χρό
νον, τῶν ὡμολογημένων ἐστί. Διὸ καὶ ἐπελάβετο ὁ Θα-
λῆς τῆς ἀποκρίσεως, ὡς χρόνος εἴη πρεσβύτατον, ἐχούσης δια- Plu. symp. ζ.
μαρτίαν μεγάλην, καθ' ὃ τοῦ χρόνου τὸ μὲν ἐστὶ γεγονὸς, τὸ
δ' ἐνεστὼς, τὸ δὲ μέλλον· καὶ ὅτι ὁ μεθ' ἡμᾶς ἐσόμενος χρό-
νος, καὶ πραγμάτων ἂν τῶν νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτερος φα-
νείη. ἀνταπέδωκε δὲ ταύτης ἑτέραν ἀπόκρισιν, ὅτι σοφώτα-
τον ὁ χρόνος· τὰ μὲν γὰρ εὕρηκεν οὗτος ἤδη, τὰ δ' εὑρήσει. καὶ
κατὰ τοῦτο ἐν ὕμνῳ Ὀρφέως, Προμηθεὺς προσαγορεύεται ὁ Κρό-
νος.

VIII.

CVr Orpheus dicit de Saturno, semper illius in mento nigros esse pilos? Exposuit autem hoc Proclus in commentariis quos scripsit in Hesiodea, & interpretatus est hoc de cura illius vitæ quæ deum habet propositum, quod tunc

homines ſemper ad maiorem vigorem tendant, & appropinquent ad id quod reipſa eſt, ac à primo ortu retrocedant, cum quo ſenecta & interitus ſunt coniuncta. quapropter & Plato ait quoſdam in Saturni circulo ſeu conuerſione abiicere ſenectutem, & fieri iuniores. An in his eſt tranſlatio clara: non abſurdè tamen quis ſuſpicari & coniicere poterit, ſignificari etiam temporis perpetuum ſpecie Saturni quæ nunquam conſeneſcit? nam notum eſt omnibus hunc falſũ quidem deum tenui litera prolatum, nihil aliud quàm tempus indicare. Quare Thales hanc reſponſionem, quòd tempus omnium ſit antiquiſſimum, reprehendit, vt quæ in maximo verſetur errore, quum tempus aliud iam præterierit, aliud præſens, quoddam futurum eſſe conſtet: quódque tempus venturum poſt nos recentius quàm res aut homines præſentes eſſe videatur. Repoſuit verò pro hac aliam reſponſionem, *Tempus eſſe ſapientiſſimum*. Hæc enim id iam indagauit, illa verò in poſterum inueſtigatum eſt. Et hanc ob cauſam in hymmo Orphei Saturnus appellatur Prometheus, quo nomine prouidentia ſignificatur.

Θ.

Διὰ τί μηρία, ἤγουν μηριαῖα ὅσα ἱερουργοῦντες ἔκαιον; ἢ ὅτι συμβολικῶς ηὔχοντο διὰ τούτων τὰς τοῦ βίου ὁδοὺς καὶ πορείας, καὶ ὁρμήματα καὶ κινήματα τῶν ἐνθυμήσεων καὶ λογισμῶν, εἰς αἴσιον καὶ καλῶς ἀποβαίνειν, καὶ θεοειδῆ καταφαίνεσθαι; συντελεῖ γὰρ τὸ μέρος τοῦ σώματος τοῦτο τοῖς ζώοις εἰς βάδισίν τε καὶ γένεσιν. ἢ τῶν ὀστῶν τὰ πρωτεύοντα κἀκεῖν εἰσηγήσατο τις ἀνὴρ σοφὸς, οἷα τὸν Προμηθέα μυθ

Σχολ. ἔργων Ησιόδ. εἰς δύναμιν δ' ἔρδειν. Εὐσταθ. Ιλ. α.

μυθεύονται γλυκέας, ἐνλετυλισμένα πιμελῇ, ὥστε μὴ τὸ ἱερεῖον ὅλον ἀλλοτριωθῆναι πυρπολούμενον, καὶ ἔχειν ὅμως τὸ νομιζόμενον θεῖον μοῖράν τινα, θρησκείας καὶ σεβάσματος χάριν. προστίθεται δὲ τοῖς ὀστοῖς τούτοις εἰώθεσαν, κύστιν τε καὶ χολήν· οὐκ ἐδώδιμα μόρια ὄντα καὶ αὐτά· καὶ ἀπὸ τῆς φλογὸς καὶ καύσεως αὐτῶν ἐμαντεύοντο. ἦν δὲ σημεῖον μοχθηρὸν, ἣν μὴ λαμπρῷ τῷ πυρὶ καταφλεχθείη τὰ μηρία, ὥσπερ ὁ τοῖς ἐμπύροις χρησάμενός φησι Τειρεσίας ἐν Ἀντιγόνῃ·

- ἐκ δὲ θυμάτων

Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπεν, ἀλλ' ἐπὶ σποδῷ
Μυδῶσα κηκὶς μηρίων ἐτήκετο,
κἄτυφε, κἀνέπτυε· καὶ μετάρσιοι
χολαὶ διεσπείροντο, καὶ καταρρυεῖς
μηροὶ καλυπτῆς ἐξέκειντο πιμελῆς.

ἀλλὰ ταῦτ' ἤδη, ὥσπερ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως ἐν τῇ τῶν μερῶν διανομῇ ἐξαπατηθεὶς Ζεὺς, καὶ ὀργισθεὶς ἀνηλεῶς καὶ ὠμῶς τιμωρησάμενος ἐκεῖνον, ἑτέρας κινοῖεν ἂν ἀλληγορίας, ὧνπερ ἐκθέσεις τῇ τῶν μηρίων διαπλοκῇ ἐπισωρεῦσαι οὐκ ἤρεσεν, οὐδ' ἔδοξεν εὐκαίρως ἕξειν.

IX.

QVare rem ſacram facientes femora ſeu oſſa femoris ſolebant comburere? An per hanc notam precati ſunt, vt huius vitæ viæ & greſſus ac conatus & motus cogitationum & ratiocinationum proſperè & bene euenirēt, & diuina apparerent? Quia hęc pars in corpore cùm ad procreationem, tum ingreſſum animalibus conducit. An ſapiens quidam vir, qualem Prometheum fuiſſe fabulæ perhibent, introduxit morem comburendi oſſa primaria pinguedine tecta, ne tota victima igne conſumpta alienetur, & retineat

num

numen tamen portionem quandam, ob cultum & venerationem? Consuetudo autem fuit addere ossibus hisce vesicam & fel, quæ partes & ipse non sunt idoneę ad edendum, ac ex horum flamma & vstionis modo diuinarunt. Eratq; signum infortunatum & malum, si femora non igni lucido conflagrarent, quemadmodum Tiresias huiusmodi ex igne vaticinationes in Antigona vsurpauit, quo loco ait,

- atque ex hostiis
Haud eminebat ignis, neque cineribus
Tabescere humidæ vapor fuliginis,
Fumúmque mittere atque respuere itidem,
Tum dissipari turgidum fel, ossaq;
Femoris fluentia tegmine excidere adipis.

Sed hæc quidem, vt illa quoque, quomodo Iuppiter à Prometheo in distributione partium deceptus fuerit, ac is iratus absque vlla misericordia & crudeliter illum punierit, occasionem iam aliis allegoriis darent, quam expositionibus femoris ossium complicatione cumulare non placuit, neque opportunum visum est.

I.

Τίνα νοῦν ἔχειν οἰητέον τό, τοὺς βασιλεῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου, ποιμένας λαῶν ὀνομάζεσθαι; πρόδηλον δὴ ὅτι ἔπαινος τὸ ὀνομαζόμενον, καὶ ὑπερβαλλούσης, ὡς εἰκὸς, τιμῆς ἀξίωμα ἐνδείκνυται τῷ ἐπιθέτῳ. τί
ἀπομ. ή. γοῦν βούλεται τοῦτο; ἤ, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, παραπλήσια ἔργα ἐστὶ νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ; ἢ οὐδεμία ἐστὶν ἑτέρα προστασία ἀνθρωπικὴ, ἔξω τῆς ποιμενικῆς; ἥτις καὶ οἰκεία ἀρχή ἐστι τῶν ἀνθρώπων· πάντως γὰρ τοὺς ἄρχοντας κρείτ-

τους εἶναι δεῖ τῶν ἀρχομένων· καὶ οὕτως ἀπροφασίστως πείθον-
ται οὗτοι ἐκείνοις, καὶ οὐδὲν φθονοῦσι τῆς ὠφελείας τῆς ἐξ αὐ-
τῶν, εἴ τινων αἴσθοιντο περιεπόντων τε εὖ, καὶ ἀγαθόν τι
ποιούντων ἀεὶ αὐτούς. καὶ οἱ ἀρχαῖοι βίον ποιμενικὸν
ζήσαντες εὑρίσκονται· οἱ κατὰ τοῦτο τὰ ἀναγκαῖα καὶ δὴ καὶ
ἀφθονίαν καὶ περιουσίαν καὶ πλοῦτον ἐπόριζαν αὐτοῖς, ἐργα-
ζόμενοί τε τὴν γῆν καὶ νομεύοντες· οἵ τε εὐγενέστεροι καὶ
προστατικώτεροι καὶ θεοφιλέστεροι, ποιμένες ἐγένοντο, καὶ οὐ-
δαμῶς τὸ πρᾶγμα ταῖς ὑπηρετικαῖς καὶ δουλικαῖς διαχειρί-
σεσιν ἐπίστευσαν, ἐπιμελείας ὂν καὶ φροντίδος ἄξιον, εἴ τι γε
καὶ ἄλλο. ἐπειδὰν δὲ τῷ γήρᾳ ἀδυνατώτεροι ἐγεγόνεισαν αὐτοί,
ἢ ἄλλως ἠσχόληντο, οἱ δὲ τοῖς γνησίοις μάλιστα τῶν υἱῶν ἐ-
πιτρεπτέον ἡγοῦντο τὴν τῶν ποιμνίων φυλακὴν, καὶ πάσης
τῆς νομευτικῆς μέριμναν. εἰ δὲ δεῖ, ὥσπερ ἔφαμεν καὶ ὁ πολιτικῶ.
Πλάτων διισχυρίζεται, κρείττους εἶναι τοὺς ἄρχοντας, ἥττους δὲ νόμ. σ'.
τοὺς ἀρχομένους· ὁ δὲ ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζώων βελτίων, καὶ,
ὡς εἰπεῖν, θειότερος, οὐδὲ γένοιτο ἄλλη ἄσκησις πρὸς τὸ
ἄρχειν ἀνθρώπων ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ ἡ ποιμενικὴ καὶ νομευ-
τικὴ τέχνη καὶ ἐπιστήμη. διὰ ταύτης γὰρ ὁ κρείττων εἶναι δο-
κιμασθεὶς τῶν ἑτέρων ζώων, καὶ τοῦ οἰκείου γένους δηλονότι φύ-
σιν ἔχειν δόξειεν ἂν βελτίω, καὶ ἀξίωσιν μείζω λάβοι. καὶ
προμαθὼν ἐν μικροτέροις οἷα χρὴ τελεσθῆναι ἐν μεγάλοις,
οὕτω δὴ ἄρχων γένοιτο καλὸς καὶ θαυμαστὸς, καὶ, ὥς τις ἂν
φαίη ἰωνίζων, ἐσθλός. ἔτι δὲ, ὁ βασιλεὺς, κατ' Ἀριστοτέ- ἠθ. δ'.
λη, ἐστὶν οἷος εὖ ποιεῖν τοὺς βασιλευομένους, εἴπερ ἀγαθὸς
ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν' εὖ πράττωσιν, ὥσπερ νομεὺς προ-
βάτων. καὶ δὴ καὶ παρ' Αἰθίοψί τισι· πλείω γὰρ τούτων
παραδέδοται γένη· φασὶ τοῖς ἐπιμελεστάτοις κτηνοτρόφοις
ἐγχειρίζεσθαι τὴν ἀρχὴν, ὡς μόνους ἄριστα τῶν ὑποτεταγμέ-
νων φροντιοῦντας τούτους ἡγουμένοις. οἱ δὲ τύραννοι, δῆ-
λον ὅτι θηρευταί τινες καὶ βίαιοί εἰσι, καὶ λῃστρικῆς τέχνης
ἐπιτηδευταί· σκύλλοντές τε καὶ λυμαινόμενοι τοὺς ἀρχομέ-

νους

νους καὶ ἐπιβουλεύοντες τοῖς γείτοσιν, ἑαυτῶν τε συμφέρον τὰς τῶν ἑτέρων ζημίας ποιούμενοι, βαρεῖς ἢ μᾶλλον ἀφόρητοι, οὔτε τὸ θεῖον σέβοντες, οὔτε τὸ ὁμόφυλον τῶν ἀνθρώπων γένος στέργοντες, μήτι δὴ τῶν ὑποβεβλημένων τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν κήδεσθαι. ἅπερ πάντα τῆς ποιμενικῆς καὶ νομευτικῆς ἤτοι δυνάμεως ἢ ἐπιστήμης ἢ τέχνης ἀλλότρια. ἔστι γὰρ οὗτος μαγείρῳ ὅμοιος οὐ νομεῖ· ἐπεὶ τούτου μὲν ἔργον, ἡ τῆς ποίμνης θεραπεία καὶ σωτηρία, ἐκεῖνος δὲ ἐλαύνει κατακόψων τά τε πρόβατα καὶ ἕτερα κτήνη, ὡς ἐμφορηθησόμενος καὶ ἄλλοις δεῖπνον παρασκευάσων· τὸν ποιμένα δὲ ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως τε σῶαι ἔσονται αἱ ὄϊες, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι· καὶ ὡσαύτως τὸν βασιλέα, ὅπως ὧν βασιλεύει, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη, κατὰ τὰ ἐν τρίτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

X.

Qvomodo intelligendum, quòd reges à poëtis & ipſo quoque Homero paſtores populorum vocentur? Eſſe autem hanc laudis appellationem, & hoc epitheto eximij ſcilicet honoris dignitatem declarari perſpicuum eſt. Quid igitur ſibi hoc vult? An ſecundùm Xenophontem ſimilia ſunt opera boni paſtoris & boni regis? vel nulla eſt alia præfectura humana niſi paſtoricia, hócque imperium maximè hominibus eſt conueniens & proprium; quum penitus illi qui aliis præſunt, præſtantiores eſſe quàm qui reguntur oporteat? Quo fit vt hi ſine recuſatione alteris obtemperent, nec inuident illis commoda quæ ex ipſis percipiunt. ſi quidem animaduertant ſe amanter foueri, ac crebris beneficiis affici ab illis. Ac priſcos paſtores fuiſſe ac

ex

ex eo vitæ genere sibi necessaria, ac præterea vbertatem, ac copiam atque opes, colentes terram & pascentes pecora, comparasse certum est. Fueruntq; pastores homines nobiliores ac potentiores ac magis pij, nec rem istam, si qua alia certè est, omni diligentia & cura dignam, vllo modo ministrorum ac ministerio seruorum tractandam commiserunt. postea verò quàm propter senectutẽ imbecilliores facti, aut aliis rebus occupati essent, suis filiis maximè legitimis & custodiam gregum & totius rei pecuariæ curam commendandam censuerunt. Quum ergo, vt diximus, & Plato quoque affirmat, præstantiores in imperio, & inferiores his subditos esse necesse sit; homo autem reliqua animalia vniuersa antecellat, &, vt ita dicam, sit illis diuinior, nulla melior ratio exercendi se quomodo homo homini præesse debeat, quàm artis & scientiæ pastoricæ & pecuariæ haberi potest. Nam propter hanc is qui aliis animalibus videtur esse excellentior, etiam in suo genere nimirum meliori natura præditus esse videri possit, ac consequi plus auctoritatis. atque in minoribus rebus quum didicerit quæ in potioribus sint peragenda, hoc pacto in magistratu cum laude & admiratione se geret, ac, si Ionum more loquendum est, erit planè bonus. Præterea rex, secundùm Aristotelem, is est qui potest illis qui ab eo reguntur, benefacere, quandoquidem bonus esse solet, & ipsorum cura afficitur; quemadmodũ pastor ad oues respicit. atque sanè apud quosdam Æthiopes (plura enim eorum genera esse tradunt) aiunt illos

illos qui diligentissimè pecora curant, imperium etiam exercere, vt quos existiment solos subditorum solicitudine optimè affici solere. At tyrannos, esse venatores & violentos, ac studiosos artis latrocinandi, manifestum est. Quia enim vexant & affligunt subditos, ac vicinis suis insidias struunt, atque ex aliorum incommodis sua parant commoda, graues, ac potiùs intolerabiles sunt, neque Deum venerantes, nec genus hominum cognatum complectentes, nec etiam suæ potestati subditis vlla in re parcentes. Quæ sanè omnia à facultate siue scientia seu arte pastoricia seu pascuaria sunt aliena. tales namque cocis non pastoribus sunt similes. pastoris enim officium est, curare ac conseruare ouile. cocus verò cogit vt mactet tam oues quàm alia pecora; quo se illis ingurgitare ac aliis conuiuium exhibere possit: pastorem autem attendere decet quo pacto oues sint saluæ, & de necessariis illis prospiciat. Ac similiter quoque regem, in quoscumque imperium habet, illos debet felices efficere, secundùm id quod tertio Memorabilium dictorum Socratis refert.

DECVRIA II.

I.

Astores seu Polluces, siue etiam Castor & Pollux, id est διόσκουροι Helenę fratres, secundùm paëtas, quomodo ἀλληγοροῦνται; Variè illi quidem. nam

& lu

& luces salutares nautis esse perhibentur, & dies atque nox. Castor enim & Pollux, vt ait Homer.

ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε τεθνᾶσιν. - Οδυσ. λ'. η

Alij non inscitè fabulam retulerunt ad cælestia ἡμισφαίρια. nã illi qui ὁρίζοντες, id est, *finitores* appellantur, hoc efficiunt semper, vt cæli dimidiũ suprà appareat, dimidium infrà lateat. Quàm præclarè autem hi Διόσκουροι nominantur? Si Ζεὺς est αἰθήρ: aut conuersio illa certa atque perpetua & semper eadem. Aliis hac fabula placuit, significatos esse accessus & recessus solis, & circulos eos qui è re τροπικοὶ vocantur, & sunt solstitij ac brumę. quod & ipsum sanè bellum est, cùm propter solis flexus, tum circulorum illorum descriptionem in exemplo globi cęlestis; quorum pars suprà, pars infrà sit. quod semper fit, præterquam eo situ, quo primũ circulus Aquilonaris ad solstitialem applicatur (quod Græci ἐφαρμόζειν dixere) quoq; ille deinde hoc fit maior. Sed quoniam quibusdam placuit, hos esse eos qui inter sidera in signifero ad metam sostitialem collocantur, & nomen habẽt Geminorum, quemadmodum in Senecæ Tragœdia legitur. Hercule fur.

Hinc clara gemini signa Tyndaridæ micant:

etiam fabulæ in his locus erit. Stellæ enim istæ longo tractu oriuntur, & conuerso ordine occidunt. ita fit, vt si, verbi caussa, prior sit Pollux, ante Castorem hic oriatur, & post Castorẽ occidat, neque numquam orientes & occidẽtes ambo coniungantur: ídque voluerunt nimirum poëtæ indicare fabula alternæ mortis & vitæ.

Fuerunt autem ſiderum iſtæ conuerſiones & in Græcia & iis temporibus quibus fabula confi-cta eſt, euidentiores, ſtellis illis citra metam ſolſtitij apparentibus. Sed aliud fortaſſe etiam nobis ignotum ſignificare fabula vult, quũ luces iſtæ Caſtorum ſalutares nautis perhibeantur. id quod Euripides Electra memorantes illos producit,

δεινὸν ϑ̓ ναὸς ἀρτίως πόντου σάλον
παύσαντ᾽ ἀφίγμεϑ᾽ ἄργος. –

Et oſtendit Horatius his verſibus: *Clarum, Tyndaridæ, ſidus ab infimis Quaſſas eripiunt æquoribus rates.* Atque ferunt nunc quoque tali quadam illuſtri ſpecie cõſpecta nautas lætari, & ſibi felicem polliceri fortunam. ſed nõ magis iam Caſtoras, iſtas luces nominãt. Plinius graues ſcripſit eſſe quũ ſolitariæ veniãt: geminas, ſalutares & proſperi curſus prænũcias. *Et harũ aduẽtu fugari,* inquit, *diram illã ac minacẽ, appellatamq́; Helenã ferũt: & ob id Polluci & Caſtori id numẽ aßignant, eosq́; in mari Deos inuocãt. omnia incerta ratione & in Naturæ maieſtate abdita.* Diodorus Siculus narrat, Argonautas prouectos ex Troade excepiſſe tempeſtatem tãtam vt omnes de ſalute deſperarent. *Ibi*, inquit Diodorus, *Orpheus, qui Samothracijs ſacris initiatus ſolus eſſet inter illos, vota fecit pro vniuerſis, & tẽpeſtas cœpit ſedari cõſpectis duobus ſideribus ſupra capita Caſtoris & Pollucis,* qui ſunt, vt diximus, Διόσκουροι. *Atq; tũ quidẽ opinionẽ fuiſſe ait, ope diuina Argonautas liberatos periculum euaſiſſe.* Et eius caſus ad poſteritatem propagata memoria, eos qui deinceps in mari tempeſtatibus & proceliis vexarentur,

natur. hiſt. lib. 2. c. 37.

βιβλιοθ. ἱστορ. δ

vota

vota consueuisse nuncupare diis Samothraciæ, & speciem illam siderum ad Castores, qui tunc apparentes succurrerent laborantibus, retulisse.

Quòd vnam antè & solitariam lucem grauem & infestam aduenire obseruatum esset, quæ Helenes nomine appellaretur, ideo Sosibius grammaticus notauit versum Euripidis Oreste, vbi introducitur Apollo prædicens de Helena hæc,

Κάστορί τε Πολυδεύκει τ᾽ ἐν αἰθέρος πτυχαῖς
συνθακος ἔσται ναυτίλοις σωτήριος.

Geminos autem illos in signifero Astrologi Apollini & Herculi consecrarunt: Orpheus autem hymno de Curetibus, διδύμους illos οὐρανίους vocat. quod & ipsum nimirum alio respectu est factum: & nobis ad exquirendum difficile, vel potius ἄπορον.

II.

Prometheum Iouis ignem esse furatum Hesiodus narrat: atque eum attulisse

ἐν κοίλῳ νάρθηκι.

id est, *ferula caua*. De ferula quidem tradunt esse hanc peridoneam ad ignem conseruandum, & scripsit Plinius, Ignem ferulis optimè seruari. An furto ignis autem poëta hoc ostendere voluit, quod plerique suspicati fuere, fulminis ictu incensam materiam primùm arsisse in terris, & ita cognitum ignem ab hominibus & fouẽdo conseruatum & ad vitę comoditates vsurpatũ fuisse? iis monstrantibus,

Ingenio qui præstabant & corde vigebant,

vt ait Lucretius libro v. An aliud etiam poëtam

hac fabula significare voluisse, existimandum est?
Nimirũ illustrẽ & splendidã vim prudẽtię, à qua
demonstratus fuerit omnis cultus vitæ humanæ
præclaræ factæ ex obscura, & artiũ cũ adiumenta
tum ornamenta addita. Vt autem illa hoc pacto
multo speciosior & lucul&etilde;tior esse cœpit, sic plu-
ribus periculis exposita & curis repleta & labo-
ribus onerata fuit. Hæc intelligentiæ singularis
vis mirabiliter omnia efficere visa scilicet est, in
corpore fragili inclusa, & occultam quãdam ve-
luti diuinitatem tegens. Itaque Æschylus Vulca-
ni florem παντέχνου πυρὸς σέλας, ait Prometheum
tradidisse mortalibus, vt intelligẽdum sit, Pro-
methei doctrinam esse cultus vitæ humanæ, qui
sine artibus nullus esse potuisset. Vulcanum autẽ
poëtæ efficientem vim artium vocarunt, & nu-
men ignis esse voluerunt, rei fulgentissimæ & a-
cerrimæ. Ipse quidem Prometheus apud Æschy-
lum breuiter rem indicat, hoc versu,

πᾶσαι βροτοῖσι τέχναι ἐκ Προμηθέως.

Est autem de his pererudita cõsideratio Plutar-
chi in libello de fortuna: Artes omnes, id est τέ-
χνας, esse minutas φρονήσεις, vel riuulos potiùs, aut
particulas, &, vt Plautino verbo vtar, ramentas
prudentiæ, quibus vsus & cultus huius vitæ ve-
luti aspergitur & irrigatur. particulæ igitur istæ
quædam & fragmenta prudentiæ, quę ita scindi-
tur & attenuatur, postquam serie fuerint dispo-
sitę & collocatę ordine, Artis nomen & vim adi-
piscuntur. Atq; hi sunt igniculi quos mortalibus
diuisit, dissipãs & spargẽs huc illuc Prometheus,
de quibus eminuerunt effectiones illustres artiũ
omnis

omnis generis, & ſpecioſa opera ingenij ac ſtudij humani.

Γ.

Πρωτεὺς Αἰγύπτιος, ἤτοι δαίμων κατὰ τὸν ποιητήν, ἢ Μεμφίτης ἀνὴρ ὡς Ἡρόδοτός φησι, πῶς ἄρα καταληφθεὶς, λέων γένετ' ἠϋγένειος, καὶ δράκων, καὶ πάρδαλις, καὶ σῦς, καὶ ὕδωρ καὶ δένδρον; εἰωθὼς δή, κατὰ τὸν τῆς Εἰδοθέας λόγον, καὶ πῦρ γίνεσθαι. καὶ ἵνα σοφιστικῶς τάδ' ἐκφράσωμεν περιεργαζόμενοι, τοῦ ἤτοι Μεμφίτου ἢ Φαρίου τούτου τοῦ θαύματος Ὁμηρικοῦ, πολλαὶ καὶ πολυειδεῖς ἦσαν αἱ μορφαί. καὶ γὰρ ἐς ὕδωρ ᾔρετο, καὶ ἐς πῦρ ἥπτετο, καὶ ἐς λέοντα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐς σῦν ὥρμα, καὶ ἐς δράκοντα καὶ ἐς πάρδαλιν ᾖτεν. Philoſt. Πολυδεύκει.
ἡ ἀπόπειραι αὗται ἦσαν τοῦ σοφοῦ Πρωτέως, ἐπάν τις προσίοι ξένος καὶ βούλοιτο φιλεῖσθαι παρ' αὐτῷ· οὐ γὰρ ᾤετο δῆτα εὐθὺς ἅπαντας προσίεσθαι δεῖν καὶ θέσθαι οἰκείους, ἀλλὰ πρότερον διὰ ποικίλων εἰδῶν πεῖραν λαμβάνειν τῶν ἀγνώτων. κἄπειτα δή τινος οἱονεὶ βασανιζομένου διὰ τῶν τῆς σοφίας προγυμνασμάτων, οὐκ ἀνεπιτηδείως πρὸς αὐτὴν ἔχοντος αἴσθοιτο, οὕτως ἄρα προσδέχεσθαί τε τοῦτον καὶ ἐκφαίνειν αὐτῷ ἰδιόμορφον τὴν σοφίαν καὶ φιλανθρωπίαν. ὁ Σικελιώτης μέντοι Διόδωρος πρὸς ἔθος τι τῶν βασιλικῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐφήρμοσε τὸν μῦθον, περιτιθεμένων ἐκεῖ τῶν δυναστῶν περὶ τὴν κεφαλὴν λεόντων καὶ ταύρων καὶ δρακόντων προτομὰς, καὶ δὴ καὶ δένδρα καὶ πῦρ ἐπιτιθεμένων. ὁ δὲ Βασίλειος τὰς τοῦ Πρωτέως εἰς πάντα σχήματα μεταβολὰς, εἰκόνα ποιεῖται ἀνθρώπων φαύλων καὶ ῥαδίως μετατιθεμένων, ἀσταθμήτων τ' ὄντων τὰς γνώμας καὶ τοῖς τρόποις παντοίων. ὅπως ἐκ τῶν Ἑλλην. λόγ. ὠφελ.
ἔνιοι δὲ καὶ φυσικάς τινας ἀλληγορίας παρέδοσαν, εἴστε τὴν ὕλην καὶ παντότροπα ταύτης εἴδη καὶ μορφὰς, τὰ περὶ Πρωτέως εἰρημένα ἐκδεξάμενοι· πάντα τε γὰρ Πρωτεῖ πρώτη φύσις ἐγκατέθηκεν. ἕτεροι δὲ γόητα καὶ

θαυματουργὸν γεγενῆσθαι τὸν Πρωτέα ὑπέλαβον· ἤδη δέ
τινες τοὺς τῶν ὀρχήσεων λογισμοὺς καὶ κινήσεις πολυτρό-
φους, τὰς τοῦ Πρωτέως μεταμορφώσεσιν αἰνίξασθαι τὸν ποιητὴν
ᾠήθησαν. ὁ δὲ Συνέσιος καίπερ τοῖς περὶ τῶν προγυμνα-
σμάτων, ὧν ἔφαμεν πρὸ ὀλίγου, οὐκ ἀπαρέσκεσθαι δοκῶν,
ἄλλοθι δ' ὅμως διαφοράν τινα σημήνασθαι ἤθελε τὴν με-
ἐπιστολῇ ἑρκου-λιανῷ. ταχημάτισιν τοῦ τε φιλοσόφου καὶ πολιτικῆς ὁμιλίας· ὡς
ταύτης μὲν ποικιλομόρφου καὶ εὐμεταβόλου οὔσης, ἐκείνης δὲ
μονοειδοῦς καὶ ὁμοιοτρόπου. ἄλλοθι δὲ κρύψιν ταύτην σοφίας
καὶ πρόβλημα σοφιστικὸν θαυματολογίας γεγενῆσθαι πα-
Δίων. ρέδωκε· Καὶ ᾤχοντο, φησιν, ἂν τὴν περὶ αὐτον τραγῳδίαν
» τεθαυμακότες, ὡς μὴ ἐπιζητῆσαι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν πρα-
» γματεύοιντο. εἰσὶ δ' οἳ καὶ δοκιμασίαν τινὰ τῶν ἑπομένων
φίλων ὑποτίθεσθαι ἐν τούτοις ἐνόμισαν, ὥστε παραίνεσιν εἶναι
ταύτην τοῦ μὴ ἀνεξετάστως ποιεῖσθαί τινα φίλον ἢ ἑταῖρον,
καὶ ἔνδειξιν τῆς μεθόδου, δι' ἧς ἀποπειράσειεν ἄν τις τοῦ τῆς φι-
λίας ἐφιεμένου. εὖ δ' ἂν ἔχοι καὶ προσάψαι ταῦτα πάσαις
ταῖς πρωτοπειρίαις, καὶ τοῦ ὀνόματος συνᾴδοντος. πρῶτον γὰρ
πολλαὶ καὶ παντοῖαι μορφαὶ ἐν πάσαις ἐπιβολαῖς καὶ με-
ταχειρίσεσι πραγμάτων σπουδαίων προφαίνονται, δυσχε-
ρείας τινὰς ἐπιφέρουσαι, τούς τε κουφοτέρους καὶ ἀμελεστέρους
ῥᾳδίως ἀποτρέπουσαι, καὶ οὐκ ὀλιγάκις ἐκκλείουσαι τοῦ τυχεῖν
ἐκείνων ὧν ἐγλίχοντο. ἐπιμονῆς ἄρα δεῖ καὶ προσοχῆς, ὥστε ἕ-
κασον κἂν πῶς μορμολύττεσθαι καὶ ταράσσειν τὰ ὑποφεύγοντα

αὖθι ἔχειν μεμαῶτα καὶ ἐσσύμενά περ ἀλύξαι,

καὶ οὐκ ἐνδιδόναι οὐδ' ἀνιέναι, πρὶν καταλαβεῖν τὴν ἀλή-
θειαν· ἀλλὰ καὶ θορυβούμενον τοῖς ἀλλοκότοις μορφώμασι καὶ
σχήμασιν, οὐδὲν ἧττον,

– ἀστεμφέως τ' ἐχέμεν μᾶλλόν τε πιέζειν.

εἴρηται δὲ ἤδη καὶ ἕτερα περὶ τούτου τοῦ μύθου πολυτρέπτου γι-
νομένης τῆς ἀλληγορείας κατ' αὐτὸν τὸν ἀλληγορούμενον. καὶ
φασί τινες, ὅτι μορφαὶ παντοῖαι ἐνυπάρχουσαι τῇ ἀνθρω-

πίνη ψυχῆ, οἷον τῶν ἐπιθυμιῶν, τῆς μωρίας, τοῦ θυμικοῦ, τῆς ἀπάτης, οὐκ ἐῶσιν εἰλικρινῆ καθορᾶσθαι τὸ τῆς ἀνωτάτω φύσεως, ὅπου τὸ διανοητικὸν καὶ τῆς φρονήσεως μέρος ἔνι, ἕως ἂν ἄδετοι αὗται διαμένειαν προσθεπιθοῦσαι τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ὁ Πρωτεὺς τότε δὴ ἔδειξεν αὐτὸν, καὶ μάντις ὢν ἐφάνη, ὅτε συνεχέθη δεθεῖσα ἥ τε ἔμπυρος ἐπιθυμία, καὶ ἄχοικος τραχύτης, καὶ τὸ τῆς κουφότητος ἄστατον ῥεύματος δίκην ἀεὶ φερόμενος. ὁ δὲ Πρόκλος που συναγορεύων Ὁμηρικοῖς μύθοις, ὧν κατηγορεῖν οἴοιτ' ἄν τις ἴσως τὰς Πλάτωνος πολιτείας, σεμνοτέρας τινὸς ἀλληγορίας ἥψατο, τόν τε Πρωτέα τοῦτον εἰς θεῖον νοῦ σχηματίσας, θαυμαστόν γέ τινα καὶ ἀθάνατον μὲν, θεὸν δὲ οὔ· καὶ αὐτῷ πρῶτον ψυχὴν δαιμονίαν ὑποτάξας τὴν Εἰδοθέαν ὡς οἰκείῳ τούτῳ συνημμένην· ἑπομένων δὴ ψυχῶν ἑτέρων ἃς ὁ μῦθος φώκας, φησι, προσαγορεύει. νοῦν τοίνυν ὄντα τὸν Πρωτέα, καὶ νοῦν πολυδύναμον, διακορῆ τῶν εἰδῶν, αἱ μερικαὶ ψυχαὶ θεώμεναι, καὶ ἄλλοτε ἄλλοις εἴδεσιν αὐτοῦ προσβάλλουσαι, τὴν μετάβασιν τῶν σφετέρων νοήσεων, μεταβολὴν τῶν νοουμένων εἶναι φαντάζονται. διὸ καὶ πάντα δοκεῖ γίνεσθαι τοῖς ἀντεχομένοις, Seru. 4. Georg.

— ὅσ' ἐπὶ γαίης
ἑρπετὰ γίνονται, καὶ ὕδωρ, καὶ θεσπιδαὲς πῦρ.

ἅπερ ἠνιχθέντα καὶ αὐτὰ ἐξηγήσεως ἑτέρας ἴσως δεῖσθαι δόξειεν ἄν. ἔστι δή οἷάπερ ἐστίν· οὐ γὰρ ἐρῶ κακά· κομψότερα δὲ πάντως ἢ εὐξύνετα καὶ λίαν πεπειρασμένα, καὶ εἰς τὰ Ὁμηρικὰ πλάσματα τοὺς Πλατωνικοὺς μύθους ἐμπλέκοντα, ὧν οὐδ' ὄναρ, φησὶν ὁ ποιητής, ἐνεθυμήθη.

III.

QVum fuerit Ægyptius Proteus siue dæmon quispiam secundùm Poëtam, seu vir aliquis Memphiticus, vt Herodotus refert; quonam

modò igitur vinctus leo generosus factus est, & draco, ac panthera atque sus, item aqua & arbor? Etiam in ignem secundùm Idotheæ indicium se commutare solitus. Vtq; ista explicemus amplificantes, huius miraculosi monstri siue Memphitici siue Pharij Homerici multæ & variæ erant formæ. nam in aquam sese abscondidit, & in ignem exarsit, atque in Leonem seu suem sese præcipitauit, vel in draconem aut pardalim prosiluit. An Proteus vir sapiens primùm periculum facere solebat, si quis externus ad eum venisset ac amicitiam eius experiuisset? ratus scilicet non statim quosuis admittẽdos ac familiares sibi reddendos, sed priùs de ignotis hominibus periculum faciendum per multiplices species: & postquam aliquis sapientiæ primordiis quasi exploratus esset, non malè erga eam affectus videretur, tum demum esse recipiendum, & ei exhibẽdam sapientiæ & humanitatis propriam formam.
Siculus quidem Diodorus accommodauit hanc fabulam ad regiam consuetudinem, quæ erat, vt illic primates capitum gestamina haberent leonum, taurorum vel draconum facies, nec non & arbores & ignem imponere solerent: verùm Basilius hanc in omnia Protei transformationem, hominum improborum & facilè mutabilium, qui sint animi inconstantis & morum multiplicium, facit imaginem. Nonnulli de Natura quasdam allegorias in his tradiderunt, & quę de Proteo dicta sunt, ad materiam, & huius varias species & formas retulerunt. omnia enim Proteo prima natura indidit. Alij suspicati sunt Proteum
fuisse

fuisse præstigiatorem & mirificorum operum effectorem quendam. iam alij putarunt saltationum flexus & perplexas motiones, de Protei mutationibus in varias figuras voluisse Poëtam ænigmaticè ostendere. Synesius autem ea quæ de primordiis seu progymnasmatis sapiētiæ paulò antè memorauimus, non improbans, alibi tamen existimat hanc transmutationem significare discrimen quoddam inter philosophicam & ciuilem consuetudinem, hanc quidem vt simplicem & vniusmodi, illam verò multiplicem & mutabilem. Alibi docuit hanc occultationem sapientiæ fuisse & quæstionem fallacem orationis mirificæ: *Atque discedebant*, inquit, *Tragœdiam illam admirati, neq; veritatem in his rebus quas susciperet tractandas, exquirentes.* Sunt etiam qui iudicant his subiici examen quoddam quod fiat amicorum, vt tale sit præceptum, ne scilicet quēque siue amicum seu socium nobis asciscamus, non priùs facta inquisitione, vt sit ista quasi quędam indicatio viæ ac ordinis, per quam periculum faciamus de eo qui nostram amicitiam desiderat. Rectè etiam hæc ad cuiusque rei primas periclitationes, etiam ipso nomine consentiente, applicari poterit. Principiò enim in quibuscumque rebus honestis aggrediendis & tractandis, multæ & variæ formæ sese offerunt, quæ difficultatis nonnihil continent, ac facillimè deterrent leuiores ac negligentiores: sæpe etiam numero omnino, ne quid eorum quæ cupiebant consequantur, excludunt. Quare assiduitas & attentio requiritur, vt quamuis illa quæ effugiunt

aliena ſpecie terreant atque turbent,

Elabi cupida ipſa tamen retinere laboret:

neque priùs cedat aut remittat, quàm veritatem comprehenderit. & quamuis illa alienis, ac formis ac figuris externis tumultuentur, nihilo tamen minus

– & teneat magis & magis vrgeat inſtans.

Iam & alia quædam de hac fabula narrantur, adeoq́; varia naſcitur allegoria quod attinet ipſius expoſitionem. Et aliqui formas multimodas, quæ humanæ animæ inſunt, vt cupiditatum, ſtultitiæ, iracundiæ, fraudum, negant aſpici permittere id ſuperioris naturæ, cui partes inſunt rationis atque prudentiæ, quamdiu non ligatæ fuerint, & priuſquam paruerint veritati. Tum demum Proteus ſe oſtendit, vatesq́; deprehenditur, quum vincta cohibentur cupiditatis ardor, & feritatis aſperitas, atq; leuitatis inconſtantia, quæ perpetuo quaſi fluxu ferri ſolet. Cæterùm Proclus alicubi patrocinatus Homeri fabulis, quas accuſant, vt fortè quis putarit, Reſpublicæ Platonis, grauiorem quandam allegoriam attingit, Proteum hunc in mentem diuinam tranſformans, admirandamq́; & immortalem quidē, ſed non quæ Deus ipſe ſit, & ipſo primùm animam diuinam ſubiiciens, quam appellat Idotheam, huic tamquam familiari coniunctam, ſequentibus aliis animabus, quas fabula Phocas nuncupat. Mentem igitur exiſtentem Proteum, & mentem quidem potentiæ multiplicis, ſaturamq́; formis particulares animæ contemplantes, & ſubinde aliis formis ipſius attentæ imagi-

nat

nationem efficiunt, quòd ſuarum cogitationum tranſitus ſit mutatio eorum quæ cogitantur. Propterea etiam omnia videntur naſci mutuo complexu,

-quotquot in orbe

Nata repentia, lympháque & ardentiſſimus ignis.

Quæ quidem obſcuritates alia fortè interpretatione indigere videbuntur. Sed vt vt ſe habeant, (neque enim mala eſſe dico) prorſus tamen argutiora quàm intellectu facilè capi queant, & nimis accurata: nec non Homerica figmenta hæc ſunt fabulis Platonicis implicata, quæ ne per ſomnium quidẽ, vt aiunt poëtę, in mentem venere.

IIII.

QVæ ſunt Sirenes? & quid ſignificatum eſt cantu harum? Allegoricæ coniecturæ de pleriſque fabulis poëtarum, cùm aliorum, tum Phornuti cuiuſdam in medio ſunt. neq; noſtras, ſi quæ prioribus acceſſere, adſurdas eſſe confidimus. quinetiam deinceps, ἄλλος εἰς ἄλλα ἀποβλέψας ἕτερα δοξάσει, vt ait Plato, tam de his nugatoriis, quàm aliis quoque grauioribus rebus. An verò Sirenes non modò libidinum & voluptatis ſunt quaſi lenocinia, ſed quæcumque cupiditatem & appetitionẽ vehementer mouẽt & valde alliciunt, & animo vim afferunt tantam, vt tã iudicium peruertatur, quàm conturbetur ratio, & voluntas prorſus detorqueatur. Ad hæc comparat ſe atque inſtruit vir ſapiens, cuius effigies Vlyſſea eſſe vult, & præcognito præmeditatoq; periculo coërcetur & refrenatur: in ceteris optimum

Τιμαίῳ.

mum eſt id effici, ne blandimenta illi & ſuauitatem titillantem corripientemq; animos omnino ſentiendo percipiãt, neu occaſione oblata, ruant in perniciem, indulgentes animo ſuo: quam, pręclarè dicitur, qui vitet, eum vitare peccatum.

Non eſſe autem hæc de voluptatis tantùm turpitudine & detrimentis intelligenda, ex eo fit manifeſtum, quòd Homericæ Sirenes pollicentur Vlyſſi ſapientiæ quandam copiam. Sic enim loquuntur, Cicerone quidem interprete: de finib. v.

O decus Argolicum, quin puppim flectis Vlyſſes,
Auribus vt noſtros poßis agnoſcere cantus?
Nã nemo hæc vmquã eſt tranſuectus cærula curſu,
Quin priùs adſtiterit vocum dulcedine captus:
Pòſt varijs auido ſatiatus pectore Muſis.
Doctior ad patrias lapſus peruenerit oras.
Nos graue certamen belli, clademq; tenemus,
Græcia quam Troiæ diuino numine vexit,
Omniaq; è latis rerum veſtigia terris.

Scientiam, inquit idem Cicero, *pollicentur: quam non erat mirum ſapientiæ cupido patria cariorem. At que omnia quidem ſcire, cuiuſcumque modi ſint, cupere, curioſorum: duci verò maiorum rerum contemplatione ad cupiditatem ſcientiæ, ſummorum virorum eſt putandum.* Hæc Cicero. Quapropter quarumcumq; rerum nimio & immoderato amore officium negligitur, & quoties aliquis iucundum honeſto & vtili præponit, exiſtimandum eſt ei quaſi Sirenum cantum officere, rapientem eò quò non oportebat. Pompa, ludis, ſpectaculis teneri: ingentes opes, & intolerabilem potentiam concupiſcere: ambire honores

ardente studio: quinetiam ingenuis artibus ita delectari, vt cùm tibi tum aliis noceas, vel certè non prosis; ad Sirenum cantus pertinere existimandum est. De Sirenum autem origine, numero, figura, alij aliter: neque in poëticis fabulis consensio est quærenda. Apollonij narratio est elegans, fuisse has Acheloi & Terpsichores Musæ filias, & comites Proserpinæ. quod Ouidius est sequutus Metamorph. libro v. Nomina memorantur ab explicatore Apollonij, Θελξιόπη seu Θελξινόη, Μολπὴ, Ἀγλαόφωνος. In Stephani epitoma sunt hæc; Παρθενόπη, Λευκωσία, Λίγεια. In Argonauticis quibus præscribitur nomen Orphei, à nullo veterum celebratis, vt προσωποποιίαν esse posteriorum alicuius appareat, dicitur Orphei cantu stupefactas Sirenas in mare se abiecisse, & mutatas esse in rupes. quod & ipsum detrahit fidem titulo & operi, quum canant illæ apud Homerum capto Ilio. Sed exequi in præsentia talia, non est propositum. De Sirenum cantu igitur disputatio nostra hunc finē habeat. Αργον.δ.

V.

PRometheum alligant fabulę poëtarum Caucaso, & addunt aquilam quæ ipsius iecur perpetuò eruendo conficiat, renascens illud quidem repente vt pabulum volucri suppeditet, quam tandem Hercules traditur confixisse sagittis suis, & hoc cruciatu liberasse Prometheum. Hæc igitur quid sibi velle suspicandum? An dubium esse potest attendenti nemini, significatum esse à veteribus fabulæ auctoribus fuisse in Prometheo,

sicut

ſicut Atlante & Cepheo; diuinam cæleſtium rerum cognitionem? Hac mirificè delectatus ipſe nimirum fuit, & iſta cura perſpiciendi occultas cæli rationes & vias, animum ſemper habuit ſollicitum, aſſiduisq; cogitationibus, dum in dies noua offertur cõſideratio, perculit & afflixit. Eſt autem aquila acutiſſimi viſus volucris, & hoc ſcilicet loco, perſpicacitatis & acrimoniæ in contemplando recondita & obſtruſa Naturæ, ſignificationem habet. Liberat autem ſollicitudine & cura Prometheum Hercules, id eſt alter peritus rerum cæleſtium & ſapientia atque doctrina præſtans vir, qui nondum illi explorata demonſtrat, & dubia enodat, & ſanat animum ſcientiæ cupiditate ſaucium, redditque deinde quietiorem. Hæc de iſta fabula non abſurdè alicui in mẽtem venire, vt opinor, poſſint. quemadmodum & excellentem rerum cæleſtium cognitionem Atlanti & Cepheo, quorum paulò antè facta eſt mentio, eam famam conciliaſſe, vt alter cælum ſuſtinuiſſe, alter ſtellatus cum vxore, genero, filia traderetur. Aliis placuit Mentem ſignificari fabula Promethei affixi Caucaſo, deuinctam corpore: & iecur laniantem interdiu aquilam, eſſe curas atque ſollicitudines huius vitæ, *quique exeſt anxius angor*, vt de Tityo Lucretius fecit. noctu verò quaſi redire animum ad ſe, & recuperare integritatem ſuam, non obſtrepentibus iis rebus quæ ſenſibus varię & multiplices interdiu obiiciuntur. Eſt autem & vetus verbum, *Noctu conſilia iniri à ſapientibus*, Et verſus Græci ἀκροτελεύτιον,

[Margin: σχολ. Heſio.]

– νυκτὸς δέ τοι ὀξυτέρη φρὴν.

– *Noctu sanè acrior est mens.*

Sed vinculis exoluit animum atque mentem, optimarum disciplinarum & liberalium artium doctrina, & studij industria; quam scilicet opem fert Hercules. & ista Promethei erit liberatio. Diodorus Prometheum Ægyptium facit, qui quum aliquando propter aquarum eluuiem tanto esset in mœrore vt mori cuperet, Herculem operibus aggerũ hoc malum auertisse narrat, & cura illa liberasse Prometheum, Aquila lacerante iecur ipsius perempta, id est, sedato animi dolore & perturbatione. Amnem autem seu fluenta Nili, Aquilæ habuisse apud veteres Ægyptios appellationem.

VI.

QVid significare existimandum poëtas voluisse, eorum, quos appellarunt Deos, concubitu? An, si sapientes illi fuere, quemadmodum omnes iudicant, non simpliciter ista facta esse apparet, sed καθ' ὑπονοίας quasdam? id est, *sic, aliud vt quæri intelligiq́ debeat.* Quid hoc igitur esse perhibendum? An quia ferè sidera Deos fecerunt, in alicuius eximio & singulari tum fulgore, humanum fœtum conceptum atque natum fuisse? An præstantes vtriusque sexus & principes, in genere humano quasi personas diuinitatis nomine ornarunt? An compressas vi, aut quarum etiam voluntate & libidine sua, cum alienis viris corpora essent commista, eas igitur credibile est, flagitio istam speciem prætendisse, vt cũ

Ioue,

Ioue, Neptuno, Apolline, Marte, aut nescio quo alio concubuisse se dicerent? quòd culpæ auctor Deus esset honestior, vt de Rhea Siluia ait Liuius. An ludibria dæmoniaca accedere potuerunt? quæ aduentu filij Dei in terras, & demerso hoc in carnem humanam, factoq; participe generis nostri, exterminata, si ostendere se rursum conentur atq; audeant, execrandam fœditatem habent, & miserabilem interitum afferunt consuetudine sua.

VII.

Μηδ. AN Euripidi assentiendum? qui perperam factum esse ait, vt carminum hilaritate conuiuia augerentur, quæ magis dolentibus & mœrentibus attribuenda esset. Ipse rationem affert, conuiuia suam ipsa habere lætitiam, dolorem verò & tristitiam indigere consolatione, & iacentes in squalore & luctu subleuandos recreandosq; esse. Sed numquid vera ista ratio non est? Nam vt, secundùm hunc ipsum poëtam,

Ἱππολ. ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κἀνθρώπων μέλει,

sic & rebus & temporibus aliis alia congruunt studia & occupationes. Conuiuij autem quasi amœnitas, serenitatem & gratiam veluti auram carminum, & concinnitatem modorum, quæ Musica dicitur, requirit: dolentes verò atque perturbati ægritudine animi, illam offensi respuunt. vnde & prouerbium non sinit, - παρὰ πενθοῦσιν ἀείδειν. atque his alio quodam flatu opus est, nimirum remedium deferente morbi, quæ est oratio studiosa sapientiæ, & doctrinæ sermo

dè

de rebus ſeriis & neceſſariis atque veris. vt eiuſdem poëtæ verſus, contra ipſum memorari hoc modo poſſe videantur:

οὐκ ἐν χορείαις οὐδὲ ψαλτηρίαις τὸ νῦν,
σοφὴ προχωρεῖ δαιμόνων κατάστασις.

Diciq; tum poſſit volenti hilaritatem conciliare iocis atque luſu, & fidicinæ tibicinæq; quaſi condimentis mitigare acerbitatem doloris, id quod idem poëta grauiore ſententia ſcripſit in Alceſtide, οὐκ ἦλθες ἐν δέοντι δέξασθαι δόμους·
πένθος γὰρ ἡμῖν ἐστί.

H

Τί τὸ Ἀμαλθείας κέρας ὑπονοεῖν παρέχεται; ὁ μῦθος τῶν πολλαχῶς ἀλληγορουμένων ἐστίν, ἡμεῖς δὲ τὰς προτευούσας τῶν ἀλληγοριῶν ἐκθέμενοι, τὴν αἵρεσιν καταλείψομεν τοῖς ἀνεγνωκόσιν, ὃν τιν' ἂν πρὸ ἑτέρου ἀποδέχεσθαι βούλοιντο. πρῶτον μὲν οὖν λέγει ὁ μῦθος, ὅτι τὸ ἀριστερὸν κέρας τοῦ Ἀχελώου, κατακλασθὲν ὑπὸ Ἡρακλέους προσπαλαίοντος ἐκείνῳ, αἱ Ναΐδες νύμφαι ἀνελόμεναι ἐνεπίμπλασαν παντοίων ἀνθῶν τε καὶ καρπῶν, καὶ ἀνέθεσαν τῇ τε λεσφορίᾳ τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ παρεθήκατο ὁ Ἀθήναιος τὰ τοῦ Ῥοδίου Καλλιξένου, περὶ Φιλαδέλφου πομπῆς ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν δειπνοσοφιστῶν, ὅπου καὶ τοῦτο ἔνι, ὡς ἀνὴρ μείζων ἢ » τετράπηχυς ἐν τραγικῇ διαθέσει καὶ προσώπῳ ἐβάδιζεν, ἐκεῖ, » φέρων χρυσοῦν Ἀμαλθείας κέρας, καὶ προσηγορεύετο Ἐνι- » αυτός. ἄλλοι δὲ ἱστόρησαν, ὅτι ὁ Ἀχελῶος νικηθείς, ἔδωκε τῷ Ἡρακλεῖ τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας, ἐξ οὗ πλῆθος ἔχειν ἀγαθῶν ἁπάντων. βούλεται δὲ ἡ μυθολογία ἐνδείκνυναι, ὅτι τῆς Αἰτωλίδος γῆς διὰ πλημμελῆ τινα ῥεῦσιν τοῦ ποταμοῦ, ἀκάρπου οὔσης, καὶ δοκούσης παρὰ τοῦτο ἀδικεῖσθαι, ὁ Ἡρακλῆς τὴν μίαν καμπὴν τοῦ ῥεύματος χώμασι καὶ διώ-

Εὐσταθ. εἰς περιηγ.

ρυξι περιτρεψάμενος, μετήγαγε τὴν γῆν εἰς εὐχρηστίαν. ἐκείνην δ' ἐργαζομένων τὸ τοῦτο τῶν ἐγχωρίων καὶ ἀκολουθούσης εὐημερίας, ἡ τοῦ κέρατος καρποφορία ἀνεπλάσθη.

ὅτι δὲ διὰ τὸ τῶν ἐκτροπῶν ἀνώμαλον καὶ τὰς δίνας, οἱ ποταμοὶ κερασφόροι καὶ ταυρόκρανοι ἐτυποῦντο πάλαι, τῶν γνωριμωτάτων ἐστί. ἄλλοι ἔφασαν γεγονέναι τινὰ χήραν Ἀμάλθειαν τοὔνομα, πλουσίαν καὶ κτηματικήν, ἥτις εἰώθει ἐν κέρατί τινι θησαυρίσαι τὰ κέρδη· τοῦτο δὲ τὸ κέρας ὁ Ἡρακλῆς λαβών, ἤτοι δούσης ἑκουσίως ἐκείνης, ἢ παρ' ἀκούσης ἁρπάσας, ἐπειδὴ διῆγε μετὰ ταῦτα πολυδαπανώτερον, διὰ τοῦτο ἔλεγον, ὅτι τῷ Ἡρακλεῖ τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας πᾶν ἀγαθὸν ἐκβλύζει. ἄλλος δ' ἐστὶ λόγος, κεκτῆσθαί ποτε γυναῖκά τινα Ἀμάλθειαν χωρίον τι παμφόρον ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἀπολαυόντων πλείστων ὅσων τῆς μεταδόσεως τῶν εὐθηνιῶν, οὕτω τῷ μύθῳ τὸ χωρίον ἐκεῖνο εἰς Κέρας Ἀμαλθείας μετενεχθῆναι. ἡ δὲ μυθικὴ τοῦ Διὸς τροφὸς αἲξ Ἀμάλθεια καλουμένη, ἢ νύμφης Ἀμαλθείας οὖσα κτῆνος ἐξαίρετον, καὶ αὐτῆς εἶναι ἀξιοῖ τὸ κέρας· ἥ τις γάλα παρέχουσα τῷ νεογνῷ Διΐ, οὐκ οἶδ' ὅπως τὸ τῶν κεράτων ἕτερον θραῦσαι λέγεται, ἐνισχηθὲν ἴσως δένδρῳ· τὸ δὲ κάταγμα τοῦ κέρατος βα-

Fastor. v. στάσασα ἡ νύμφη, μήλων τε καὶ τραγημάτων ἑτέρων ἐμπλήσασα, προσέφερε τῷ τοῦ βρέφους στόματι. ὁ δὲ Ζεὺς οὕτω σφόδρα ἤσθη τῇ σπουδῇ ταύτῃ, ὥστε ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ἡρέθη βασιλεὺς τῶν θεῶν, ὑποχωρήσαντος τῇ βίᾳ καὶ τῷ κράτει τοῦ Διὸς ἑκάστου κατὰ τὸν Καλλίμαχον, τὸ μὲν κέρας ἐκεῖνο παμφόρον καὶ ὁλόκαρπον ἀεὶ εἶναι ποιῆσαι· τὴν αἶγα δέ, ἧς γάλακτι ἐτράφη, καταστερίσαι. οἱ δὲ τῷ Ἡρακλεῖ τὸ πάγκαρπον τοῦτο κέρας οἰκειοῦντες, λέγουσιν ἀπ' ἐτυμολογίας, ὅτι πᾶν ἀγαθὸν παρεγγύετο τῷ Ἡρακλεῖ, ἕως σκληροδίαιτος ὢν καὶ ἀμάλθακος, περιῄει εὐεργετῶν τοὺς ἀνθρώπους· μαλθακισθεὶς δὲ καὶ πρὸς τρυφὴν ἀποκλίνας, τέλος καὶ διεφθάρη. ὁ δὲ Σικελιώτης Διόδωρος, ἐκ τῶν Λιβυκῶν μύθων τὸ κέρας

τοῦτο

τοῦτο πρεσβύτερον τοῦ Διὸς ἀπεφήνατο· Ἀμάλθειαν γὰρ γεγονέναι μητέρα τοῦ πρώτου Διονύσου, πεπλησιακότος ἐρασθείσῃ αὐτῇ τοῦ Ἄμμωνος, καὶ ἀποδείξαντος ἐκείνην κυρίαν τοῦ σύνεγγυς τόπου παμφόρου ὄντος, τῷ σχήματι παραπλησίου κέρατι βοός· ἀφ᾽ ἧς αἰτίας Ἑσπέρειον κέρας προσαγορευθῆναι· διὰ δὲ τὴν τῆς χώρας ἀρετήν, καὶ τὴν κρατίστην ἔπειτα γῆν πανταχοῦ κέρας Ἀμαλθείας κεκλῆσθαι.

VIII.

QValem coniecturam de ſe Amaltheæ cornu præbere poteſt? Eſt hæc fabula ex illis quæ varias ad res tranſferri ſolet, quarum nos præcipuas exponentes, quænam præ aliis ex illis recipienda videntur permittemus arbitrio legentum. Primùm itaq; fabula narrat, ſiniſtrum cornu Acheloi ab Hercule, quicum ille luctatus fuerat, fractum Naides ſuſtuliſſe nymphas, ac variis floribus completum conſecraſſe fertilitati anni. Atque apud Athenæum in v. libro Dipnoſophiſtarum, vbi quædam ex Calixeno Rhodio de pompa Philadelphi expoſuit, etiam hoc legitur, proceſſiſſe tum virum quempiam quatuor cubitorum, tragico ornatu & perſona, ferentem cornu Amaltheæ aureum, vocatumq; fuiſſe ANNVM. Alij verò retulerunt, Acheloum ſuperatum tradidiſſe Herculi cornu Amaltheæ, ex quo bonorum omnium copia ſuppeteret. Cuius fabulæ expoſitio indicare vult, Herculem, quum Ætoliæ ſolum ob fluminis incompoſitum & vagum fluxum eſſet infœcundum, & videretur ab hoc iniuria affici, vnum flexuoſum ſinum aggeribus & foſſis auertiſſe, ac ita terram ad priſtinum

vſum reduxiſſe. quam poſtea incolæ quum colerent, & ſequeretur inde felicitas, illud commentum ortum eſt ex eo de cornu fertilitate. notiſſimum autem eſt, quòd propter inæquales eruptiones & vortices, fluuios efformarint cum cornibus & capitibus boum. Alij quandam anum nomine Amaltheam diuitem atque opulentam fuiſſe dixerunt, quę conſueuiſſet lucri theſaurum in cornu abſcondere. Hoc quum Hercules, ſiue ab ea volente datum ipſi fuerit, ſiue ab inuita ſibi ablatum potitus eſſet, & ex eo tempore multo viueret ſumptuoſiùs, inde fama orta, ex cornu Amaltheæ cuncta bona Herculi emanare. Aliter quoque memoratur, Amaltheam fœminam quandam poſſediſſe olim agrum in Libya admodum fertilem, & quia plurimi eo fruerentur in percipiendis frugibus, ita per fabulã illum agrum in cornu Amaltheæ commutatum fuiſſe. Nutrix autem Iouis fabuloſa, quę ſimiliter Amalthea nominata fuit, ſiue ea nymphæ Amaltheæ eximium fuit pecus, etiam ipſa cornu vendicat, quæ narratur inter lactandum infantem nuper editum Iouem, neſcio quomodo, fortè arbori validiùs implicata, alterum cornu fregiſſe: cuius partem fractam ſuſtulit Nympha, impletámque malis ac aliis fructibus ori infantis appoſuit. Quo ſtudio ita magnopere ille delectatus fuit, vt poſtea quũ Rex deorum eſſet electus, atque omnia robori & potentiæ Iouis cederent, ſecundùm Callimachum perpetuò cornu illud fœcundum ac fructibus plenum eſſe voluerit, capram autem, cuius lacte eſſet enutritus, inter aſtra collocauerit.

Qui verò ad Herculem istud omni genere fructuum plenum cornu propriè pertinere voluerunt, ij rationem vocabuli sequentes, aiunt Herculi quamdiu duriter ac absq; omni mollitie viuere perrexerit, ac omnibus benefecerit, affluxisse omnia bona, postea verò molliorem redditum eum & in luxuriam delapsum, tandem etiam periisse. Diodorus autem Siculus ex Libycis fabulis ostendit hoc cornu esse antiquius ipso Ioue. Amaltheam enim fuisse matrem Dionysi primi, quum deperisset eam compressissétque Ammon, atque etiam constituisset vicinæ regionis dominam, quæ admodum fertilis fuerit, & figuram bouilli cornus repræsentarit. vnde Hesperij cornus nomen inuenisse ipsam, & propter agrorum vbertatem terræq; ipsius potentiam postea cornu Amaltheæ dictam esse memorat.

Θ.

Πῶς ὑποληπτέον εἰρῆσθαι ὑπὸ ποιητῶν, ὅτι εὐξαμένου τοῦ Αἰακοῦ, ἄνθρωποι ἐκ τῶν μυρμήκων ἐγεγόνεισαν; ἢ ὅτι τοῖς ἐνοικοῦσι ποτὲ τὴν Αἴγιναν φθορᾶς θεηλάτου συμβεβηκυίας, μετ᾽ ὀλίγον αὖθις ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ηὐξήθη τὸ ἐπιχώριον πλῆθος; καὶ τῆς ἐπιδόσεως ἀνελπίστου καὶ θαυμαστῆς ὑπαρξάσης, παίζοντες, ὥσπερ εἰώθασιν, οἱ ἄνθρωποι, τροπῇ τῆς ὑπερβολῆς, διεφήμισαν, ὅτι ἐκ τῶν μυρμήκων ἀποκατεστάθη ἡ τῶν ἐνοίκων πληθύς. περὶ γὰρ πολυανθρώπου καὶ σύγκλυδος ὄχλου, τῇ τῶν μυρμήκων παραβολῇ ἐχρήσαντο, ὡς ὁ Θεόκριτος Ἀδωνιαζούσαις, — μύρμακες ἀνήριθμοι καὶ ἄμετροι· ἢ ὅτι τῆς γῆς λιθώδους οὔσης, τὴν ἀγαθὴν γῆν κάτω ὑπορύττοντες ἐπέφερον τοῖς πετρώδεσι τόποις; ἵνα τὴν μὲν ἔχωσι γεωργεῖν, ἐν δὲ τοῖς ὀρύγμασι κατοικῆσαι, τὸ πλινθοποιεῖν φειδόμενοι. Εὐσταθ. εἰς περιηγ.

IX.

QVid sibi velle suspicandum est quod à Poëtis refertur, homines ex formicis esse factos, postquam hęc Æacus esset precatus? An aliquando insulæ Æginæ incolis ira diuina sublatis pæne vniuersis, paulò post rursum quũ illis in locis breuissimo temporis interuallo multitudo aucta fuisset, & præter spem mirabiliter incrementum fieret, homines, vt solent, hyperbolicè iocantes diuulgarunt, incolarum multitudinem ex formicis fuisse restitutam. Nam de populosa & promiscua turba vsi sunt similitudine formicarum, quemadmodum & Theocritus in Adoniazusis Turbam *formicas* dicit *innumerabiles & immensas*. An quoniam ob terram ipsorum lapidosam, bonum solum infra illam eruentes super saxea loca reposuerunt? vt ita colere hanc possent, & ipsi in effossis specubus, ne lateres coquere cogerentur, habitarent.

X.

QVare dracones fermè heroibus, quos ἡμιθέυς vocarunt, omnibus vetustas adiunxit, in primis autẽ Baccho & Æsculapio? An quoniã huic animali & longam vitam natura dedit, & hominibus nocẽdi gestientem impetum ademit? & Homericus draco Ιλ. χ΄, ὀρέστερος, βεβρωκὼς κακὰ φάρμακα non petit, sed expectat in ira hominem. quum sanè de Baccho singularem caussam attulerit Plutarchus, nugatoriam illam quidem frigoris, cuius vim in vino esse ibi vult probare, λόγον ἄδοξον καὶ μοχθηρὰν ὑπόθεσιν ἁμιλλώμενος.

Æscul

Æſculapio autem Medico, acutiſſimi viſus animal additum ſcilicet fuit, quòd vigilantiſſimos Sext.Pom. eſſe medicos, arti illi in primis conueniat. An etiam præ ceteris in hoc genere ſalutarium herbarum & radicum cognitio, & à draconibus δρακόντιον appellatum eſt? An immortalitas hac imagine fuit indicata, quum genus iſtud in ſe diſſolui, neque ſua morte vmquam confici atque in Euſeb. προπαρασκευῆς lib. I. terire perhibeatur, vt violentum tantummodo exitium eſſe oporteat? An verò id eſt (quo metum Ægyptiorum repreſſum fuiſſe narrat Plutarchus, Ἄγιδι καὶ Κλεομένει. quum Cleomenem in crucem ſublatum draco tegere cerneretur) ex bobus putreſcentibus gigni apes, ex equis veſpas, quemadmodum & verſus Græcus à Varrone relatus indicat,

ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων δὲ μέλισσαι.

& alter eiuſdem ſententiæ,

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, μόσχοι δὲ μελισσῶν.

ex aſinis autem ſcarabeos: in corporibus verò humanis medullæ tabo confluente & conſiſtente, naſci ſerpentes? Itaque veteres ex omnibus animantibus dracones potiſſimùm heroibus tãquam familiares attribuiſſe.

DECVRIA III.

I.

QVæ eſt Gorgon ſeu Gorgo? (nam vtraque forma Græci ſunt vſi) & quare effictо Gorgonis capite in clypeo Mineruæ, adiunxere noctuam? Gor-

gones quidē incoluiſſe loca vltima Oceani ſcripſit Heſiodus, & tres nominauit,

Sthinoq́;, Euryaleńq;, infelicemq́; Meduſam.

lib.5. Athenæus autem retulit narrata ab Alexandro Myndio, hoc modo: *Animal quoddam Numidæ in Libya appellant Gorgonem, vbi illud naſcitur, humum ſpectans. Simile eſt hoc, vt plerique aiunt coniecturam ex pelle capientes, ſyluestri pecudi ſeu oui: vt nonnulli, vitulo. Eam autem eſſe ferunt halitus in illo vim, vt quicumque acceſſerit, eum necet. Geſtat iubam à fronte demiſſam ante oculos: quam vbi ægrè propter pondus diſcuſſerit, tum interimit quemquem aſpexerit, non halitu, ſed ex oculis naturaliter erumpente impetu, & ſtatim exanimum proſternit.*

Addit Athenæus quando animal hoc cognitum, & quomodo iſta comperta ſint, nempe Mario cum exercitu in Africa commorante. Numquid igitur fieri poſſit, vt talis fama ad priſcos illos peruenerit, & occaſionem dederit fabulæ, de capite mortifero Meduſæ? quam poëtis conceſſa mirifica expoſitio tranſtulit ad illam mutationē aſpicientū in ſaxa. Huius & Euripides meminit introducens hęc loquentē, vt conuertimus, Oreſten, *Ne lapis fias times? ceu Gorgonem conſpexeris.* & reſpondentem Phrygem,

Immo ne cadauer: ego enim Gorgonis ignoro caput.

Sed in Græcis eleganter alludunt ſimilia verba ſono, πέτρος & νεκρός. Suſpicari tamen aliquis poſſit, tale quoddam caput interficiens intuentes, magorū artis ſuperſtitione, & impiorum carminum cōſecratione potuiſſe pręparari; Quemadmodum & nobis aliquando legere contigit

quæd

quædam, quibus obſeruatis operando, & incantando peractis, caput hominis mortui reſponſa eſſet daturum. Ad naturales quidem cauſſas, quas alij exquiſiuerunt, fabulam nunc referre non eſt viſum. Atque de hac illius parte hactenus. Sed cur caput hoc horribile gerens

- alternis immiſtos crinibus angues,

ſecūdùm Naſonem clypeo Mineruę eſt affixum, & addita noctua? Hæc quidem Meduſæ pulcherrimos crines ſic deformaſſe perhibetur, (quod & ipſum ſcripſit Naſo) & ad hoſtium terrorem pręuliſſe illos angues. Minerua autem virtutis & ſapientiæ ſeu prudentiæ imago eſſe vult. hac igitur nulla vis formidinem & metum incutere poſſit maiorem hoſtibus. At Noctua hoc nimirum indicat, nihil eſſe tam obſcurum, quin Sapientiæ ſeu Prudentiæ acies penetret, ſicut Noctuæ viſus in tenebris eſt efficax. vnde & Latinum nomen factum volucri, quum Græco ſplendor & nitor ſignificetur. fuiſſe etiam perhibentur, qui Prudentiam, quæ Græcis φρόνησις eſt, Mineruæ epitheto appellarent γλαυκώπιδα. lib. 4. Met.

II.

TElchinum fabula qualis eſt, & vnde nomen ductum eſſe credendum? Ita fabula hæc variè & diſſentanea expoſitione narratur, vt vix vlla alia omnium. Sed omnino videtur hac ſignificata eſſe officinæ leuitas ac futilitas, atque etiam vanitas & improbitas. Græci genus hoc hominum βάναυσον καὶ χειρωνακτικὸν vocant: quorum vocabulorum poſterius operę & laboris quaſi prin-

cipatus cuiusdam manuum significationem habet manifestam: sunt enim hi χειροτέχναι. prius ducunt ἀπὸ τοῦ βάνος, ὃ σημαίνει τὴν κάμινον· ὅθεν καὶ κείβανον. vt apud Aristoph. ἀχαρνῆσιν· ὅλους ἐκ κειβάνου βοῦς. Vbi enim hordeum torreretur, id est, κεῖ, ἤγουν κειθὴ, κείβανον, & mutata litera κλίβανον appellarunt. Hoc nomen genere neutro comicos protulisse perhibetur: Sed indicatur nihilo minus & masculini generis vsus. Sunt qui βάνον fieri ἐκ τοῦ βαύνου doceant: additur autem id quo ignis ardor demonstratur: nam αὔειν incendere est, vt ὀδυ.έ, ἵνα μήποθεν ἄλλοθεν αὔοι. propriè igitur erunt βάναυσοι ij opifices, quibus ad opera sua efficienda igne est opus; vt χαλκεῖς, quos interpre-

lib.2. tatur Fabius *excusores*. Sed ad fabulam reuertamur. Multi in hac vita quæstus sunt non modò illiberales, sed ex iis etiam rebus, vnde materia vitiis prauisq; cupiditatibus suppeditatur. nam & voluptatum & deliciarum artifices esse aliquos scimus. Itaque Telchinas quosdam fabula refert fuisse fabros, & auro, argento, ære

Εὐσθ.ἰλ.ά. excudendo operas dedisse: vnde & tres aliqui illos fecerunt, & nominarunt Chrysum, Argyrum, Chalcum: quosdam qui contaminarent vitam, & honestatem labefactarent, & decus euerterent. Quinetiã falcem, qua Saturni pater mutilatus sit, horũ opus esse perhibent. Nam officina est multorum quę scelerate & impie fiunt ministra: immo eorum quoque confectio, quibus hominum vita occulta fraude, vt venenorum, perimitur, huc referri potest. Iam fabula & hoc tradit, mutabilem fuisse Telchinum formam. Et

opific

opifices in sua quosq; arte esse ingeniosos oportet, vt elaborent varia diuersaque & noua; si lucrum facere velint: versutos etiam ac callidos, indicando faciendóque mercibus pretium. Eadem fabula ait Telchinas quosdam neq; manus habuisse neque pedes: nimirum ostendens ad Reipub. administrationem domi forísque minimè esse idoneam officinam. Tribuit fabula quibusdam manus similes anserum pedibus; (Græci στεγανόποδας & πλατυωνύχους vocant,) quo videri possit alicui, multorum inertiam & pigritiam notatam fuisse. Intelligendum autem est, pertinere ad officinæ abusum & corruptelam ea quæ probrum habeant: nam ab hac pleraq; ad vitæ necessaria munera & cultum conducentia communicantur. Est autem & in ipsis artibus prauitas, vnde κακοτεχνίαι quædam dictæ sunt, est inanitas quoque, vnde ματαιοτεχνίαι, & vtilibus bonísque rebus multi perperam vtuntur & malè. Numerarunt aliqui Telchinas nouem: sed Cecus nominat Actęum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Simonē & Niconem: de quibus duobus & prouerbium fertur. Idem ducit nomen ab *Echini asperitate*, vt sit Τελχὶν quasi Τελέεχινος, id est, *prorsus erinacius.* Alij ἀπὸ τοῦ θέλγειν maluerunt ἐτυμολογεῖν. vt fallacia prętigiæq; *permulcendi* verbo indicentur. Neque abhorret forma nominis ab *absoluto fine*, id est, ἀπὸ τοῦ τέλος ἔχειν, quæ erit nimirū elaborationis & operis expoliti perfectio.

III.

QVi fuerūt Ἀλάστορες & Παλαμναῖοι veteribus, & vnde facta sunt nomina ista? Antiquitas

scili

ſcilicet vt alia introduxit infeſta atque inimica hominibus numina, Ates, Furiarum, Bellonæ: ſic exigentes pœnas ſcelerum quibus ſe aliqui polluiſſent, Alaſtoras & Palamnęos dęmonas quoſdam fecit. Et coluit Iouem Παλαμναῖον, Veiouem ſcilicet, vltorem violẽtiæ, & parricidij in primis. Atque ita appellantur omnes ſocietatem huius vitæ labefactantes, & auctores adiutoréſque eorum quæ calamitatem perniciémque & interitũ afferunt: quales ſunt violenti, ſeditioſi, turbatores pacis ac quietis, quorum conſilijs aut manibus cædes fiũt, aut capiti fortunísve alicuius periculum creatur: denique facinora committuntur quęcumque nefaria atque immania. Sic eſt παλαμναῖος in Electra Ægiſthus, ſuaſor & ſocius cædis Agamemnoniæ: & Hyllus Trachinijs indignam rem putat ignem ſuccendere, quo Herculis corpus conflagraret, & ſe φονέα γενέσθαι καὶ παλαμναῖον πατρός. παλαμναῖος verò an eſt ἀπὸ τῶν παλαμῶν? quo vocabulo & manus & artes malæ ſignificantur. An ἀπὸ τῶν παλαιῶν μισημάτων, id eſt, *à veteribus odioſis & impijs delictis*, quorum Deus eſſet vindex? vt Plutarchus retulit. Sed Ἀλάστωρ vnde? An ἀπὸ τοῦ ἄλης, quæ eſt *fuga, error, trepidatio?* Et Ἄλαστος, *inuiſus atque deteſtandus:* vt Ιλ. χ΄.

ἐν τῷ περὶ ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.

Ἕκτορ μή μοι ἄλαστε συνημοσύνας ἀγόρευε.

Notum autem eſt in exilium ijs quondam fuiſſe proficiſcendum, qui hominem trucidaſſent. Et Aiax Sophocleus pariter iniquos ſibi Græcorũ proceres, capitales hoſtes ſuos ἀλάστορας vocat. Sed dæmonem illum, quem Orphei hymnus appellat,

Ζῆνα

Ζῆνα μέγαν πολύπλαγκτον, ἀλάστορα παμβασιλῆα,
an secundum Plutarchum sic appellatum perhibebimus, ὅτι ἐπέξεισιν ἄλαστα μισήματα, id est, *quòd persequatur pœnas execrandorum factorum, quorũ ille nõ soleat obliuisci?* An nomẽ factũ est ἀπὸ τῶν ἀλῶν, vt Ceco placet, quas ille interpretatur βλάβας? & putat esse Ἀλάστορα, τὰς ἄλας τηροῦντα, id est, *mala & damna merita nõ negligentem:* vel, τῶν ἄλαις τείροντα, id est, *his affligentem atque cruciantem.* Est autem ista Orci quoque familia, apud Euripidẽ, iurante Medea

Μὰ τοὺς παρ' Ἅδῃ νερτέρους Ἀλάστορας.
οὓς οὐκ ἔξεστι λαθεῖν, inquit interpres.

Δ.

Τί βούλεται σημαίνειν ἡ μυθευομένη μεταμόρφωσις Κάδμου ἐλθόντος εἰς Ἰλλυριούς; φασὶ γὰρ ὅτι Θήβηθεν ἐκεῖσε ἐλθὼν γεγηρακὼς ἤδη, δράκων ἐγενήθη. ἢ ὅτι ἐξ Ἑλληνικῶν καὶ πρᾴων τρόπων αὖθις μετέπεσεν εἰς βίον ἀγριώτερον καὶ θηριώδη, τὴν πρότερον χρηστοήθειάν τε καὶ ἐπιείκειαν ἀλλαξάμενος, καὶ γεγονὼς σκολιὸς καὶ ὀφιώδης; διαφθαρεὶς δηλονότι ἐν ὁμιλίᾳ τοῦ ἔθνους, ὄντος κακοήθους καὶ ἀναιδοῦς, ἅμα καὶ ἀπανθρώπου καὶ φονικοῦ,

βεβαρβαρωθείς τε παροικῶν ἐν βαρβάροις.
ὥσπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ Κέκροψ λέγεται ἐξ ὄφεως γεγονέναι ἄνθρωπος, διὰ τὸ ἀφέντα αὐτὸν τὸ τῆς φύσεως πανοῦργον καὶ ἄπιστον, ἀναλαβεῖν τρόπους χρηστοὺς καὶ πολιτικούς.

IIII.

QVid significari existimandum Cadmi in Illyriam venientis fabulosa mutatione? Aiunt enim illum Thebis in ea loca iam senecta confe-

ctum profectum, in Draconem mutatum esse: An quia mores eius Græci & mansueti in vitam ibi degenerem & feram deflexerunt, quum exuta priore probitate & æquitate, importunus & instar serpentis factus esset? Corruptus nimirum consuetudine gentis illius malitiosæ & impudẽtis, *factúsque barbarus habitans cum Barbaris.* Ita contrà perhibetur, Cecropem hominem ex serpente extitisse, quòd relicta Naturæ prauitate ac perfidia bonos & ciuiles mores induisset.

E.

Τίς ἡ Ποσειδῶνος τρίαινα; ἢ σημαίνει ὅτι ἁλιευτικὸς ὁ φορῶν ταύτην; ἢ τὴν διαφορὰν τῶν ὑδάτων παρατίθησιν, ἅπερ ἐστὶ γλυκέα, οἷα τῶν ποταμῶν· ἁλμυρὰ, οἷα τῆς θαλάσσης· μέσα, οἷα τῶν λιμνῶν;

V.

QVis Neptuni tridens putandus? An significat piscatorem esse, qui eũ gestet? An aquarum constituitur differẽtia, quarum alia est dulcis, vt fluuiorũ; alia salsa, qualis est marina; & media, qualis paludum.

ς.

Ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἄρης, τίνες, καὶ ὅθεν ὠνομάσθησαν; ὅτι μὲν, κατὰ τοὺς ποιητὰς, ὁ μὲν θαλασσοκράτωρ, ὁ δὲ πολέμου κῦρος εἴληχε, δῆλον. πότερον δ' ἐστὶν ὁ μὲν Ποσειδῶν, κρατύλῳ. ὡς ὁ Πλάτων, ἐμποδιστικὸς τῆς τῶν ὑγρῶν προελεύσεως; ἢ, ὅτι πολλῆς ἐμπειρίας ποιητικὴ ἡ θάλασσα, Πολλειδῶν, ἤγουν πολλὰ εἰδὼς εἴη ἂν ὅδε; ἢ καὶ ὁ σείων ἐστὶ τὴν γῆν, προσκειμένου τοῦ τε π καὶ τοῦ δ; ὁ δ' Ἄρης, ἄῤῥην καὶ ἀνδρεῖος.

ἢ σκλη

ἢ σκληρὸς καὶ ἀμετάστροφος; ὁ δὲ Ἄῤῥατον καλεῖται. ἢ ἔστι ταῦτα ἴσως μὲν ἔτυμα, ἴσως δὲ οὐκί; ὁ δὲ Ἄρης ἀπὸ τῆς ἀρᾶς εἴρηται, ἀπευκτοῦ κακοῦ ὄντος πᾶσι τοῖς σωφρονοῦσι, τοῦ πολέμου. ἢ ὅτι πόλεμος ἀναιρετικός ἐστιν, ὁ πολεμικὸς Ἄρης ἐκ τῆς ἀναιρέσεως καὶ ἄρσεως ἐκλήθη; καίπερ οὐδένα ἄνδρα ἑκὼν, κατὰ τὸν Σοφόκλειον Φιλοκτήτην, Κλημεῖς προτρεπτικῷ.

ἄρει πονηρὸν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.

ἱστόρηται δὲ, ὅτι οἱ Σκύθαι ξίφος μόνον πήξαντες, ἐπέθυον ὡς Ἄρει· καὶ περὶ Σαυροματῶν ἰδίως παραδέδοται, ὅτι ἀκινάκην ἔσεβον θρησκεύοντες. ὁ δὲ Ποσειδῶν, ὑγρά τις οὐσία νοούμενος, οὐδαμόθεν δοκεῖ ἤπερ ἐκ τῆς πόσεως, ἤγουν τοῦ ὑγροῦ, ὀνοματοπεποιῆσθαι. εἴπερ γὰρ οὐ πότιμον ὕδωρ τὸ θαλάσσιον, ἡ μέντοι συῤῥοὴ ἐκείνη τοῦ ὑγροῦ, καὶ τῶν ποτίμων ὑδάτων συνεκτικὸν αἴτιον ἐνομίσθη, διὰ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ λοιπὰ ὕδατα ἐκ θαλάσσης οἱονεὶ διηθούμενα· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑετοὶ πότιμοι ὄντες, ὥσπερ ἄναμμα ἐκεῖθεν ἔχειν πιστεύονται. Εὐσταθ. ἰλ. ό.

VI.

QVis est Ποσειδῶν & quis Ἄρης, ac vnde hæc nomina illis imposita arbitrandum? Hunc autem belli principatum obtinere, illũ esse maris dominum, secundùm Poëtas, manifestum est. vtrum itaque Ποσειδῶν est, quemadmodum Plato existimat, quod ἐμποδιστικὸς sit, hoc est, *impediat humidorum progressum*? An quia in mari multarũ rerum consequimur vsum, πολλειδῶν, id est *multa videns* hic esse poterit? An etiam ὁ σείων τὴν γῆν, quòd *terram commoueat*, adiectis literis π & δ; Ἄρης autem est ἄῤῥην & *virilis, aut durus & haud flexibilis*, quod ἄῤῥατον vocatur. An hæ origines consentaneę fortè sunt, & fortasse nõ sunt? nam

Ἄρης

Ἄρης dicitur ab nomine ἀρᾶς, quoniam bellum apud omnes prudentes, ſit malum maximo odio dignum. An quia bellũ multos è medio aufert, bellicoſus ille Ἄρης ἐκ τ̃ ἀναιρέσεως ϛ ἄρσεως nomẽ accepit? Etſi hic volens & ſciens virum, ſecũdùm Sophocleum Philoctetẽ, malum nullum tollit, ſed ſemper bonos. Narratur autem Scythas tantùm enſe defixo, huic quaſi Marti ſacrificare. Ac de Sauromatis pręcipuè traditum eſt, eos Acinacem colere & venerari. Ποσειδῶν verò quum intelligatur natura quædam humida, nulla ex re alia quàm πόσεως, id eſt humore, nomen adeptus videtur. Etiamſi marina aqua non bibatur, confluxus tamen quidam humidi, & continens cauſſa aquarum quæ bibi ſolent putatur, quòd fluuij & reliquæ aquæ veluti per mare percolentur, atque etiã pluuiæ quas bibere poſſumus, inde credantur pendere.

VII.

QVare Vulcanus, qui & Mulciber Græcis Ἥφαιστος eſt, perhibetur claudus natus? & à Ioue in Lemnum inſulam præcipitatus de cælo? Et coniungitur illi Venus atque Aglaia? An Vulcanum fecerũt duplicem poëtę? vnum fabricatorem domiciliorum quæ cæteri Dij haberẽt; qui erit ſcilicet ætherius, neque claudus, neque in Lemno faber: Alterum quaſi terrenum vel etiam aërium: quem ἀλληγοροῦσιν ignem vrentem ſiue in cælo ſeu terra ardeat, longè ab integritate ignis ætherei remotum. Hic deiicitur in terrã, & eſt filius Iunonis. Quia nubibus fulmen concipitur

Εὐσταθ. Ἰλ. α.

cipitur, & inde erumpit emicans: quod in terris materia incensa, vsum ignis demonstrasse hominibus quidam fuere suspicati. Hinc igitur commentum claudicationis natum; quia vt claudi innituntur in scipione aut bacillo, ita sine ligni, vel quod instar huius sit, nutrimento, ignis in terris extinguitur; in cælis autem aut sub terra flagrãs, nihilominus materiam habet aliquã, qua alitur. In Lemno autem fouetur. nam ibi fuisse ardentia loca aliquãdo, traditur, & Lemnios fabros. Nam officinam Vulcani collocarunt in freto Siculo, & insula cui nomen Vulcania. Quod autẽ ad coniugium attinet, siue intelligatur illæ fabricæ ætheriæ Vulcanus, seu vis vrentis ignis, consentaneum est Aglaian & Venerem ei coniungi: Nam pulchritudine cæli ornati siderum varia specie, secundùm Proclum, nihil esse possit splendidius, neque luculentius. & est certè hæc summa maximéque aspectabilis venustas. In terra autem quũ officinæ præcipua sint opera ea quæ igne elaborãtur, quid rectè effici, aut artifici aliísve vtilitatem conciliare possit, sine nitore quodam elegãtiæ & quasi illecebra formæ lepidæ & veluti arridentis? fuere qui claudicationem Vulcani *ignipotentis*, secundùm Maronem, ad ignis coruscas vibrantésque & nusquam rectas, sed contortas semper flammas referrent. quæ nec ipsa coniectura esse futilis omnino videtur.

Æneid. VIII.

in Timæo.

Seruius in VIII.

VIII.

QVare Delphici Apollinis tripodem propriũ esse voluerunt, quæ est Latinis cortina? Hoc

oraculum in honore maximo & veneratione ſumma olim fuit apud omnes vbique gẽtium & locorum: quemadmodum Ennius ipſum de ſe
de orat. I. dicentem Apollinem introduxit Cicerone indicante, eum eſſe ſe,

Vnde populi & reges omnes conſilium expetant,
Suarum rerum incerti: quos ego mea ope ex
Incertis certos compotésque conſilij
Dimitto, vt ne res temerè tractent turbidas.

An quia in numeris præcipua vis Trium eſſe, & quædam arcanæ rationis ſingularis efficacitas creditur? In primis autem ſtabile & firmũ quiddam hic numerus indicare vult: quia omnium prima figura, quæ τρίγωνος, id eſt, *triquetra* eſt, lineis tribus clauditur. Tria igitur aliquid concludunt atque definiunt: & quęcumque progrediũtur longiùs, ea ad tria redigi ſolent, & ita inſiſtitur: quum in omni figura multorum laterum vis & poteſtas triquetræ inſit. Quòd ſi vltra triquetram retro abire aliquis velit, diſſipari id quod compoſitum perfectúmque fuerat, neceſſe eſt. Nam vno latere de figura triquetra ſublato, nihil niſi indefiniti anguli ſpatium relinquitur: & altero etiam detracto, ſolius longitudinis deſignatio, quæ cogitari magis quàm exhiberi poteſt. Angulum autem ſolum, quid vetet comprimendo aut diducendo variari? An quia tripus etiã eſt bacchicus crater, quo vinũ miſcere olim ſolebãt? ἄπυρος ille quidem τρίπους. Et Apollinis vera eſſe reſponſa præ cæteris creditum fuit: vnde & prouerbium natum, vt vera loquentes dicantur ἐκ τρίποδος λέγειν. vinum autem & ipſum eſt ἀληθευτικὸν,

τικὸν, id eſt, *in cauſſa vt veritas proferatur*; ſecundùm prouerbium quo Theocritus eſt vſus, Ath. lib. 2.

οἶνος, ὦ φίλε παῖ, λέγεται, καὶ ἀλάθεα:

& Horatius ſcribens Lolio, præcipit vt tegat commiſſum,

- & vino tortus, & ira.

& ſecundùm Callimachi verſum, vinũ τὰ κεκρυμμένα φαίνει βυσσόθεν. Latini etiam Dionyſum, quod vini numen fecerunt Græci, Liberũ appellarunt, quòd ex animo & liberè ea quæ quiſque ſentit, bene potus proferat. Ac ſecundùm hæc, Græci nominis originem, etſi fortaſſe audaciùs, facere tamen poſſit aliquis, quòd manifeſtè conuertatur veluti curriculum eorum, qui *poti madidè madent*, vt ait Plautus, id eſt, quòd meta, quę eſt νύσσα, quaſi ſub dio ſit. Sunt qui Tripodem Delphicum ad tria tempora pertinere putent, de quibus oracula peti & edi ſolerent, præſens, pręteritum & futurum. Pſeudolo. Suid.

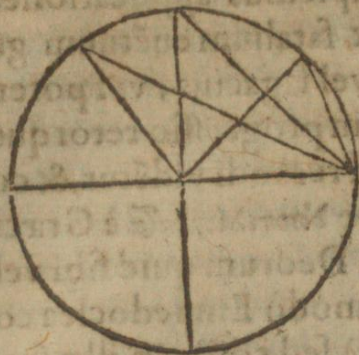
I X.

QVid indicari putandum Homerico Oceano, & aurea catena, & duabus incudibus, & certamine ac prælio Deorum? An id quod minimè dubium videtur, his fabulis potiſſimũ ſignificata eſt Mundi quædam forma & partium illius diſpoſitio, & ſiderum naturæ ac vires? De quibus breuiter diſſeremus, aliis omnibus, quæ paſſim memorantur, omiſſis. Atque Oceanus Homero omnino is eſt circulus, quem *finitorem* Latini, ὁρίζοντα Gręci vocarunt, vnde eſt hoc factũ.

ἐν δ' ἔπεσ' ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἠελίοιο

ἕλκων νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν.
& Ιλ. έ. dicitur; eminuisse ignem ardentem de ga-
lea Diomedis similem autumnali sideri, quod lo-
tum oceano splendidè exoriretur. Erítque no-
minis ἔτυμον, ὅτι ὠκέως ἄνω γίνεται τὰ ἐπιτελλόμενος.
Hæc nostra sententia videtur Homericæ conso-
nare: quamuis me nõ fugiat Oceani aliam signi-
ficationẽ exponi ab Aristotele. Illa verò σειρὴ χρυ-
σείη Ιλ. θ', quid aliud sit quàm διάκοσμος vniuersi
mundi, & coagmentatio atque compactio or-
bium cælestium, intra vim ætheriam Iouis, - ὅου
κράτος ἐστὶ μέγιστον; Quæ nititur illa quidem suis
motibus contrà, sed nihilominus ita cõuertitur
quasi deuincta περὶ ῥίον οὐλύμποιο, vt Iouis agitatio
& ductus neutiquam impediatur aut retardetur,
vtq; etiam ipsa tellus circumfusa aquis in aëre
pendeat. In medio quidem infra hanc, vt sit τάρ-
ταρος
τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον οὐρανὸς ἔστ' ἀπὸ γαίης.
Vnde & puncti instar terram obtinere ostendi-
tur. Iam Iuno certè est poëtis quasi ὕλη, id est *ma-
teria* Mundi, sicut vis gubernãs & continẽs Iup-
piter. Hæc igitur duobus verticibus quasi affixa
hærẽt, qui sunt nimirũ ἄκμονες δύο pedũ Iunonis.
Nõ enim deterũtur ἢ κάμνουσιν illi in perpetua cę-
li conuersione: sicut & Atlas distinens cælum &
solũ columnis suis, intelligitur Axis, quem nullũ
pondus defatiget, sed Dij, id est sidera accurrunt,
& volunt Iunonem exoluere; quos Iuppiter pro-
ἰλ. ξ'. iicit viribus eos deficientibus. quo ortus & obi-
tus siderum significari credibile est. Idem Iup-
ἰλ. θ'. piter reuocat excurrentem Iunonem & Miner-
uam.

uam. Mineruam autẽ accipiemus applicationem cælestium affectionum & fatalium euẽtuum gubernationem, qua nihil vel ſagacius, vel potentius eſſe poſſit. ſed ſiderum progreſſio retorquetur interdum, quum quaſi retundi vidẽtur, & cohiberi ſignificationes, quę ἀποτελέσματα à Græcis dicuntur. Sed certamen Deorum quid ſibi velle dicemus Ιλ.φ? An non modò Empedoclea cõtentio, (ipſe νεῖκος vocauit) ſed cõtrariæ illæ ſunt ſiderũ naturę, vires, ſignificationes, effectus? Atque Mineruæ ſidus: credo τῶν ἀπλανῶν aliquod accipi quoque poſſe, quorum poteſtatem magnã & efficiẽtiam eſſe præſentem Aſtrologi cenſent. Ægyptij autem perhibentur duodecim in cælo ſigna appellaſſe Θεὺς βυλαίυς, quaſi *conſilij principes*: quinque autem ſtellas & duo lumina, quos πλάνητας vocant, ῥαβδοφόρυς, tamquam *aſſeclas*. Hi igitur cõgreſſus ſunt inimicorum συσχηματισμῶν, vt τὸ κατὰ διάμετρον, qui eſt ſiderum è regione contrariorum, & τετραγώνυ quando inter illa latus quadratę figurę interiectum medium facit, vt radij ad normã in terræ intimo puncto, quod κέντρον dicitur, cõiungantur. quãuis & de cęteris intelligi ille cõflictus poſſe videatur; vt de eo cuius latus eſt æquale ductæ lineæ è centro circuli, & figuræ angulorum ſex deſcriptæ in circulo, & ex eo radij concurrentes angulũ efficiunt, quo ſeſqui maior eſt ille de interuallo quadrati lateris, itémque de reliquo, qui eſt τρίγωνος: quando latera interpoſiti ſpatij inter ſidera deſcribunt figuram triquetram, & concurſus radiorum angulum habet maiorem quadrato parte tertia, id eſt,

ἐπίτριτον. Eãdem autem partẽ signiferi peragrãtes, vniuersos radios miscẽt, quòd tum corpora ipsorum iungantur. At enim aliqui Dij manus nolũt cõsere re, vt Apollo & Neptunus. συσχηματισμοὶ enim, id est, *figuræ quibus veluti committantur radij*, ἀναποδισμοῖο, id est, *insistendo & recedendo* sæpe non solent perfici: & ita vitatur congressus, quemadmodum & in diuersas partes extra signiferũ declinatione. Postquam verò vel coniuncta siderum corpora, vel consentanea dispositione collocata, significationes effectúsve, quę sunt, vt dictum est, ἀποτελέσματα, absoluerunt, non mutantur euentus secundùm Euripidis sententiam cõuersam à Nasone,

3. Metam.

– neque enim licet irrita cuiquam
Facta Dei fecisse Deo. –

Euripides autem in Hippolyto sic,

– θεοῖσι δ' ὧδ' ἔχει νόμος
οὐδεὶς ἀπαντᾷν βούλεται προθυμίᾳ
τῇ τοῦ θέλοντος· –

Et in Seruij commentationibus legitur, eos retardare fata, non penitus tollere. Et alibi ait traditum esse x. annis fata differri posse. Hæc siue ad istum modũ de poëtæ consideratione facta sunt, seu non sunt, neque illiberalem habere meditationem, neque expositio nostra omnino esse futilis videtur.

In li. 7. Æn.
In 8.

Quid

X.

QVid est, *vt de symbolis essemus?* vtrũ ἀπὸ συμβολῶν, vt sit hic quasi ἔρανος, & epulæ Hesiodeę ἐκ κοινοῦ; hoc tantùm discrimine, quòd hęc publica, illa priuata conuiuia fuerint. Docent autem grammatici συμβολὴν id esse, quod pro sua parte quisq; ad communes dapes confert, vnde ἀσύμβολος, *qui nihil soluit.* vt Phormio, *Te ne asymbolum venire lautum atque vnctum è balneis?* & Epidicus Plauti, *Paratæ iam sunt scapulis symbolæ.* & Menandri versus refertur in VI. ab Athenæo,

Μικρὰς τίθημι συμβολὰς ἀκροώμενος.

& libro VIII. παραδοθεὶς τοὺς ἰχθῦς τοῖς τὰς συμβολὰς δεδωκόσι. Lucianus, πρώην οὐκ ἔχοντι αὐτοῦ καταθεῖναι συμβολὴν, τὸν δακτύλιον δέδωκας. & Hermotimo, ἐλάβετο αὐτοῦ ὑπὸ κόλπου ἐκκομίζοντος τὸν κάδον, ὡς ἔχοι συμβολὰς οἶμαι καταθεῖναι. *reprehenderat ipsum in sinu efferentem vasculum, vt esset vnde symbolas conferret.* An non igitur symbola illa dicemus, quasi signa futurorum conuiuarũ, & pignora solutionis?

Constat autem σύμβολον significare *notam & signum,* & quam *tesseram* vocarunt. Medea: ξείνοις τε πέμπειν ξύμβολ᾽ οἳ δράσουσί σ᾽ εὖ. hæc erit nota atque tessera hospitalis. Et sunt σύμβολα *ea quæ coniectura explicari solent:* vt Pythagorica dicta, & scriptura Ægyptiaca συμβολικὴ, quæ erat & literarum & picturæ variæ; vt in stromateo Clementis VI. legitur. Sunt & in masculino genere vsi nomine; vt Æschylus Prometheo,

– κληδόνας τε δυσκρίτους
ἐγνώρισ᾽ αὐτοῖς, ἐνοδίους τε συμβόλους.

Qua forma & Plautus in Bacchidibus symbo-

lum & syngraphũ dixit in Asinaria & Captiuis.

DECVRIA IIII.

I.

QVo casu positum esse dicendum, *Musæ* in hoc versu,

Ab Ioue principium Musæ. -

An est vocandi casus, compellante poëta numina quorum opem implorat; vt sit,

Ducamus principium, ô Musæ, ab Ioue:

secundùm Aratum, ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα. vel Theocriti Ptolemæum,

ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, μοῖσαι.

An est potiùs genitiuus, quemadmodum videtur Cicero Aratum esse interpretatus,

Ab Ioue Musarum primordia. -

de legib. I. Et secundùm hæc:

A Ioue principium generis. -

II.

HElenam Νεμέσεως filiam, qua consideratione ab aliquibus factam putandum? quum plerique sororem geminorum Castorum natam Leda perhibuerint? Exponit autem Athenæus libro VIII. versus auctoris carminum Cypriorum, quod opus, fuere qui Homeri esse vellent: sed eos refellit Herodotus Euterpa: quidam Stasinum composuisse illa; quidam alium quempiam Cyprium tradiderunt. Sed quicumque is auctor fuit, versus hos ipsius Athenæus retulit:

Τὶς

Τοῖς δὲ μέτα τριτάτην Ἑλένην τέκε θαῦμα βροτοῖσι
Τήν ποτε καλλίκομος Νέμεσις, φιλότητι μιγεῖσα
Ζηνὶ θεῶν βασιλῆϊ, τέκεν κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
φεῦγε γὰρ οὐδ' ἔθελεν μιχθήμεναι ἐν φιλότητι
πατρὶ Διὶ Κρονίωνι· ἐτείρετο γὰρ φρένας αἰδοῖ
καὶ νεμέσει· κατὰ γῆν δὲ, καὶ ἀτρύγετον μέλαν ὕδωρ
φεῦγε· Ζεὺς δ' ἐδίωκε, λαβεῖν δ' ἐλιλαίετο θυμῷ·
ἄλλοτε μὲν κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἰχθύϊ εἰδομένη πόντον πολὺν ἐξορόθυνεν,
ἄλλοτ' ἀν' ὠκεανὸν ποταμὸν καὶ πείρατα γαίης,
ἄλλοτ' ἀν' ἤπειρον πολυβώλακα. γίνετο δ' αἰεὶ
θηρίον, ὅσ' ἤπειρος ἀνατρέφει, ὄφρα φύγοι νίν.

Ouo autem genitam Helenam ſcripſerunt, quòd poſtquam ſe in varias diuerſarum animantium ſpecies vertiſſet Nemeſis, tandem in volucrem mutata à Ioue fuiſſet compreſſa. Hoc enarrans Clearchus, eodem Athenæo indicante libro 11, ſcripſit Helenã, quũ educaretur in ſuperiore conclaui ędiũ, quę Gręci ὦα & ὑπερῷα appellãt, in opinionem veniſſe, quòd ouo eſſet procreata. Sed ad Nemeſin reuertamur. An hoc fabula ſignificare vult, Helenam quum nec pudori nec pudicitiæ peperciſſet, in reprehenſionem omnium iuſtam incurriſſe? Nam & paulò antè expoſitorũ verſuum auctor, coniunxit αἰδῶ καὶ νέμεσιν. Et has ſimul terras reliquiſſe Heſiodus ait, oſtendens corruptis moribus & penitus deprauata vita, neque pudere quicquam, neque reprehendi improba & mala facinora. Eſt & νέμεσις ad impietatem & ſcelera hominum, diuini numinis reſpectus; vt Catullo,

Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te.

Est grauis Dea. lædere hanc caueto.

Et Proclus Hesiodea explicans celebrari dicit τὴν αἰδῶ ut φόβον θεῖον, & τὴν νέμεσιν, ut ἄγγελον δίκης. Demonstratur igitur & calamitas secuta raptum Helenæ, tãquam pœna adulterij ac violati hospitij.

III.

QVid est quod Maro fecit, *noctu syluas & maria quiescere?* quum sæuissimæ tempestates nocturnæ esse soleant. Sic enim ille in IIII,

- syluæq́; & sæua quierant
Aequora, quum medio voluuntur sidera lapsu.

An quod Seruius de animalibus memorat, aut nihil est, aut nimis curiosè exquisitũ: neq; poëta semper esse dicit tranquillas noctes, sed tũc illam fuisse, & medium quidem tẽpus ipsius. Tradunt autem Astrologi plærumque solere tempestatem mutari, medio diei & noctis tempore.

IIII.

QVid Atrei & Thyestæ fabula significatum esse credendum? An historia illa est, fictis narrationibus permista? Atrei enim fuerunt filij Atridæ, vel duo, vel gemini fratres, Agamemnõ & Menelaus. etsi de his quoque alij aliter; quæ modò exquirenda non sunt. Thyestę autem fuisse traditur Ægisthus, vnde & Thyestiades hic est ὀδ. δ. De regno igitur verisimile est, natam inter fratres fuisse contẽtionem. (Sunt autem arctissimè coniunctorum dissensiones atrocissimę: id quod & Eteoclis ac Polynicis odia conflictúsque demonstrant. & hoc nimirum aurei arietis

seu

ſeu agni imagine indicarunt poëtæ. nam priſcæ opes fuerunt pecudes, id eſt armenta atque greges: & auro nihil pretioſius eſt.) Regnum igitur Pelopis pulcherrimum & potentiſſimum Atreo relictum tradito ſceptro, ſecundùm Homerum,

πολλῇσιν νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν,

quum vi occupare non poſſet frater Thyeſtes, fraude ſcilicet appetiuit, quod innuitur adulterio coniugis Atrei, & furto arietis aurei. Narrant autem diſceptantibus de regno fratribus placuiſſe iudices capi, quibus qui prior exhibuiſſet oſtendiſſetve mirabile & prodigioſum quippiam, ei regnum vt adiudicaretur. Accidit tum vt in grege Atrei appareret aries cum vellere aureo. Hoc igitur vt nouum & ſingulare, quum Atreus eſſet exhibiturus, cognita re ex Aëropa fratris vxore, cuius erat adulter, Thyeſtes, illius opera potitus fuit ariete, eóq; exhibito adeptus regnum. id tam graui atque iniquo animo tulit Atreus, vt ira atque dolore fureret. Itaque primùm vxorem in mare abiectam

ἀφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν,

quemadmodum ait Teucer Sophocleus: fratri autem Thyeſtæ, ſimulata reconciliatione gratiæ, filios epulandos appoſuit, & poſtea ipſum quoq; obtruncauit. eam ob rem ſol in contrariam partem curſum mutauit. de quo Euripides Oreſte,

» ὅθεν ἔρις τὸ πτερωτὸν ἡλίου μετέβαλεν ἅρμα, τὰν πρὸς ἑ-
» σπέρον κέλευθον προσαρμόσασα μονόπωλον εἰς ἀῶ. ἑπτάπο-
» ρου τε δρομήματα πελειάδος εἰς ὁδὸν ἄλλαν Ζεὺς μεταβάλ-
λει.

Huius mutati curſus mentionem fecit Plato in Politico. Sed nos fabulæ quaſi iter exequamur.

mur. Hac igitur fuga solis καθ' ὑπερβολὴν scilicet immanitas nefarij facinoris indicata fuit, quòd sol aspicere nō posset; id est, quòd omnem sæuitiam & crudelitatem superaret, sicut meliorem feminam solem videre, negat Plautina

Sticho. muliercula, quàm fuerit mater sua; sentiens o-

Æn. I. ptimam & probatissimam fuisse. Seruius refert Atreum primùm prædixisse futuram ἔκλειψιν solis, id est, fore vt sol obscuraretur & effugeret conspectum hominum: cui inuidens frater, re euentu comprobata, ex vrbe, inquit Seruius, discessit. Athenęus, auctore Heracleota Herodoto, tradidit libro VI. aureum illum arietem, ob quem solis lumen absconditum fuerit, & euersi reges, & tāta commota tragœdia, argenteā phialam seu pateram fuisse, in cuius medio esset sigillum aureoli agni. Quod nimis leue esse, & audacter confictum videtur, tantas inimicitias & capitalia odia suscepta, & dira facinora facta esse

Strabo Εὐ-ριπ. ὀρ. κ'. propter pateram. Alij demonstrasse putant Atreum diuersas atque contrarias esse solis & cæli vias. Quúmque ab ortu ad occasum, seu spectantibus Aquilonem à dextra sinistram versus conuertatur cælum, Solem suo itinere contrà niti ab occasu ad ortum, seu à sinistra ad dextram.

V.

QVis erat Περικιόνιος Deus Thebis Bœotiis? An communior hæc est appellatio Liberi, vt ex hymno Orphei intelligi potest, quem sic orditur, κικλήσκω Βάκχον περικιόνιον. -

Tradunt autem fabulæ sic esse Liberum appella-

tum, quòd hedera circum columnam nata implicatus fuerit. Quum enim Semele à Ioue compreſſa, iam partu edito oraſſet Iouem, vt cum fulmine accedens ſe conſueſceret, eo impetrato, Regia tota aduentu illius arſit: tunc ſua ſponte hedera fertur extitiſſe & comprehendiſſe columnam, & infantem texiſſe, ne ab igne læderetur. alij territa Semela abortu fuiſſe tradunt eiectum fœtum immaturum: alij, ipſa extincta, à Ioue ereptum; quos Naſo ſequutus hæc fecit lib. III.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq́ tener, ſi credere dignum eſt,
Inſuitur femori, maternaq́ tempora complet.

Sed de hedera conſentiunt, complexam hanc columnas frondibus ſuis, infantem protexiſſe. Hinc in Phœniſſis Euripides, Βρόμιον ἔνθα τέκε ματὴρ Διὸς γάμοισι· κισσὸς ὃν περιστεφὴς, ἑλικτὸς, εὐθὺς ἔτι βρέφος χλοηφόροισιν ἔρνεσι κατασκίοισιν ὀλβίσας, ἐνώτισε.

Clemens Alexandrinus aliter de hac fabula verba fecit στρωματεῖ α: atq; columnam illam Dionyſiacam ſignificare vult, τὸ τοῦ θεοῦ ἀνεικόνιστον, id eſt, priſcos oſtendere voluiſſe, *nullum Dei ſimulacrum effingi poſſe.* & ex oraculo quodam memorat,

στῦλος Θηβαίοισι Διώνυσος πολυγηθής.

Quod tamen ſic accipi etiam poſſit, vt numen Liberi id eſſe dicatur, quo niti fretaq́; eſſe debeat ciuitas Thebana. vt Iphigenia Taurica,

στῦλοι γὰρ οἴκων εἰσὶ παῖδες ἄρσενες.

Sed Clemens ex Euripidis Antiopa etiam refert verſum, quo Liberi manifeſtè columna indicatur, κομῶντα κισσῷ στῦλον Εὐίου θεοῦ:

atque

atque addit Clemens; priusquam figuras & habitus certos planè scirent simulacris effingere, tunc priscos, vel, secundùm Ennium, cascos, erexisse columnas, & eas ornasse, atque religiosè esse veneratos tamquam sedes diuinas. Et exponit versus cuiusdam qui composuit Phoronida, (hunc enim ille titulum fecit poëmati,) hos:

Καλλιθόη κλειδοῦχος ὀλυμπιάδος βασιλείης
Ἥρης Ἀργείης, ἣ στέμμασι καὶ θυσάνοισι
Πρώτη ἐκόσμησεν περικίονα μακρὸν ἀνάσσης.

Quinetiam poëmatos, cui nomen Europia, auctorem narrasse docet fuisse simulacrum Apollinis Delphici, columnam, his versibus,

ὄφρα θεῷ δεκάτην, ἀκροθίνιά τε κρεμάσαιμεν
σταθμῶν ἐκ ζαθέων, καὶ κίονος ὑψηλοῖο.

In prioribus autem versibus nominatur Callithoë, quæ fuerit clauigera, id est æditima Iunonis Argiuæ, & corollis atque fimbriis ornauerit ædem columnatam & amplam illius: dixit enim ille poëta certè περικίονα, ἢ περίστυλον. in posterioribus, suspendi vult is qui pronunciat, decimarũ primitias de sacrarum ædium columna. Vt sanè ad columnã, quę pro simulacro esset, haud sciam an ista detorta potiùs, quàm ex sentẽtia auctorũ accommodata esse videantur. Fecit idem hoc Clemens alibi quoque, vt sine caussa, meo quidem iudicio, diuina humanis misceret. Sed ista ad præsentem quæstionem non pertinent. In hymno Orphei hederæ columnam vinculo suo circumdantis, vnde περικιονίου nomen factum, significatio indicatur, nodi cuiusdam vniuersitatis rerum. Sic enim ibi,

— ὁ δ' ἀνέδραμε δεσμὸς ἁπάντων.

ϛ.

ΟΤι μὲν Βάκχος ὁ Διόνυσος, ἀπὸ τῆς θορυβώδους βάξεως, ὥσπερ Ἴακχος ἀπὸ τοῦ ἰάζειν ἢ ἰάχειν, ἐπωνομάσθη, οὐκ ἀπᾴδειν δόξειεν ἂν τῆς ἀληθείας. πόθεν δὲ καὶ διὰ τί Βρόμιος; ἢ ἀπὸ τοῦ βρόμου ὃν τῇ ζέσει ποιεῖ γλευκάζων ὁ οἶνος; ἢ διὰ τὰς τῶν μεθυόντων κραυγάς, καθάπερ Ἐριβρεμέτης οὕτω καὶ Βρόμιος καὶ Ἐρίβρομος; τὸ γὰρ Ἐλελεύς, δῆλον ὅτι ἐνδείκνυσι τὸ ἔκφρον τῶν τοῦ δαίμονος ὀργιαστῶν· ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθουσιαστικῶν ἐπιφωνημάτων παρῆκται τὸ τοῦ Εὐίου ὄνομα. ἐκλήθη δὲ καὶ Εἰραφιώτης. ἢ ὅτι ἔριν φαίνει ὁ οἶνος; εἴκηται παρ' Εὐβούλῳ, ὡς ὁ Δειπνοσοφιστὴς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐξέθηκεν, οὐκ εἶναί φησιν ὁ Διόνυσος ἑαυτοῦ τὸν τέταρτον κρατῆρα, ἀλλ' ὕβρεως, τὸν δὲ πέμπτον, βοῆς· ἢ παρὰ τὸ ἐρράφθαι ἐν τῷ μηρῷ τοῦ Διός, κατὰ τὸν μῦθον; Μηρὸς δὲ ἦν, ὥς φασιν, ὄρος Ἰνδίας, ὅθεν Μηρορραφὴς ὁ Διόνυσος· ἢ ἀπὸ τοῦ εἴρειν, τοῦ λέγειν, ὡς ἀφελικοῦ ὄντος αὐτοῦ τῆς πολυλογίας; ὁ γὰρ οἶνος, ἤγουν ὁ μεθύων

καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον·

ὥσπερ καὶ τὴν Εἰρεσιώνην, οὐχ ἧττον οἴοιτ' ἄν τις ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ εἴρειν καὶ λέγειν τι τοὺς ᾄδοντας καὶ περιφέροντας ἐκείνην παῖδας, ἢ παρὰ τὰ ἔρια. ἀλλὰ διὰ τί Σαβάζιος προσηγορεύθη; ἢ ὅτι τῇ Φρυγίᾳ διαλέκτῳ τοὺς Βάκχους δηλοῦσιν οἱ Σάβοι· ἦσαν δὲ ἔθνος Ἰνδικὸν καὶ Ἀραβικὸν οἱ Σάβαι, οἱ δὲ Σάβοι, Θρακικόν. ὁ δὲ ὡς Ὀρφέως φερόμενος ὕμνος, τὸν Σαβάζιον ποιεῖ Κρόνου μὲν υἱόν, φησὶ δ' οὖν εἰς ἐκεῖνον,

ὃς Βάκχον Διόνυσον, Ἐρίβρομον, Εἰραφιώτην
Μηρῷ ἐγκατέραψεν. —

Διόδωρος δ' ἐν τῇ δ'. Σαβάζιον, νυκτερινὸν Διόνυσον τοῦ Διὸς καὶ Περσεφώνης γενέσθαι φησίν. Ὀρθὸς δ' ἐκλήθη, διὰ Ath. β'.

τὴν

τὴν ὀρθήν, τουτέστιν ἀκριβῆ καὶ ἁρμόζουσαν χρῆσιν τοῦ οἴνου, μὴ ἀκράτου, ἀλλὰ κεκραμένου. ὁ δὲ Λυαῖος, ἢ οὐ μόνον ὁ λύων καὶ σκεδάζων ἐπὶ τὰς μερίμνας καὶ φροντίδας, οὐδὲ λυσιμελὴς τῇ διηνεκεῖ ἀκρητοποσίᾳ καὶ μέθῃ, ὄντων μέν τοι ἀληθῶν καὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν νόσων λυτικὸς τῇ εὐκαίρῳ καὶ ξυμφόρῳ τοῦ οἴνου πόσει. ὅθεν καὶ ἡ Πυθία λέγεται τισὶν ἀνελεῖν, Διόνυσον ὑγιάτην καλεῖν· καὶ φέρεται χρησμὸς, Ἰατρὸν ὀνομάσας τὸν Διόνυσον, ἐν τούτοις,

Εἴκοσι τὰς πρὸ κυνὸς, καὶ εἴκοσι τὰς μετέπειτα,
οἴκῳ ἐνὶ σκιερῷ Διονύσῳ χρᾶσθαι ἰατρῷ.

τίς δὲ ὁ Βασσαρεὺς φατέος; ἢ Βάσσαρος; οὕτω γὰρ ὁ Ὀρφικὸς ὕμνος,

Βάσσαρε καὶ Βακχεῦ, πολυώνυμε, παντοδυνάστα.

ἢ καὶ τοῦτο πεποιημένον, τῆς τε τῶν μεθυόντων φωνῆς ἀπηχὸν ὄνομα εἶναι ἐρήσομεν; οὐ γὰρ τῷ τῆς βάσεως καὶ ἄρας ἀ-
Ιλιαδ.ξ. ρεσκόμεθα ἐτύμῳ, ἐγκειμένῳ παρ᾽ Εὐσταθίῳ. αἱ δὲ Βασσάραι νύμφαι Βακχικαί τινες ἐκλήθησαν· αἵ τε Μιμαλλόνες, καὶ αὗται βοηλικαὶ οὖσαι, ποιάν τινα κραυγὴν τοῦ ὀνόματος ἐνδεικνυμένου, ὥσπερ τοῦ τῆς Τηνέλλης παρὰ τῷ κωμικῷ.

τὸ δὲ, διμάτορα, καὶ τὸ δεύτερον τεχθέντα, μὲν εὖ λέγοντες φήσομεν εἶναι τὸν καὶ ἐπὶ τῶν ληνῶν τῇ τροπῇ ἐκπιεσθέντα οἶνον, καὶ αὖθις ἐν τοῖς πίθοις ἀποζέσαντα, ὥστε γενέσθαι πρὸς τὸ πίνειν ἐπιτήδειον καὶ εὔχρηστον; ἢ πρότερον μὲν ἐν τοῖς βότρυσι καὶ ταῖς σταφυλαῖς φύντα, μετέπειτα δὲ πάλιν ἐκ τρυγητοῦ ἀτελῆ πως ἔτι, ἀναγεννηθέντα τῇ πατήσει καὶ θλίψει, οὕτω δὴ οἶνον εἶναι συναγόμενον; μήποτε δὲ καὶ τὸ δίμορφον κεκλῆσθαι τὸν Διόνυσον, τὸ αὐτὸ βούλεται σημαίνειν;
Diod.4. ἢ καὶ ἀμφὼ τάδε, τὰς διπλᾶς ἤγουν διαφόρους τῶν μεθυσκομένων διαθέσεις, ὀργίλων ἢ ἱλαρῶν ὑπαρχόντων; τῶν δὲ οὐκ ἐπισταμένως τὸν οἶνον πιόντων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τὸ μέτρον, κατὰ τὸν Μεγαρικὸν ποιητὴν, ἐπεὶ θηριώδεις εἰσὶν ὁρμαί, τὸν Διόνυσον ταύρῳ καὶ παρδάλει εἰκασθῆναι ὑπονοητέον ἂν ἐξείη.

εἴη. κερασφόρος δ' ἂν εἴη, οὐδὲν ἴσως μᾶλλον διὰ τὸ τοῦ κράνους κελοπρόσωπον τύπον, ἢ κερατίων τινῶν ἔκφυσιν κατὰ τὸν πατέρα Ἄμμωνα, ἤπερ διὰ τὸ τοὺς μεθύοντας θυμοειδεῖς γινομένους, διατίθεσθαί τε τολμηροτέρως καὶ εἶναι πρὸς τὸ κυείττειν ἐκφέρεσθαι. φασὶ δὲ καὶ παροιμιαζόμενοι τοὺς πένητας κέρασιν ὑπὸ τοῦ Διονύσου καθοπλίζεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ. ἀλλὰ Διόνυσος τὸ κύκλον πόθεν; περὶ μὲν οὖν τοῦ ὄρους Νύσης ἐν Ἰνδίᾳ που κειμένου, οὐκ ἄδηλον τὸ παραδοθὲν, τεχθῆναι τ' ἐκεῖ αὐτὸν καὶ φατισθῆναι Διὸς υἱόν. ὑπολάβοι δ' ἄν τις ἴσως οὕτω κεκλῆσθαι τὸν πάροινον Διόνυσον, ὅτι τὸν Δία ἤγουν τὴν ἡμέραν καὶ τὸ φῶς νύττειν, τουτέστιν ἐλαύνειν. ἐννύχια γὰρ τὰ τοῦ Διονύσου μυστήρια, αἰνιττόμενα δηλαδὴ τὸ δεῖν τοὺς πιόντας ἐπικρύπτειν τὸν οἶνον, καὶ μὴ ἐς προὖπτον τῷ ἀσχήμονι τῆς πλησμονῆς χεῖσθαι· ἐὰν δὲ μὴ φέρειν δυνηταί τις πολλὴν οἶνον, εὖ ἔχειν καὶ ἀπέχεσθαι τοῦ πᾶν αὐτόν. ἢ καὶ διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ ταμιεύεσθαι τὸν οἶνον καὶ ἀποθέσθαι ὡς εἰς παλαίωσιν κρυπτόμενον; διὸ καὶ Οἰκουρόν φασι προσαγορευθῆναι τὸν Διόνυσον. οὐκ ἀστοχήσειε δ' ἂν ἴσως παντελῶς τῆς ἐτυμολογίας, ὁ φάσκων ὅτι ὁ Διόνυσος, ἐλευθερόστομος τίς ἐστι, τὴν Νύσσαν καὶ βαθμίδα ἤτοι τὸν καμπτῆρα ἔνδιον καὶ προφανῆ παρεχόμενος, τῶν ὑποπεπωκότων τόν τε νοῦν κουφοτέρων, καὶ τὴν γλῶτταν προπετεστέρων γινομένων. οἱ δὲ λέγοντες ἥλιον εἶναι τοῦτον, φήσαιεν ἂν οἶμαι, Διόνυσον εἶναι τὸν νύττοντα καὶ ἐπισπέρχοντα προφαινόμενον Δία, τουτέστι τὸν τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ φωτὸς λαμπρότητα. ἐξέθηκαν δ' ἤδη τινὲς ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος ἑτέραν, κατά τε τὸν μῦθον γελοιοτέραν, καὶ αὐτοῦ κατ' αὐτὴν κομψοτέραν, ἣν καὶ ὁ Πανοπολίτης Νόννος οὐκ οἶδ' ὅπου γ' εὑρὼν, εἰς τὰ Διονυσιακὰ ἑαυτοῦ εἰσέφρησεν ὧδέ πως.

κικλήσκων Διόνυσον, ἐπεὶ ποδὶ φόρτον ἀείρων
ἤιε χωλαίνων Κρονίδης βεβριθότι μηρῷ,
Νῦσος ὅτι γλώσσῃ συρακοσίδι χωλὸς ἀκούει.

Diod. 3.

ἁπάντων δὲ σχεδὸν τῶν τοῦ Διονύσου ἐπικλημάτων καὶ ὀνομάτων ἀναμνησθέντες, τὸ κάλλιστον καὶ σωφρονέστατον καταλείπειν ἀθεώρητον, πῶς οὐκ ἂν μεθυόντων καὶ μαινομένων τῷ ὄντι γ' οἷοί ἄν τις γεγονέναι πλημμέλημα; οἱ γὰρ πάμπαν ἀρχαῖοι τὸν Διόνυσον Εὐβουλῆα, καὶ τὴν νύκτα δι' ἐκεῖνον, Εὐφρόνην προσεῖπον· ὥστε τὸν πότον ἀγαθῆς βουλῆς στέρισκοντες, καὶ τὴν νύκτα μάλιστα εὐφραίνειν ἡγούμενοι, τὴν οἱονεὶ Διονυσιακῷ φίλτρῳ ἐφηδυνομένην. ἦν δὲ καὶ Μειλίχιος Διόνυσος, οὐχ ὁ Βακχεὺς ἀμπελινὸς, ἀλλ' οἱ συκινός, ὁ τὸν σύκινον καρπὸν παρασχὼν παρὰ Ναξίοις, ὥσπερ ὁ Παυσανίας ἄλλων τινων ἱστορηκότων διηγήσατο, τῶν Ναξίων τὰ σῦκα Μείλιχα καλούντων. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ μῆλα καθιέρωται τῷ Διονύσῳ κατὰ τὸ Θεοκρίτειον τοῦτο:

Plut. συμπ. ς, θ.

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων,

ἴσως ἄν τις ἐπισωρεύων τι τῶν ἐπιθέτων καὶ Μήλινον ἔτι τοῦτον τὸν πολυώνυμον ποιητικὸν δαίμονα, καλέσειεν.

VI.

Βάκχον, qui est Dionysus, nomen habere ἀπὸ τῆς θορυβώδους βάξεως, *à turbulento sermone*, quemadmodum ἴακχον ἀπὸ τοῦ ἰάζειν, seu ἰάχειν, quod est *resonare*, non à vero abhorrere videtur. At Βρόμιος vnde, & qua de caussa ita appellatur? An ἀπὸ τοῦ βρόμου, qui ob feruorem fit ex vino dulcescenti? An propter ebriorum vociferationes, sicuti Ἐρισβρεμέτης *valide tonans*, ita quoque Βρόμιος & Ἐρίβρομος, *valdè rugiens*? Nomẽ enim Ἐλελεὺς indicare amentiam eorum qui huius dæmonis orgia celebrabant, nõ est obscurum. similiter etiam dictio Εὔιος à numine afflatorum acclamationibus est deducta. Idem quoq; Εἰραφιώτης dictus est. An quoniam ἔριν φαίνει, id est, *iurgia affert* vinum:

etsi apud Eubulum, vt Dipnosophistes 11. libro exposuit, quartum craterem non suum esse Dionysus inquit, sed petulantiæ, & quintum clamoris. An παρὰ τὸ ἐρράφθαι ἐν μηρῷ τοῦ Διὸς, quòd femori Iouis fuisset insutus? Erat autem Μηρὸς, vt aiunt, Indiæ quidam mons, vnde etiam Μηρορραφὴς dictus est Dionysus. An ἀπὸ τοῦ εἴρειν, quod est *loqui*, quũ ad loquacitatẽ hoc homines incitet: vinũ enim, id est ebrius,

Sæpe affert dictum, haud dictum quod rectius esset.

quemadmodum & Εἰρεσιώνην non minus poterit quispiam dicere nominatam esse ἀπὸ τοῦ εἴρειν, seu recitando quippiam à canentibus & circumgestantibus illam pueris, quàm παρὰ τὰ ἔρια, *à lanis*. Sed quare Σαβάζιος appellatur? An quòd Phrygia dialecto Bacchos interpretentur Σάβους? fuit autẽ Indica gens Σάβαι, Σάβοι verò Thracica. Et Hymnus qui Orpheo ascribitur Σαβάζιον Saturni filium facit, atque dicit eum esse

Qui Bacchum Dionyson Eribromon Iraphiotam,
Insuerit femori.

Diodorus verò in IIII. Sebazium, nocturnum Dionysum Iouis & Proserpinæ natum esse tradit. ὀρθὸς item, siue *rectus*, nominabatur ob rectum, id est exquisitum & conuenientem vini vsum, non quidem meri, sed diluti. Λυαῖος verò est non ea tantùm de caussa quòd curas & ærumnas λύει, id est *soluat ac dißipet*, neque λυσιμελὴς *membra dissoluens*, frequente scilicet meri potu & ebrietate, quamuis & hæc vera esse possunt, sed quia tempestiuo & conuenienti potu vini, morbi dissoluantur. Vnde referunt Pythiam quibusdam dixisse vt voca-

rent Dionysum sanitatis conseruatorem. Et oraculum fertur in quo Dionysus appellatur Medicus, hoc modo,

Viginti antè canem, tum viginti pariter post,
Vmbrosa sub parte domus medico vtere Baccho.

Quis verò Βασσαρεὺς perhibendus? An Βάσσαρος? Sic enim Orphei hymnus inquit:

Bassare item & Bacche ô quem nomina multa celebrant.

An hoc imitatione quadam expressum dicemus, ac sonum edere hoc nomen similem vocibus ebriorum? Non enim probatur origo nominis à βάσσος & ἀρᾶς exposita ab Eustathio. Nymphę autem Bacchicæ quædam dictæ fuere Βασσάραι: erãt & μιμαλλόνες etiam ipsę vociferantes, quũ nomine hoc clamor quidam indicetur, quemadmodũ & τηνέλλης apud Comicum. Διμάτορα verò & bis editum nunquid rectè dicemus, intelligi vinum torcularibus, mutatione ista expressum, atque iterum in doliis efferuescens, quo ad bibendum fiat aptius & vtilius? An prius in racemis ac vuis natum, posteà vindemia adhuc imperfectum quodammodo, calcando & premendo, ita demum vinum colligitur? Quòd etiam Δίμορφος, id est, *biformis* dicatur Dionysus, id fortè eiusdem significationis fuerit: aut quoque ambobus hisce indicantur duplices quasi ebriorum differentiæ, quorũ alij iracundi, alij hilares sunt. Quoniam verò impetus illorum qui non scitè sed immodicè bibunt vinum, secundùm Poëtam Megarensem, sunt feri & immanes, licet suspicari Dionysum Tauro & Pantheræ comparari. Κερασφόρος

σφόρος autem & corniger esse potest fortè nō magis ob galeam capitis arietini figuram habētem, quàm ob cornua exigua patri Ammoni enata, aut etiam propter ebrios, qui si irascuntur, audaciores efficiuntur & ad feriendum quasi cornibus impelluntur. Cæterùm & quod Bacchus addat cornua pauperi, nonnullis in prouerbio est. & hæc quidem hactenus. At proprium Dionysius vnde? Non est obscurum quod traditur de monte alicubi in India sito νύσῃ, illum ibi & natum & appellatum fuisse Διὸς filium. Coniicere præterea quis posset hoc nomen obtigisse Dionyso vinolento, quòd τὴν δία, id est *diem & lucem*, νύττει, id est *exagitat*. Nam mysteria Dionysi quæ fuerunt nocturna, innuere voluerunt nimirum debere eos qui bibunt vinum, occultare potum, nec pati vt conspicuum fiat impletionis dedecus. quòd si multū vini perferre aliquis nequeat, rectum esse vt àb exhauriendo abstineat. An quoque ob studium reponendi vinum, & condendi, vt ita in occulto inueterescat? ideoq; Dionysum etiam Οἰκουρὸν cognominari inquiunt. Non aberrauit insuper à vera fortasse nominis origine, qui dicet Διόνυσον eum esse qui libero ore præditus sit, τὴν νύσσαν id est, *metam* manifestam & claram exhibens: quoniam eorum qui nimium biberunt animus fit leuior, & lingua incontinentior. Sed qui Solem hunc esse perhibuerunt, arbitror voluisse significare Διόνυσον esse τὸν νύττοντα *excitantem* & prælucentem Δία, hoc est *diei & lucis splendorem*. Iam nōnulli & aliam vocabuli rationem exposuerūt, tum ridiculam magis, quod

ad fabulam attinet, tum per se facetiorem, quam Panopolites Nonnus, nescio vbi inuentam suis Dionysiacis inseruit, sic canens,

Appellans Dionyson, onus quia crure tumenti
Attollens, claudus Saturnius incedebat:
Nyson enim Claudum Syrij vocitasse feruntur.

Sed omnium ferè nominum cognominúmque Dionysi mentione facta, pulcherrimum & prudentissimum si considerare omitteremus, quomodo non, ceu temulentis & insanis hoc nobis daretur vitio? Vetustissimi enim Dionysum εὐϐουλῆα, id est, bonum cõsiliarium, ac Noctem εὐφρόνην, quasi prudentiæ aptam appellarunt, consilio bono potum haudquaquam priuantes, & existimantes noctem in primis prudentiæ conuenire, quãdo videlicet exhilararetur philtro Dionysiaco. Erat autem & μειλίχιος Διόνυσος, non viteus Bacchus, sed quasi συκινὸς, hoc est, ficulneus, qui ficuum exhiberet fructum, apud Naxios, vt Pausanias ex aliorum relatione commemorat, quia Naxij ficus appellarunt μείλιχα. Et quoniã Dionyso mala quoque consecrata fuere, secũdùm illud Theocriti,

Ipse sinu mecum Bacchi sacra mala tulissem.

Melinum quoque hunc multorum nominum deum poëticum hoc etiam epitheton adiiciendo quispiam fortè nuncupare poterit.

VII.

QVa consideratione Ægyptij Mercurium duplici effigie consecrarũt? Quarum vna fuisse perhibetur senis, altera propter hunc assistentis

tis Iuuenis. Vtrum hoc intelligi voluerunt, ſecundùm Syneſium, eum qui Rempublicam administrare & aliis præeſſe cum laude debeat, oportere ſapientia præditum eſſe cum viribus coniuncta? nam vtrumque eſſe imperfectum ſi altero deficiatur: contrà verò ſuperari expugnaríque nulla vi poſſe eum in quo copulentur robur corporis & animi intelligentia. Quòd ſi dirimantur, vt ſit illud iners, & hæc imbecillis, facilem eſſe oppreſſionem. nam vt poëta quidam fecit, Opp. ἀλιευτ. έ

- ἀλκὴ ἀνεμώλιος, ἄφρων.

ſimiliter & Sphinga, cuius ſimulacrum ſolerent veſtibulis templorum imponere, placet Syneſio ſignum fuiſſe, virtutum iſtarum conſociatarum: ſignificante forma beluæ, robur; & hominis, prudentiam. An eſt hoc bellè quidem à Syneſio applicatum, præceptis & monitis ad Reges pertinentibus? non abhorret tamen ab Ægyptiorum ſapientia, complecti imagines illas doctrinam pietatis & religionis, & in rebus diuinis tractandis gerendiſq; diligentiam atque ſollicitudinem; quum periculoſa harum incuria ſit, & contemptus pœnam effugere non poſſit. Deniq; ſignificare, vt opinor, illi voluerunt, in tota vita pietati & honeſtati operam dandam eſſe. ad quod ſtudium incitatur Iuuentus, & efficitur vt conſtanter in illo verſetur, ſolius ſenectutis inſtitutione & cohortatione, atque etiam caſtigatione. Eſt autem Sphinx ea ſcilicet quæ punit audacia & proterua ingenia, coërcens imperitos & glorioſos exultatione inani. Idq; ipſum ſi-

gnificare existimauerim, expressa simul opere cælato, rostra Accipitrum, & earum auium quas Ibes vocarunt, vt quibus vulgi sententia iudiciumq́; , & operatio rerum diuinarum refutaretur. Plutarchus in libello de Iside & Osiride, Sphingas istas indicare putat Ægyptiorum sapientiam occultam, & inuolucris fabularum verborumq́; ambagibus tectam. Fuisse enim constat illorum pleraque omnia αἰνιγματώδη τε καὶ συμβολικά. His addit Clemens, beluæ figuram Sphingis, notam esse timoris erga Deum; hominis verò, amoris atque caritatis.

συμ.

VIII.

QVæ fuere Rotæ Ægyptiacæ? quarum mentio fit etiam in Numa Plutarchi. Dionysius cognomento gentili Thrax, professione grammaticus, in quodam libro de significatione vel declaratione, id est, περὶ ἐμφάσεως, hæc scripsit, referente libro quinto στρωματέων Alexādrino Clemente: *Nonnulli non modò verbis, sed etiam signis res indicarunt. Verbis, vt auctores præceptionum quæ Delphicæ vocantur,* NE QVID NIMIS, *&* NOSCE TE IPSVM; *& his similium. Signis, vt Aegyptij, Rotam trahendo conuertentes in delubris Deorum, & frondes tradentes venerantibus numen diuinum.* Nam Orpheus Thracius sic ait,

θάλλων δ᾽ ὅσσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὶ ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται
πάντα πέριξ, στῆναι δ᾽ οὐ καθ᾽ ἓν μέρος οὐ θέμις ἐστὶν,
ἀλλ᾽ ἔχει ὡς ἤρξαντο δρόμου μέρος ἶσον ἕκαστος.

De frondibus autem Clemens ita: *Aut hi sunt,*

inquit,

inquit, *primi cibi indicium, aut intelligere iubent hominum vulgus, frondes quidem virides esse suo tempore solere, & fructus deinde nasci, & diu durare: vitæ autem humanæ, breue esse & incertum spatium.* fortasse & hoc inquit, vt cognoscãt, quemadmodum incensæ frondes ardeant atq; conflagrent, ita fretos hac vita, celeriter deficere, & igni præbere pabulum. huc nimirum folia Homerica quadrabunt ιλ. ζ'. Rotas autem Plutarchus sic explicat; quum nihil in rebus humanis stabile sit & certum, boni consulendum, quicquid in illa perpetua conuersione alicui obueniat, & in optimam partem mutationes vitæ accipiendas esse. Adiungi his rectè possint, & illæ cadaueris humani reliquiæ, id est compages ossium corporis mortui; Græci σκέλετον vocant; de quo Plutarchus in dialogo conuiuij septem Sapientum, hæc, quemadmodum nos conuertimus: *illa compages ossium corporis humani, quæ ab Aegyptiis studiosè in conuiuiis profertur, cum cohortatione, vt quisque meminerit se breui ipsum quoque talem fore: Hæc igitur, etsi ingrata alienáque quasi comessatio est, oportunitatis tamen nonnihil habet, si incitat non ad bibendi voluptatem, sed caritatem amoris mutui, monétque ne vitam spatio breuem, rerum negotiorumq́; prauitate & vitiis, faciamus longam.*

Θ.

TΊς καὶ πόθεν Ἀθηνᾶ καὶ Περσεφόνη; τὴν μὲν Ἀθηνᾶν, βούλονται εἶναι φρόνησιν θείου κράτους. αὕτη γοῦν ἡ Θεονόη, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἠτυμολογήσατο, νόησις θεία οὖσα· καὶ Ἠ- Cratylo.

θονόη, ἡ ἐν τῷ ἤθει νόησις. ἡ κατὰ τὸν μῦθον, ἀθηλὴς ὑπάρχουσα, καὶ ἐκ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεννηθεῖσα ἔνοπλος ἀπαρχῆς παρθένος, διελομένου τὴν τοῦ Διὸς κεφαλὴν Ἡφαίστου· ὅθεν καὶ Παλλὰς ἐπεκλήθη. τὸ γὰρ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλοτι μετεωρίζειν, ἢ ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ἐν χερσὶν, πάλλειν, φησὶν ὁ Πλάτων, καὶ πάλλεσθαι, καὶ ὀρχεῖν καὶ ὀρχεῖσθαι καλοῦμεν. θεόθεν ἄρα γεννᾶται ἡ φρόνησις, καὶ τὸ φῶς αὐτὴν ἐκφαίνει· οὐδὲν γὰρ τῆς φρονήσεως οὔτε δραστικώτερον οὔτ' ἐπιφανέστερον. ὁ δὲ Ἥφαιστος ἐξ ὀνόματος εὐθὺς κατηγορεῖ ἑαυτοῦ τὸ ἡγεμονικὸν φῶς· φαῖστος ὢν κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τὸ η προσελκυσάμενος.

ἡ δὲ Ἀθηνᾶ καὶ πολεμική ἐστι. τῇ γὰρ φρονήσει αἱ τῶν πολεμίων ἐφορμήσεις ἀποκρούονται μάλιστα. καὶ διὰ τοῦτο τὸν μαινόμενον, καὶ βροτολοιγὸν, καὶ μιαιφόνον καὶ τύχεσι πλήτην
ἰλ. έ. Ἄρη, νῦν μὲν τῆς μάχης ἐξάγει, νῦν δὲ, καὶ καταβάλλει συρ-
ἰλ. φ. ραγεῖσα Ἀθηνᾶ, ἡ θήλεια τὸν ἄνδρα. τινὲς δὲ τὸν Δία εἰς νοῦν μετειλήφασι, καὶ τὴν τικτομένην ἐξ αὐτοῦ Ἀθηνᾶν, εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ πρακτικὴν φρόνησιν, λαμπροτάτην οὖσαν καὶ
Εὐς. ἰλ. ά. ἐνεργεστάτην παρ' ἀνθρώποις. καὶ παρήγαγον τοὔνομα ἀπὸ τοῦ ἀθρεῖν, τοῦ ὁρᾶν. προορατικὴ γὰρ καὶ καθορατικὴ ἡ δύναμις αὕτη. οὐκ ἔχει δὲ χρείαν θήλης ἤγουν τροφῆς, ὥσπερ τὸ σῶμα, ψυχικὴ γὰρ οὖσα. ἤδη δέ τινες καὶ εἰς θείαν πρόνοιαν ἠλληγορήσαντο τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ ἕτεροι, εἰς γῆν. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ εἰς αἰθέρα· καὶ ἄλλοι ἄλλως, ὡς εἰκάσαι ὑπῆλθεν ἑκάστῳ. εἴη δ' ἂν ἴσως καὶ ἄστρου τινὸς ἐν τούτοις ὑπόνοια, ποιητικοῦ ἢ σημαντικοῦ γενέσεως φρονίμων καὶ νουνεχόντων ἀνθρώπων, ἅμα τε σωφρόνων καὶ πρᾴων. οὐδὲ τὸ γυναικεῖον φῦλον στερίσκουσα σοφίας καὶ ἀρετῆς, τοῦ Ἄρεως ἄγαν ἀνδρωδῶς καὶ στερρῶς τὰ οἰκεῖα οἱονεὶ φιτύματα διατιθεμένου, καὶ αὐτοῦ ἀναιδῶς μετὰ τῆς Ἀφροδίτης συμπλεκομένου. ἀποτελεῖ γάρ, φασιν οἱ ἀστρολόγοι, ἡ τῶν ἀστέρων τούτων ἐπικράτεια, πολεμικὰς μὲν φύσεις καὶ θορυβητικάς, μοιχείας δ' ἅμα καὶ ἀσέλγειαν περισπείρει· καὶ μαρτυ-

ροῦντος

φοιτῶντος τοῦ Ἡλίου, καὶ τὸ φανερὸν καὶ δημόδεικτον τὸ αἶγλος. καὶ περὶ μὲν τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ, ὥσπερ οἱ πάλαι, Ἀθηναίας, ταύτῃ. ἡ δὲ Περσεφόνη, καὶ Φερσεφόνη· Φερσεφάττα τε καὶ Φερρεφάττα, καὶ Περσεφάασσα, ἡ κατὰ τὸν Πλάτωνα Φερρέπαφα, ἡ ἐφαπτομένη καὶ ἐπαφῶσα δύναμις φερομένων τῶν πραγμάτων, καὶ οὖσα οἵα τ' ἀκολουθεῖν αὐτοῖς· ἣν σοφίαν δῆτα ὑποληψόμεθα. ὠνομάσθη δὲ ἡ Περσεφόνη καὶ Δάειρα, κατά τε συγκοπὴν, Δαίρα· ὡς παρ' Ἀπολλωνίῳ γ', Δαῖραν μουνογένειαν. ἡ δὲ Δάειρα τί εἴη ἂν εἰ μὴ Δαήμων; ἢ τὸ μὲν φέρσαι καὶ θρέψαι τὸ αὐτό; ὅθεν ἐν ταῖς Φοινίσσαις, Ἀσπιδοφέρμονα φασὶν εἰρῆσθαι, τὸν ἐν ἀσπίδι τραφέντα. ὥστε τὴν τρέφουσαν τῆς Δήμητρος, ἤγουν γῆς μητρὸς, κόρην καὶ θυγατέρα, τὴν Φερσεφάτταν, καὶ ἀρχαϊκῶς Περσεφάτταν εἶναι. τοὺς δ' ἀρχαίους ταῖς δασείαις γλισχρότερον ἴσμεν χρησαμένους. τὴν Φερσεφόνην δὲ, ἤτοι Περσεφόνην, ὁ εἰς αὐτὴν γεγραμμένος ὕμνος, καὶ πρὸς τὸν Ὀρφέα ἀναφερόμενος, ποιεῖ ζωὴν καὶ θάνατον,

— φέρειν γὰρ ἀεὶ, καὶ πάντα φονεύειν.

βούλεται δὴ τοῦτο, ζωτικήν τινα καὶ φθαρτικὴν εἶναι ταύτην τὴν τῆς γῆς φύσιν, καὶ μεταβλητικὴν τῶν ὄντων. ἐφ' ὃ καθήκοι ἂν καὶ τὸ τοῦ μύθου, τὸ φάσκον· ὅτι ἡ κόρη ἑξάμηνον ἄνω, καὶ αὖθις ἑξάμηνον κάτω μένουσα διάγει. καὶ συνᾴδοι ἂν πως τὸ τῆς Φερσεφάασσης ὄνομα· τὸ γὰρ φάασσειν οἱ πάλαι Ἴωνες ἀντὶ τοῦ στρέφειν καὶ ῥιπτεῖν ἐχρήσαντο· ὅθεν τὸ παρ' Ἱπποκράτει ἀλλοφάσσοντες, ἤγουν μεταβάλλοντες τὸ σχῆμα, καὶ οἷον ἀλύοντες. [illegible] ἀηδέστερα δέ πως ἐστὶ καὶ στρυφνότερα ἅ τινες ἐπεισηνέγκαν λέγοντες, ὅτι ἐπαινὴ Περσεφόνεια εἴρηται ὡς παραιτητὴ παρ' Ὁμήρῳ, καί ἐστιν αὕτη ὑπεροχή τις τῶν τεθνεώτων, ὥστε συγκεῖσθαι τοὔνομα ἐκ τοῦ φθέρσαι ῥήματος Αἰολικοῦ, καὶ τοῦ φόνου· καὶ δηλοῦσθαι διὰ τῆς φθορᾶς, τὰ πτώματα τῶν θνησκόντων κατὰ φύσιν, διὰ φόνου δὲ, παρασημαίνεσθαι τοὺς τῶν θανάτων βιαίους· οἱ καὶ τὸ φάσσειν καὶ φάζειν βούλονται

Plutarch. πῶς δεῖ τὸ ποιημ. ἀκ.
Εὐσταθ. ἰλ. ι.

λανται τὸ φονεύειν ἐνδείκνυσθαι. ἀλλὰ περὶ τούτων οἰηθήτω θ' ἕκαστος οἷα γ' ἐθέλει, καὶ κατανοείτω, εἴπερ δοκεῖ, ἕτερα· ἄλις γὰρ τῶν συνειρμένων, ὥσπερ δρυός.

IX.

QVæ & vnde Ἀθηνᾶ & Περσεφόνη? volunt quidem Ἀθηνᾶν, quæ eſt Minerua, eſſe prudentiam diuinæ potentiæ. hæc erit itaq; ipſa θεονόη, quemadmodum Plato rationem vocabuli huius docet, diuina quædam illa Intelligẽtia, & Ἠθονόη, *intelligentia quæ eſt in cuiuſque ingenio.* An illa, ſecundùm fabulam, non vſa vberibus, & armata virgo ſtatim ex capite Iouis eſt enata, diſſecante caput Iouis Vulcano? vnde & Παλλὰς dicta fuit. nam vel ſeipſum, vel aliud aliquid aut à terra, aut in manibus in ſublime tollere, πάλλειν, inquit Plato, eſt, & πάλλεσθαι & ſaltare. A Deo igitur prudentia oritur, nihil enim prudentia efficacius eſt vel illuſtrius. Ἥφαιστος autem ex nomine ſtatim præ ſe fert & indicat lucem ſuiipſius præcipuam, quum φαῖστος ſit ſecundùm Platonem, η adiecto. Minerua verò bellicoſa quoq; cenſetur. nam bellorum irruptiones potiſſimùm depelluntur prudentia. Quam ob rem Martem furioſum, homicidam, cruentum, murorum euerſorem interdum ex prælio abducit Minerua, aliquando inſuper cum illo manus conſerens eum proſternit, femina illa quidem virum. Aliqui accipiunt Iouem pro Mente, & Mineruam ex illo genitam pro Prudentia in cogitandis & agendis rebus. quàm clariſſima illa certè eſt & efficaciſſima inter homines, nomẽnq; deducunt ἀπὸ τοῦ ἀθρεῖν,

quod

quod videndi ſignificationem habet. hæc enim facultas eſt præuidendi & contemplandi. opus autem illi non eſt vberibus, id eſt, alimento, quẽadmodum corpori, quum ſit animi hæc natura.

Iam alij tranſtulerunt allegoriam de Minerua ad diuinam prouidentiam, nonnulli ad terram: fuere qui ad ætherem, itémque alij aliter, prout cuique de hoc coniectura quædam in mentem venit. Fortaſſis quoque de aliquo aſtro quod ſignificet & efficiat natalem prudentum & intelligentum atque etiam modeſtorum hominum, ac manſuetorum, accipi poſſe ſuſpicabimur, quo neque muliebri ſexui omnis virtus ac ſapientia detrahatur: quum Mars nimis virilem & duram ſobolem quandam producat, & abſque omni pudore cum Venere coniungatur. Nam, vt Aſtrologi memorant, principatus harum ſtellarum ſignificat & efficit naturas bellicoſas & turbulentas, ac ſimul adùlteria impudentiámque interſerit. quòd ſi Solis teſtimonium accedat, fit probrũ manifeſtum ac diuulgatur. atque de nomine Ἀθηνᾶς, ſiue, vt veteres vſi ſunt Ἀθηναίας hactenus. Verùm Περσεφόνη & Φερσεφόνη, ac Φερσέφαττα & Περσέφαττα & Περσέφασσα, aut, ſecundùm Platonem, Φερρέπαφα, eſt quædam vis ἐφαπτομένη καὶ ἐπαφῶσα τῶν φερομένων, *tractans & capeſcens negotia quæ in manibus habentur*, hæcq; ipſa proſequens: quã nimirum ſapientiam eſſe ſtatuimus. Fuit etiam Proſerpina Δάειρα, & per conciſionem Δαίρα nominata; vt apud Apollonium libro III. Δαίραν vnigenam. Sed Δάειρα quidnam aliud erit niſi δαήμων; An idem ſignificant φέρσαι καὶ θρέψαι? vnde in

Phœn

Phœnissis exponunt ἀσπιδοφέρμονα dici *qui in scuto sit educatus.* vt hac ratione nutriens Cereris, videlicet matris terræ puella & filia sit φερσέφαττα, & prisca cõsuetudine περσέφαττα. Constat autem apud veteres rariorẽ fuisse vsum aspirationum. Hymnus verò in hanc conscriptus, qui Orpheo tribuitur, φερσεφόνην siue περσεφόνην facit vitam & mortem.

Semper enim ferre hanc & tollere cuncta.

Atque hîc quampiam tam vitalem quàm exitiosam inesse vult terræ naturam, omniúmq; rerum mutationem continentem. Quò respicit etiam quod fabula dicit, puellã illã sex menses suprà, ac sex infrà remanere. cui nomen quoq; Φερσεφάσσης congruit. nam Iones veteres vsurparũt pro *conuertere* & *proijcere* verbum φάσσειν: vnde apud Hippocratem legitur ἀλλοφάσσοντες, hoc est, commutantes formam & quasi allucinantes. Insuauiora sunt & immitiora, ea quæ nonnulli attulerunt, & dixerunt, quòd valde horribilis Περσεφόνεια dicta fuerit, quemadmodum apud Homerum detestanda, quódque sit hæc defunctorum comprehensio, vt nomen componatur ex Æolico verbo φθέρσαι & φόνου: atq; indicetur per corruptionem, morientium lapsus secundùm naturam; per cædem autem significentur mortis genera violenta, iidémque φάσσειν & φάζειν pro *interficere* sumunt. Sed de his sentiat vnusquisque quod voluerit, & excogitet insuper, siquidem videbitur alia quædam. Satis enim eorum quæ collegimus veluti quercus.

X.

Est ne rectè & vtiliter factum? quod Proclus scripsit, Platonem quasi inuolucra verborum mathematicorum, veritati rerum iniecisse: quemadmodum hanc fabulis texerint Theologi, & Pythagorei notis quibusdam, quę vocarũt symbola. De Theologis, vt ille nominat, primùm videamus. Nunquid autem de his duo potissimùm cõsideranda sunt? vnum, fuerint ne sententiæ de rebus diuinis, fabulis obscurandæ: alterum, si fuerint, an talibus? De priore licet assentiamur iis, qui censent id fieri debuisse, & ipsum Deum vt fieret, voluisse. non enim nunc necesse est hæc qualia sint exquirere: & constat occultata quædam quasi vmbris fuisse, vt magis eminerent animaduertentibus. Sed de posteriore quid dicemus? An hoc, & impiè ad Deum, & ad homines perniciosè talium fabularum commenta introducta esse? ídque etiam vidisse eos, qui illas ad quandam fructuosam doctrinam accommodari posse docuerunt. Plutarchus enim in libello De Poëtarum scriptis, Pertinentes ad naturam rerum ac caussas, & astrologicas explicationes improbat; & esse coactas ait atque detortas: relinquens eas, quæ ad mores pertinent, & has ab ipsis poëtis putat esse demõstratas. *Ac philosophi quidem*, inquit, *exemplis vtentes earum rerum quæ sunt in medio, ita monent & instituunt & castigant, poëtæ verò idem faciunt fingentes, & fabulis aliquid enarrantes*. Dionysius autẽ Halicarn. aliquanto ille quidem verbis molliùs refutat ista commẽta, sed haud scio an re ipsa vehemẽtiùs etiã Τιμαίῳ.

quàm

lib.2. quàm Plutarchus: *Non existimet aliquis*, inquit *me ignorare, esse quasdam inter fabulas Græcorum vtiles hominibus, quum aliæ allegoriis* (quæ verbis diuersam præferentibus significationem, sententiam adumbrant,) *Naturæ opera demonstrent, aliæ compositæ sint, vt consolationem in se haberent, qua sustentarentur miseri & afflicti, aliæ ad tollendas perturbationes animorum atq; formidines, & minùs sanas opiniones sententiásq; hominum expurgādas, aliæ confictæ alterius cuiuspiam vtilitatis gratia. Quamuis autem minùs perspicuè alio nullo hæc intelligam, tamen ita afficior, vt metu ac solicitudine ab his vacare nequeam, & existimem fabulas illas cantionem multiplicem habere.* (quomodo enim aliter interpretaremur quod Græcè auctor ponit, εὐλαβῶς διάκειμαι πρὸς αὐτὰς, non reperiebam.) Addit Dionysius, se libentiùs admittere Romanorum theologiam, considerantem quod ex Græcorum fabulis boni percipi possit id esse exiguum, neque fructum illius pertinere ad multos, sed eos tantùm qui exquisiuerint atq; perspexerint quo cōsilio ista facta sint. Tanta autem sapientia paucos esse preditos arbitratur, quum huius expers vulgus in deteriorem partem tales narrationes accipere soleat vniuersum: & ex duobus deferri ad alterum vtrum, vel malè vt sentiant de numine diuino tanquam infelice & ærumnis opresso, vel nullo vt fœdo atq; impuro & scelerato facinore se abstineant, quod diuino generi cernant talia tribui. Hæc, inquam, seuerè & grauiter reprehendunt commenta Græcarum fabularum: præsertim iis, quæ tanquam vtilia commemorantur,

rantur, siquis attendat, planè euanescentibus: quæ si quid sunt, non sunt tamen istarum fabularum propria. Rectiùs enim certè Naturæ & caussarum cognitio petetur aliunde, similiter & exempla tam consolationum quàm monitionum, & alia quæuis. vt illa Timoclea non magni momenti esse videantur, quæ putant posse fabulis perturbationes animorum sedari: vt Alcmæon furentes doceat, & Phineus cæcos, ferre æquiore animo malum suum. Sed furens, id est, vt ille poëta ait, νοσῶν τι μανικὸν, & cæcus, si surdus quoque fortè sit, quomodo docebitur? Verùm cæteris omissis, quum fabulas poëtarum omnes simul repudiare neque consentaneum rationi rectæ, neq; mihi animus sit, nunquid hoc tamen non est ferendum? probra & labes tam fœdas diuino numini aspersas, & manifestas contumelias, quas Græci vocant βλασφημίας, esse factas. Vnde accidit, vt non modò audirentur, & actione repræsentarentur flagitia & scelera Deorum immortalium, sed ceremoniis etiam sacrorum ostentarentur, & religione commendarentur, vt Gallorum nefaria mollities atque insania, & Baccharum Corybantúmque furor, & arcana sacra initiorum, (quæ μυστήρια appellarunt: & quidam olim, quamuis ridiculè, tamen bellè ludens, interpretatus fuit *cauernas musculorum.*) itémq; peruigiliæ in fanis promiscuæ vtriusque sexus; & alia similia portenta, id est, vt Dionysius vocat, τερατεύματα: quorum quasi ius diuinum constituerent fabularum istarum nugatoriæ leges, quæ est nimirum

Στρ. λόγ. ἑκτ.

ἀπὸ τοῦ τηρεῖν τὰς μύας. Ἀθ. γ.

Dionysio τερθρεία μυθική. An verum igitur est?
istam Theologiam Græcorum, siue Orphei seu aliorum, poëtarum fabulis illustratam, confirmatam etiam oraculis, prorsus pestilentem esse, & religionem atque pietatem penitus euertere, vt omnino explodenda exterminandáque sit: quódque ad rem ipsam attinet, talium allegoriarum studium non modò futile & inane, sed etiã eiusmodi esse, vt magnopere lędat, & plurimum afferat detrimenti. Non enim solummodo isti lusus,

Perdere rem caram, tempora nostra, solent,

Trist.2. quemadmodum de omnibus scripsit Naso, sed cogitationes ita excitantur absurdæ & nocentes, & corrumpuntur iudicia, & voluntates detorquentur. denique per profanitatem omne genus peruersitatis in animos illabitur atq; serpit. Sanè exercitationis caussa tractari & hoc genus fortasse non fuerit neque fructus expers, neque culpandum. Nam & consideratio quasi acuitur comminiscendo, & augetur orationis facultas explicando, & historiarum recordatione, prudentia instruitur. Optimè tamen atq; rectissimè fecerit is, qui alias quasuis potiùs quàm ψευδοθεολόγυς fabulas, cùm exponere atq; describere, tum enarrare & veluti edisserere voluerit. De his igitur hactenus. Platonem verò, quum suas disputationes verbis ille mathematicis implicuit, non modò non obscurasse eas perhibendum, sed cùm illustrasse, tum ornasse. Non enim opera certè illa data est mercenariis & baiulis, sed doctis eruditísque & ingeniosis hominibus: quos

nequaq

nequaquam ignaros disciplinarum mathematicarum esse oportet. Pythagorei autem planè Ægyptiacam rationem sequuti videntur, signa notásq; vsurpando. De quibus plura dicenda nunc esse non putaui; prȩsertim quum tam multa multorum scripta de illis extent. Hoc igitur fine, πρόβλημα istud seu ista quæstio conclusa esto, cũ hac quidem non aliena appendice. præter eos quorum scripta ad nos peruenerint, Palęphatum & Phurnutum, etiam Heracletum quendam & Characa de allegoriis scripsisse. Qui, quemadmodum suspicari licet, ostenderunt quasdam esse παραφραστικὰς ἀλληγορίας, vt quum ἰλ. υ. dicitur, Εὐσταθ. ὀδ. τ.

Αἵματος ἆσαι ἄρηα ταλαύρινον πολεμιστήν.

intelligendum enim hoc de ense seu hasta, χήμαλι γλυκεῖ. Et quasdam ῥητορικὰς, vt ἰλ. λ. ἴδας δ' ὑσμίνη κεφαλὰς ἔχον. - nam potest accipi istud ὡς εἰδωλοπεποιημένης τῆς ὑσμίνης, quæ erit scilicet Bellona, vt paulo pòst persona Eridos producitur. sententia autem est, fuisse exæquatum prælium pari virtute amborum, neutro cedente exercitui. φυσικὰς autem & ἠθικὰς atque πολιτικὰς ἀλληγορίας, omnium pæne mentione iactatas esse scimus.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ,

ID EST, DISPVTATIONES *de quorumdam nominum origine.*

*

DECVRIA I.

I.

VNde *Pontifex*? Græcis hic est ἱεροφάντης, vt Dionysio Halicarnasseo: vel ἱερονόμος, vel ἱεροδιδάσκαλος. est & ἀρχιερεὺς, vt Plutarcho placet, qui Pontificem Max. ἱεροφάντην facit, καὶ τῶν ἱερῶν ἐπίσκοπον. Numa. sed omnino erat Pontificum munus, respectus ad religionem, & res diuina vt rite fieret, & legitimæ cæremoniæ seruarentur. Ij suis suffragiis quasi caput & principem creabant vnum ex numero suo, quem Pontificem Max. nominabant. *Pontificis* igitur nomen vnde dictum esse existimandum? An à *potentia?* quòd hic curet res diuinas, & sit famulus diuinæ potentiæ. An est *Pontifex?* id est exequutor eorum quæ præstari possunt, vt id faciat quod *facere potis est*; nihil auctore legum huic imponente oneris, quod sustineri nequeat, neque in arduis atque difficilibus, siquid omissum neglectúmve sit, calumniosè exagitante, id est, τοῦ νομοθέτου οὐ συκοφαντοῦντος, vt loquitur Plutarchus. An ista sunt commenta argutiæ? & est omnino *Pontificis* nomen factum à *pon*

te &

te & *faciendo*; cuius duplex ratio redditur: vel quòd antiquiſſima & ſanctiſſima ſacra in ponte ſublicio, qui ligneus erat totus, conficere ſolerent: vel quia pontis illius quaſi ſarti tecti præſtandi curatio ipſorum eſſet, vt ſint γεφυροποιοὶ, deriſo à quibuſdam nomine. Nam horum verborum, id eſt *pontis* & *faciendi*, duplicatio in iſto nomine manifeſta eſt, vt origo dubia non ſit, quæcumque ſanè cauſſa appellationis eſſe videatur.

II.

VNde ſunt dicti Æmilij? An, vt Plutarcho placet, Numa rex filium vnum ex quatuor Mamercum nominauit; quo nomine & Pythagoræ filius appellaretur: alludentéque rege, & celebrante hac voce eloquentiam & ſuauitatem ſermonis Pythagorici, quod eſt Græcis αἱμύλιον, familiæ hoc cognomen adiunctum fuit? An hoc commentum Græcum eſt? Quum Cicero demonſtret Pythagoram in Italiam veniſſe regnãte Tarquinio Superbo annis poſt Numam propemodum ducentis: neque litteræ Græcæ ſcriptura in hoc nomine ſeruata eſt. Nunquid igitur Latinæ linguæ appellatione, iſta familia ſunt *Aemulij*, & vſitata mutatione *Aemilij*? ſicut contrà *vincilum*, *vinculum*. ab *æmulo* παρωνύμως, quod ζηλωτὴν notat. Fuiſſe autem Pythagoras traditur Phliunte oriundus, natus in inſula Samo. Hippaſi enim Phliaſij, qui eiectus à Dorienſibus in Samum ſe contulit, filius perhibetur fuiſſe Euphron, huiusq; Mneſarchus pater Py-

thagoræ, vt ſit ab Hippaſo Pythagoras quartus, id eſt pronepos illius, quem dominationem Polycratis fugientem in Italiam eſſe profectum accepimus, Olympiade ferme LX.

III.

QVæ eſt origo nominis *Libitinæ?* An inde ducitur vnde *libido?* Nam & *Libentinam* hanc Varro appellat, & Venerem eſſe vult: Plutarchus in Numa aliquos Proſerpinam maluiſſe ſcripſit. Huius autem fanum Numa conſecrauit, vbi Venus coleretur, vt doceret ciues ſuos, quemadmo-
κεφα. ῥωμαϊκ. dum alibi Plutarchus retulit, mortale eſſe genus omnium, (id eſt enim φθαρτὸν εἶναι τὸ γεννητὸν) & vnum numen quaſi præſidere generationi & exitio. atque idem ait, fuiſſe Delphis ſimulacrum Veneris Ἐπιτυμβίας, quaſi *funeream* dicamus, aut *buſtorum præſidem*, ad quod ſolerent afferentes inferias mortuorum manes vocare. Atque in Libitinæ fano inſtrumenta ſepulturæ fuiſſe propoſita idem narrat Plutarchus, vt emerent quibus illis opus eſſet. ſapienter aſſuefacere volente ciues ſuos rege Numa, ne deteſtarentur, auerſarentúrque illa tamquam execranda & fœda, id eſt ὡς μιασμὸν. An non alienum ſit nomen illud, niſi ſyllabæ tempus repugnare videatur, ducere à *libis?* quæ & ipſa ad ſepulturas vſurpata fuere.
lib. 3. Scripſit autem Athenæus, *liba* placentas fuiſſe mellitas, addito lacte, & eo quod Græci ἴτριον nominarunt.

IIII.

VNde *Cocles?* An eſt ἑτερόφθαλμος, id eſt, ſe-
Curculion. cundùm Plautum, *Vnoculus*, quaſi *Ocles?* An tam

tamquam *carens oculo, Caroclus?* An de *Cæculo, Cocles* est cõtractus? Quin enim Cocles fuerit Horatius, altero oculo amisso, dictus, non esse dubium videtur. oculum autem alterum ab Horatio amissum in quodam fuisse prælio scripsit Halicarnasseus. lib. 5.

V.

QVid est *Tubus*, & vnde nomen factum? An constat significari nomine quasi fistulas tumidas aquæductuum, de quibus illa erumpit? & ideo grammatici nomen à *tumore* duci volunt. Sed venire in mentem alicui possit, Græcam esse originem nominis: vt sint *tubi* quasi τύποι, mutata tenui littera in mediã, sicut in *Burro* qui est πυῤῥός. De ductibus autem aquarũ, τύπων nomine vsos fuisse Græcos, intelligi potest ex iis quæ leguntur in libello Plutarchi De discernendo amico ab assẽtatore: vbi dicit quòd assentator multiplex sit ac varius, εἰς ἄλλον ἐξ ἄλλου τύπον, ὥσπερ τὸ μεταφερόμενον ὕδωρ περιρρέον ἀεὶ, καὶ μετασχηματιζόμενον τοῖς ὑποδεχομένοις. Sed hoc relinquatur in medio. A tubo autem deminutum *tubulus* est; proprium idem nomen hominis improbi. & hinc poëtæ Tibulli nomen factum geminata littera. Nam de vsitata mutatione ι & υ dictum paulò antè, & notissima res est.

5.

TΊς ὁ Κάπηλος, καὶ πόθεν παρῆχθαι τοὔνομα ἡγητέον; τοὺς μὲν Καπήλους εἶναι πραγματευτὰς καὶ πωλοῦντας ὁτιοῦν, οὐκ ἄδηλον· ὡς Ἰσοκράτης γράφων πρὸς Νικοκλέα,

ἐσθῆτας καὶ χαλκὸν καὶ εἰργασμένον χρυσὸν καπηλεύειν τινὰς λέγει. μάλιστα δὲ ἐκλήθησαν οὕτως, ὅσοι τὰ ἐδώδιμα καὶ πότιμα οἷον κερματίζοντες μεταπωλοῦσι. ἐπεὶ δὲ τὸ κερδαίνειν τοῖς τοιούτοις τὸ τέλος τοῦ ἐπιτηδεύματος, διὰ τοῦτο τεχνικῶς τε καὶ πανούργως καὶ μετὰ δόλου πολλὰ πράττειν εἰώθασιν· ὅθεν καὶ ἡ τοιουτότροπος ἐμπορεία διεβλήθη, καί τινες τὸ κακὸν ἐν τῷ ὀνόματι οἷον ἀπηχεῖν ἡγήσαντο· εἶναί τε τὸν Κάπηλον, οἷον Κακοῦντα Πηλὸν, ἤτοι τὸν οἶνον. ἔστι δὲ παιδιὰ ἥδε ἐτυμολογική. οὐ γὰρ δὴ Πηλὸς ὁ Οἶνος. καὶ εὖ παρῄνεσε τίς ποτε, νουθετῶν τοὺς κεραννύοντας τὸν οἶνον, μὴ ποιῆσαι Πηλέα τὸν Οἰνέα. μή ποτε τοίνυν ἀληθὴς παραγωγὴ ἀπὸ τῆς Κάπης, σημαινομένων διὰ τῆς λέξεως τῶν πρὸς ἐδωδὴν ἑτοίμων σκευῶν; καί ἐστι Κάπη παρ' Ὁμήρῳ ἡ φάτνη, ἐκ τοῦ Κάπτειν, δηλονότι τοῦ ἐσθίειν· ὅπερ ἁπλούστερον ἢ τὸ τὴν Φάτνην ἐκ τοῦ Φαγεῖν εἶναι. ὥσπερ γὰρ σιγὴ, σιγηλὸς, καὶ ἄδης, ἄδηλος, καὶ αἴδηλος, ὁ ὀλέθριος· οὕτω κάπη, κάπηλος.

Ἰλιάδ. θ. & Ὀδυσσ. δ.

VI.

Quisnam ὁ κάπηλος, & vnde vocem hanc deduci existimemus? Nemini quidem obscurum est Καπήλους (quos Caupones Romani dixerunt) esse negotiatores ac venditores. Et Isocrates ad Nicoclem scribens, inquit nonnullos vestimenta & æs, & elaboratum aurum καπηλεύειν, hoc est, vendere. Præcipuè verò sic appellati fuere, qui vesca & potabilia veluti quęstum aliquem facientes diuenderent. Quia verò lucrum sibi tamquam finem instituti sui hoc genus hominum propositum habet: propterea videntur astu quodam ac *dolo malo* multa facere. Ideoq; nundinatio huiusmodi odiosa fuit reddita, & quidam

impostura.

dam consueuerunt malitiam quasi resonare vocem hanc, vt sit κάπηλος quasi κακιῶν πηλὸν, ἤτοι τὸν οἶνον, id est, qui vinum deprauet. Sed ludicra hæc est nominis ratio: nequaquam enim πηλὸς vinũ est. Et rectè monuit olim quispiam, prohibens ne qui vinum temperarent, ex Oeneo Peleum, hoc est, ex vinoso lutosum redderent. Nunquid igitur veriùs ἀπὸ τῆς κάπης deducemus, qua voce significantur vasa *ad escam pertinentia*? Et Homero κάπη Præsepe est, nimirum à κάπτειν, quod comedere exponitur, sicut ἐκ τοῦ φαγεῖν simpliciùs deriuatur φάτνη. Vt enim σιγὴ, σιγηλὸς, taciturnus, & ἅδης, ἄδηλος, & ἀΐδηλος, lethalis, ita etiam κάπη, κάπηλος, mutuò à se descendere inuicem arbitramur. cibo destinata.

Z.

ΔIὰ τί Γαιήοχος, ὁ Ποσειδῶν; ἢ ἔχων τὴν γῆν, ἢ ὀχούμενος ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ καὶ κρατῶν τῆς γῆς; ὅθεν καὶ ἀσφάλιος, καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐτιμᾶτο ταῖς ὀγδόαις τῶν ἡμερῶν. ἡ γὰρ ὀγδοάς, φησιν ὁ Πλούταρχος, κύβος ἀπ' ἀρτίου πρῶτος οὖσα, καὶ τοῦ πρώτου τετραγώνου διπλασία, τὸ μόνιμον καὶ δυσκίνητον οἰκεῖον ἔχει τῆς τοῦ Ποσειδῶνος δυνάμεως, ὃς καὶ Ἐννοσίγαιος καὶ Ἐνοσίχθων, ὁ τῆς γῆς καὶ χθονὸς κινητικός. οἱ γὰρ σεισμοὶ δοκοῦσιν αἰτίαν ἔχειν τὰ πνευματώδη τῶν ὑδάτων ἐμπίπτοντα τοῖς μυχοῖς τῶν ὑπὸ γῆν κοιλωμάτων. Θησεῦ.

VII.

QVare Γαιήοχος vocatur Neptunus? An quia τὴν γῆν ἔχει, hoc est, terram continet, aut tamquam ὀχούμενος ἐπὶ τῆς γῆς, qui feratur supra terram, quòd in hanc ipsi sit imperium? Hinc etiam

Aſphalius dictus & ab Athenienſibus cultus fuit per octauas. Eſt enim octonarius, vt Plutarchus inquit, Cubus parium numerorum primus, & ex duplicato primo quadrato gignitur, cuius proprietati debetur ſtabilis & immota vis Neptuni. Ennoſigæus quoque cognominatur & Enoſichthon, quòd tellurem commoueat. Huius enim tremores vidétur cauſas habere flatus ex aquis, quum in abditas terræ cauernas impingunt.

H

χολ. σφηκῶν. Πόθεν ἀσπὶς τὸ ὅπλον; ἢ ἀπὸ τοῦ ζώου τῆς ἀσπίδος; ὅτι μὲν κυκλοτερεῖς γεγονέναι τὸ πάλαι τὰς ἀσπίδας, ἀναμφίβολον. καὶ Αἰσχύλος ἐν τοῖς ζ' ἐπὶ Θήβας φησὶν,

» ἅλω δὲ πολλὴν· ἀσπίδος κύκλον λέγω· ἔφριξα δινή-
» σαντος.

τὰ δ' ἑρπετὰ ἐκεῖνα καθεύδοντα καὶ ἠλιυμένα, κύκλους καθελίσσονται. εἴη δ' ἂν ἑκάτερον ἀπὸ τοῦ α καὶ τοῦ σπίζω, τοῦ ἐκτείνω· ἐπὶ μὲν ὅπλου, νοουμένου τοῦ α στερητικοῦ, ὡς μὴ ἐκτεταμένου εἰς μῆκος τούτου, ἀλλὰ συνηγμένου εἰς κύκλον· ἐπὶ δὲ τοῦ ζώου, τοῦ α ἐπιτατικοῦ μορίου ὄντος, διὰ τὸ μῆκος τοῦ σώματος, ἢ τὴν ἐπίτασιν καὶ τὸ ὀξὺ τοῦ συριγμοῦ.

ὑπολάβοι δ' ἄν τις ἴσως οὐκ ἀτόπως ἐνθυμούμενος, εἶναι τὸ τοῦ ζώου ὄνομα τῶν πεποιημένων, ὡς τῇ φωνῇ ἐνδεικτικὸν τοῦ τῆς ἀσπίδος συριγμοῦ.

VIII.

Aσπὶς vnde? armatura inquam iſtæc. Num ab aſpide animali? Neq; enim dubium eſt olim clypeos, qui ἀσπίδες ſunt, rotundos fuiſſe. Æſchylus etiam in Tragœdia ſecunda canit:

Halona grandem (ſic orbem clypei voco)
Ipſo rotante exhorrui.

Iſtud

Iſtud verò ſerpentum genus, quum dormit vel apricatur in orbes conuoluit ſeſe. Vtriuſque verò ratione ex α & σπίζω, quod eſt extendere, hoc vocabulum componitur. Si enim clypeum intellexeris α priuãdi ſignificationem habebit, quòd hic non protendatur in longum, ſed in circulum contrahatur: Sin beſtiam, α intendendi particula fuerit, longitudinem corporis vel intenſum & acutum ſibilũ innuens. Non tamẽ abſurdè quiſpiam ſuſpicetur fortaſſe, coniectatus animantis nomẽ eſſe factitium, atque ſono ipſo præ ſe ferre aſpidis quendam ſibilum.

Θ.

ΠΟ΄θεν μέλη; ἢ ὅτι τῶν μερῶν ὅλα ὄντα; καὶ διὰ τοῦτο ἐν
τῷ σώματι μέλη λέγεται ἐκεῖνα, ὅσα ἕτερα μέρη ἔ-
χει ἐν αὐτοῖς ἴδια, οἷον κεφαλὴ, καὶ σκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλος ὁ
βραχίων, καὶ ὁ θώραξ, φησὶν Ἀριστοτέλης. ἴσως δὲ καὶ ὁμοίως ἱστορ. ζώων
τὰ μουσικὰ μέλη, ἤτοι ᾄσματα οὕτω κατωνομάσθη, ὡς περιέ- α΄.
χοντα τὰ τῆς ἁρμονίας καὶ τῶν συστημάτων σύμφωνα μόρια·
ἀπὸ δὲ τούτων τῶν μελῶν, τὸ Μέλπειν, τῷ μέλει δηλονότι
ἕπεσθαι.

IX.

ΜΈλη vnde? an ſic dicuntur, quaſi μερῶν ὅλα ὄντα, quòd nimirum ſe tamquam tota habeãt ad particulas? Et propterea in corpore μέλη nuncupantur, quæcumque membra partes in ſe peculiares alias continẽt, vt Caput, Crura, Manus, denique Brachium integrum, & Pectus, vt ait Ariſtoteles. Fortè etiã eadem ratione muſica Mele ſiue cantiones denominatæ fuere, tamquam

concen

concentus & modorum partes consonæ. Et rursus hæc Mele τὸ μέλπειν de se pariunt, hoc est canere, τῷ μέλει videlicet ἕπεσθαι, quasi quispiam cãtionem sequi dicatur.

I.

ΔΙὰ τί ὁ ἀπὸ μεσημβείας πνέων ἄνεμος ἐπεκλήθη Νότος; ἢ ὅτι κάθυγρον τὸ πνεῦμα καὶ ὑετῶδες, καὶ νοτίδας ἐπιφέρον; ἢ μᾶλλον ἡ Νοτὶς παρῆκται ἐκ τοῦ Νότου; ὁ δὲ νότος ὠνομάσθη ὁ κάτωθεν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς πνέων, οἱονεὶ Νέατός τις ὤν, κατὰ τὸν Πλούταρχον. τὰ γὰρ τῆς σφαίρας πρὸς μεσημβείαν ὄντα, ἐν ταῖς ἡμετέραις οἰκήσεσιν, ὅπου ὁ ἥλιος οὐδέποτε γίνεται ἡμῖν κατὰ κορυφὴν, πανταχοῦ ἀποκεκλικότα τυγχάνει.

Πλατωνικῶν ζητημάτων.

X.

QVare Notum appellarũt ventum à Meridie flantem? Vtrum quia ventus est humidissimus, & pluuias, humiditatésque, νοτίδας Græci vocant, concitat? an potius Νοτὶς, id est, humor, à Noto deductũ fuit? Notus verò id nominis fuit sortitus quòd ex inferiore & occulto spiret loco, tamquam sit νέατος, id est, imus quispiam secũdùm Plutarchum. Nam globi partes ad meridiẽ secundùm nostram habitationem, vbi sol numquam vertici nostro imminet, extremam habẽt declinationem.

ΔΕΚΑ'Σ Β.

Α.

Πῶς ὀρθογραφεῖται Ἀκαδημία; ἢ ἕως μὲν τῆς παραληγούσης οὐδὲν ἀμφισβητήσιμον· Ἑκαδημίαν γὰρ καὶ Ἀκαδημίαν τὸ προάστειον ἐκάλουν. τὴν παραλήγουσαν δὲ συλλαβὴν, οἱ γράφοντες διὰ τοῦ ι, δοκοῦσιν ἐξαιρέσει τοῦ ε συστέλλειν αὐτὴν, καὶ οὕτω παροξυτονεῖν τοὔνομα, ὡς εἴη καθάπερ σοφία, οὕτω καὶ Ἀκαδημία. ἡ δὲ συστολὴ οὐκ ἀσυνήθης, Σελευκίας καὶ Αὐθαδίας, καὶ Εὐσεβίας, καὶ τούτων ἑτέρων εὑρισκομένων· καὶ δὴ καὶ πεποιηκότος Αἰσχύλου τὸ Μελάγχιμον, ἐκ τοῦ Μελαγχείμου. ἡ δὲ ἔτυμος γραφὴ γένοιτ' ἂν Ἀκαδήμεια, ὥσπερ Ἀλεξάνδρεια, Ἡράκλεια, καὶ τὰ ὅμοια προπαροξυτόνως· ὅθεν καὶ τὸ παράγωγον ὁ Ἀκαδημαϊκὸς προϋπάρχοντος πρωτοτύπου τοῦ Ἀκάδημος, ὃν καὶ Ἑκάδημον ἐκάλεσαν, ἥρωά τινα ἐγχώριον.

DECVRIA II.

I.

QVænam recta vocis Ἀκαδημίας ſcriptura? An dubium nullum fuerit, quantum penultimam attinet? Ἑκαδημίαν enim & Ἀκαδημίαν ſuburbium vocarunt. Penultimam verò qui per ι ſcripſere, vocalis ε detractione ipſam contraxiſſe videntur, atque ideo penacutum nomen reddidiſſe non ſecus ac σοφία vocabulum, ſic etiã Ἀκαδημία, efferentes. Contractio autem hæc nõ eſt parũ vſitata, vt in dictionibus σελευκίας & αὐθαδίας & εὐσεβίας, & id genus aliis, ſi fortè reperian

riãtur. Quid? quòd Æſchylus fecerit, μελάγχιμον ex μελαγχείμου voce. Sed veriùs ἀκαδήμεια ſcribẽdum fuerit, vt ἀλεξάνδρεια, ἡράκλεια & ſimilia, in antepenultimam reiecto tono. Hinc deducitur etiam ἀκαδημαϊκὸς, priùs tamen efformato vocabulo ἀκάδημος, quod ἑκάδημος quoque profertur, Sic appellato videlicet Heroë quodam regionis illius.

B.

ΕΝνη πῶς ἂν ὀρθοπνευματίζοιτο; ἢ ἀδιαφορεῖ ἡ χρῆσις εὑρισκομένης τῆς τε δασέως καὶ τῆς ψιλῆς, ὥσπερ δοκεῖ
ὀδ. τ. Εὐσταθίῳ. ἢ ἔστι μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος δασεῖα ἀεὶ, ὅταν μὴ διπλοῦν ἔχῃ τὸ ν, καὶ παράγηται ἐκ τοῦ ἑνός. τὸ δὲ διπλοῦν νν, διάλεκτον παρίστησιν Αἰολικὴν, ἥπερ οἰκεῖα καὶ τὰ ψιλὰ τῶν πνευμάτων; ἢ ὅλως ἡ ἔννη ἕτερον τῆς ἕνης; περὶ οὗ σκέψαιτ᾽ ἂν ἀκριβέστερον ὁ βουλόμενος, καὶ ἀφορμῆς τινὸς ἐπιλαβόμενος. ἔστι δὲ ἔνη καὶ νέα ἡ τῆς τριακάδος ἡμέρα, ἐν ᾗπερ ἡ σελήνη κατὰ τὴν σύνοδον ἐσχάτη, καὶ ἀπὸ ταύτης πάλιν πρώτη γίνεται, τελευτῶσα πως καὶ ἀναγεννωμένη. Vnde Varro hanc *extremam & primam Lunam* vocat. ἔνον enim *vetuſti* habet ſignificationem, quod recens aliud excipit. atque ita Theophraſtus de palmorum fructu, ἐπικαταλαμβάνοντος τοῦ νέου τὸν ἔνον.

II.

ENη quonam ſpiritu rectè inſigniri dicemus? an parum intereſt? quum æquè aſperè atque tenuiter, vt placet Euſtathio, prolatum inueniatur. an verò nominis huius origo aſperum quidẽ requirit quum duplici ν non ſcribitur, & deducitur ab ἑνὸς, id eſt, vno. Sed quando νν geminatur

Æolic

Æolicam dialectũ constitui putemus, cui tenues aspirationes peculiares fuere? An prorsus etiam ἕνη aliud quippiã significat, quàm ἔνη, quam vocem considerauerit quispiam accuratiùs, qui voluerit, vel etiam si cui oblata fuerit huius rei occasio. Est autem ἔνη καὶ νέα dies tricesimus, quo luna propter coniunctionem vltima censetur & rursum ab hac prima fit, quasi finem consequuta & de nouo iterum genita.

III.

VNde *planctus?* An dubium nõ est quin à verbo *plango*: significari autem eum qui Græcis κοπετὸς, ἀπὸ τοῦ κόπτειν, & τυπετὸς est, ἀπὸ τοῦ τύπτειν: nã τυπετὸν καὶ θρῆνον γυναικεῖον dixit Halicarnasseus libro IIII. Non igitur propriè voces sed gestus lugubres indicabũtur hoc vocabulo, quales sunt se ipsos in dolore ferientium atque lacerãtium. Nam Latinis *plangere* est percutere & pulsare: & Cicero *plangores* nominans cum lamentatione hos coniunxit.

IIII.

VNde est *iumentum*, & quid significat? An esse ὑποζύγιον hoc cõstat? & hinc manifestum fit appellatum *iumentum*, quasi *iugimentum*, à iugo, id est, ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ, potius quàm veluti *iuuamẽtum*, ab hominibus iuuandis.

E

ΠΡότερον Πρῷρα, κατὰ τὸν Ἡρωδιανὸν, καλεῖται δὲ Πρώιρά τις οὖσα, ἐκ τοῦ προπορεύεσθαι, καὶ ἔχει προσγε-

γραμ

γεγραμμένον τὸ ι; ἢ οἷοιτ' ἄν τις εἰρῆσθαι πρῶραν ἄνευ τοῦ ι, ἀπὸ τοῦ πρόσω βλέπειν, ἐμπρόσθιον οὖσαν νηὸς μέρος; ὥστε ἐτυμολογεῖσθαι αὐτὴν οὐκ ἀπεικότως παρὰ τὸ προορᾶν, διὰ τὸ προνεύειν ἐν τῷ πλέειν. ἔχει δὲ τοῦτο ὁμόψηφον τὸν Αἰσχύλον εἰπόντα,

ἱκετίσι. καὶ πρῶρα πρόσθεν ὄμμασι βλέπουσ' ὁδόν.

ὥσπερ ἄλλοθι τὸν Παρθενοπαῖον κέκληκε, βλάστημα Καλλίπρωρον, ἤγουν εὐπρόσωπον καὶ τὸ εἶδος καλόν. ἀπὸ δὲ τῆς Πρώρας, Πρωρεὺς καὶ Πρωράτης, ὁ ἐπὶ τῆς πρώρας τῶν ἀνέμων προγνωστικός· καὶ Πρωρατεύειν παρ' Ἀριστοφάνει,

ἱππεῦσι. ἐρέτην χρῆναι πρῶτον γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν,
κἆτ' ἐντεῦθεν πρωρατεῦσαι καὶ τοὺς ἀνέμους διαθρῆσαι,
κᾆτα κυβερνᾶν αὐτὸν ἑαυτῷ.

V.

VTrum Prora secūdùm Herodianū vocatur quasi προϊρὰ, quòd præcedat quasi & præfixum habeat ι literam? an potius omisso ι, Proram quispiam pronūciare poterit, quia prorsum prospiciat, & nauis pars anterior existat? Nominis itaque ratio erit à verbo προορᾶν, id est, à prospiciendo, quòd prorsum vergat inter nauigandum. Sortitur verò hac in parte Æschyli calculum, qui ait: Et prora prorsum intenta tamquam oculis viæ, quemadmodum alibi Parthenopęum vocauit, βλάστημα καλλίπρωρον, quasi germen pulcra facie siue aspectu formoso præditum. A Prora autem est Proreus & Proreta qui in prora vētos prospicit, & Πρωρατεύειν verbum, hoc officio fungi denotans.

Διὰ

ϛ.

Διὰ τί ὀγκία, ἡ οὕτω παρὰ Λατίνοις καλουμένη, ἐγράφη ὑπὸ τῶν ἑλλήνων οὕτω περ Γο; ἔστι δὲ ἡ ὀγκία ὅσον δραχμαὶ ὀκτώ. ἢ ἄρα ἐκ τοῦ ὅλου τὸ δίμοιρον οὕτως ἐσημειώθη; ἔστι δὲ τὸ ὅλον παρὰ Λατίνοις Ἄσσις καλούμενος, ιβ· καὶ παρ᾽ Ἕλλησι ὁ ζωδιακὸς κύκλος εἰς τοσαῦτα μόρια διαιρεῖται, ἃ καὶ δωδεκατημόρια λέγεται. πῶς δὲ τοῦ διμοίρου σημεῖον τοῦτο; ἢ ὅτι τὸ δίμοιρον τοῦ τρίτου μέρους ἔλαττον, ἤτοι οὗ ἀφῄρηται τὸ τρίτον; ὡς εἶναι καθάπερ β πρὸς Γ, ἢ δ πρὸς ϛ, ἢ η πρὸς ιβ, καὶ ὡσαύτως ἑξῆς. τὸ γὰρ ο σημεῖον παρ᾽ Ἕλλησιν ἐλαττωτικὸν ἢ οὐδενωτικόν. τὸ σημεῖον ἄρα φησιν, εἶναι τὴν ὀγκίαν ἐλάττω τοῦ ὅλου, ἤγουν τῶν δυώδεκα τῷ τρίτῳ μέρει αὐτῶν, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τέσσαρα, ὥστε λείπεσθαι ὀκτώ. ἢ ἁπλῶς τὴν ἀρχικὴν συλλαβὴν τοῖς ο καὶ γ γράμμασι σημειώσαντες, οὕτω τὸ ὄνομα ἐνδείξασθαι ἐβούλοντο;

VI.

VNcia vox Latina vnde dicitur? Græci quodammodo ſic pingũt ſo, habet verò Drachmas 8. An partes duæ totius hoc modo ſignificantur? Eſt verò totum apud Latinos aſſis, 12. & apud Græcos Zodiacus circulus in tot portiones diuiditur, quę Dodecatemoria, id eſt, partes duodecimæ vocantur. Sed quare duarum partium hæc nota erat? an quia duæ partes tertia minus exiſtunt, vel quòd ab illis auferatur tertia? vt ſe habeat, quemadmodum β. 2. ad ſ. 3. aut 4. ad 6. aut 8. ad 12. & ſic deinceps. o enim ſignum apud Gręcos diminuendi vel annihilandi erat. Hoc itaque ſignum, vnciam toto minorem eſſe, duodecim in quam tertia ſui parte, id eſt quaternario, vt ita deſiderẽtur octo. Aut ſimpliciter ſyllabam prio-

rem o & Γ litteris designátes, hoc vocabuli notare voluerunt. Cæterùm quòd vnciæ vóx tam numisma quàm pondus apud Siculos significarit, Pollux auctor est.

VII.

VNde *Mamertini*? Incolæ hi fuere Messanæ in Sicilia. An sunt *Martij*, id est ἀρήϊοι; vt scripsit Plutarchus Pyrrho, & Festus Pompeius ex Alphio quopiam retulit, quòd Oscorum lingua Mars *Mamers* vocetur. An fieri possit vt gentile sit *Mamers*, sicut *Camers*, & inde factum nomen Mamertinorum? Nam Italicos illos aduenas fuisse, & in Sicilia consedisse non ambiguè traditur. Et vt Camerini, ita Mamerini oppidi mentio fit. etsi in epitoma Stephani Μαμέρτιον legitur.

H.

ΠΟ'θεν ὁ Γέρων; ἢ Ῥέων εἰς Γῆν; ἢ Γεηρός τις ὢν τὴν
συμπόσ. γ. γ. ἕξιν καὶ ξηραινόμενος, ὡς ὁ Πλούταρχος. ἢ, ἀληθέστε-
ρον εἰπεῖν, ἀπὸ τῶν Γερῶν παρῆκται τοὔνομα. ὡς γεραρᾶς
τῆς ἡλικίας οὔσης· ὥσπερ καὶ πρεσβύται ἐκλήθησαν οἱ τίμιοι.
» κατὰ τό, πρέσβα Διὸς θυγατήρ.

VIII.

VNde Græcis dicitur ὁ Γέρων? quia εἰς γῆν ῥεῖ, hoc est ad terram ruit, aut γεηρὸς quum sit, habitu nimirum terreo & sicco, vt Plutarchus autumat? An verius est affirmare, quòd à γερῶν, id est honorariis, descendat hæc appellatio, quoniã honore digna ætas illa sit, quemadmodum etiam πρεσβύται nominati sunt, venerandi si qui erant,

secun

secundùm illud: πρέσβα Διὸς θυγάτηρ: Nata Iouis veneranda.

IX.

CVr *meridies* dictus *dies medius*? Vtrũ duplex verbũ? vt Græcũ μεσημβρία, sic est ad suauitatem soni quasi modificatũ, quum *medidies* ingratius videretur, quemadmodum Cicero sensit. & idem in Græco nomine cernitur. nam ἀπὸ τῆς ἡμέρας, caderet simpliciter μεσημερία. vnde Theocritus μεσαμέριον dixit, *medij diei tempus*. An verò recta & euidens compositio est? quòd illo tempore nulla accessio ad lucẽ ampliùs fiat, neque eam quicquam quasi infuscet, quum sol altissimus sit, & ideo *merus*, id est plenus atque sincerus *dies* dicitur. Orat. θαλ.

X.

VNde *bellum*? An ἐκ τοὐναντίου, quia in eo nihil inest belli, id est pulcri ac venusti? quum detertima res sit bellũ. An à Græco βάλλειν, à quo & βέλος; quòd in bello res armis & telis geratur. An sunt hæc friuola? ac potiùs nomen contractũ est de *duello*, vt docuit Cicero, sicut *duis*, *bis*, & *duini*, *bini*. Orat.

DECVRIA III.

I.

QVi sunt *catenati labores*? An duri & vrgẽtes? an verò conserti, vt tamquam annuli catenæ crebri, ita vnus labor alterum

attrahat? An infesti & coërcentes augentésque animos.

B.

χόλ. ἔργων Ἡσιόδ.
Suidas.

ΠΟ'θεν κῶμαι ὠνομάσθησαν; ἢ ἀπὸ χωμάτων περιβεβλημένων τῶν οἰκήσεσιν; ἵνα εὐερκεῖς γένοιντο ἐκεῖναι. ἢ διὰ τὸ κοιμᾶσθαι ἐκεῖ, καὶ μὴ ἔξω διατρίβειν;

II.

VNde κῶμαι, vel pagi? vtrũ ab aggeribus, (χώματα hi sunt Grȩcis) quibus ædificia circumdabantur, vt munitiora essent? an à cubando illic & non extra hæc versando?

Γ.

ΠΟ'θεν δῆλον; ἢ ἐστὶν ὥσπερ Δηὸς καὶ Δηότης, ἀπὸ τοῦ δαίειν τὸ φλέγεσθαι, ἤγουν Δηϊλὸν, τουτέστι λαμπρὸν καὶ φανερόν; τοιοῦτο γὰρ τὸ καιόμενον καὶ πυρῶδες. ἢ ἀπὸ τοῦ δὴ παρῆχθαι, ὅθεν καὶ δῆτα, οὗ χρῆσις ἐν τοῖς βεβαιώσεσι καὶ ἐμφάσεσι τῶν λόγων.

III.

ΔΗ͂λον vnde? Vtrum sicut δηὸς & δηότης à δαίειν verbo, quod flagrare significat, quasi δηϊλὸν, id est clarum & manifestũ? eiusmodi enim est quod flagrat & ignitum est. an à voce δὴ, vnde & δῆτα deducitur, cuius vsus est in confirmationibus & significationibus orationum perspicuis.

IIII.

VNde *cerimoniæ?* Ab oppidó ne *Cere?* vt plurimi tradidere. An à *carendo*, vt intelligatur

tur addictos & intẽtos sacris, id vnum quod est in manibus, agere oportere. An à *caritate?* nam Græca origo non explicatur, esse has ἀπὸ τῶν ἱερῶν: etsi Latini verbi ista significatio est. sunt enim *ceremoniæ* ritus sacrorum. An verum est, esse *ceremonias* quasi *gerimonias* à *gerendo?* sicut à *gemẽdo Gemonias* scalas fecerunt; à *querendo querimoniam:* vt indicentur ea quæ in sacris geri ritu solenni deberent.

E.

ΠΟ'θεν Πηγή; ἢ ὥσπερ Πηδὴ ἐλέχθη; διὰ τὸ πηδᾷν ἐκεῖ ὕδωρ. ὡς Δημήτηρ Γημήτηρ, μεταβολῇ τῶν στοιχείων. ἢ οὐδὲ Δημήτηρ ἔχει ἑτέραν τὴν ἐναλλαγὴν ταύτην, ἀλλ' ἔστιν ἡ δήουσα ἤγουν ζητοῦσα καὶ εὑρίσκουσα τὴν τροφὴν τοῖς ζώοις; ὅθεν καὶ Δηὼ προσωνομάσθη. καὶ ἔστιν ἡ Πηγὴ τοῦ ὕδατος πρώτη ἀρχὴ ἤτοι μελαινομένου, ὡς πέφυκε· τὸ Πηγὸν γὰρ, μέλαν· ἢ εὐπαγοῦς ὄντος τοῦ ῥεύματος καὶ ἀενάου, καὶ οὕτω Πηγὴ ἐκλήθη;

V.

VNde πηγή? an quasi πηδὴ sic vocatur, quòd aqua spõte prosiliat, vt & δημήτηρ γημήτηρ, literarum δ & γ in se inuicem trãsitu. An haudquaquam δημήτηρ huiusmodi mutationem ratam habet, sed veluti δήουσαν dicas, nempe quòd illa cibum pro animalibus quærat & inueniat, vnde etiam δηὼ denominata fuit. Et πηγὴ, fons, inquam, origo prima est aquę, siue quia nigrescit vt solet, (nam πηγὸν nigrum est,) siue quòd solidi & perpetui fluxus sit, vt hinc πηγὴ fuerit appellata.

5.

Τοῦ Πελαργοῦ τί ἔτυμον; ἢ ὅτι Πελλὸν ἤτοι μέλαν, καὶ Ἀργὸν, τουτέστι λευκόν τι ἔχει τῶν πτερῶν; ἢ ὅτι πελάζει τοῖς ἀνθρώποις, τὰς νεοττιὰς τιθέμενος ἐν τοῖς οἰκουμένοις τόποις κἀπὶ τῶν δωμάτων; μήποτε δ' οἱ Πυθαγόρειοι τὸ νουθετεῖν Πελαργᾶν ἐντεῦθεν εἶπον. ἢ ὅτι δικαίας εἶναι καὶ πιστὰς καὶ εὐστόργους τὰς νουθετήσεις χρεών; τὸ γὰρ τῶν πελαργῶν γένος δικαιότατον νομίζεται, ὥσπερ τὸ τῶν ἱπποποτάμων ἀδικώτατον. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς βασιλικοῖς σκήπτροις ἀνωτέρω μὲν πελαργὸν, κατωτέρω δὲ, ἵππον ποτάμιον ἐτύπουν ποτὲ, δηλοῦντες ὅτι ἐν τῇ φύσει καὶ τῷ ἔθει τοῦ βασιλέως καὶ ἄρχοντος, ὑποτέτακται τῷ δικαίῳ ἡ βία, καὶ τῷ ὁσίῳ ἡ ὕβρις, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, ἡ κακία τῇ ἀρετῇ.

VI.

Vnde verisimile est nomen πελαργοῦ descendere? an à πελλὸν & ἀργὸν, hoc est à nigro & albo, quòd eiusmodi pennas habeat? an à πελάζειν, quòd hominibus propinquet, dum in habitatis locis & ædificiis nidos collocat. Numquid etiam Pythagoræi commonefacere dixerunt πελαργᾶν, quòd iustæ, fideles, & amabiles debeant esse monitiones? Ciconiarum namque genus habetur pro iustissimo, vt Hippopotamorum pro iniquissimo. Ideóque in regum sceptris Ciconiam superiore loco, inferiore verò equũ fluuiatilẽ olim fabricabãt, innuentésque quòd natura & cõsuetudine apud regem siue principem iustitiæ violentia, & integritati, calumnia, &, vt vno verbo dicam, virtuti malitia subiecta esse deceat.

Vnde

VII.

VNde nucis *iuglandis*, & Græcæ καρύου nomen? Illa quidem Διὸς βάλανος, id eſt, *Iouis glans* non eſt. hæ enim caſtaneæ ſunt; quod de Theophraſti deſcriptione manifeſtum fit. An igitur *iuſta* eſt *glans*? ſicut *iudex*, iuridex ſeu iuſtidex. Κάρυον verò, an, ſecundùm Plutarchum & Plinium, eſt quaſi καρυβαρητικὸν, id eſt, *à capitis grauedine*? An potiùs, quia ſimilitudinem capitis humani quandam habet? quæ eſt σφαῖρα προμήκης, id eſt *globus non planè rotundus, ſed porrectus*. συμπ.γ.α. Plin.lib.23. cap.8.

VIII.

QVæ origo putanda νίκης, κραιπάλης, ἀμεθύςου; An νίκη eſt, vt Plutarcho placet, ἡ μὴ εἴκουσα: vt ſit ν ςερητικὸν, ſicut quum dicitur νηρειθμὸν, τὸ ἀναρίθμητον, & νώνυμος, ὁ ἀνώνυμος. Mutatur autem & ει diphthongus in ι longum, vt πέδιλον, τὸ εἰλούμενον περὶ τοὺς πόδας. ἀμέθυςος verò eidem Plutarcho, eſt & herba & gemma: neque vult ideo ambo hæc ſic eſſe dicta, quòd ebrietatis remedium ſint, ſed à colore, quòd ſpeciem tam herbæ folium, quàm gemmæ nitor, præ ſe ferat vini tenuis & miſti. κραιπάλην verò an euidens eſt, eſſe τὴν πάλλουσαν ἤτοι δινοῦσαν τὸ κάρα, καραπάλην τινα οὖσαν; Et Plinius *crapulam* à dolore & vertigine capitis dictam ait. συμπ.η.δ. συμπ.γ.α. lib.23.cap.1.

IX.

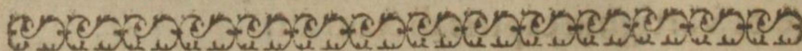
IN Th .ætero legitur, σ eſſe ἄφωνον, & ſtrepitum tantùm quendam linguæ veluti ſibilantis. Quid igitur illud ἄφωνον? An κακόφωνον eſt, id eſt, *expers*

plenæ & integræ vocis? Itaque Grammatici quidam, quum vocalibus adderentur ea quæ σύμφωνα στοιχεῖα vocant, horumq; aliqua perhiberētur ἄφωνα, aliqua ἡμίφωνα, excipientes σ, hoc appellarunt μονῆρες, quòd peculiare quiddam & singulare notat. Vitarunt autem hunc sibilum Comici, & in sermone populari, Attici: Dorienses autem hanc litteram σὰν nominarunt: qua omnia propria Persarum nomina terminari Herodotus scripsit.

Κλειοῖ.

X.

VNde *iusticia, mœsticia, lęticia?* Nimirum denominata ista sunt, à *iusto, mœsto, læto.* Sed quæ est denominationis littera, *c* an *t?* Et scribendúm ne *iusticia,* vt *iudicium, audacia, fallacia, pernicies:* an *iustitia,* sicut *iustitium,* (si est hoc ab iure sistendo,) & *initium?* An consideratur in his litteræ repetitio? & venustior est scriptura *iusticiæ* atq; similium, quàm *iustitiæ:* sicut *amicitiæ, pudicitiæ:* quàm *amiciciæ, pudiciciæ:* & *stulticiæ,* quàm *stultitiæ:* & *tristiciæ,* quàm *tristitiæ.* *Mollitia* autem & *duritia* & *segnitia, t* potiùs habebunt, quàm *c.* Nam *iustitiam* esse à iure statuendo, commentum ἐτυμολογικὸν, non veritas originis est.

ΔΕΚΑΣ Δ.

Α.

ΠΟ'θεν τέθριππον καὶ συνωρίδα παρῆχθαι φατέον; ἢ ἔκδηλον τὸ τοῦ τεθρίππου ἔτυμον ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἵππων; τὰ γὰρ τέσσαρα, τέτρε εἰρήκασι. καὶ

σι. καὶ ἵπποι Τετράοροι ἐλέχθησαν Ὀδυσ. ν. καὶ Τετραορεία ἐν β΄ Ὀλυμπ. ἔστι δὲ ἅρμα τέθριππον τὸ ἔχον τεσσάρας ὁμοῦ συζευχθέντας ἵππους· ὥσπερ Συνωρὶς, ἡ ἔχουσα δύο. δρόμος γὰρ ἵππων δύο τελείων, Συνωρὶς ἐκλήθη, παρὰ τὸ συναείρεσθαι καὶ συνεκφέρεσθαι· ἠγωνίζοντο δὲ καὶ πώλων συνωρίδι, καὶ ἀπήνῃ τῇ ἐχούσῃ ἡμιόνους ἀντὶ ἵππων, καθάπερ ἱστόρησεν ὁ Παυσανίας. Pauſ. Ηλια. α.

I.

VNde τέθριππον & σύνωρίδα deriuari dicendum? An manifeſtum eſt τέθριππον à quatuor equis etymon habere, nam τέσσαρα, id eſt quatuor, τέτορε pronunciabant, & equi τετράοροι, hoc eſt, quadrijugi dicuntur Odyſſ. 13. & τετραορεία, in 2. Olymp. Eſt verò currus quadrijugus, qui quatuor ſimul iunctos habet equos, vt συνωρὶς, bigæ inquam, quę duos habent. Curſus enim equorum duorum, iuſtæ ætatis, vocabatur συνωρὶς à συναείρεσθαι, quòd ſimul ferrentur. Certabant etiam pullorum συνωρίδι, & ἀπήνῃ, quam equorum vice muli trahebant, vt narrat Pauſanias.

II.

QVis eſt *Paricida?* Numæ regis priſca lex refertur à Sexto Pompeio: *Si quis hominem liberum ſciens neci duit, Paricida eſto.* Non eſt hic igitur patris interfector ſeu patricida, (id eſt πατροκτόνος, quod Plutarchus ſuſpicatus fuit, ſcribẽs Romulum πᾶσαν ἀνδροφονίαν, πατροκτονίαν προσειπεῖν) neq; ſimpliciter homicida, id eſt qui hominem occidit, ſed qui liberum hominem dolo malo. Non eſſe autem inde factum nomen, quòd

parem, id eſt ciuem aliquis occiderit, hinc liquet, quia in hoc vocabulo prima ſyllaba longa eſt. vt Horatio: *Telegoni iuga parricidæ*. Erant & eodem Pompeio teſte parici quæſtores. Nunquid igitur non ſit abhorrens opinio, ſi quis ſuſpicetur priſcum hoc nomen ſignificationẽ habere atrocitatis deteſtantis cædem, quam ſceleratè & nefariè factam eſſe, ipſo nomine perhibeatur? De quo præterea nihil habeo demõſtrare: neq; ſcio appellatio auís ne *Paræ* tale etiam quippiam indicet, an non indicet. Neq; me fugit apud auctores linguæ Latinę hoc nomẽ ſignificatione πατροκτόνου vſurpatũ reperiri: neq; ignoro quãmultos crimine iſto comprehẽdi Iuriſconſ. perhibeat. Sed ea noſtræ conſiderationi nihil officiunt.

III.

VNde eſt οἶνος, & vnde *vinum*? Platoni placet οἴνου nomen ductum eſſe ἀπὸ τῆς οἰήσεως, & eſſe quaſi οἰόνουν τὸν οἶνον. Alij ἀπὸ τῆς ὀνήσεως maluerunt: quòd, ſi vero modo bibatur vinum, magnopere proſit, neque quidquam vſque adeò conſeruet & augeat calorem naturalem vnà cum humoris neceſſaria copia, quàm potus boni vini vnicuique corpori congruens. Quin autem vini ſit proprietas quædam caloris & humoris, dubium non eſt. Conducit hoc ipſum facultati quoque ſpirituum interiorum, & mentis agitationẽ adiuuat. Ipſe etiam Homerus quaſi indicaſſe hanc originem videtur, παρετυμολογῶν πως τὸν Οἶνον ἀπὸ τοῦ ὀνεῖν, Ιλ. ζ.

Εὐσταθ. — ἔπειτα δὲ καὐτὸς ὀνήσεαι αἴκε πίησθα.

fuerunt

fuerunt qui ab inuentore Oeneo nomen *vino* Græcum impositum esse traderent. de quo apud Athenæum Melanippidis quædam leguntur, qui bus dicitur οἶνον esse ἐπώνυμον Οἰνέως. Sed res e- narratur expositis verbis ibidem Hecatæi, hoc quodam modo: *Oresthens Deucalionis filius in Ae toliam venit vt regno potiretur. Ibi canis partu e- didit stipitem: hunc defodi ille iussit, & ex eo postea nata fuit Vitis cum multis vuis. Quamobrem filium suum Phytion appellauit. Hic genuit Oeneum, nomi- ne accepto à vitibus. nam veteres Græci vites voca- runt* οἴνας. *Oenei autem filius fuit Aetolus.* Esse igi- tur Οἰνέα Hecatæus ostendit ἀπὸ τῶν οἰνῶν: quod cō- sentaneum est. nam Οἰνεὺς manifestam formam habet nominis aliunde quasi deriuati. vt Ὀδυσ- σεύς, Ἀχιλλεύς, Θησεύς, Πηλεύς. Quidam Oeneum appellatum esse tradiderunt, quòd vini colore conspiceretur. Qui color insignis in ore, nomē fecit οἰνωπίωνι. Sed *vinum*, an à *vi* ductum esse credemus? An arbitrabimur fictas istas ἐτυμολο- γίας grammaticis comminiscentibus, & esse an- tiquum vel priscū potiùs nomen tam vini quàm οἴνου, externum illud quidem, in hos sonos de- flexum: quum Hebræos, Arabes, Illyrios, quo- rum sermo esse Asiaticus putatur, Germanos eo- dem pæne nomine hunc potum appellare con- stet, quo Græcos ac Latinos.

Δ.

Ἄμπελος καὶ Βότρυς πῶς εἴρηνται; ἢ ἐστὶν ἡ Ἄμπελος ἡ ἀνάγουσα τὸ Πελὸν, ἤγουν μέλανα οἶνον; ἢ ἀναπελάζουσα, διὰ τὸ τοῦ φυτοῦ τούτου συνεχὲς, καὶ τῶν βοτρύων ἀθρόον.

ον. τὸ γὰρ Ἄμπελον εἶναι οἷον ἔμπηλον, καὶ τὸ οἶνον πηλοῦ ὀνόματι σημαίνεσθαι, καὶ ψευδές ἐστι καὶ οὐδαμῇ χάριεν. Βότρυς δὲ ἢ διὰ τὴν αὔξησιν οὕτως ὠνομάσθη; ἐνδεικνυούσης τῆς Βο συλλαβῆς ὄγκον τινὰ καὶ σύστασιν καὶ ἐπίδοσιν, ὅθεν καὶ τὸ Βόσκειν, καὶ Βοτὰ, καὶ Βόες, καὶ Βοή· ἤδη δέ τινες καὶ πᾶσαν ὀπώραν Βότρυς λέγεσθαι παρέδωκαν. εἰ φλυαρῶδές ἐστι τὸ εἰρημένον τῶν ἐτυμολογιῶν; τῆς Βοῆς καὶ τῶν Βοῶν πεποιημένων ὄντων ὀνομάτων, καὶ τοῦ Βόσκειν ἐκεῖθεν παραγομένου. ἔρρει τοίνυν τὸ τῶν βοτρύων ἔτυμον, καὶ λείπεται ἡ ζήτησις πρὸς εὕρεσιν ἑτέροις, οἷς ἂν περὶ ταῦτα ἀσχολεῖσθαι εὔκαιρόν τε καὶ φίλον.

IIII.

QVomodo ἄμπελος καὶ βότρυς appellatæ fuere? Num quasi ἀνάγουσα τὸ πελὸν, ἄμπελος dicta est, quia vitis nigrum vinũ profert? an tamquam ἀναπελάζουσα, vicinitatis quadam significatione, ob continuitatem huius plantæ, & vuarum congerie. Nam quòd ἄμπελος quasi ἔμπηλος nonnullis sonare videatur, eadem luti & vini apud Græcos nomenclatione, æquè falsum atq; inelegans profectò fuerit. Βότρυν, id est vuam, ab augendo nominari ostendit βο syllaba, molem quandam, & extensionem auctionémque significans, vnde βόσκειν etiam & βοτὰ & βόες & βοὴ Græci fecerunt. Iam verò non desunt qui omnes autumni fructus βότρυς nuncupari prodiderint. An futile est hoc quod etymologias eiusmodi, quas diximus, attinet, quum βοὴ & βόες vocabula sint fictitia, vnde βόσκειν etiam deriuatur. Apage ergo hoc βοτρύων Etymum, & relinquatur ista quęstio aliis, si quibus in hisce tempus terere opportunum & non

non ingratum fuerit.

E.

Τέχνη, ἢ κατὰ Πλάτωνά ἐστιν οἷον Ἐχονόη; ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ τέκω παρῆκται, ὡς πάχυνς; ἢ ἀπὸ τοῦ τεύχω;

V.

Τέχνη, an ſecundùm Platonem eſt, ac ſi ἐχονόη proferas, à mentis habitu? an potiùs à τέκω, hoc eſt pario, verbi πάχυν ſimilitudine? an etiam à τεύχω fabricandi ſignificatione.

ς.

Ἀνάγκη πόθεν; ἤ, ὥσπερ ὁ Πλάτων Κρατύλῳ, ἐκ τοῦ ἄγκους παρῆκται; φησὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸ ἀναγκαῖον κληθῆναι, τῇ διὰ τοῦ ἄγκους ἀπεικασθὲν πορείᾳ, ὡς ἄναντες καὶ δυσχερὲς ὄν, πόνου τε καὶ λύπης ἐχόμενον. ἐπεὶ καὶ κατὰ τὸν Εὐηνόν,

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον χρῆμ' ἀνιηρὸν ἔφυ.

ἢ ἀπὸ τοῦ Ἄγκω, ἤγουν μέσως, γίγνεται Ἄγκη; ὡς Γραφή, Μονή· καὶ σύνθετον ἀνανάγκη· καὶ συγκοπὲν, ἀνάγκη. οὕτω πως καὶ ἀπὸ τοῦ Χάινω, Κάγχη· ὅθεν τὸ Καγχάσαι καὶ Καγχαλᾶν. ἔστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον, οὐ μόνον τὸ κατὰ βίας γινόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ θείαν τινὰ ἢ φυσικὴν τάξιν ἀμετάβλητον. ἐντεῦθεν καὶ οἱ συνήθεις καὶ συγγενεῖς Ἀναγκαῖοι ἐκλήθησαν· καὶ Ἀναγκαῖον τὸ αἰδοῖον, ὡς μόνον τῇ τῶν ζώων γενέσει ἐπιτήδειον· καὶ Ἀναγκαῖα, ἅπαντα ὧν ὁ λόγος οὐ οὐκ ἄνευ.

VI.

Ἀνάγκη vnde dicitur? An iuxta Platonem in Cratylo ab ἄγκους verbo locum præruptum deſignante? Inquit enim ille ἀναγκαῖον vocari ſimilitud

militudine quadam itineris per loca prærupta, non ſecus ac ſi arduum ac difficile eſſe dicas & laborem atque moleſtiam ſibi coniunctam habere. Nam, ſecundùm Euenum, omnis res coacta moleſtiam affert. An ab ἄγχω, ἦγκα medium de ſe parit ἄγκη,, exemplo vocum γραφὴ & μονὴ, & compoſitione, ἀνανάγκη fit, per ſyncopam verò ἀνάγκη. Sic aliquo pacto à χαίνω, κάγχη, vnde καγχάσαι & καγχαλᾷν deducitur. Eſt verò ἀναγκαῖον, ſiue neceſſarium, non modò quod violẽter fit, ſed etiam quod diuino quodam ac naturæ ordine immutabile cõſiſtit. Hinc familiares & cognatos Græci ἀναγκαίους, Latini Neceſſarios appellant. Et pudendum quoque ἀναγκαῖον vocatur, quòd vnicè ad animalium generationem conducat. Neceſſaria denique ſiue ἀναγκαῖα ſunt, quæ ita ſe habent, vt abſque iis aliud quippiam fieri nequeat.

VII.

VNde Seruilius cognomen *Ala* inuenit? Vtrum ex eo quòd ſub *ala*, quæ eſt, vt Cicero docuit, axilla, pugionem occultatum attulit, quo trucidauit Spurium? An fieri poſſit vt alicui illius gentis hoc nomen impoſitum fuerit à fœtore, qui eſt alarum in quibuſdam vehemens & teter? Vnde & Horatius,

Námque ſagaciùs vnus odoror,
Polypus, an grauis hirſutis cubet hircus in alis,
Quàm canis acer vbi lateat ſus.

Erúntque ſimilia huic, Sura, Struma, Panſa. Ex quibus patet non eſſe cauſſam cur ſpiritus craſſioris nota initio huius nominis præponatur.

Vtrum

VIII.

VTrum *Marcellus* ἀρήϊος eſt? Quemadmodum auctore Poſidonio retulit Plutarchus Marcello. An quo pacto à *Marte* hoc nomen ducatur, minùs apparet, & eſt *Marcellus* diminutum à *marculo?* ſicut à *fabula*, *fabella*. Vetera autem nomina Romanorum pleraque facta eſſe conſtat à re ruſtica, & inſtrumentis ruris, & fructibus agrorum.

IX.

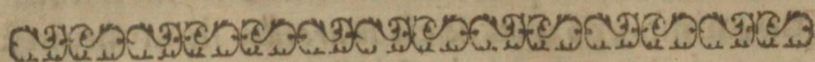
QVi victis cæſiſq; hoſtibus reducebant exercitum Romanum, iis triumphus decernebatur. aliis quibuſdam, qui vel ſine armis bellũ confecerant, vel quorum victoria minùs erat glorioſa, ouantes vrbem introibant. Quid eſt autem *ouare?* An non factũ ab *oue?* qua rẽ diuinam tum fieri conſueuiſſe, cædentibus boues iis qui triumpharunt, ſcripſit Plutarchus Marcello: Ac potiùs ab acclamatione militum. vt non abſurdè Grecorum aliqui εὐὰν, alij ὠὰν iſtam celebritatem appellaſſe videantur. Dion. Hal. lib. 5.

X.

DIctator vnde? qui fuerit magiſtratus iſte Romæ, notiſſimum eſt. Vtrum verò à *dicendo* nomen eſt ductum; nam non ſuffragiis populi creabatur, ſed vnius cuiuſpiam voce dicebatur is qui illam poteſtatem haberet. An verius eſt à *dictando* eſſe *dictatorem*, vt imperij ſummum & indefinitum ius ſignificetur? Nam *dictare* eſt pronunciare: vt *dictata* puerorum, in quæ non illos Plut. Marcel.

inquir

inquirere, ſed ea ſimpliciter amplecti oportet. *Edicta* autem, id eſt διαγράμματα, ab *edicendo* ſunt appellata, non à *dictando*.

DECVRIA V.

I.

Rcem conſtat editiorem propriè locum appellari. Qui loci quoniam accuratè muniri ſolent, an *arx* eſt ab *arcendo*, quòd hoſtes arceat: An eſt ex Græca voce expreſſa *arx*, τῆ ἄκρας? vt hoc,

-celſa ſedet Aeolus arce,

interpretari poſſit aliquis, προκάθηται ὁ Αἴολος ἐν τῷ τῆ ἄκρας ὕψει: aut ſimili quopiam modo, vt, ὑψηλῷ ἐν τῇ ἄκρᾳ θρόνῳ.

II.

VNde *corpus*, & Græca σῶμα καὶ δέμας? Sanè Græcarum origo non eſt obſcura: quamuis ij qui Homerum omnium in philoſophia ſectarum auctorem faciunt, illa peruerterint. Sed eſt omnino non σῆμα τὸ σῶμα, quemadmodum Plato ad ſuam doctrinam de animo alludens fecit, ſed inde factum vnde σῶος & σῶς, ſimile ei quod eſt χῶμα. neque cadauer ſignificat propriè illud quidem, vt neque hominis appellatio; nam hoc eſt πτῶμα & νεκρός. Δέμας autem an non eſt ἀπὸ τῆ δεδέσθαι, quòd animum deuinciat, ſed à verbo δέμω, vnde & δόμος deducitur? ſicut γόνος & γόνος: vt intelligatur coagmentatio membrorum

& quasi exstructio quædam admirabilis & diuini operis, cuius Latinum nomen *corpus*. Hoc verò quid significare & quomodo concinnatum fuisse dicemus? Sanè mallem doctiores eruditioresque & prudentiores, vt par erat, sententiam suam prius proferre. Sed quum nullius nos quidem adhuc cognouerimus, liceat quasi allucinando & nugando, tamquam primo loco rogatum aliquid commemorare. An verò *Cor*, quod *καρδίαν* Græci vocant, *τὸ κῆρ* esse perhibentes, attulisse quod verisimile sit videbimur? Huius igitur origo sit reperta. Sed vnde accessio illa, vt *corpus* fieret? Suspicor omnino significare veteres voluisse corpus esse quasi *ὄργανον* seu instrumentum animi, quod illius agitationi inseruiret, & ductum sequeretur, & ad nutum præstò esset. Quin autem toti antiquitati vbique gentium & locorum visum sit, animi sedem & principium in corde esse, de eo si quis ambigit, hunc ita esse vt dicimus quęlibet mentio vspiam à veteribus facta cordis, docere poterit. In quo nunc quidem quasi insistendo non erimus verbosiores; præsertim re perspicua atque clara. Erit igitur *corpus* quasi *Corpor*, cordis, id est animi naturale *ὄργανον*, quod seruiat & famuletur illi, & exequatur quæ iusserit. mutatis litteris quibusdam consuetudine linguæ Latinæ, vt esset mollior pronũciatio. nam & *u* ac *o* permutatas fuisse creberrimè scimus, & pro littera *r* vsurpatum *s*, Papisij & Valesij, & honos, ac similia ostendunt. *Por* autem vndecumque sanè: nam omnia exquirere neque possumus, neque velle debemus,

quum veteri etiam verbo aliquid neſcire, inter virtutes Grammatici numeretur. *Por* igitur quid eſt? Planè *puer ſeruuſq; & famulus*: vt declarāt liquidò priſca illa nomina, *Marcipor*, *Quintipor*, *Publipor*, *Cneipor*. Atque crediderim equidem, *Leporem* quoque ab agilitatis pedúmq; velocium quaſi famulatu καὶ ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὑπηρεσίας, appellatum eſſe potiùs, quàm quòd pedum leuitas, id eſt celeritas in origine nominis inſit: quę ſi eſſet, littera *d* flectendo remaneret, vt in *bipede* & ſimilibus. Sed de his ſentiat quiſque quod volet, comminiſcatúrq; alia, ſi videatur: nam ego de hac ſententia mea, vt ille in Pluto de anu ſe velle negat, οὐ μαχοῦμαί τινι.

III.

SVnt ne iidem οἱ κιθαρῳδοὶ καὶ κιθαρισταὶ· & αὐλῳδοὶ καὶ αὐληταί; An diſcrimen ipſis nominibus indicatur? κιθαρῳδοὶ enim ſunt qui propriè à Latinis *fidicines* appellantur, & αὐλῳδοὶ qui *tibicines*. manifeſta enim eſt cantus ſignificatio in his, vt quum ἐπαοιδὴν ἐπῳδὴν dixere: & μελῳδοὶ, ſunt *qui carmina modulantur*. & ῥαψῳδοὶ & παρῳδοὶ, & ſimilia plurima. denique ἀοιδὴ, ᾠδὴ eſt. Sed κιθαρισταὶ & αὐληταὶ ſimpliciter ij dicti fuere, qui citharam increparent, & inflarent tibias. Vnde &
Ath. ιβ'. φιλοκιθαρισταὶ ſunt vocati.

IIII.

AVri quæ origo, quod ad nomen attinet? An neque ab *aura*, quę ſplendorem quaſi purus aër notet, nomen illud eſt ductum; neque à neſcio

ſcio quo inuentore *Aurio*, neque à Græco verbo τ̃ ὥρας, vt ſpecies eximia ſignificetur, neque ab *auertendo*, quòd peruertat huius cupiditas animos, ſed ab externo verbo *Vr* quo conſtat *ignem* appellari, vnde fieri poteſt vt & *orus* ſit factus. igneū autem eſſe auri nitorem, & ſoli illud veluti conſecrati conſtat. Ab *auro* verò, ſine dubio *aurora* deducitur.

V.

VNde *ancilla?* An eſt *ancula ancilla*, ſicut *Druſilla, Camilla, Papilla*, eadem quæ Græcis ἀμφίπολος. Nam in ſermone Latino am & an τὸ ἀμφὶ notat, vt *ancile, ambuſtus*, & apud Ciceronem *anquiro*, apud Plautum *ambadederit*. & origo eadem *anſæ* eſt, vt opinor. Significatur autem *ancillæ* verbo, miniſterij ſedulitas & labor; & *anclari* atq; *anculari*, & *ancillari* antiquum verbum, idem eſt quod *operam dare* & *inſeruire*. *exanclo* verò & *exanclor*, *conficio*. quod aliqui temere mutantes in *exantlo* originem non veram produnt linguæ Græcæ. Eſt autem & Cicero hoc verbo vſus interpretans Sophoclea de Herculis laboribus, Mercat.

Quæ corpore atque animo exanclata pertuli.

Et Plautus Sticho:

Næ iſte ædepol vinum poculo pauxillulo
Sæpe exanclauit ſubmerum ſcitiſsimè.

VI.

VNde *ſeditio?* Vtrùm, quum id quod Latinis diſſidium, διχοςασία ſit Græcis, his à *ſtando*,

illis à *ſedendo* vocabulum ducentibus, itidem eſt *ſeditio* ςάσις? An verior multo Ciceronis ἐτυμολογία, quo ille & ingenio doctrináque præſtantior & Latinæ linguæ certior auctor fuit, quæ refertur è libris de Republ. hoc modo: *Eáque diſſenſio ciuium, quòd ſeorſim eant ad alios, ſeditio dicitur.*

Eſt enim hæc quaſi *ſeorſim itio*, interpoſita littera *d*, vt in *redeo, redhibeo, prodeo*. Nam verbum *ſedeo*, & ſyllaba prima breuiter enunciatur, & à Græco manifeſtè cadit, mutata aſpiratione in litteram *s*, ſicut in *ſex*, *ſeptem*, *ſemis*. Neque eſt eundi in hoc ſignificatio. Itaque *ſeſſum* & *ſeßio* & *ſedile* & *ſella* inde facta ſunt, aliena à forma itionis omnia. *Sedes* autem priorem longam an ideo habuit, vt differret à verbo? ſicut *rex, regis*, longa priore. Et contrà *dux ducis* breui, ſimilis differentiæ cauſſa videntur protuliſſe.

VII.

VNde *veritas* Latinis, & Græcis ἀλήθεια? *Veritatem* quidem eſſe à *vero*, vt ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς perſpicuum eſt. Numquid autem contorta eſt ἐτυμολογία ducens *verum* à *vere*? cuius nominis Græcam originem eſſe conſtat. ἔαρ enim & ἦρ illi iſtud anni tempus dixerunt: quam Græci, ſiue externam vocem vſurparunt, vt videtur, ſeu fecerunt ἀπὸ τοῦ αἴρειν, vnde αἰώρα & ἐώρα, & hinc ὥρα. Quamuis Platoni placeat ὥραν eſſe ἀπὸ τοῦ ὁρίζειν. Et Labeoni, referente Plutarcho, ῥωμαϊκῶν. ἀπὸ τοῦ παρορμᾶν. Non eſt autem obſcurum, verno tempore propiùs ad verticis punctum accedente Sole, & ſpatia dierum nocti iam æqualium

aug

augeri, & exiſtere atque ſurgere omnia, quæ ad vſum hominum vbiq; natura proferre ſolet. ἦει quoque id dixerunt quod Latini *mane*, qui eſt alio nomine ὄρθρος, quando ſurgere, id eſt *ſurrigere* ſe & leuare de quiete animantes conſueuere. Poſſit tamen alicui in mentem venire, eſſe ἔαρ, cuius contractum ἦρ eſt, ἐκ τοῦ εἶναι. hoc enim eſt tempus, quo tempore oriri atque naſci cuncta opportuno fœtu ſcimus. Eſt autem finis ille Græcorum nominum aliunde deductorum, vt ὕπαρ, etſi hoc quibuſdam placet eſſe ἀποκοπὲν ἀπὸ τοῦ ὑπάρχον. ὄναρ certè mihi videtur potiùs eſſe à verbo ὀνάσθαι, quàm quia falſitate ſomniorum αἴρεται τὸ ὄν, quemadmodum Grammatici quidam tradiderunt. Nam & ſæpenumero grata iucundaq; viſa per quietem offeruntur, & plurimi vtiliter his admonentur. Sed hæc relinquamus, & reuertamur ad *veritatem*. An *verum* igitur eſt *veerum*, fixum atque firmum? An *verum* à *vi*, ſicut *Veſta*, mutatione neutiquam inuſitata? non enim eſt certè ſicut *vehemens*, *vecors*, *vegrandis*, in quibus omnibus priuantem & negantem ſignificationem initium habet. Sanè verum, vndecumque ducatur, certum firmúmque & ſtabile eſſe oportet. ἀληθὲς autem quid? An eſt euidens origo ἀπὸ τοῦ λήθης καὶ στερητικοῦ α? vt ἀμερὴς, ἀγλυνὴς, ἀφυὴς: vt intelligatur ἀληθῆ eſſe eum, *qui minimè ſit obliuioſus*. is erit ſcilicet memor atque conſtans, neque temere aut inconſideratè quidquam proferet. itaque falſum non dicet, quum ſit prudens, ſecundùm Homerum: apud quem de Neſtore ait Minerua:

ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει· μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.
Qui mentitur igitur, id est falsum narrat ad alterius detrimentum dolosè & fraudulentè, is omnino obliuiscitur officij, & planè sui ipsius: quum hominis sit cogitatio veri propria, quæ est mentis & intelligentiæ & rationis vis & facultas; vt hæc maxima sit humanę naturæ deprauatio & deterrimum vitium atq; turpitudo summa; Vnde & *vanitas* est appellata. In omnibus autem quæ perperam fiunt, & virtutis laude carent, cogitationem errare atque falli ac peruerti mentem necesse est. Atque Teutones de omnibus delictis, obliuionis nomine vtuntur, & Pin-
Ὀλ. ζ. darus præclarè hoc quoque fecit, – ἐν δ' ἀρετὰν
» ἔβαλε καὶ χάρματα ἀνθρώποισι Προμαθέως αἰδώς. ἐπὶ
» μὰν βαίνει τι καὶ λάθας ἀτέκμαρτον νέφος, καὶ παρέλκει πρα-
» γμάτων ὀρθὰν ὁδὸν ἔξω φρενῶν. Admirabili elegantissimæ orationis compositione docuit poëta, prudentiæ esse propriam primùm verecundiam, deinde copiam virtutis, cui necesse est comitari gaudium rectæ conscientiæ. Contrà autem præpostera consilia cogitationesq;; & obliuionis (eius nimirum quod deceat atq; fieri oporteat) tenebras inopinatas, & coniecturam omnem effugientes, inuadere animos, & detorquere atq; depellere de via recta. Ita igitur falluntur, decipiuntur, labuntur, errant omnes delinquētes atque peccantes. in quo genere mendacia sunt præcipua & in primis fœda. Ex his autem manifestum fit, non esse omnia, quibus veritas occultatur, mendacia talia, neq; mendacem Vlyssem perhibendum, qui

ἔισκεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
narrantem ficta quædam, neque alios multa sæpe dissimulando inuoluentes & tegentes, sed cautos potiùs atque prouidos, vel sanè callidos, &, vt veteres dixêre, catos ac cordatos. In quo tamen ipso quoque modum seruari, virtutis & sapientiæ præcepta iubent. Istaq; alia disputatio offertur, non inculcanda hoc loco. Nunc verò hoc teneamus, quod Theognis docuit, Paruam esse gratiam initio mendacij, & lucrum quod inde fiat, turpe. improbum autem & malum vtrumque: neque honesti quidquam in malo esse. Sintque semper in animo Menandri versus.

ἀεὶ κράτιςόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν
ἐν παντὶ καιρῷ. τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίῳ πλεῖστον μέρος.

Quos ita in Latinum conuertimus:

Semper quæ vera sunt loqui, res optima est.
Quodcumque tempus incidat. moneo hoc ego,
Pars maxima in quo vita inest tuta & bona.

VIII.

QVum μεταφορὰ de propria quasi sede in alteram transferat aliquid, quid est μετάληψις, aut quomodo differt hæc ab illa? nam vnum pro altero afferre & assumere, idem videtur. An in doctrina artium necesse est de communibus proprias facere appellationes, vt quæ præcipiuntur & tractantur, liquidò & certò explicari possint? Sic & fabrica & quęstus singularum officinarum vocabula habent peculiaria. Vocat igitur Grammaticus μεταφορὰν, *quum aliqua, translatione mu-*

tantur, id est, non communi & nota significatione, sed simili quadam altera & veluti alludente, vsurpantur: vt *stirps* de liberis, *gemma* in vitibus; *aurea anus*, eximia: *ferreus*, prædurus. μετάληψιν verò, *quum est in vocabulo ipso significationis similitudo*, quæ à Græcis ὁμωνυμία dicitur. Itaque hæc in iis quæ appellationibus adiiciuntur potissimùm spectari solet. vt *cæcum antrum*, *morbus acutus*, ὀξεῖα νόσος. Nam τὸ ὀξὺ celeritatis quoque habet significationem, vnde Vlysses de palo, quẽ adurens igne acuisset, inquit,

- ἐγὼ δ' ἐθόωσα παραστάς.

Et de insulis, quæ propriè essent ὀξεῖαι, Homerus ὀδυσσ. ο.

ἔνθεν δ' αὖ νήσοισιν ἐπιπροέηκε θοῇσι.

Hoc considerantes quidam huic figuræ tribuerunt indicium tam caussæ quàm effecti. Græcis autem hæc est frequentior, qui docent, de primo ad tertium intelligendo tum procedi, medio interposito & notato. Hoc quia neque reperi dictum planiùs, neque eloqui clariùs potui, exemplis est illustrandum. Est igitur *cæcum* expers lucis, & *antrum* obscurum atque tenebricosum: Antrum igitur ita cæcum. sic, *Cæca regens filo vestigia*; Cæci errant & vagantur temere. Et intricata erant itinera labyrinthi, vt in his versantes errarent. Ita ergo errabunda vestigia *cæca* dixit, quæ essent ingressionis incertæ & vagæ.

νόσος ὀξεία. τὸ γὰρ ὀξὺ ἐστὶ καὶ θοὸν ἢ ταχύ· οὕτως ἡ ταχέως ἀναιροῦσα νόσος, ὀξεία. ὡσαύτως καὶ νῆσοι θοαὶ, αἱ ὀξεῖαι. Quintiliani locus libro VIII. haud scio an non sit integer atque emendatus; sed si est,

hoc

hoc nimirum ille ait, *Canere* esse μεταληπτικῶς *dicere. Cano* enim est *canto.*

Namque canebat, vti magnum per inane coacta
Semina terrarúmque, animæq; marisq; fuissent.

Est & *dico,* *- ipsa canas oro,*
petit enim vt sibylla pronunciet responsa, & non mandet litteris perscripta foliis. ita *cano* est *dico:* Sic κακὴ γλήνη accipitur ab Eustathio, vt probrũ quo imbellis & effeminatus significetur. (nam γλήνη, quæ est *oculi acies,* κόρη quoque dicitur, id est *pupilla*) à quo & alia de isto tropo memorantur ἰλ.α. Quum hoc eundem quidam fecere τρόπον τῆς μετωνυμίας, quam ὑπαλλαγὴν vocasse Rhetores Cicero ostendit: *Roma* pro *Romanis.*

Africa terribili tremit horrida terra tumultu.

modius frumenti, frumentum cuius mensura *modius* est. ὅς κεν ἐμῆς γε χοίνικος ἅπτηται, *Qui dimensum à me accipiet.* & magis insignia hæc: *Sine Cerere & Libero friget Venus.*

- iam Deiphobi dedit ampla ruinam
Vulcano superante domus. iam proximus ardet
Vcalegon. - id est, inflammata domus, & ædes Vcalegontis. Verumenimuero separari hos tropos fuerit melius; & μετωνυμίαν, vt sint omnia distinctiora, appellare propriè hanc *nominum permutationem, qua pro re inuenta aut tractata vsurpatáve ab aliquo, nomen eius, qui inuenit, tractauit, aut vsurpauit, ponitur.* Vel, vt apertiùs eloquar, *Quando res aliqua εἰδωλοποιεῖται, & pro illa persona quædam memoratur.* Vt *Vulcanus* pro igne, *Neptunus* pro mari, *Minerua* pro lanificio, vt Æneidos VIII. De quo repertos apud explicato-

rem θεογονίας, quæ Hesiodo ascribitur, versus Orphei visum est subiicere; quamuis iste hanc figuram μετάληψιν generali quodam nomine appellet; vt rhetores Latini *translationem in iudicio*, quam Græci μετάληψιν. Perhibet autem ille explicator, extare eos versus in cratere minore huius Poëtæ, quem Theologum Græci κατ᾽ ἐξοχὴν nominarunt: tametsi fuerit ne an non fuerit vllus isto nomine poëta, dubitatum semper fuisse sciamus. Traditur autem quidam Zopyrus Heracleota composuisse versibus duo opera, κρατῆρα μείζω καὶ ἐλάττω, & præscripsisse Orphei nomen. Sed versus iam exponantur.

Ἑρμῆς δ᾽ ἑρμηνεὺς τῶν πάντων ἄγγελός ἐστι.
Νύμφαι ὕδωρ, πῦρ Ἥφαιστος, σῖτος Δημήτηρ.
ἡ δὲ θάλασσα Ποσειδάων μέγας ἠδ᾽ Ἐνοσίχθων.
καὶ πόλεμος μὲν Ἄρης, εἰρήνη δ᾽ ἐστ᾽ Ἀφροδίτη.
οἶνος, ὃν φιλέουσι θεοὶ θνητοί τ᾽ ἄνθρωποι,
ὅστε βροτοῖς εὗρεν λυπῶν θελκτήρια πασῶν,
Ταυρογενὴς Διόνυσος, ἐϋφροσύνην πόρε πᾶσι
ἡδίστην, πάσῃσιν ἐπ᾽ εἰλαπίνῃσι παρέστι.
καὶ Θέμις, ἥπερ ἅπασι θεμιστεύει τὰ δίκαια.
ἥλιος, ὃν καλέουσιν Ἀπόλλωνα κλυτότοξον,
Φοῖβον ἑκηβελέτην, μάντιν πάντων ἑκάεργον,
ἰητῆρα νόσων, Ἀσκληπιὸν, ἓν τάδε πάντα.
Ζεὺς δέ τε πάντων ἐστὶ θεὸς, πάντων δὲ κεράστης.
Πνεύμασι συρίζων φωναῖσί τε ἀερομίκτοις.
Ταυτὸ καὶ ἁρμονίην Μουσῶν τά τε ὄργανα πάντα
Μνημοσύνη πάντων πρῶτον πόρεν· οὔτ᾽ ἀνεφάνθη,
ἀλλὰ χρόνος λήθῃ κατεχρήσατο καὶ κατέκρυψε.
νῦν δὲ τέχναι τε λόγοι τε νόμοι θ᾽ ὅσα τ᾽ ἔργα τέτυκται
πάντα διὰ μνήμην διασώζεται ἀνθρώποισι.

Vnde

IX.

VNde ἀετὸς, qui & αἰετὸς, τελειότατος πετεηνῶν Ιλ. θ΄, & vnde *aquila*, Latina Græci nominis interpretatio? An ἀετὸς est quasi ἀητὸς; nam & ξερὸν τὸ ξηρὸν fecit Homerus συστολῇ: & similiter est νοσερὸν ex eo quod νοσηρόν, & alia ad eundem modum. Venti autem sunt ἀῆται, ἐπιθετικῶς, id est, *vehementes flatus*. feruntur autem hi cum sonitu & impetu, quod & in illa volucri vsu venit. αἰετὸς quidem adiecta vocali ι tépore auctus fuit. Nã quod ἀετὸν Eustathius esse tradit ἐκ τοῦ ἐπιτατικοῦ α & ἐτεὸν, quòd sint certa & vera auguria aquilarum, nimis est anxiè exquisitum: etsi quod de auguriis memorat, id priscæ superstitioni cõgruit, & ideo consecrata fuit aquila Ioui, de qua idem Eustath. Ιλ. ώ. Athenæũ in lib. de Dialectis ait versus retulisse poëtriç Byzãtiæ, cuius nomẽ Mœro, quibus dicitur Iouem in insula Creta educatum esse, & huic columbas ambrosiam, aquilam nectar attulisse: ob quod officium superato patre Saturno, ambas volucres in cælum esse translatas. Versus autem isti pleniores referuntur ab Athenæo libro XI. δειπνοσοφιστῶν, quos & ascripsimus.

Ζεὺς δ᾽ ἄρ ἐνὶ Κρήτῃ τρέφετο μέγας, οὐδ᾽ ἄρα τίς νιν
ἤιδει μακάρων, ὁ δὲ ἀέξετο πᾶσι μέλεσσι.
τὸν μὲν ἄρα τρήρωνες ὑπὸ ζαθέῳ τρέφον ἄντρῳ
ἀμβροσίην φορέουσαι ἀπ᾽ ὠκεανοῖο ῥοάων·
νέκταρ δ᾽ ἐκ πέτρης μέγας αἰετὸς αἰὲν ἀφύσσων
γαμφηλῇς φορέεσκε ποτὸν Διὶ μητιόεντι.
τὸν καὶ νικήσας πατέρα Κρόνον, εὐρυόπα Ζεὺς
ἀθάνατον ποίησε, καὶ οὐρανῷ ἐγκατένασσεν.
ὣς δ᾽ αὔτως τρήρωσι Πελειάσιν ὤπασε τιμὴν,

αἳ δή

αἱ δή τοι θέρεος καὶ χείματος ἄγγελοί εἰσιν.

Latinum verò nomen *aquilæ*, an non est ab *acuto* volatu, sed ab *aquilo* colore? qui est medius interiectus inter album & nigrum, quem postea *fuscum* & *fuluum* dixere, ab aqua ducto nomine, quod Pompeius etiam Festus indicauit. Ab *aquila* autem denominatus videtur vetus *aquilo* stridens & procellosus, qui Græcis est βορρᾶς, πεποιημένως potiùs quàm ἀπὸ τ̃ βορᾶς τῆς βρώσεως, quia sint omnes hieme edaciores.

X.

VNde ἄρτος, & vnde *panis*? Vtrum est ἄρτος quasi ἀπηρτισμένος, *teres ac rotundus*? respectu veterum ad figuram Mundi secũdùm Asclepiadem, vt innuitur in Athenæi libro XI. An est ἄρτιος καὶ τέλειος, tamquam nutrimentum *perfectũ atque plenum*? Itaque gentes quædam in sua lingua cibum hominum vocant *panem*. Quemadmodum & versus Alexidos apud Athen. lib. III.

– τοῖς ἄρτοις ὅσας
ἱςᾶσι παγίδας οἱ ταλαίπωροι βροτοί,

dicunt, varias insidias tendere homines victui. An est ἄρτος τὸ πρωτεῦον πρόσαρμα εἰς τροφὴν ἀνθρωπίνην. πρόσαρμα autem *cibus* est Hippocrati, ἐκ τ̃ προσαίρειν. *panem* verò, &, vt veteres, *pane*, an esse à pascendo ductum, credẽs Varroni, neque aliam quærendam comminiscendámve originem esse arbitrabimur?

Aphor.

DECVRIA VI.

I.

F*ortuna* vnde, καὶ πόθεν τύχη? An *fors & fortuna* à *ferendo* ſunt? Sicut à *ferendo ſors*, à *pariẽdo* ſeu *parãdo, pars.* ab *arando, ars.* Nam ferre videtur, id eſt mouere & verſare res humanas caſus & vis quædã diuina: & ſerit aliquid vnde naſcatur atque exiſtat aliud, ea quæ ſors dicitur: & parit ſeu parat pars totum: & arat ars, id eſt, explicat, aptat, componit. Niſi quis malit iſta patiendi forma demõſtrare, ferri caſus euentúsque & vagari in hominum vita, & ſeri ea quæ collocantur ad expectationem alterius & fructum, & parari, & arari quę diximus. Τύχη autem eſt ἐκ τοῦ τυχεῖν, quo ſignificatur *contingere, accidere*, euenire id quod non elaboratur, neq; inſtituitur, neq; perficitur ſtudio, ſapientia, virtute humana: quod eſt eiuſmodi, vt eo omnium rerum proceſſus atque curſus ſecundus & felicitas vel contineatur, vel carere nequeat. Neque iure reprehenditur Græci verſus ſentẽtia, τύχη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐκ εὐβουλία. Qua non tollitur conſideratio prudentiæ & conſiliorum vtilitas, ſed additur his quaſi ventus ſecundus, quibus veluti exornatum & bene inſtructũ nauigium, prouehantur, vt curſus dirigatur ad finem optatum, & nauis deferatur in portum. Itaq; inter alia inſignia, ſimulacro Fortunę Gręci tribuerunt etiam clauum ſeu temonem, id eſt, gubernaculum nauis. Neque intelligi debẽt hæc

de

de euentis quæ temerè exiſtant, ſed de cauſſa euentorum nobis ignota neque apparente, quæ eſt Prouidētiæ diuinæ efficacitas, conatus & induſtriam hominum deducens ad iuris & legū & ſocietatis ſalutaria vincula, & cōſuetudinis mutuę ſuauitatem. Vnde & Alcman poëta antiquus, τὴν Τύχην feciſſe perhibetur ſororem Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς, filiam Προμηθείας. Et Orphei hymnus celebrat hāc, Εὐβουλῆος αἵματος ἐκγεγαῶσαν. Hanc vim Fortunæ, ſui contemptum eſſe vltam in Timotheo Cononis F. accepimus: cui quum exprobraretur fortunæ beneficium, fertur ille glorioſè dixiſſe, ſe virtutis deinceps opera editurum eſſe; & ex eo tempore nihil bene proceſſiſſe omnium quæ inſtitueret atque gereret. At Timoleon præclariſſimas res ſuas, quum Siciliam dominatu grauiſſimo liberaſſet, vſque adeò eleuauit, vt conſecraret fanum Αὐτοματίας, quam *fortem Fortunam* liceat, vt opinor, interpretari. Et Pytho, quòd Cotyn interfeciſſet, quum eſſet Athenis in ore & admiratione omnium, Deum eſſe dixit facinoris illius auctorem, cui commodata eſſet à ſe manus. quæ ſententia pronūciatur ab Oreſte Euripidis, Electra, his verſibus:

Plut. περὶ τύχης ῥωμαίων.

Plut. παραγγελ. πολιτικ.

Θεοὺς μὲν ἡγοῦ πρῶτον Ἠλέκτρα τύχης
ἀρχηγέτας· τοῦ δ᾽ εἶτα κἀμ᾽ ἐπαίνεσον
τὸν τῶν θεῶν τε, τοῦ τύχης θ᾽ ὑπηρέτην.

II.

VNde *cœna*? An eſt de Græco factum nomen, κοινῆς τότε γινομένης τοῦ καθ᾽ ἡμέραν τροφῆς, ſicut *pœna* ἀπὸ τοῦ ποινῆς. Vſitatum enim fuit atque

comm-

cõmune veteribus certũ tẽpus cœnæ quo cibum caperent. An potius Latinæ originis nomen est? & significationem habet τῆς συνουσίας, à *coëundo*, id est conueniendo, vt sit *cœna* coina, sicut *coitus* cœtus: qua forma & ab *habendo* & *ferendo* ductæ sunt *habenæ* & *frenum*.

Γ.

Δεξιὰ καὶ Ἀριστερὰ πῶς εἴρηται, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ποίων τόπων τὰ ὀνόματα; ὅτι δεξιὰ μὲν ἀπὸ τοῦ δέξασθαι τῇ φωνῇ δῆλον, ἐπιτηδείου γ' οὔσης πρὸς τοῦτο τῆσδε χειρὸς, δι' αἰτίας, ἃς παρὰ τῶν φυσιολόγων μαθητέον. ἀπὸ δὲ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὅτι, παρωνομάσθη τὰ κατ' αὐτὴν μέρη δεξιὰ, ὥσπερ τἀναντία ἀριστερὰ, ἀπὸ τῆς ἐκεῖ χειρὸς, παντί που φανερόν. ἡ δὲ Ἀριστερὰ πόθεν; φασὶν ἄρα ὅτι εὐφημήθη οὕτως αὕτη χείρων οὖσα καὶ ἀσθενεστέρα, ὥστε τυχεῖν ἐπικλήσεως βελτίους. δι' ἣν αἰτίαν καὶ Εὐώνυμα τὰ τοιαῦτα μέρη προσηγορεύθη, καθάπερ Εὐμενίδες αἱ Ἐριννῦς. Τί δὲ λαιὰ ἂν εἴη; εἰσὶ μὲν ἀριστερὰ τὰ λαιὰ οἴδαμεν. ἔστι δ' ἐν τῷ ὀνόματι τῆς ἀσθενείας σημαινόμενόν τι, ὑπαρχόντων δῆτα τῶν ἀριστερῶν τοιούτων. Ἐν δὲ τῷ κόσμῳ, κατὰ τοὺς παλαιοτέρους· οἷς ὅ, τε Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἠκολούθησαν· Δεξιὰ μέν ἐστι τὰ τοῦ κόσμου ἀνατολικὰ μέρη· Ἀριστερὰ δὲ, τὰ δυτικά. διὸ οὕτω δὴ προσφωνῶν τῷ Ἡλίῳ Ὀρφεύς φησι:

δεξιὲ μὲν γενέτωρ ἠοῦς εὐώνυμε νυκτός·

καθάπερ καὶ Ὁμηρικὸς Ἕκτωρ περὶ οἰωνῶν, ὧν οὐδὲν μετατρεπέσθαι οὐδ' ἀλεγίζειν αὐτὸς λέγει:

εἴτ' ἐπὶ δέξι' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε,
εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

ταῦτα δ' εἰρῆσθαι δοκοῦσιν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ περὶ τῶν οἰωνῶν οὔτοι ὑψόθεν ἐκ τῶν κατ' ἄρκτον ἐπιπταμένων ὡς ἀπὸ κορυ-

φῆς

φῆς πρὸς ἀνατολήν, ἢ τοὐναντίον κάτωθεν, ἀπὸ τῶν ἐπὶ νότον κεκλιμένων μερῶν, πρὸς δύσιν· ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, καθάπερ ἱστόρησεν ὁ Πλούταρχος, ἐποίησε δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν. ἕτεροι δέ τινες, ὧν τὸ Ἑβραϊκὸν φῦλον, δεξιά φασιν ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι τὰ πρὸς μεσημβρίαν μέρη, καὶ ἀριστερὰ τὰ πρὸς βορρᾶν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ Λατῖνοι διωρίσαντο τὰ τοῦ κόσμου μέρη, τρεψάντων εἰς μεσημβρίαν τῶν μάντεων τὰς ὄψεις, καὶ τὰ μὲν πρὸς ἕω ἐπιφημισάντων ἀριστερά, τὰ δὲ πρὸς δύσιν, δεξιά, ὥσπερ διηγήσατο ὁ Λίβιος. ὁ μέντοι Ἁλικαρνασσεύς, φυλαξάμενος τὴν Ἐμπεδόκλειον, ὡς ἔοικε παράδοσιν, καὶ παρ' αὐτοῖς δὴ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ βόρεια μέρη ὡς δεξιὰ παραστησάμενος, ᾐτιολογήσατο τὴν ἀρίστην οὖσαν καθέδραν καὶ στάσιν τῶν ἐπ' οἰωνοῖς μαντευομένων, τὴν βλέπουσαν πρὸς ἀνατολάς· ἅπερ ἄντικρυ τοῖς τοῦ Λιβίου μάχεται· οὐκ εἶναι δὲ τῶν τόπων τούτων σχετικὰς κατὰ τὸ ἡμῖν συμβεβηκός, ἀλλὰ φυσικὰς ἐν τῷ παντὶ κατ' οὐσίαν διαφοράς, οἱ Πλατωνικοὶ διισχυρίζονται, τῶν οὐσιῶν καὶ γενῶν καὶ εἰδῶν πληρώσαντες ἅπαντα. εἴ τις οὖν δέχοιτο ταῦτα ἀληθῆ λέγεσθαι πεπεισμένος, πᾶσ' ἂν γένοιτο ἀνάγκη, ἕπεσθαι τοῦτον τῷ περὶ τῶν ἀνατολικῶν δεξιῶν δόγματι, ὡς ἀδύνατον ὂν ἐν πλείοσι τόποις τὴν αὐτὴν οὐσιώδη ἰδιότητα ὑφίστασθαι.

ἡ δὲ τῶν ἀστρολόγων διάληψις ἐν τοῖς συσχηματισμοῖς, τοιήνδε. ἐν τῷ ζῳδιακῷ λεγομένων τῶν δωδεκατημορίων, κατὰ τὰ προηγούμενα καὶ κατὰ τὰ ἑπόμενα, ὁ τετραγωνίζων, λόγου ἕνεκα, ἢ τριγωνίζων ἀστὴρ κατὰ μὲν τὰ προηγούμενα, συσχηματισμὸν ποιεῖ ἀριστερόν, ὁ δὲ κατὰ τὰ ἑπόμενα, δεξιόν· οἷον τὸ τοῦ Κριοῦ δεξιόν ἐστιν ὡς πρὸς τὸν Τοξότην τρίγωνον, τὸ δὲ τοῦ Λέοντος ἀριστερόν· καὶ ὡσαύτως τετράγωνον δεξιὸν πρὸς τὸν Αἰγοκέρωτα, καθάπερ ἀριστερὸν τὸ τοῦ Καρκίνου. ἀλλὰ τῶν ἐτυμολογιῶν ἐνταῦθα προτεθεισῶν, ἴσως τάδ' ἂν ἀκαίρως περιεργασθῆναι φαίνοιτ' ἄν. εἶεν δ' ὅμως ὡς ἐν προσθήκης

μέρη

μέρει αὐτὰ, οἷα οὐδαμῶς ἀλλότρια νομισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἀμφοτέρας πραγματείας ταύτης τῇ φιλολόγῳ σπουδῇ ἀναμφισβητήτως προσηκούσης.

III.

VNde δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, & quæ mundi loca ſic dicuntur? Quòd δεξιὰ ἀπὸ τοῦ δέξασθαι, id eſt *ab accipiendo* deriuetur, vox ipſa prodit, nam huic vſui manus hæc idonea eſt, cuius rei cauſſa ex Phyſicis diſcenda. Et hoc cuilibet manifeſtum eſt, quòd à dextra manu, partes ad quas ipſa ſita eſt, dextræ cognominentur, vt quæ his opponuntur, ſiniſtræ, ab eius loci manu. Sed vnde, *quo ſiniſtram Græci ſignificant*, ἀριστέρας vocabulum? Numquid, aiunt, quia bona voce dignamur ipſam, quum ſit manuum ineptior, appellationem ſortitur meliorem? atque eandem ob cauſam partes eædem εὐώνυμα, haud ſecus ac Furiæ Eumenides nuncupantur. At cur læua? Siniſtra quidem læua eſſe nouimus. continet verò vox ipſa imbecillitatis quandã ſignificationem, eiuſmodi nempe ſiniſtra ſunt. Sed in mundo ſecundùm antiquiores (quos Pythagoras, Plato atque Ariſtoteles ſequuti ſunt) dextræ illius partes ad ortum, ſiniſtræ ad occaſum ſunt, atque ita ſolem affatus Orpheus canit:

Auroræ genitor dexter, noctisq; ſiniſter.

Sic & Hector Homericus de auibus, quibus non moueri, nec eas curare ipſemet inquit:

Seu dextræ aduolitent, ſolem auroramq; petentes,
Siue ſiniſtram habeant, loca furua nigrantibus
ymbris.

Hæc itaque dici videntur à Poëta de auibus aut desuper è septemtrione tamquam de vertice volantibus ad ortum, aut contrà ex inferioribus in austrum inclinatis partibus ad occasum: quoniam & Empedocles, referente Plutarcho, dextra constituit, quæ tropicum æstiuum respiciunt, sinistra quæ hybernum. Alij verò, inter quos Hebræa tribus, dextram inquiunt in mundo obtinere, quę ad meridiem sunt, læuam, quæ ad boream vergunt. Sic verò Latini quoque distinxerunt mundi partes, & augures ad meridiem conuerso vultu, ad ortum sita nominarunt sinistra, & ad occasum, dextra, vt Liuius enarrat. Atqui Halicarnasseus Empedoclea, vt apparet, traditione seruata, etiam ab ipsis Romanis aquilonares partes pro dextris habitas in medium afferens, caussam addit, optimam fuisse sedem ac statum augurum qui ortum respiceret. quæ è regione cum Liuij enarratione pugnant.

Quòd autem horum locorum non sint institutæ fortuitò, sed naturales atque secundùm essentiam ipsius vniuersi differentiæ, contendunt Platonici, alioquin essentiis & generibus atque formis vniuersa implere soliti. Itaque si persuasus quispiam hæc ita verè dici receperit: necesse fuerit vt hic doctrinam, quæ orienti dextras tribuit, sequatur, quum fieri nequeat, vt in pluribus locis naturalis proprietas vna & eadem existat. Astrologorum verò commentum in configurationibus eiusmodi est: in Zodiaco dictis dodecatemoriis contra & secundùm signorum successionem, quadratum, exempli gratia, aut

trinum

trinum aſpectum ſtella ad præcedentia ſiniſtrum habet, ad ſequentia verò dextrum. Vt Arietis ad Sagittarium trinus aſpectus dexter eſt, Leonis verò ſiniſter: ſic quadratus dexter ad Capricornum, vt Cancri ſiniſter eſt. Sed quum nobis vocabulorum inquiſitiones hoc in loco propoſitæ ſint, fortè de his curioſiùs agere intempeſtiuum videbitur. Erunt tamen hæc additamenta eiuſmodi vt quæ neutiquam aliena cenſeri debeant, præſertim quum proculdubiò vtraq; hæc ſtudia diſſerendi cupiditati diligentiæq; conueniant.

IIII.

VNde perhibendum in ſermone Latino *cælum*, & in Græco ὐρανόν; (nam ὄλυμπος eſto iam ὁλόλαμπος.) An *cælum* eſt κοιλὸν, id eſt, *conuexum interius*, quod eſt in circulo cauum? ad nos enim hoc ſpectat, qui terram incolimus. Vel eſt *cælum* quaſi *cælatum*? quòd multis pulcerrimis veluti ſignis ſtellarum ſit exornatum, vel quòd *celet*, id eſt comprehendat atq; includat vniuerſa: vel à contraria ſignificatione, quòd apertum ſit & nequaquam *celetur*, id eſt abſcondatur: vel quòd *celetur* quocumque modo, id eſt non pateat. Quod primo loco retulimus, ad id quodammodo alludit, palatum à Græcis ὐρανῦ nomine appellari. Varro duxit à *cao* ſeu *coo*. Nam eo loci aliis alia ſcriptura probatur. Sed ὐρανὸς quis? An quòd ſurſum aſpicientes illum contemplemur? quemadmodum in Cratylo Plato ait; Vt ſit hæc εἰς τὰ ἄνω ὄψις ὁρῶσα τὰ ἄνω. Id quod ſit

euidentius animo firmo atq; constante, secundùm poëtam Græcum cuius versus memoratur hîc,

ἀνταυγέω πρὸς ὄλυμπον ἀταρβήτοισι προσώποις.

Quum perturbatis animis neq; compotes mentis defigant oculos humi, neque attollere multum audeant: & illa apud Maronem,

Mortem orat. tædet cæli conuexa tueri.

An est ὐρανὸς, ὅρος τῶν ἄνω. Nam mutari tonum nihil refert Æolica dialecto, præsertim producta tempore prima syllaba. atq; ita intelligetur extimus orbis vniuersitatem rerum suprà definiens.

An suspicari etiã liceat, esse originem nominis barbaricam, sicut aliorum multorũ; quum lucidum & splendens illud corpus fulgore igneo emineat, & ignem splendorémque, & quicquid illustre est, Hebraicus sermo V R nominet. quod & Chaldæi nomen vsurparunt, & inde deriuari ὐρανὸς facilè potuit.

πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου.

V.

Κόσμος & *mundus* vnde? Sit sanè mundus à *muniendo*: vel, si quis hoc mauult, à *mouendo*. Græci quidem κόσμον duxere à verbo κοσμῶ, quo ordinis instructio ornatúsq; significatur. Apparet autem ab vtrisque id nomen factum vniuersitati rerum, quod est Græcis τὸ πᾶν, quo indicaretur pulcritudo & eximia species decoris, & exquisitæ fabricæ admirabile opus, in quo cuncta ita disposita, collocata, perpolita sunt, vt nihil potuerit melius, venustius, luculentius fieri. Verbum autem κοσμῶ ducunt ἀπὸ τοῦ κομῶ, inserta

litterâ ο, quod verbum notat curam diligentiæ, & formæ quoque studium.

VI.

TErra, & γαῖα seu γῆ vnde? Credatur sanè *Terra*, geminata littera *r* esse ea quę ingredientiũ pedibus *teratur*. γαῖαν autem seu γῆν, Græci aiũt esse factam à verbo non magis vsitato γῶ, significãte idem quod χωρῶ, & τίκτω. Quorum vtrumq; *telluri* conuenit, (quam placet Grammaticis deriuatam esse à *Terra* εἴδει ὑποκοριστικῷ) quum illa & sedes habitatióque, & nutrix quasiq; mater animalium sit vniuersorum. Et ideo Platoni in Cratylo magis placet γαῖαν factam esse à verbo significationem habente generandi, cuius πτῶσις sit apud Homerum γεγάασι.

Ζ.

ΑΗρ πόθεν; ἢ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐν τῷ Κρατύλῳ μᾶλλον ἄν τις ἀρέσκοιτο; ὅτι λέγοιτ' ἂν ὁ ἀὴρ, ὡς ἀεὶ ῥέων, καθάπερ αἰθὴρ ἀεὶ θέων, ἢ καὶ ἀνταῤῥοῦς, ἤγουν πνευματοῤῥοῦς. ἢ τῷ ἐτυμολογουμένῳ ἀπὸ τῆς ἀορασίας, σκοτεινοῦ ὄντος αὐτοῦ; ὅπερ ἰδιώτερόν ἐστι τῶν νεφελῶν, ἤπερ καθαροῦ ἀέρος. ὁ δέ γε Κρατύλειος αἰθὴρ, οὐχ ἧττον ἐμμελῶς, ὡς οἶμαι, παράγοιτ' ἂν ἀπὸ τοῦ αἴθειν, διὰ τὸ τῆς πυρώδους αἴγλης φαεινὸν, καὶ δὴ καὶ διὰ τὴν τῶν ἀστέρων φλογώδη λαμπρότητα. ἀγλαὸν ὢν βλάστημα, σελασφόρον, ἀστεροφεγγὲς, κατὰ τὸν Ὀρφικὸν ὕμνον.

VII.

AEr vnde? an Platonica in Cratylo magis cuipiam arrident, quòd aër, quasi ἀεὶ ῥέων sonet,

à perpetuo fluxu, vt æther quasi ἀεὶ θέων, *à cursu perpetuo*, aut etiam vocetur ἀντόρρους quasi ventifluum dicas. aut vocis huius ratio sit ἀπὸ τῆς ἀορασίας, quum tenebricosus sit: id quod nebulis quàm aëri puro magis conuenit. Sed Cratyleus ille æther non minùs aptè, vt arbitror, deducetur ἀπὸ τοῦ αἴθεσθαι, hoc est, *ab ardendo*, propter ignei fulgoris claritatem, atque adeò ob stellarum splendorem flammeum:

Germen enim pulcrum est, radians, stellisque coruscum,

secundùm Orphei hymnum.

H.

Ἡρακλῆς διὰ τί ὠνομάσθη οὕτως; ἢ διὰ τὸ παρὰ τῆς Ἥρας κλέος; κατὰ τοὺς ἑλληνικοὺς μύθους περὶ τοῦ Ἀμφιτρυωνίδου Ἡρακλέος. ἢ ἁπλούστερον, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἀληθέστερον, εἴη ἂν Ἡρακλῆς, ὁ αἰρούμενος κλέος. εἰ μὴ ἄρα οὐχ ἑλληνικόν ἐστι τοὔνομα, ἀλλὰ βαρβαρικὸν ἀπ' Αἰ-
Εὐτέρπη. γύπτου, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον; ὃς καὶ τοὺς γονεῖς τούτου τοῦ Ἡρακλέους ἀνέκαθεν γεγονέναι ἀπ' Αἰγύπτου φησί· τὸν δ' Αἰγύπτιον Ἡρακλέα, νομίζεσθαι ἕνα τῶν δυώδεκα θεῶν, ἀφ' ὧν εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλεύοντα μυθολογοῦσιν ἔτεα ἑπτακισχίλια καὶ μύρια.

VIII.

Hercules cur Ἡρακλῆς nominatur? An διὰ τὸ παρὰ τῆς Ἥρας κλέος, *quòd ob Iunonem celebris sit*, secundùm Græcorum fabulas de Hercule Amphitruonis filio? vel simpliciùs & hoc nomine veriùs fuerit, vt Ἡρακλῆς ὁ αἰρόμενος κλέος, *hoc est, qui gloriam ceperit, qui gloria potitur*, appelletur.

Numquid haud Græcum nomen eſt, ſed barbarum, nempe Ægyptium, ſecundùm Herodotum, qui parentes Herculis genus ex Ægypto ducere narrat. Herculem verò Ægyptium haberi pro vno duodecim deorum, à quibus vſq; ad Amaſin regem, decem & ſeptem millia annorum eſſe fabulantur.

IX.

CVr Mars *Gradiuus pater* Latinis? An eſt hic Θοῦρος ab exiliendo, id eſt *gradiendi* impetu? quòd exilire bellatores ſoleant, & gradum inferre præliantes: vel quòd hi impigrè gradiantur. Vel ἀπὸ τοῦ κραδαίνειν, id eſt ab *haſtæ concuſſione*, vt ait Seruius. An ſuſpicari etiam liceat, eſſe *Gradiuum*, quaſi *grandem Diuum*?

I.

ΠΟ΄τερον σῦς ἐκ τοῦ ὗς, ἢ τοῦτο γ' ἐξ ἐκείνου παρεποιήθη; τὸ μὲν σῦς ὅτι Πλάτων ἐκ τοῦ σεύεσθαι γεγενῆσθαι κρατύλῳ ᾠήθη, ἴσμεν, κέχρηται δὲ τῷ ῥήματι καὶ Καλλίμαχος, ἐν τῷ, Σεῦσθε πελασγιάδες. μή πως ὑπολάβοι δ' ἄν τις οὐ φαύλως τεκμηράμενος, εἶναι τὸ σῦς, ἐκ τοῦ ὗς, τῆς δασείας εἰς τὸ σίγμα μετειλημμένης. τὸ δὲ ὗς ἔχειν δοκεῖ σημασίαν πληθυούσης ὑγρότητος· τοιαῦτα γὰρ τὰ ὕεια κρέα, καὶ τὸ ἄλειφαρ, καὶ ἡ πιμελή. ὅτι δὲ ἡ σημασία τοιαύτη τίς ἐστι, δηλοῖ τὸ ὗσαι, καὶ ὕδωρ. εἶναι μέν τι θήλειαν τὴν ὗν, καὶ ἄρρενα τὸν σῦν, παντάπασι ψευδές. οἱ γὰρ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν λογιώτατοι καὶ τὴν ὗν ἐπὶ τοῦ ὑὸς φράζοντες εἰρήκασι.

X.

VTrùm Sus ab ὗς, aut hoc ab illo factum eſt? Sus quidem quòd Platoni à σεύεσθαι ortum putetur,

tetur, quod *concitatè currere* expoſueris, notum eſt. Vſurpat autem hanc vocem & Callimachus, dum canit, σοῦσθε πελασγιάδες. Aut verò ſuſpicabitur quiſpiam, non malè cõiecturam faciens, quòd Sus ἐκ τοῦ ὗς fiat, aſpiratione in S mutata. Videtur autem τὸ ὗς habere exuberantis humoris ſignificationem. Carnes enim ſuillæ humidæ ſunt, nec non adeps ac pinguedo. Eſſe verò eiuſmodi ſignificationem quandam, oſtendit τὸ ὗσαι, καὶ ὕδωρ, quorum hoc aquam, illud pluere eſt. Sed notari femellam, quum ὗν dixerimus, & marem quum σῦν, id prorſus falſum eſt. Peritiſſimi enim Græcæ linguæ vtrumque, & τὴν ὗν & τὸν ὗν efferentes, dixere.

XI.

PAgi an ſunt, vt Seruius quoque tradidit, ἀπὸ τῶν πηγῶν? quòd ad fontes conuenirent aliqui, de quorum communi vſu *Pagani* dicti. An colliculi ſignificantur iſta appellatione? qui Græcis πάγοι ſunt; loca ruſticis congregationibus opportuna.

FINIS.

